ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្ដីប្រែជាភាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិដក
វិភង្គ តតិយភាគ

៨២

បោះពុម្ពលើកទី ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស ២៥០៨

ឯកសារគម្ពីព្រះត្រៃបិដកស្កាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកដប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងដោយ គេហទំព័រ៥000ឆ្នាំ បូជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សៀវភៅគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ្គិចណៃ ។

គ្រប់គ្រងគម្រោង (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចន-ស្រីស្រស់ ។

ថតស្កានដោយ
ប្អូនប្រុស ម៉ាន់ សាវ៉េត

www.5000-years.org

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងពេញចិត្តពី៖

- ឧបាសិកា កាំង ហ៊ុចណៃ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ផុត លីស្រ៊ុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សន ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូច សាវៀង ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវត្ថានា និងឧបាសិកា ឃុន សូនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.រ.អ)
- លោក ជឹម-ជា និងលោកស្រី រតនី ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ផែង យឿន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេរី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ាំរី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ: (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៉ាន សុគន្ធានីន និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រ៊ុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់
ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធារនីរាជ, ចាន់ណា សុធារនិរោធ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រ៊ុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រ៊ុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រ៊ុង យូហេង (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និងលោក ទួត សេរីវិក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា ស៊ែ សុផារី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យឿម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និងលោកស្រី ធៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះតេជព្រះគុណ ឌុំ សារ: (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុវណ្ណ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.រ.អ)

ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្ដីប្រែជាភាសាខ្មែរ
អភិធម្មបិដក
វិភង្គ តតិយភាគ
៦៧

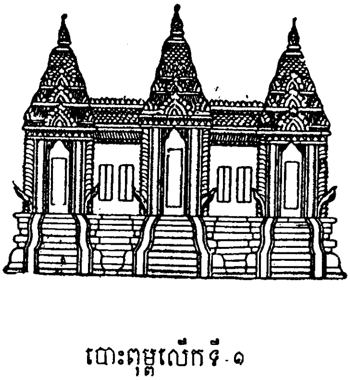

បោះពុម្ពលើកទី ១

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៨

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្តល់ស្នារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រៅដួងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete TRIPITAKA to Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាទីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាទីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ បកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខាងផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិកជាតិជប៉ុន មានសន្តានចិត្តរីករាយនឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំងមនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តីទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុំគុំគួន ដើរតាមពុទ្ធដីកាព្រះបរមគ្រូ ខិតខំព្យាយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និងប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ The Rev. Seikyo Muchaku

ប្រធានការិយាល័យ The Rev. Eiitsu Shinohara

អ្នកចាត់ការ

The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！
敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曾有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗りこえ、瞋りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共々に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表　無着　成恭
事務局長　篠原　鋭一

世話人　松永　然道　有馬　実成
伊藤　佳通　渡井　奎一
杉谷　義純　茂田　真澄
前田　利勝　中島　教之
永　六輔

Acknowledgment

Dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community,

It is a matter of great joy that the translation into Cambodian of the Pali Tripitaka has been completed and published. The Tripitaka Commisson of the Buddhist Institute, Phnom Penh, launched the translation project in 1930 and completed the translation, after 39 years of effort, in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but will also be an important milestone in the history of publication in Cambodia.

The revival and prosperity of Buddhism in Cambodia are the ardent wish of the Japanese Buddhist community, it is in this spirit that we have completed this important project and now present the entire work to the Cambodian Buddhist community, it is a gift not only to the Buddhist community in Cambodia but also to all Cambodian people and all peace-loving people in the world.

Cambodia experienced great tragedies in modern times, and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount grief and anger, to forgive, and to start working again for world peace.

This great work is a symbol of the Japanese Buddhist community's resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and is a testimony to the friendship between our people.

With hands joined in reverence.
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE
Project Manager : The Rev. Seikyo Muchaku
Secretary General : The Rev. Eiitsu Shinohara
Management Team :
The Rev. Zendo Matsunaga The Rev. Jitsujo Arima The Rev. Yoshimichi Ito
The Rev. Keiichi Watai The Rev. Gijun Sugitani The Rev. Shincho Shigeta
The Rev. Risho Maeda The Rev. Kyoshi Nakajima Mr. Rokusuke Ei

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ តតិយភាគ

៨២

ព.ស. ២៥០៨

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គស្ស តតិយោ ភាគោ

សិក្ខាបទវិភង្គោ

(១) បញ្ច សិក្ខាបទានិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ អទិន្នាទានា វេរមណីសិក្ខាបទំ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណីសិក្ខាបទំ មុសាវាទា វេរមណីសិក្ខាបទំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

(២) តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ បាណាតិបាតា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ តតិយភាគ

សិក្ខាបទវិភង្គ

(១) សិក្ខាបទ ៥ គឺ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹងគឺសុរានិងមេរ័យ ១ ។

(២) បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រកបដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្តេញនូវពៀរ ចាកបាណាតិបាត គឺការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងវេលា ការសម្លាប់ហេតុណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ

អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ។
តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។
យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ
ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ បា-
ណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ ចេត-
នា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ បាណា-
តិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា ចេត-
នាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ បាណាតិបា-
តា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កា-
មាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្ស-
សហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ បាណាតិបាតា វិរ-
មន្តស្ស ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ
ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។
ឥមេ ធម្មា បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការគិត អាការគិត សេចក្តីគិតណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការពោលត្រូវ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនពាយមាយ របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្តេច ។

សិក្ខាបទវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយំ

យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ បាណាតិបាតា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ

ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្ដេញនូវពៀរ ចាកបាណាតិបាត គឺការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងវេលា ការសម្លាប់ហេតុ ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញ៉ាំងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។ បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង៥នោះ សិក្ខាបទគឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញ៉ាំងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណាចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើងក្នុងសម័យនោះ ការគិត អាការគិត សេចក្ដីគិត ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ

បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ[1] សសង្ខារេន បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស ផស្សោ ។ បេ ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

(៣) តត្ថ កតមំ អទិន្នាទានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ បេ ។ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ បេ ។ មុសាវាទា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ បេ ។ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា អារតិ វិរតិ

---

១ ឱ. ញាណសម្បយុត្តន្តិ ទិស្សតិ ។

គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គង់ឡើង ការមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ។

(៣) បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ តើដូចម្ដេច ។ បេ ។ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ។ បេ ។ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រកបដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការវៀសវាង

សិក្ខាបទវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេ-រយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កត-មំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

សិក្ខាបទវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

ការវៀរស្រឡះ ការបណ្ដេញនូវពៀរ ចាកហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ហួនដល់ការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងវេលា ការសម្លាប់ហេតុណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។ បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រកបដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការគិត អាការគិត សេចក្ដីគិត ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ តើដូចម្ដេច ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

យស្មឹំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វិរមន្តស្ស ផស្សោ ។ បេ ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ តត្ថ កតមំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា

ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទគឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទគឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើង ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្តាញនូវពៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ

សិក្ខាបទវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយំ

វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ សុរាមេរយមជ្ជប្បមា-
ទដ្ឋានា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា
អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃា-
តោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី-
សិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្ប-
យុត្តា ។ តត្ថ កតមំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា
វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ
កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ
ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន សុរាមេរយមជ្ជប្ប-
មាទដ្ឋានា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ ចេត-
នា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ សុរា-
មេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា
ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ
សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

បានដល់ការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លង វេលា ការសម្លាប់ហេតុ ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការគិត អាការគិត សេចក្តីគិត ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ តើដូចម្តេច ។

យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមន្តស្ស ផស្សោ ។បេ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

(៤) បញ្ច សិក្ខាបទានិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ អទិន្នាទានា វេរមណីសិក្ខាបទំ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណីសិក្ខាបទំ មុសាវាទា វេរមណីសិក្ខាបទំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។

(៥) តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ

ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាស
ចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះ
ពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលដែល
វៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរា
និងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជា
ទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ។

(៤) សិក្ខាបទ ៥ គឺ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយា
ញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ
ចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជា
ហេតុវៀរ ចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ១ សិក្ខាបទ
គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ១ សិក្ខាបទ
គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹក
ស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ១ ។

(៥) បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ
ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យ
ណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយ
ញាណ ជាចិត្តថោកទាប កណ្ដាល ឧត្តម ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី

សិក្ខាបទវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

វីរិយាធិបតេយ្យំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មិំ សមយេ បាណា-តិបាតា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃា-តោ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណីសិក្ខាបទំ ។ យស្មិំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ចិត្តាធិប-តេយ្យំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិ-មំ បណីតំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ

សិក្ខាបទវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

មានវីរិយៈជាអធិបតី មានចិត្តជាអធិបតី មានវីមំសាជាអធិបតី ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវីរិយៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តៈមានចិត្តជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវីមំសាជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្តោញនូវពៀរ ចាកបាណាតិបាត គឺការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងវេលា ការសម្លាប់ ហេតុ ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្ត ដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ជាចិត្តថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី មានវីរិយៈជាអធិបតី មានចិត្តជាអធិបតី មានវីមំសាជាអធិបតី ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវីរិយៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម

ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណី សិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស ផស្សោ ។ បេ ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។

ជាចិត្តមានចិត្តៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវីមំសាជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការគិត អាការគិត សេចក្តីគិត ណា របស់បុគ្គលដែលវៀរចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្ទុង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បណ្តាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្ទុង តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រកបដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ជាចិត្តថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី មានវីរិយៈជាអធិបតី មានចិត្តៈជាអធិបតី មានវីមំសាជាអធិបតី ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវីរិយៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានចិត្តៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវីមំសាជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្ទុង ។

សិក្ខាបទវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយំ

តត្ថ កតមំ បាណាតិបាតា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។បេ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ បាណាតិបាតា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ បាណាតិបាតា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ ឥទំ វុច្ចតិ

សិក្ខាបទវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ជាចិត្តថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី មានវីរិយៈជាអធិបតី មានចិត្តៈជាអធិបតី ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម ជាចិត្តមានវីរិយៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម ជាចិត្តមានចិត្តៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការចៀស-វាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្ដេញនូវពៀរ ចាកបាណាតិបាត គឺការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងវេលា ការសម្លាប់ហេតុណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកបាណាតិបាត នេះហៅថា សិក្ខាបទ

បាណាតិបាតា វេរមណី សិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ។បេ។ ផស្សោ ។បេ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ បាណាតិបាតា វេរ-មណី សិក្ខាបទំ ។

(៦) តត្ថ កតមំ អទិន្នាទានា វេរមណី សិក្ខា-បទំ ។បេ។ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។បេ។ មុសាវាទា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។បេ។ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ចិត្តា-ធិបតេយ្យំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ

គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិត ឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាសម្បយុត្តដោយចេតនា ជាហេតុវៀរ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាសម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បេ ។ ការប៉ះពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនរាយមាយ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ។

(៦) បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ តើដូចម្ដេច ។ បេ ។ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តិខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ។ បេ ។ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ជាចិត្តថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី មានវីរយៈជាអធិបតី មានចិត្តៈជាអធិបតី មានវីមំសាជាអធិបតី ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម ជាចិត្តមានវីរិយៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម

សិក្ខាបទវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីមំសាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វិរមន្តស្ស យា តស្មិំ សមយេ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ៗបេៗ អវសេសា ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ៗបេៗ ផស្សោ ៗបេៗ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។ តត្ថ កតមំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។ យស្មិំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ៗបេៗ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ៗបេៗ

ជាចិត្តមានចិត្តៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម ជាចិត្តមាន វីមំសាជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្ដាល ឧត្ដម កើតឡើង ក្នុងសម័យ នោះ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្ដេញនូវពៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិង មេរ័យ បានដល់ការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងវេលា ការសម្លាប់ហេតុណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកហេតុ ជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅ ថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។ បេ ។ ការប៉ះពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនរាយមាយ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជា ហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺ សុរានិងមេរ័យ ។ បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ នោះ សិក្ខាបទ គឺចេតនា ជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។

សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ឆន្ទាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ វីរិយាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ ចិត្តាធិបតេយ្យំ ហីនំ មជ្ឈិមំ បណីតំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វិរមន្តស្ស យា តស្មឹ សមយេ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ អវសេសា ធម្មា វេរមណិយា សម្បយុត្តា ។ បេ ។ អវសេសា ធម្មា ចេតនាយ សម្បយុត្តា ។ បេ ។

ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ជាចិត្តថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី មានវិរិយៈជាអធិបតី មានចិត្តៈជាអធិបតី ជាចិត្តមានឆន្ទៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានវិរិយៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម ជាចិត្តមានចិត្តៈជាអធិបតី តែថោកទាប កណ្តាល ឧត្តម កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការបណ្តាញនូវពៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ បានដល់ការមិនធ្វើ ការមិនសាង ការមិនល្មើស ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងវេលា ការសម្លាប់ហេតុណា របស់បុគ្គលដែលវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរានិងមេរ័យ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនាជាហេតុវៀរ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា សម្បយុត្តដោយចេតនា ។បេ។

សិក្ខាបទវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

ផស្សោ ។ បេ ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ឥទំ វុច្ចតិ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។

(៧) កតមេ ធម្មា សិក្ខា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា សិក្ខា ។ កតមេ ធម្មា សិក្ខា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។

ការប៉ះពាល់ ។ បេ ។ ការផ្គងឡើង ការមិនរាយមាយ នេះហៅថា សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរាទិនមេរ័យ ។

(៧) ធម៌ទាំងឡាយ ដូចម្ដេច ឈ្មោះថា សិក្ខា ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្ដី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះពាល់ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ ការមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា សិក្ខា ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដូចម្ដេច ឈ្មោះថា សិក្ខា ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។

ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា សិក្ខា ។ កតមេ ធម្មា សិក្ខា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ ។ បេ ។ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា សិក្ខា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

សិក្ខាបទវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

(៨) បញ្ច សិក្ខាបទានិ បាណាតិបាតា វេរមណី សិក្ខាបទំ អទិន្នាទានា វេរមណី សិក្ខាបទំ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណី សិក្ខាបទំ

មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះពាល់ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ ការមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា សិក្ខា ។ ធម៌ទាំងឡាយ ដូចម្តេច ឈ្មោះថា សិក្ខា ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ។ បេ ។ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ។ បេ ។ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ មិនដល់នូវការសន្សំ (កិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានសេចក្តីប្រតិបត្តិដ៏លំបាក មានការត្រាស់ដឹងដ៏យឺតយូរ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ការប៉ះពាល់ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ ការមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា សិក្ខា ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

សិក្ខាបទវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

(៨) សិក្ខាបទ ៥ គឺ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរចាកកិរិយាញុំាងសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាកាន់យកនូវវត្ថុដែលគេមិនបានឲ្យ ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាប្រព្រឹត្តិខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ១

សិក្ខាបទវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

មុសាវាទា វេរមណី សិក្ខាបទំ សុរាមេរយមជ្ជប្បមា-
ទដ្ឋានា វេរមណី សិក្ខាបទំ ។ បញ្ចន្នំ សិក្ខា-
បទានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យា-
កតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

(១) កុសលាយេវ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា សវិតក្កសវិចារា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា អាចយគាមិនោ នេវសេក្ខានាសេក្ខា បរិត្តា បរិត្តារម្មណា មជ្ឈិមា អនិយតា ន វត្តព្វា មគ្គារម្មណាតិបិ មគ្គហេតុកាតិបិ មគ្គាធិបតិនោតិបិ សិយា ឧប្បន្នា

សិក្ខាបទវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកកិរិយាពោលនូវពាក្យកុហក ១ សិក្ខាបទ គឺចេតនាជាហេតុវៀរ ចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្ដីប្រមាទ គឺផឹកនូវទឹកស្រវឹង គឺសុរាទឹកមេរ័យ ១ ។ បណ្ដាសិក្ខាបទទាំង ៥ សិក្ខាបទ ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

(៩) សិក្ខាបទទាំង ៥ ជាកុសលតែម្យ៉ាង ប្រកបដោយវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី មិនមានកម្ម ប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនប្រកបដោយសេចក្ដីសៅហ្មង តែគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិ ក៏មាន កើតព្រមដោយសុខៈ ក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខា តែមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា ដល់នូវការសន្សំ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល មានសភាពតូចឆ្មារ មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ជាកណ្ដាល មានសភាពមិនទៀង ពោលគឺ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថាមានមគ្គជាហេតុផង ថាមានមគ្គជាអធិបតីផង ក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន

សិយា អនុប្បន្នា ន វត្តព្វា ឧប្បាទិនោតិ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

(១០) ន ហេតូ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ន ហេតូ សហេតុកា ។ សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកិយា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា សាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តសាសវា ។

មិនទាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា បំរុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

(១០) ពួកសិក្ខាបទមិនមែនហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុឡើយ ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកសិក្ខាបទប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានរូប ជាលោកិយ គួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនគួរដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ ពួកសិក្ខាបទមិនមែនអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោលថាជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ផងថាប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ គឺប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។

សិក្ខាបទវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

នោ សញ្ញោជនា ។បេ។ នោ គន្ថា ។បេ។ នោ ឱឃា ។បេ។ នោ យោគា ។បេ។ នោ នីវរណា ។បេ។ នោ បរាមាសា ។បេ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។បេ។ នោ កិលេសា ។បេ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សវិតក្កា សវិចារា សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា បរិយាបន្នា អនិយ្យានិកា អនិយតា សឧត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

សិក្ខាបទវិភង្គោ សមត្តោ ។

សិក្ខាបទវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

ពួកសិក្ខាបទមិនមែនសញ្ញោជនៈ ។ បេ ។ មិនមែនគន្ថៈ ។ បេ ។ មិនមែនឱឃៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននីវរណៈ ។ បេ ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ប្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងដោយចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ប្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ប្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា មិនមានកម្ម ប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកទេ ។ ពួកសិក្ខាបទមិនមែនឧបាទាន ។ បេ ។ មិនមែនកិលេស ។ បេ ។ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ក៏មាន មិនមានបីតិ ក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិ ក៏មាន មិនកើតព្រមដោយបីតិ ក៏មាន ប្រកបដោយសុខៈ ក៏មាន មិនកើតព្រមដោយសុខៈ ក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខា ក៏មាន មិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខា ជាកាមាវចរៈ មិនមែនរូបាវចរៈ មិនមែនជាអរូបាវចរៈ ជាបរិយាបន្នៈ ជាអនិយ្យានិកៈ ជាអនិយតៈ ជាសឧត្តរៈ ជាអរណៈ ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ សិក្ខាបទវិភង្គ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គោ

(១១) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ អត្ថេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មេ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១២) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ទុក្ខេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ

[១១] បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងអត្ថ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌នោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

[១២] បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងទុក្ខ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹង ក្នុងការកើតឡើងនៃទុក្ខ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការរលត់ទុក្ខ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌នោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ សុត្តន្តភាជនីយំ

(១៣) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ហេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា ហេតុផលេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៤) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ យេ ធម្មា ជាតា ភូតា សញ្ជាតា និព្វត្តា អភិនិព្វត្តា បាតុភូតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យេហិ ធម្មេហិ[១] តេ ធម្មា ជាតា ភូតា សញ្ជាតា និព្វត្តា អភិនិព្វត្តា បាតុភូតា តេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

---

១ ម. យម្ហា ធម្មា ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ សុត្តន្តភាជនីយ

(១៣) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ សេចក្ដីដឹងហេតុ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងផលនៃហេតុ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងធម៌និងអត្ថនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៤) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ធម៌ទាំងឡាយណា កើត ចំរើន លូតលាស់ ដុះដាល ចំរុងចំរើន កើតប្រាកដហើយ សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម៌ទាំងឡាយនោះ កើត ចំរើន លូតលាស់ ដុះដាល ចំរុងចំរើន កើតប្រាកដហើយ អំពីធម៌ទាំងឡាយណា សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌នោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៥) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ជរាមរណេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជរាមរណសមុទយេ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា ជរាមរណនិរោធេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៦) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ជាតិយា ញាណំ ។បេ។ ភវេ ញាណំ ។បេ។ ឧបាទានេ ញាណំ ។បេ។ តណ្ហាយ ញាណំ ។បេ។ វេទនាយ ញាណំ ។បេ។ ផស្សេ ញាណំ ។បេ។ សឡាយតនេ ញាណំ ។បេ។ នាមរូបេ ញាណំ ។បេ។ វិញ្ញាណេ ញាណំ ។បេ។ សង្ខារេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា សង្ខារសមុទយេ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា សង្ខារនិរោធេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា

(១៥) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងជរាមរណៈ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការកើតឡើងនៃជរាមរណៈ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការរលត់នៃជរាមរណៈ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃជរាមរណៈ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោល នូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌នោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៦) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងជាតិ ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងភព ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងឧបាទាន ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងតណ្ហា ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងវេទនា ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងផស្សៈ ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងសឡាយតនៈ ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងនាមរូប ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងវិញ្ញាណ ។ បេ ។ សេចក្ដីដឹងក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការកើតឡើងនៃសង្ខារ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងការរលត់នៃសង្ខារ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ សុត្តន្តភាជនីយំ

សង្ខារនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៧) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តត្ថ កតមា ធម្មប្បដិសម្ភិទា ។ ឥធ ភិក្ខុ ធម្មំ ជានាតិ សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថំ ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ អយំ វុច្ចតិ ធម្មប្បដិសម្ភិទា សោ តស្ស តស្សេវ ភាសិតស្ស អត្ថំ ជានាតិ អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ អយំ ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោតិ អយំ វុច្ចតិ អត្ថប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ សុត្តន្តភាជនីយ

សេចក្តីដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ខារ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌នោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៧) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បណ្តាបដិសម្ភិទាទាំង ៤ នោះ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងនូវធម៌ គឺសុត្តៈ គេយ្យៈ វេយ្យាករណៈ គាថា ឧទានៈ ឥតិវុត្តកៈ ជាតកៈ អព្ភូតធម្មៈ វេទល្លៈ នេះឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា ភិក្ខុនោះ ដឹងនូវសេចក្តីនៃភាសិតនោះ ៗ ថា នេះសេចក្តីនៃភាសិតនេះ នេះសេចក្តីនៃភាសិតនេះ នេះឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌នោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

(១៨) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តេសំ វិបាកេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៨) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ៗ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ៗ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ៗ បេ ៗ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ៗ បេ ៗ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងវិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងនូវញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ៗ បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្ប-ដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ៗ

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តេសំ វិបាកេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងវិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ
ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ
បដិភាណបដិសម្ភិទា ។ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថ-
បដិសម្ភិទា ធម្មបដិសម្ភិទា និរុត្តិបដិសម្ភិទា បដិ-
ភាណបដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។
យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ
កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ
បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។
អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា ឥមេសុ
ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា តេសំ វិបាកេ
ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ
ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ
និរុត្តិបដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណា-
និ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកា-
នីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណបដិសម្ភិទា ។

សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុាំងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងវិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុាំងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តេសំ វិបាកេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា កុសលា ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព ព្រោះកិរិយាកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ហើយលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយនេវសញ្ញា-នាសញ្ញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនពាយមាយ ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងវិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិ-សម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។

យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យា-
និកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋ-
មាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។
អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា ឥមេសុ
ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តេសំ វិបាកេ
ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ
ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ
ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ
ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោ-
តកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភានប្បដិសម្ភិទា ។

(១៩) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា
ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាន-
ប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អកុសលា ។

ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្ដីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងវិបាក នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(១៩) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្ដេច ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា អកុសលា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តេសំ វិបាកេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាអកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាន ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអកុសល សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងវិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាអកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោម-
នស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។
ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ ។បេ។ ឧបេក្ខា-
សហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។
ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខា-
សហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។បេ។ ទោម-
នស្សសហគតំ បដិឃសម្បយុត្តំ ។បេ។ ទោមនស្ស-
សហគតំ បដិឃសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។បេ។ ឧបេ-
ក្ខាសហគតំ វិចិកិច្ឆាសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខា-
សហគតំ ឧទ្ធច្ចសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។
ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ
ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ
ធម្មា អកុសលា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មប្បដិ-
សម្ភិទា តេសំ វិបាកេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា
យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ

ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយទោមនស្ស សម្បយុត្តដោយបដិឃៈ បេ ។ ប្រឡំដោយទោមនស្ស សម្បយុត្តដោយបដិឃៈ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយវិចិកិច្ឆា បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយឧទ្ធច្ចៈ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្ស ក៏កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអកុសល សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងវិបាកនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា

តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(២០) តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រូបា-រម្មណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ច សមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យា-កតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា

សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិ-សម្ភិទា ។ សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(៦០) បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភា-ណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចក្ខុវិញ្ញាណជាវិបាក ព្រោះកម្មជាកាមាវចរកុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាចក្ខុវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន ឧបេក្ខា កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូបអាស្រ័យនឹងគ្នា ហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ
ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន
ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណា-
និ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភា-
ណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិ-
សម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។
កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ កាមា-
វចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា
វិបាកំ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហ-
គតំ សទ្ទារម្មណំ ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ
ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ គន្ធារម្មណំ ។ បេ ។ ជិវ្ហាវិ-
ញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ
។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សុខសហគតំ
ផោដ្ឋព្វារម្មណំ តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ
វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ
ហោតិ សុខំ ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ

បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា សោតវិញ្ញាណ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាកាមាវចរកុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាសោតវិញ្ញាញ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានក្លិនជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរសជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ។បេ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រឡំដោយសុខ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន សុខ កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយំ

មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ សុខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មិំ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

មនិន្ទ្រិយ កើតមាន សុខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូប អាស្រ័យនឹងគ្នាហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោធាតុ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាកាមាវចរកុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាមនោធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានផោដ្ឋព្វ ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន

ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ សោមនស្សសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ

ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន វិតក្កៈ កើតមាន វិចារៈ កើតមាន ឧបេក្ខា កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូប អាស្រ័យនឹងគ្នាហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញ៉ាំងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាកាមាវចរកុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយសោមនស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្ដី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ បីតិ ហោតិ សុខំ ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មិំ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន វិតក្កៈ កើតមាន វិចារៈ កើតមាន បីតិ កើតមាន សុខ កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន សោមនស្សិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃ ណា មិនមានរូប អាស្រ័យនឹងគ្នាហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំង-ឡាយថា បុគ្គល ដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិ-ភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិ-សម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាកាមាវចរកុសល

ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្តកើតមាន វិតក្កៈ កើតមាន វិចារៈ កើតមាន ឧបេក្ខា កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មានរូបអាស្រ័យនឹងគ្នាហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹង ក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បសយុត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហាតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាកាមាវចរ-កុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាធាតុច្រឡំដោយសោម-នស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយ សោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយ ញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាស ចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកប ដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន នេះពួក ធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្ប-ដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹង ក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គល ដឹងនូវញាណទាំងឡាយដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹតតើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូប-ភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ ជាអារម្មណ៍ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្ដីមិនរាយមាយ កើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល ជាវិបាក ព្រោះកម្មជារូបាវចរកុសលនោះ ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈានមានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្ដីមិនរាយមាយ កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្ដីដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិ-សម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា

យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញ៉ាំងអត្ថនេះឲ្យក្តី ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព ព្រោះកិរិយាកន្លង នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ហើយលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយកើតមាន នេះពួកធម៌ជាកុសល ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាអរូបាវចរ-កុសលនោះឯង ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ព្រោះកិរិយាកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ហើយលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយនេវសញ្ញា-នាសញ្ញាយតនសញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។

អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។

សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំង-ឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំង-ឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិ-សម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិ-ភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈកើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន ពួកធម៌ជាកុសល ជាវិបាក ព្រោះឈានជាលោកុត្តរកុសលនោះឯង ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណបដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថបដិសម្ភិទា និរុត្តិបដិសម្ភិទា បដិភាណបដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រូបារម្មណំ ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សទ្ទារម្មណំ ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ គន្ធារម្មណំ ។ បេ ។

ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាសុញ្ញតៈ ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាអកុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាវិញ្ញាណ ច្រឡំដោយទុក្ខ មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតហើយ ។ បេ ។ សោតវិញ្ញាណ ច្រឡំដោយទុក្ខ មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ កើតហើយ ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណ ច្រឡំដោយទុក្ខ មានក្លិនជាអារម្មណ៍ កើតហើយ ។ បេ ។

ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។បេ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ទុក្ខសហគតំ ផោដ្ឋព្វារម្មណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ ទុក្ខំ ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ទុក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិត-ន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិស-ម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភា-ណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។

ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរសជាអារម្មណ៍ កើតហើយ ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រកបដោយទុក្ខ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ កើតហើយ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន ទុក្ខ កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ទុក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូប ដែលអាស្រ័យនឹងគ្នា ហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា
ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខា·
សហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា
។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខា·
សហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា
យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ
វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ
ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា
ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ
ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន
តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិ·
នោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ
ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ
ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ
ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ
ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោត·
កានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

ក្នុងសម័យណា មនោធាតុ ជាវិបាក ព្រោះកម្មជាអកុសល ដែលបុគ្គលធ្វើហើយ សន្សំហើយ ជាធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្តី កើតឡើងហើយ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន វិតក្កៈ កើតមាន វិចារៈ កើតមាន ឧបេក្ខា កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូប ដែលអាស្រ័យទឹងគ្នា ហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

(២១) តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(២១) បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោធាតុ ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន វិតក្កៈ កើតមាន វិចារៈ កើតមាន ឧបេក្ខា កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូប ដែលអាស្រ័យនឹងគ្នាហើយកើតឡើង ក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញ៉ាំងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ អភិធម្មភាជនីយំ

តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា សោមនស្សសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ វេទនា ហោតិ សញ្ញា ហោតិ ចេតនា ហោតិ ចិត្តំ ហោតិ វិតក្កោ ហោតិ វិចារោ ហោតិ ឧបេក្ខា ហោតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយំ ហោតិ សមាធិន្ទ្រិយំ ហោតិ មនិន្ទ្រិយំ ហោតិ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ហោតិ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ហោតិ យេ វា បន តស្មឹ សមយេ អញ្ញេបិ អត្ថិ បដិច្ចសមុប្បន្នា អរូបិនោ ធម្មា ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា

បដិសម្ភិទាវិភង្គ អភិធម្មភាជនីយ

បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ប្រកបដោយសោមនស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី កើតឡើង ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន វេទនា កើតមាន សញ្ញា កើតមាន ចេតនា កើតមាន ចិត្ត កើតមាន វិតក្កៈ កើតមាន វិចារៈ កើតមាន ឧបេក្ខា កើតមាន ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន វីរិយិន្ទ្រិយ កើតមាន សមាធិន្ទ្រិយ កើតមាន មនិន្ទ្រិយ កើតមាន ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ កើតមាន ជីវិតិន្ទ្រិយ កើតមាន ឬក៏ ក្នុងសម័យនោះ ធម៌ទាំងឡាយដទៃណា មិនមានរូបដែលអាស្រ័យនឹងគ្នាហើយកើតឡើងក៏កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា

យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។

បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្ដីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្ដីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនោះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស សម្បយុត្តដោយញាណប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា សម្បយុត្តដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ កើតឡើងហើយ ។ បេ ។

រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ ។ បេ ។ អរូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា ឥមេសុ ធម្មេសុ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា យាយ និរុត្តិយា តេសំ ធម្មានំ បញ្ញត្តិ ហោតិ តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា យេន ញាណេន តានិ ញាណានិ ជានាតិ ឥមានិ ញាណានិ ឥទមត្ថជោតកានីតិ ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(២២) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា កាមាវចរកុសលតោ ចតូសុ ញាណសម្បយុត្តេសុ ចិត្តុប្បាទេសុ

បុគ្គលចំរើនទូវរូបាវចរជ្ឈាន ។ បេ ។ បុគ្គលបំរើនទូវអរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ព្រោះការកន្លងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ហើយលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ។ បេ ។ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ កើតមាន ។ បេ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយ កើតមាន នេះពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ទាំងឡាយនេះ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា បញ្ញត្តិនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយនិរុត្តិណា សេចក្តីដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងនិរុត្តិនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា សេចក្តីដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយថា បុគ្គលដឹងនូវញាណទាំងឡាយនោះ ដោយញាណណា ញាណទាំងឡាយនេះ ជាធម្មជាតញុំាងអត្ថនេះឲ្យភ្លឺ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។

(២២) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បដិសម្ភិទា ៣ កើតក្នុងចិត្តុប្បាទ ៤ ជាញាណសម្បយុត្ត ខាងកាមាវចរកុសល កើតក្នុងចិត្តុប្បាទ ៤

កិរិយតោ ចតូសុ ញាណសម្បយុត្តេសុ ចិត្តុប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជន្តិ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ឯតេសុ យេវ ឧប្បជ្ជតិ ចតូសុ ច មគ្គេសុ ចតូសុ ច ផលេសុ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

(២៣) ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ចតុន្នំ បដិសម្ភិទានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

(២៤) សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អនុបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា

ជាញាណសម្បយុត្ត ខាងកិរិយា អត្ថប្បដិសម្ភិទា កើតក្នុងចិត្តុប្បាទ ទាំងនុ៎ះផង កើតក្នុងមគ្គ ៤ ផល ៤ ផង ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(២៣) បដិសម្ភិទា ៤ គឺ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ បណ្តាបដិសម្ភិទាទាំង ៤ បដិសម្ភិទា ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

(២៤) បដិសម្ភិទា ជាកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ប្រកបដោយវេទនាជាសុខ ក៏មាន ប្រកបដោយវេទនាមិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន អត្ថប្បដិ-សម្ភិទាជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ មានកម្ម ប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រ-យោជន៍ដល់ឧបាទាន អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមាន

បដិសម្ភិទាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកំ

អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នាអនុបាទានិយា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា សិយា អសង្កិលិដ្ឋាសង្កិលេសិកា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សវិតក្កសវិចារា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ។ សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សិយា អាចយគាមិនោ សិយា នេវាចយគាមិនាបចយគាមិនោ អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា អាចយគាមិនី សិយា អបចយគាមិនី សិយា នេវាចយគាមិនាបចយគាមិនី ។

តណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ជាធម៌មិនសៅហ្មង តែគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជាធម៌មិនសៅហ្មង តែគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង ក៏មាន ជាធម៌មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ប្រព្រឹត្តទៅ ជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា កើតព្រមដោយបីតិ ក៏មាន កើតព្រមដោយសុខ ក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុដែលមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ដល់នូវការសន្សំកពូនឡើង (ដោយកម្មកិលេស) ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំកពូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំកពូនឡើង ក៏មាន អត្ថប្បដិសម្ភិទា ដល់នូវការសន្សំកពូនឡើង ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំកពូនឡើង ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំកពូនឡើង ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំកពូនឡើង ក៏មាន ។

តិស្សោ បដិសម្ភិទា នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា អត្ថប្ប-
ដិសម្ភិទា សិយា សេក្ខា សិយា អសេក្ខា សិយា
នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា បរិត្តា
អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា បរិត្តា សិយា អប្បមាណា ។
និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បរិត្តារម្មណា តិស្សោ បដិសម្ភិទា
សិយា បរិត្តារម្មណា សិយា មហគ្គតារម្មណា សិយា
អប្បមាណារម្មណា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា មជ្ឈិមា
អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា មជ្ឈិមា សិយា បណីតា ។
តិស្សោ បដិសម្ភិទា អនិយតា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា
សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ។ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា
ន វត្តព្វា មគ្គារម្មណាតិបិ មគ្គហេតុកាតិបិ មគ្គាធិប-
តិនីតិបិ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ន មគ្គារម្មណា សិយា មគ្គ-
ហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនី សិយា ន វត្តព្វា មគ្គ-
ហេតុកាតិបិ មគ្គាធិបតិនីតិបិ ទ្វេ បដិសម្ភិទា សិយា
មគ្គារម្មណា ន មគ្គហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនោ
សិយា ន វត្តព្វា មគ្គារម្មណាតិបិ មគ្គាធិបតិនោតិបិ ។

បដិសម្ភិទា ៣ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ មានសភាពតូចឆ្មារ អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានសភាពតូចឆ្មារ ក៏មាន ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន ។ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ បដិសម្ភិទា៣ មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ជាកណ្តាល អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជាកណ្តាល ក៏មាន ឧត្តម ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ មានសភាពមិនទៀង អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានសភាពត្រូវ និងទៀង ក៏មាន មានសភាពមិនទៀង ក៏មាន ។ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងឡើយ អត្ថប្បដិសម្ភិទា មិនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ទេ តែមានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន មិនគួរពោលថាមានមគ្គជាហេតុផង ថាមានមគ្គជាអធិបតីផង ក៏មាន បដិសម្ភិទា ២ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមិនមានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផង ក៏មាន ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកំ

តិស្សោ បដិសម្ភិទា សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា ន វត្តព្វា ឧប្បាទិនោតិ អត្ថបដិសម្ភិទា សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនី ។ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ។ និរុត្តិបដិសម្ភិទា បច្ចុប្បន្នារម្មណា ទ្វេ បដិសម្ភិទា សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា អត្ថបដិសម្ភិទា សិយា អតីតារម្មណា សិយា អនាគតារម្មណា សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណា សិយា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ ។ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ។ និរុត្តិបដិសម្ភិទា ពហិទ្ធារម្មណា តិស្សោ បដិសម្ភិទា សិយា អជ្ឈត្តារម្មណា សិយា ពហិទ្ធារម្មណា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា ។ អនិទស្សនអប្បដិឃា ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

បដិសម្ភិទា ៣ កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន មិនគួរពោលថា បម្រុងនឹងកើតឡើងទេ អត្ថប្បដិសម្ភិទា កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន បម្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន ។ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន បដិសម្ភិទា ២ មានអារម្មណ៍ជាអតីត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានអារម្មណ៍ជាអតីត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផង ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន ។ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ បដិសម្ភិទា ៣ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង ក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

(២៨) ហេតូ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ច ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច ន វត្តព្វា ន ហេតូ សហេតុកាតិបិ ន ហេតូ អហេតុកាតិបិ ។ សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា តិស្សោ បដិសម្ភិទា លោកិយា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។

(២៩) នោ អាសវា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សាសវា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា សាសវា សិយា អនាសវា ។ អាសវវិប្បយុត្តា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ សិយា សាសវា ចេវ នោ ច អាសវា សិយា ន វត្តព្វា សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(៦៥) បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ជាហេតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង មិនគួរពោលថា មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនមានហេតុផងឡើយ ។ បដិសម្ភិទា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានរូប បដិសម្ភិទា ៣ ជាលោកិយ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជាលោកិយ ក៏មានជាលោកុត្តរ ក៏មាន បុគ្គលគប្បីដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនគប្បីដឹងច្បាស់ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។

(៦៦) បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មិនមែនអាសវៈ។ បដិសម្ភិទា ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ក៏មាន មិនមានអាសវៈ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ប្រាសចាកអាសវៈ ។ បដិសម្ភិទា ៣ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈឡើយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈទេ អត្ថប្បដិសម្ភិទា មិនគួរពោលថាជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈទេ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ក៏មាន ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកំ

ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា សិយា អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា ។

(២៧) នោ សញ្ញោជនា ។បេ។ នោ គន្ថា ។បេ។ នោ ឱឃា ។បេ។ នោ យោគា ។បេ។ នោ នីវរណា ។បេ។ នោ បរាមាសា ។បេ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។បេ។ នោ កិលេសា ។បេ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផងថា ប្រកបដោយអាសវៈតែមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ ។ បដិសម្ភិទា ៣ ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ក៏មាន ។

(២៧) បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មិនមែនសញ្ញោជនៈ ។ បេ ។ មិនមែនគន្ថៈ ។ បេ ។ មិនមែនឱឃៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននីវរណៈ ។ បេ ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ច្រឡូកច្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងដោយចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យកហើយ ។ មិនមែនឧបាទាន ។ បេ ។ មិនមែនកិលេស ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

(២៨) ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សវិតក្កា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សវិចារា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា ។ សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា កាមាវចរា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា កាមាវចរា សិយា ន កាមាវចរា ។ ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា បរិយាបន្នា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា អនិយ្យានិកា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា ។

(២៨) បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ។ បដិសម្ភិទា ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិតក្កៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងបីតិ ក៏មាន មិនមានបីតិ ក៏មាន ប្រកបដោយបីតិ ក៏មាន មិនប្រកបដោយបីតិ ក៏មាន ប្រកបដោយសុខ ក៏មាន មិនប្រកបដោយសុខ ក៏មាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា ក៏មាន មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ជាកាមាវចរ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជាកាមាវចរ ក៏មាន មិនមែនជាកាមាវចរ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ ។ បដិសម្ភិទា ៣ ជាបរិយាបន្នៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ជាអនិយ្យានិកៈ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ជានិយ្យានិកៈ ក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈ ក៏មាន ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

តិស្សោ បដិសម្ភិទា អនិយតា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា និយតា សិយា អនិយតា ។ តិស្សោ បដិសម្ភិទា សឧត្តរា អត្ថប្បដិសម្ភិទា សិយា សឧត្តរា សិយា អនុត្តរា ។ អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គោ សមត្តោ ។

បដិសម្ភិទាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

បដិសម្ភិទា ៣ មានសភាពមិនទៀង អត្ថប្បដិសម្ភិទា មានសភាពទៀង ក៏មាន មានសភាពមិនទៀង ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទា ៣ ប្រកបដោយឧត្តរៈ (ការរើខ្ពួន) អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រកបដោយឧត្តរៈ ក៏មាន មិនមានឧត្តរៈ ក៏មាន ។ បដិសម្ភិទាទាំងឡាយ មិនមានសត្រូវទេ ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ បដិសម្ភិទាវិភង្គ ។

ញាណវិភង្គោ

(៦៩) ឯកវិធេន ញាណវត្ថុ បញ្ចវិញ្ញាណា ន ហេតូ អហេតុកា ហេតុវិប្បយុត្តា សប្បច្ចយា សង្ខតា អរូបា លោកិយា សាសវា សញ្ញោជនិយា គន្ថនិយា ឱឃនិយា យោគនិយា នីវរណិយា បរាមដ្ឋា ឧបាទានិយា សង្កិលេសិកា អព្យាកតា សារម្មណា អចេតសិកា វិបាកា ឧបាទិន្នុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា នសវិតក្កសវិចារា នអវិតក្កវិចារមត្តា អវិតក្កាវិចារា ន បីតិសហគតា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា នេវាចយគាមិនោ នាបចយគាមិនោ នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា បរិត្តា កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា

ញាណវិភង្គ

(៦៩) ញាណវត្ថុ មានប្រការ ១ គឺវិញ្ញាណ ៥ មិនមែនហេតុ មិនមានហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង មិនមានរូប ជាលោកិយៈ ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ ដែលគន្ថៈគប្បីដោតក្រង ដែលឱឃៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទង ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ដែលបរាមាសៈស្ទាបអង្អែល ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត ប្រកបដោយអារម្មណ៍ មិនមែនចេតសិក ជាវិបាក មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនសៅហ្មង តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង មិនប្រកបដោយវិតក្កៈ តែប្រកបដោយវិចារៈ មិនមែនមិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មិនកើតព្រមដោយបីតិ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មិនដល់នូវការសន្សំ (កិលេសវដ្តៈ) ទាំងមិនដល់ នូវការមិនសន្សំ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល មានសភាពតូចឆ្មារ ជាកាមាវចរ មិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនជាអរូបាវចរ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

បរិយាបន្នា នោ អបរិយាបន្នា អនិយតា អនិយ្យានិកា
ឧប្បន្នា មនោវិញ្ញាណវិញ្ញេយ្យា អនិច្ចា ជរាភិភូតា ។
បញ្ច វិញ្ញាណា ឧប្បន្នវត្ថុកា ឧប្បន្នារម្មណា បុរេ-
ជាតវត្ថុកា បុរេជាតារម្មណា អជ្ឈត្តិកវត្ថុកា
ពាហិរារម្មណា អសម្ភិន្នវត្ថុកា អសម្ភិន្នារម្មណា
នានាវត្ថុកា នានារម្មណា ន អញ្ញមញ្ញស្ស គោ-
ចរវិសយំ បច្ចនុភោន្តិ ន អសមន្នាហារា ឧប្បជ្ជន្តិ
ន អមនសិការា ឧប្បជ្ជន្តិ ន អព្វោកិណ្ណា
ឧប្បជ្ជន្តិ ន អបុព្វំ អចរិមំ ឧប្បជ្ជន្តិ ន អញ្ញ-
មញ្ញស្ស សមនន្តរា ឧប្បជ្ជន្តិ បញ្ច វិញ្ញាណា
អនាភោគា បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ធម្មំ
បដិវិជានាតិ អញ្ញត្រ អភិនិបាតមត្តា បញ្ចន្នំ
វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជា-
នាតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ឥរិយាបថំ
កប្បេតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន
កញ្ចិ ឥរិយាបថំ កប្បេតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

ជាបរិយាបន្នៈ មិនមែនជាអបរិយាបន្នៈ មិនទៀត មិនមែនជានិយ្យានិកៈ ដែលកើតឡើងហើយ ដែលគួរដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ មិនទៀត ដែលត្រូវដកគ្របសង្កត់ ។ វិញ្ញាណ ៥ មានវត្ថុកើតហើយ មានអារម្មណ៍កើតហើយ មានវត្ថុកើតហើយក្នុងកាលមុន មានអារម្មណ៍កើតហើយក្នុងកាលមុន មានវត្ថុខាងក្នុង មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ មានវត្ថុមិនប្រឡំគ្នា មានអារម្មណ៍មិនប្រឡំគ្នា មានវត្ថុផ្សេង ៗ មានអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ នៃគ្នានិងគ្នាទេ មិនកើតឡើង ព្រោះការមិនប្រមូលមក (នូវអារម្មណ៍) មិនកើតឡើង ព្រោះការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត (នូវអារម្មណ៍) មិនកើតឡើង ព្រោះការមិនប្រឡូកប្រឡំ (ដោយវិញ្ញាណដទៃ) មិនកើតឡើង មិនមុន មិនក្រោយ មិនកើតឡើងក្នុងលំដាប់នៃគ្នានិងគ្នា វិញ្ញាណ ៥ មិនមានគ្រឿងអាង បុគ្គលបើវៀរចាកការប៉ះពាល់នូវអារម្មណ៍ ក៏មិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ណាមួយ ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ទាំងមិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ណាមួយ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ មិនសម្រេចឥរិយាបថណាមួយ ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ទាំងមិនសម្រេចឥរិយាបថណាមួយ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង៥

ន កាយកម្មំ ន វចីកម្មំ បដ្ឋបេតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន កាយកម្មំ ន វចីកម្មំ បដ្ឋបេតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កុសលាកុសលំ ធម្មំ សមាទិយតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន កុសលាកុសលំ ធម្មំ សមាទិយតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន សមាបជ្ជតិ ន វុដ្ឋាតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន សមាបជ្ជតិ ន វុដ្ឋាតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន សុបតិ ន បដិពុជ្ឈតិ ន សុបិនំ បស្សតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន សុបតិ ន បដិពុជ្ឈតិ ន សុបិនំ បស្សតិ ។ យាថាវកវត្ថុវិភាវនា បញ្ញា ។ ឯវំ ឯកវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៣០) ទុវិធេន ញាណវត្ថុ លោកិយា បញ្ញា លោកុត្តរា បញ្ញា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា បញ្ញា

មិនតាំងផ្ដើមកាយកម្ម មិនតាំងផ្ដើមវចីកម្ម ដោយវិញ្ញាណតាំង៩ តាំងមិនតាំងផ្ដើមកាយកម្ម មិនតាំងផ្ដើមវចីកម្ម ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណតាំង ៩ មិនកាន់យកនូវធម៌ជាកុសលនិងអកុសល ដោយវិញ្ញាណតាំង៩ តាំងមិនកាន់យកនូវធម៌ជាកុសលនិងអកុសល ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណតាំង ៩ មិនចូលឈាន មិនចេញចាកឈាន ដោយវិញ្ញាណតាំង ៩ តាំងមិនចូលឈាន មិនចេញចាកឈាន ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណតាំង ៩ មិនច្យុត មិនកើត ដោយវិញ្ញាណតាំង ៩ តាំងមិនច្យុត មិនកើត ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណតាំង ៩ មិនលក់ មិនភ្ញាក់ មិនឃើញសុបិន ដោយវិញ្ញាណតាំង ៩ តាំងមិនលក់ មិនភ្ញាក់ មិនឃើញសុបិន ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណតាំង ៩ ។ បញ្ញាជាគ្រឿងសំដែងនូវវត្ថុ តាមលំដាប់នៃមាតិកា ។ ញាណវត្ថុ មានប្រការ ១ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣០] ញាណវត្ថុ មាន ២ គឺ បញ្ញាជាលោកិយៈ និងបញ្ញាជាលោកុត្តរៈ បញ្ញាដែលបុគ្គលគប្បីដឹង ដោយញាណណាមួយ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា បញ្ញា សាសវា បញ្ញា
អនាសវា បញ្ញា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា បញ្ញា
អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា បញ្ញា សញ្ញោជនិយា បញ្ញា
អសញ្ញោជនិយា បញ្ញា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តសញ្ញោ-
ជនិយា បញ្ញា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តអសញ្ញោជនិយា
បញ្ញា គន្ថនិយា បញ្ញា អគន្ថនិយា បញ្ញា
គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយា បញ្ញា គន្ថវិប្បយុត្តអគន្ថ-
និយា បញ្ញា ឱឃនិយា បញ្ញា អនោឃនិយា
បញ្ញា ឱឃវិប្បយុត្តឱឃនិយា បញ្ញា ឱឃវិប្បយុត្ត-
អនោឃនិយា បញ្ញា យោគនិយា បញ្ញា អយោគ-
និយា បញ្ញា យោគវិប្បយុត្តយោគនិយា បញ្ញា
យោគវិប្បយុត្តអយោគនិយា បញ្ញា នីវរណិយា
បញ្ញា អនីវរណិយា បញ្ញា នីវរណវិប្បយុត្តនីវរ-
ណិយា បញ្ញា នីវរណវិប្បយុត្តអនីវរណិយា បញ្ញា

ញាណវិភង្គ មាតិកា

និងបញ្ញាដែលបុគ្គលមិនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ បញ្ញាប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ និងបញ្ញាមិនមានអាសវៈ បញ្ញាប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ និងបញ្ញាប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ បញ្ញាជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ និងបញ្ញាមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ បញ្ញាប្រាសចាកសញ្ញោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ និងបញ្ញាប្រាសចាកសញ្ញោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ បញ្ញាដែលគន្ថៈគប្បីដោតក្រង និងបញ្ញាដែលគន្ថៈមិនគប្បីដោតក្រង បញ្ញាប្រាសចាកគន្ថៈ តែគន្ថៈគប្បីដោតក្រង និងបញ្ញាប្រាសចាកគន្ថៈ ទាំងគន្ថៈមិនគប្បីដោតក្រង បញ្ញាដែលឱឃៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង និងបញ្ញាដែលឱឃៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង បញ្ញាប្រាសចាកឱឃៈ តែឱឃៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង និងបញ្ញាប្រាសចាកឱឃៈ ទាំងឱឃៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង បញ្ញាដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង និងបញ្ញាដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង បញ្ញាប្រាសចាកយោគៈ តែយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង និងបញ្ញាប្រាសចាកយោគៈ ទាំងយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង បញ្ញាជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ និងបញ្ញាមិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ បញ្ញាប្រាសចាកនីវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ និងបញ្ញាប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

បរាមដ្ឋា បញ្ញា អបរាមដ្ឋា បញ្ញា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋា បញ្ញា បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋា បញ្ញា ឧបាទិន្នា បញ្ញា អនុបាទិន្នា បញ្ញា ឧបាទានិយា បញ្ញា អនុបាទានិយា បញ្ញា ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយា បញ្ញា ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយា បញ្ញា សង្កិលេសិកា បញ្ញា អសង្កិលេសិកា បញ្ញា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា បញ្ញា កិលេសវិប្បយុត្តអសង្កិលេសិកា បញ្ញា សវិតក្កា បញ្ញា អវិតក្កា បញ្ញា សវិចារា បញ្ញា អវិចារា បញ្ញា សប្បីតិកា បញ្ញា អប្បីតិកា បញ្ញា បីតិសហគតា បញ្ញា ន បីតិសហគតា បញ្ញា សុខសហគតា បញ្ញា ន សុខសហគតា បញ្ញា ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ញា ន ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ញា កាមាវចរា បញ្ញា ន កាមាវចរា បញ្ញា រូបាវចរា បញ្ញា ន រូបាវចរា បញ្ញា

បញ្ញាដែលបរាមាសៈស្ទាបអង្អែល និងបញ្ញាដែលបរាមាសៈមិនស្ទាបអង្អែល បញ្ញាប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ទាបអង្អែល និងបញ្ញាប្រាសចាកបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈមិនស្ទាបអង្អែល បញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ និងបញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ បញ្ញាជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន និងបញ្ញាមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញាប្រាសចាកឧបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន និងបញ្ញាប្រាសចាកឧបាទាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញាគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង និងបញ្ញាមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង បញ្ញាប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង និងបញ្ញាប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង បញ្ញាប្រកបដោយវិតក្កៈ និងបញ្ញាមិនមានវិតក្កៈ បញ្ញាប្រកបដោយវិចារៈ និងបញ្ញាមិនមានវិចារៈ បញ្ញាប្រកបដោយបីតិ និងបញ្ញាមិនមានបីតិ បញ្ញាកើតព្រមដោយបីតិ និងបញ្ញាមិនកើតព្រមដោយបីតិ បញ្ញាកើតព្រមដោយសុខ និងបញ្ញាមិនកើតព្រមដោយសុខ បញ្ញាកើតព្រមដោយឧបេក្ខា និងបញ្ញាមិនកើតព្រមដោយឧបេក្ខា បញ្ញាជាកាមាវចរ និងបញ្ញាមិនមែនជាកាមាវចរ បញ្ញាជារូបាវចរ និងបញ្ញាមិនមែនជារូបាវចរ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

អរូបាវចរា បញ្ញា ន អរូបាវចរា បញ្ញា បរិយាបន្នា
បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា និយ្យានិកា បញ្ញា
អនិយ្យានិកា បញ្ញា និយតា បញ្ញា អនិយតា
បញ្ញា សឧត្តរា បញ្ញា អនុត្តរា បញ្ញា អត្ថជាបិកា
បញ្ញា ជាបិតត្ថា បញ្ញា ឯវំ ទុវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៣១) តិវិធេន ញាណវត្ថុ ចិន្តាមយា បញ្ញា
សុតាមយា បញ្ញា ភាវនាមយា បញ្ញា ទានមយា
បញ្ញា សីលមយា បញ្ញា ភាវនាមយា បញ្ញា
អធិសីលេ បញ្ញា អធិចិត្តេ បញ្ញា អធិប្បញ្ញាយ
បញ្ញា អាយកោសល្លំ អបាយកោសល្លំ ឧបាយ-
កោសល្លំ ។ វិបាកា បញ្ញា វិបាកធម្មធម្មា
បញ្ញា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា បញ្ញា ឧបាទិន្នុ-
បាទានិយា បញ្ញា អនុបាទិន្នុបាទានិយា បញ្ញា

ញាណវិភង្គ មាតិកា

បញ្ញាជាអរូបាវចរ និងបញ្ញាមិនមែនជាអរូបាវចរ បញ្ញាជាបរិយាបន្នៈ និងបញ្ញាជាអបរិយាបន្នៈ បញ្ញាជានិយ្យានិកៈ និងបញ្ញាជាអនិយ្យានិកៈ បញ្ញាទៀង និងបញ្ញាមិនទៀង បញ្ញាប្រកបដោយឧត្តរៈ និងបញ្ញាមិនមែនជាឧត្តរៈ បញ្ញាញុំាងប្រយោជន៍ឲ្យកើត និងបញ្ញាមានប្រយោជន៍កើតហើយ ញាណវត្ថុ មានប្រការ ២ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣១) ញាណវត្ថុ មាន ៣ គឺ ចិន្តាមយប្បញ្ញា (បញ្ញាសម្រេចដោយការគិត) សុតាមយប្បញ្ញា (បញ្ញាសម្រេចដោយការស្តាប់) និងភាវនាមយប្បញ្ញា (បញ្ញាសម្រេចដោយការចំរើន) ទានមយប្បញ្ញា (បញ្ញាសម្រេចដោយទាន) សីលមយប្បញ្ញា (បញ្ញាសម្រេចដោយសីល) និងភាវនាមយប្បញ្ញា (បញ្ញាសម្រេចដោយភាវនា) បញ្ញាក្នុងអធិសីល បញ្ញាក្នុងអធិចិត្ត និងបញ្ញាក្នុងអធិប្បញ្ញា សេចក្តីឆ្លាសក្នុងការចំរើន សេចក្តីឆ្លាសក្នុងការមិនចំរើន និងសេចក្តីឆ្លាសក្នុងឧបាយ ។ បញ្ញាជាវិបាក បញ្ញាមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី និងបញ្ញាមិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី បញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ

អនុបាទិន្នុបាទានិយា បញ្ញា សវិតក្កសវិចារា
បញ្ញា អវិតក្កវិចារមត្តា បញ្ញា អវិតក្កាវិចារា បញ្ញា
បីតិសហគតា បញ្ញា សុខសហគតា បញ្ញា ឧបេក្ខា-
សហគតា បញ្ញា អាចយគាមិនី បញ្ញា អបចយគា-
មិនី បញ្ញា នេវាចយគាមិនី នាបចយគាមិនី បញ្ញា
សេក្ខា បញ្ញា អសេក្ខា បញ្ញា នេវ សេក្ខា
នាសេក្ខា បញ្ញា បរិត្តា បញ្ញា មហគ្គតា បញ្ញា
អប្បមាណា បញ្ញា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា មហគ្គតារ-
ម្មណា បញ្ញា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា មគ្គារម្មណា
បញ្ញា មគ្គហេតុកា បញ្ញា មគ្គាធិបតិនី បញ្ញា ឧប្បន្នា
បញ្ញា អនុប្បន្នា បញ្ញា ឧប្បាទិនី បញ្ញា អតីតា បញ្ញា
អនាគតា បញ្ញា បច្ចុប្បន្នា បញ្ញា អតីតារម្មណា បញ្ញា
អនាគតារម្មណា បញ្ញា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បញ្ញា
អជ្ឈត្តា បញ្ញា ពហិទ្ធា បញ្ញា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា បញ្ញា

តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន និងបញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញាប្រកបដោយវិតក្កៈទាំងប្រកបដោយវិចារៈ បញ្ញាមិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ និងបញ្ញាមិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ បញ្ញាកើតព្រមដោយបីតិ បញ្ញាកើតព្រមដោយសុខ និងបញ្ញាកើតព្រមដោយឧបេក្ខា បញ្ញាដល់នូវការសន្សំ (កម្មកិលេស) បញ្ញាដល់នូវការមិនសន្សំ (កម្មកិលេស) និងបញ្ញាមិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ បញ្ញាជារបស់សេក្ខបុគ្គល បញ្ញាជារបស់អសេក្ខបុគ្គល និងបញ្ញាមិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល បញ្ញាតូចឆ្មារ បញ្ញាមានសភាពធំ និងបញ្ញាមានប្រមាណមិនបាន បញ្ញាមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ បញ្ញាមានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ និងបញ្ញាមានអារម្មណ៍មានប្រមាណមិនបាន បញ្ញាមានមគ្គជាអារម្មណ៍ បញ្ញាមានមគ្គជាហេតុ និងបញ្ញាមានមគ្គជាអធិបតី បញ្ញាដែលកើតឡើងហើយ បញ្ញាដែលមិនទាន់កើតឡើង និងបញ្ញាដែលប្រុងនឹងកើតឡើង បញ្ញាជាអតីត បញ្ញាជាអនាគត និងបញ្ញាជាបច្ចុប្បន្ន បញ្ញាមានអារម្មណ៍ជាអតីត បញ្ញាមានអារម្មណ៍ជាអនាគត និងបញ្ញាមានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន បញ្ញាជាខាងក្នុង បញ្ញាជាខាងក្រៅ និងបញ្ញាជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

អជ្ឈត្តារម្មណា បញ្ញា ពហិទ្ធារម្មណា បញ្ញា អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា បញ្ញា ។ សវិតក្កសវិចារ បញ្ញា អត្ថិ វិបាកា អត្ថិ វិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នានុបាទានិយា អត្ថិ បីតិសហគតា អត្ថិ សុខសហគតា អត្ថិ ឧបេក្ខាសហគតា អត្ថិ អាចយគាមិនី អត្ថិ អបចយគាមិនី អត្ថិ នេវាចយគាមិនី នាបចយគាមិនី អត្ថិ សេក្ខា អត្ថិ អសេក្ខា អត្ថិ នេវសេក្ខា នាសេក្ខា អត្ថិ បរិត្តា អត្ថិ មហគ្គតា អត្ថិ អប្បមាណា អត្ថិ បរិត្តារម្មណា អត្ថិ មហគ្គតារម្មណា អត្ថិ អប្បមាណារម្មណា អត្ថិ មគ្គារម្មណា អត្ថិ មគ្គហេតុកា អត្ថិ មគ្គាធិបតិនី អត្ថិ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

បញ្ញាមានអារម្មណ៍ខាងក្នុង បញ្ញាមានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ និងបញ្ញាមានអារម្មណ៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ។ បញ្ញាប្រកបដោយវិតក្កៈ និងប្រកបដោយវិចារៈ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិ ក៏មាន កើតព្រមដោយសុខ ក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខា ក៏មាន ដល់នូវការសន្សំ (កម្មកិលេស) ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន មិនមែនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មានសភាពតូចឆ្មារ ក៏មាន ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន

ឧប្បន្នា អត្ថិ អនុប្បន្នា អត្ថិ ឧប្បាទិនី អត្ថិ អតីតា អត្ថិ អនាគតា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នា អត្ថិ អតីតារម្មណា អត្ថិ អនាគតារម្មណា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តា អត្ថិ ពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណា អត្ថិ ពហិទ្ធារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា ។ អវិតក្កាវិចារមត្តា បញ្ញា អត្ថិ វិបាកា អត្ថិ វិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នានុបាទានិយា អត្ថិ អាចយគាមិនី អត្ថិ អបចយគាមិនី អត្ថិ នេវាចយគាមិនី នាបចយគាមិនី អត្ថិ សេក្ខា អត្ថិ អសេក្ខា អត្ថិ នេវសេក្ខា នាសេក្ខា អត្ថិ

ដែលកើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន ។ បញ្ញាមិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដល់នូវការសន្សំ (កម្មកិលេស) ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន

ញាណវិភង្គ មាតិកា

ឧប្បន្នា អត្ថិ អនុប្បន្នា អត្ថិ ឧប្បាទិនី អត្ថិ អតីតា អត្ថិ អនាគតា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នា អត្ថិ អជ្ឈត្តា អត្ថិ ពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ។ អវិតក្កាវិចារ បញ្ញា អត្ថិ វិបាកា អត្ថិ វិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នានុបាទានិយា អត្ថិ បីតិសហគតា អត្ថិ សុខសហគតា អត្ថិ ឧបេក្ខាសហគតា អត្ថិ អាចយគាមិនី អត្ថិ អបចយគាមិនី អត្ថិ នេវាចយគាមិនី នាបចយគាមិនី អត្ថិ សេក្ខា អត្ថិ អសេក្ខា អត្ថិ នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា អត្ថិ បរិត្តារម្មណា អត្ថិ មហគ្គតារម្មណា អត្ថិ អប្បមាណារម្មណា អត្ថិ មគ្គារម្មណា អត្ថិ មគ្គហេតុកា អត្ថិ មគ្គាធិបតិនី អត្ថិ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន បម្រុងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន ។ បញ្ញាមិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន កើតព្រមដោយបីតិ ក៏មាន កើតព្រមដោយសុខ ក៏មាន កើតព្រមដោយឧបេក្ខា ក៏មាន ដល់នូវការសន្សំ (កម្មកិលេស) ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន

ឧប្បន្នា អត្ថិ អនុប្បន្នា អត្ថិ ឧប្បាទិនី អត្ថិ
អតីតា អត្ថិ អនាគតា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នា អត្ថិ
អតីតារម្មណា អត្ថិ អនាគតារម្មណា អត្ថិ បច្ចុ-
ប្បន្នារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តា អត្ថិ ពហិទ្ធា អត្ថិ
អជ្ឈត្តពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណា អត្ថិ ពហិទ្ធា-
រម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា ។ បីតិសហគតា
បញ្ញា សុខសហគតា បញ្ញា អត្ថិ វិបាកា អត្ថិ
វិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា
អត្ថិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នុបាទានិយា
អត្ថិ អនុបាទិន្នានុបាទានិយា អត្ថិ សវិតក្កសវិចារា
អត្ថិ អវិតក្កវិចារមត្តា អត្ថិ អវិតក្កាវិចារា អត្ថិ
អាចយគាមិនី អត្ថិ អបចយគាមិនី អត្ថិ នេវា-
ចយគាមិនី នាបចយគាមិនី អត្ថិ សេក្ខា អត្ថិ

កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន មានអារម្មណ៍ ជាអតីត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ ជាអនាគត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មានៗ បញ្ញា កើតព្រមដោយបីតិ បញ្ញា កើតព្រមដោយសុខ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ដល់នូវការសន្សំ ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ក៏មាន

ញាណវិភង្គ មាតិកា

អសេក្ខា អត្ថិ នេវសេក្ខានាសេក្ខា អត្ថិ បរិត្តា អត្ថិ មហគ្គតា អត្ថិ អប្បមាណា អត្ថិ បរិត្តារម្មណា អត្ថិ មហគ្គតារម្មណា អត្ថិ អប្បមាណារម្មណា អត្ថិ មគ្គារម្មណា អត្ថិ មគ្គហេតុកា អត្ថិ មគ្គាធិបតិនី អត្ថិ ឧប្បន្នា អត្ថិ អនុប្បន្នា អត្ថិ ឧប្បាទិនី អត្ថិ អតីតា អត្ថិ អនាគតា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នា អត្ថិ អតីតារម្មណា អត្ថិ អនាគតារម្មណា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តា អត្ថិ ពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណា អត្ថិ ពហិទ្ធារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា ៗ ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ញា អត្ថិ វិបាកា អត្ថិ វិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា អត្ថិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អនុបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ

ញាណវិភង្គ មាតិកា

ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មានសភាពតូចឆ្មារ ក៏មាន ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន បម្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន ៗ បញ្ញា កើតព្រមដោយឧបេក្ខា ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន

អនុបាទិន្នុបាទានិយា អត្ថិ អាចយគាមិនី អត្ថិ អបចយគាមិនី អត្ថិ នេវាចយគាមិនី នាបចយគាមិនី អត្ថិ សេក្ខា អត្ថិ អសេក្ខា អត្ថិ នេវសេក្ខា នាសេក្ខា អត្ថិ បរិត្តា អត្ថិ មហគ្គតា អត្ថិ អប្បមាណា អត្ថិ បរិត្តារម្មណា អត្ថិ មហគ្គតារម្មណា អត្ថិ អប្បមាណារម្មណា អត្ថិ មគ្គារម្មណា អត្ថិ មគ្គហេតុកា អត្ថិ មគ្គាធិបតិនី អត្ថិ ឧប្បន្នា អត្ថិ អនុប្បន្នា អត្ថិ ឧប្បាទិនី អត្ថិ អតីតា អត្ថិ អនាគតា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នា អត្ថិ អតីតារម្មណា អត្ថិ អនាគតារម្មណា អត្ថិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តា អត្ថិ ពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា អត្ថិ អជ្ឈត្តារម្មណា អត្ថិ ពហិទ្ធារម្មណា អត្ថិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា ។ ឯវំ ទសវិធេន ញាណវត្ថុ ។

ដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ដល់នូវការសន្សំ ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គល ក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ក៏មាន មានសភាពតូចឆ្មារ ក៏មាន ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ក៏មាន មានមគ្គជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន បម្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអតីត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគត ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុង ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ ក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

ញាណវិភង្គ មាតិកា

(៣២) ចតុព្វិធេន ញាណវត្ថុ កម្មស្សកតំ ញាណំ សច្ចានុលោមិកំ ញាណំ មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ ផលសមង្គិស្ស ញាណំ ទុក្ខេ ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ កាមាវចរា បញ្ញា រូបាវចរា បញ្ញា អរូបាវចរា បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា ធម្មេ ញាណំ អន្វយេ ញាណំ បរិច្ចេ ញាណំ សម្មុតិញាណំ អត្ថិ បញ្ញា អាចយាយ នោ អបចយាយ អត្ថិ បញ្ញា អបចយាយ នោ អាចយាយ អត្ថិ បញ្ញា អាចយាយ ចេវ អបចយាយ ច អត្ថិ បញ្ញា នេវាចយាយ នោ អបចយាយ អត្ថិ បញ្ញា និព្វិទាយ នោ បដិវេធាយ អត្ថិ បញ្ញា បដិវេធាយ នោ និព្វិទាយ អត្ថិ បញ្ញា និព្វិទាយ ចេវ បដិវេធាយ ច អត្ថិ បញ្ញា នេវ និព្វិទាយ នោ បដិវេធាយ ហានភាគិនី បញ្ញា ឋិតិភាគិនី បញ្ញា វិសេសភាគិនី បញ្ញា

ញាណវិភង្គ មាតិកា

[៣៦] ញាណវត្ថុ មាន ៤ គឺ កម្មស្សកតញ្ញាណ (សេចក្តីដឹងថាសត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន) សច្ចានុលោមិកញ្ញាណ (សេចក្តីដឹងប្រព្រឹត្តទៅតាមសច្ចៈ ៤) ញាណរបស់បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ញាណរបស់បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយផល សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខ សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខ សេចក្តីដឹងក្នុងការរលត់នៃទុក្ខ សេចក្តីដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរដល់នូវការរលត់នៃទុក្ខ បញ្ញាជាកាមាវចរ បញ្ញាជារូបាវចរ បញ្ញាជាអរូបាវចរ បញ្ញាជាអបរិយាបន្នៈ សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ សេចក្តីដឹងក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅតាម សេចក្តីដឹងក្នុងការកំណត់ សេចក្តីដឹងក្នុងការសម្មតិ បញ្ញាក្នុងការសន្សំ (កម្មកិលេស) មិនមែនក្នុងការមិនសន្សំ ក៏មាន បញ្ញាក្នុងការមិនសន្សំ មិនមែនក្នុងការសន្សំ ក៏មាន បញ្ញាក្នុងការសន្សំផង ក្នុងការមិនសន្សំផង ក៏មាន បញ្ញាមិនមែនក្នុងការសន្សំ ទាំងមិនមែនក្នុងការមិនសន្សំ ក៏មាន បញ្ញាក្នុងសេចក្តីនឿយណាយ មិនមែនក្នុងការត្រាស់ដឹង ក៏មាន បញ្ញាក្នុងការត្រាស់ដឹង មិនមែនក្នុងសេចក្តីនឿយណាយ ក៏មាន បញ្ញាក្នុងសេចក្តីនឿយណាយផង ក្នុងការត្រាស់ដឹងផង ក៏មាន បញ្ញាមិនមែនក្នុងសេចក្តីនឿយណាយ មិនមែនក្នុងការត្រាស់ដឹង ក៏មាន បញ្ញាមានចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ បញ្ញាមានចំណែកនៃការតាំងនៅ បញ្ញាមានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស

និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ចតស្សោ បដិសម្ភិទា ចតស្សោ បដិបទា ចត្តារិ អារម្មណានិ ជរាមរណេ ញាណំ ជរាមរណសមុទយេ ញាណំ ជរាមរណនិរោធេ ញាណំ ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ជាតិយា ញាណំ ។ បេ ។ ភវេ ញាណំ ។ បេ ។ ឧបាទានេ ញាណំ ។ បេ ។ តណ្ហាយ ញាណំ ។ បេ ។ វេទនាយ ញាណំ ។ បេ ។ ផស្សេ ញាណំ ។ បេ ។ សឡាយតនេ ញាណំ ។ បេ ។ នាមរូបេ ញាណំ ។ បេ ។ វិញ្ញាណេ ញាណំ ។ បេ ។ សង្ខារេសុ ញាណំ សង្ខារសមុទយេ ញាណំ សង្ខារនិរោធេ ញាណំ សង្ខារនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ឯវំ ចតុព្វិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៣៣) បញ្ចវិធេន ញាណវត្ថុ បញ្ចង្គិកោ សម្មាសមាធិ បញ្ចញាណិកោ សម្មាសមាធិ ឯវំ បញ្ចវិធេន ញាណវត្ថុ ។ ឆព្វិធេន ញាណវត្ថុ ឆសុ អភិញ្ញាសុ បញ្ញា ឯវំ ឆព្វិធេន ញាណវត្ថុ ។ សត្តវិធេន ញាណវត្ថុ សត្តសត្តតិ ញាណវត្ថូនិ

បញ្ញាមានចំណែក នៃសេចក្តីនឿយណាយ បដិសម្ភិទា ៤ បដិបទា ៤ អារម្មណ៍ ៤ សេចក្តីដឹងក្នុងជរាមរណៈ សេចក្តីដឹងក្នុងការកើតឡើងនៃជរាមរណៈ សេចក្តីដឹងក្នុងការរលត់នៃជរាមរណៈ សេចក្តីដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរដល់នូវការរលត់នៃជរាមរណៈ សេចក្តីដឹងក្នុងជាតិ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងភព ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងឧបាទាន ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងតណ្ហា ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងវេទនា ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងផស្សៈ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងសឡាយតនៈ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងនាមរូប ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងវិញ្ញាណ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ សេចក្តីដឹងក្នុងការកើតឡើងនៃសង្ខារ សេចក្តីដឹងក្នុងការរលត់នៃសង្ខារ សេចក្តីដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរដល់នូវការរលត់នៃសង្ខារ ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៣) ញាណវត្ថុ មាន ៥ គឺ សម្មាសមាធិ ប្រកបដោយអង្គ ៥ សម្មាសមាធិ ប្រកបដោយញាណ ៥ ញាណវត្ថុមានប្រការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។ ញាណវត្ថុមាន ៦ គឺ បញ្ញាក្នុងអភិញ្ញា ៦ ញាណវត្ថុមានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ ញាណវត្ថុមាន ៧ គឺ ញាណវត្ថុ ៧៧

ញាណវិភង្គ មាតិកា

ឯវំ សត្តវិធេន ញាណវត្ថុ ។ អដ្ឋវិធេន ញាណវត្ថុ ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ឯវំ អដ្ឋវិធេន ញាណវត្ថុ ។ នវវិធេន ញាណវត្ថុ នវសុ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីសុ បញ្ញា ឯវំ នវវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៣៤) ទសវិធេន ញាណវត្ថុ ទស តថាគតស្ស តថាគតពលានិ យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ[១] បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ កតមានិ ទស ។ ឥធ តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ

---

១ ឱ. សព្វត្ថ អាសភដ្ឋានន្តិ ទិស្សតិយេវ ។

ញាណវិភង្គ មាតិកា

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។ ញាណវត្ថុមាន ៨ គឺ បញ្ញាក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ញាណវត្ថុមានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។ ញាណវត្ថុ មាន ៩ គឺ បញ្ញាក្នុងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ញាណវត្ថុមានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៤) ញាណវត្ថុ មាន ១០ បានដល់ តថាគតពលៈ ១០ របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតបានប្រកបហើយ ទើបប្តេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងបក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ ពលៈ ១០ ដូចម្តេចខ្លះ ។ ព្រះតថាគតក្នុងលោកនេះ ជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវហេតុ ថាជាហេតុផង ជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវអំពើមិនមែនហេតុ ថាជាអំពើមិនមែនហេតុផង នេះឯងជាតថាគតពលៈ (ទី ១) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្តេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវវិបាកនៃកម្មសមាទាន (ការកាន់យកកម្មជាកុសល) ជាអតីត អនាគតនិងបច្ចុប្បន្ន តាមបច្ច័យ តាមហេតុ

វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ
អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានំ ឋានសោ
ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ
តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម
តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ
សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ
តថាគតោ សព្វត្ថគាមិនឹ បដិបទំ យថាភូតំ បជា-
នាតិ យម្បិ តថាគតោ សព្វត្ថគាមិនឹ បដិបទំ យថា-
ភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ
ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ
បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ
បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ អនេកធាតុំ នានា-
ធាតុំ លោកំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ
អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ យថាភូតំ បជានាតិ
ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ
ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ
បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។

ត្រង់ដែលព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវវិបាកនៃកម្មសមាទាន ជាអតីត អនាគតនិងបច្ចុប្បន្ន តាមបច្ច័យ តាមហេតុ នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី ២) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្ដេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវបដិបទាជាដំណើរទៅ (កាន់សុគតិនិងទុគ្គតិ) ក្នុងទីទាំងពួង ត្រង់ដែលព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់សុគតិនិងទុគ្គតិក្នុងទីទាំងពួង នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី ៣) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្ដេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវលោកដែលមានធាតុច្រើន មានធាតុផ្សេងៗគ្នា ត្រង់ដែលតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវលោកដែលមានធាតុច្រើន មានធាតុផ្សេងៗគ្នា នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី ៤) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្ដេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

ញាណវិភង្គ មាតិកា

បុន ច បរំ តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោ-បរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថា-គតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សង្កិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ

មួយទៀត ព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗ គ្នា របស់សត្វទាំងឡាយ ត្រង់ដែលព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗ គ្នា របស់សត្វទាំងឡាយ នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី៩) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្តេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវឥន្ទ្រិយចាស់ក្លានិងខ្ចី របស់ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃ ត្រង់ដែលព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវឥន្ទ្រិយចាស់ក្លានិងខ្ចី របស់ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃ នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី៦) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្តេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវសេចក្តីសៅហ្មង នូវសេចក្តីផូរផង់ នូវការចេញ នៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិនិងសមាបត្តិ ត្រង់ដែលព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវសេចក្តីសៅហ្មង នូវសេចក្តីផូរផង់ នូវការចេញ នៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិនិងសមាបត្តិ

សង្កិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ បុព្វេនិវាសានុស្សតឹ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ បុព្វេនិវាសានុស្សតឹ យថាភូតំ បជា-នាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថា-ភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ បុន ច បរំ តថាគតោ អាសវានំ ខយំ យថាភូតំ បជានាតិ យម្បិ តថាគតោ អាសវានំ ខយំ

នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី៧) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្ដេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការរលឹកជាតិដែលនៅអាស្រ័យក្នុងកពមុន ត្រង់ដែលព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការរលឹកជាតិដែលបាននៅអាស្រ័យក្នុងកពមុន នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី៨) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្ដេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយទៀត ព្រះតថាគត ជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការច្យុតិនិងការកើត របស់សត្វទាំងឡាយ ត្រង់ដែលព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការច្យុតិនិងការកើត របស់សត្វទាំងឡាយ នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី៩) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្ដេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញ៉ាំងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយវិញទៀត ព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការអស់នៃអាសវៈទាំងឡាយ ត្រង់ដែលព្រះតថាគតជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការអស់នៃអាសវៈទាំងឡាយ

យថាភូតំ បជានាតិ ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ។ ឥមានិ ទស តថាគតស្ស តថាគតពលានិ យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភណ្ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ ឯវំ ទសវិធេន ញាណវត្ថុ ។

មាតិកា ។

(៣៨) បញ្ចវិញ្ញាណំ ន ហេតុមេវ អហេតុកមេវ ហេតុវិប្បយុត្តមេវ សប្បច្ចយមេវ សង្ខតមេវ អរូបមេវ លោកិយមេវ សាសវមេវ សញ្ញោជនិយមេវ គន្ថនិយមេវ ឱឃនិយមេវ យោគនិយមេវ នីវរណិយមេវ បរាមដ្ឋមេវ ឧបាទានិយមេវ សង្កិលេសិកមេវ អព្យាកតមេវ សារម្មណមេវ អចេតសិកមេវ វិបាកមេវ ឧបាទិន្នុបាទានិយមេវ អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកមេវ ន សវិតក្កសវិចារមេវ ន អវិតក្កវិចារមត្តមេវ

ញាណវិភង្គ ឯកកនិទ្ទេស

នេះឯង ជាតថាគតពលៈ (ទី ១០) របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតអាស្រ័យហើយ ទើបប្តេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញុំាងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ តថាគតពលៈទាំង ១០ នេះ របស់ព្រះតថាគត ជាពលៈដែលព្រះតថាគតប្រកបហើយ ទើបប្តេជ្ញានូវឋានៈដ៏ប្រសើរ ទើបបន្លឺសីហនាទក្នុងពួកបរិស័ទ ទើបញុំាងចក្រដ៏ប្រសើរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ញាណវត្ថុមានប្រការ ១០ យ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ មាតិកា ។

(៣៥) វិញ្ញាណ ៥ មិនមែនហេតុ មិនមានហេតុ ប្រាសចាកហេតុ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ជាអរូប ជាលោកិយ ប្រកបដោយអាសវៈ ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ ដែលគន្ថៈគប្បីដោតក្រង ដែលឱឃៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ដែលបរាមាសៈស្ទាបអង្អែល ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន គួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង ជាអព្យាក្រឹត ប្រកបដោយអារម្មណ៍ មិនមែនចេតសិក ជាវិបាក មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនសៅហ្មង តែគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មង មិនប្រកបដោយវិតក្កៈ តែប្រកបដោយវិចារៈ មិនមែនជាមិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ

អវិតក្កាវិចារមេវ ន បីតិសហគតមេវ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វមេវ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកមេវ នេវាចយគាមិនាបចយគាមិមេវ នេវ សេក្ខនាសេក្ខមេវ បរិត្តមេវ កាមាវចរមេវ ន រូបាវចរមេវ ន អរូបាវចរមេវ បរិយាបន្នមេវ នោ អបរិយាបន្នមេវ អនិយតមេវ អនិយ្យានិកមេវ ឧប្បន្នំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញេយ្យមេវ អនិច្ចមេវ ជរាភិភូតមេវ ។

(៣៦) បញ្ច វិញ្ញាណា ឧប្បន្នវត្ថុកា ឧប្បន្នារម្មណាតិ ឧប្បន្នស្មឹ វត្ថុស្មឹ អារម្មណេ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ បុរេជាតវត្ថុកា បុរេជាតារម្មណាតិ បុរេ ជាតស្មឹ វត្ថុស្មឹ បុរេ ជាតេ អារម្មណេ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ អជ្ឈត្តិកវត្ថុកា ពាហិរារម្មណាតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ វត្ថុ អជ្ឈត្តិកា អារម្មណា ពាហិរា ។ អសម្ភិន្នវត្ថុកា អសម្ភិន្នារម្មណាតិ អសម្ភិន្នស្មឹ វត្ថុស្មឹ អសម្ភិន្នេ អារម្មណេ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មិនកើតព្រមដោយបីតិ ដែលមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មិនដល់នូវការសន្សំ (កម្មកិលេស) ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល មានសភាពតូចឆ្មារ ជាកាមាវចរ មិនមែនរូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ ជាបរិយាបន្នៈ មិនមែនអបរិយាបន្នៈ ជាសភាពមិនទៀង ជាអនិយ្យានិកៈ ដែលកើតឡើងហើយ ដែលគួរដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ មិនទៀង ដែលត្រូវជរាគ្របសង្កត់ ។

(៣៦) ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ ៥ មានវត្ថុកើតហើយ មានអារម្មណ៍កើតហើយ គឺ កាលបើវត្ថុនិងអារម្មណ៍កើតហើយ វិញ្ញាណទាំងឡាយ ក៏កើតឡើងដែរ ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ៥) មានវត្ថុកើតហើយក្នុងកាលមុន មានអារម្មណ៍កើតហើយក្នុងកាលមុន គឺ កាលបើវត្ថុកើតហើយក្នុងកាលមុននិងអារម្មណ៍កើតហើយក្នុងកាលមុន វិញ្ញាណទាំងឡាយ ក៏កើតឡើងដែរ ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មានវត្ថុខាងក្នុង មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ គឺវិញ្ញាណទាំង ៥ មានវត្ថុខាងក្នុង មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មានវត្ថុមិនប្រឡំគ្នា មានអារម្មណ៍មិនប្រឡំគ្នា គឺ កាលបើវត្ថុមិនប្រឡំគ្នា កាលបើអារម្មណ៍មិនប្រឡំគ្នា វិញ្ញាណទាំងឡាយ ក៏កើតឡើងដែរ ។

ញាណវិភង្គ ឯកកនិទ្ទេសោ

នានាវត្ថុកា នានារម្មណាតិ អញ្ញំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ច អារម្មណញ្ច អញ្ញំ សោតវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ច អារម្មណញ្ច អញ្ញំ ឃានវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ច អារម្មណញ្ច អញ្ញំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ច អារម្មណញ្ច អញ្ញំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ ច អារម្មណញ្ច ។ ន អញ្ញមញ្ញស្ស គោចរវិសយំ បច្ចនុភោន្តីតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ សោតវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ សោតវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ ឃានវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ឃានវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ កាយវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ សោតវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ ឃានវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ

ញាណវិភង្គ ឯកកនិទ្ទេស

ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មានវត្ថុផ្សេងៗ មានអារម្មណ៍ផ្សេងៗ គឺវត្ថុនិងអារម្មណ៍ របស់ចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឡែក វត្ថុនិងអារម្មណ៍របស់សោតវិញ្ញាណ ដោយឡែក វត្ថុនិងអារម្មណ៍របស់ឃានវិញ្ញាណ ដោយឡែក វត្ថុនិងអារម្មណ៍របស់ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ដោយឡែក វត្ថុនិងអារម្មណ៍របស់កាយវិញ្ញាណ ដោយឡែកៗ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរនៃគ្នានិងគ្នាទេ គឺសោតវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចររបស់ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ចក្ខុវិញ្ញាណ ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់កាយវិញ្ញាណ របស់សោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ របស់ឃានវិញ្ញាណ ។ បេ ។ របស់ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់កាយវិញ្ញាណ

ន បច្ចនុភោតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ កាយវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ កាយវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ សោតវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ សោតវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ កាយវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ កាយវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ ឃានវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ឃានវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ កាយវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ កាយវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស គោចរវិសយំបិ កាយវិញ្ញាណំ ន បច្ចនុភោតិ ។ ន អសមន្នាហារា ឧប្បជ្ជន្តិ សមន្នាហរន្តស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ន អមនសិការា ឧប្បជ្ជន្តិ មនសិករោន្តស្ស ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ន អព្វោកិណ្ណា ឧប្បជ្ជន្តិ ន បដិបាដិយា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ន អបុព្វំ អចរិមំ ឧប្បជ្ជន្តិ

កាយវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់កាយវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់កាយវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់កាយវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មិនរងអារម្មណ៍ជាទីគោចរ របស់ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មិនកើតឡើង ព្រោះការមិនប្រមូលមក (នូវអារម្មណ៍) គឺ កាលបុគ្គលប្រមូលមក (នូវអារម្មណ៍មានរូបារម្មណ៍ជាដើម) វិញ្ញាណទាំងឡាយក៏កើតឡើង ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មិនកើតឡើង ព្រោះការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត (នូវអារម្មណ៍) គឺ កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត (នូវអារម្មណ៍) វិញ្ញាណទាំងឡាយ ក៏កើតឡើង ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ៥) មិនកើតឡើង ព្រោះការមិនប្រឡំគ្នា គឺ មិនកើតឡើងតាមលំដាប់គ្នាទេ ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មិនកើតឡើង មិនមុន មិនក្រោយ

ញាណវិភង្គេ ឯកកនិទ្ទេសោ

ន ឯកក្ខណេ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ ន អញ្ញមញ្ញស្ស សមនន្តរា ឧប្បជ្ជន្តីតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា សោតវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា ឃានវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា កាយវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណស្ស ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា ចក្ខុវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ កាយវិញ្ញាណំ

ញាណវិភង្គ ឯកកនិទ្ទេស

គឺ មិនកើតក្នុងខណៈជាមួយគ្នាទេ ។ ពាក្យថា (វិញ្ញាណ ៥) មិនកើតឡើង ក្នុងលំដាប់នៃគ្នានិងគ្នា គឺ សោតវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃចក្ខុវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងចក្ខុវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃសោតវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ ឃានវិញ្ញាណមិនកើតក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងចក្ខុវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃឃានវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងចក្ខុវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃជិវ្ហាវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ កាយវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃចក្ខុវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងចក្ខុវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃកាយវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ ចក្ខុវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់នៃសោតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ នៃឃានវិញ្ញាណ ។ បេ ។ នៃជិវ្ហាវិញ្ញាណ ។ បេ ។ នៃកាយវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងកាយវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃចក្ខុវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ

ន ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា សោតវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ កាយវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា ឃានវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ឃានវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ កាយវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរា ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ជិវ្ហាវិញ្ញាណស្ស ឧប្បន្នសមនន្តរាបិ កាយវិញ្ញាណំ ន ឧប្បជ្ជតិ ។ បញ្ច វិញ្ញាណា អនាភោគាតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ នត្ថិ អាវជ្ជនា វា អាភោគោ វា សមន្នាហារោ វា មនសិការោ វា ។ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជានាតីតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជានាតិ ។ អញ្ញត្រ អភិនិបាតមត្តាតិ អញ្ញត្រ អាបាថមត្តា ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជានាតីតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន កញ្ចិ ធម្មំ បដិវិជានាតិ ។

សោតវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃកាយវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងកាយវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃសោតវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ ឃានវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃកាយវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងកាយវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃឃានវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃកាយវិញ្ញាណដែលកើតហើយ ទាំងកាយវិញ្ញាណ ក៏មិនកើតក្នុងលំដាប់ នៃជិវ្ហាវិញ្ញាណដែលកើតហើយដែរ ។ ពាក្យថា វិញ្ញាណ ៥ មិនមានគ្រឿងអាង គឺ វិញ្ញាណទាំង ៥ មិនមានការនឹក មិនមានគ្រឿងអាង មិនមានការប្រមូលមក មិនមានការធ្វើទុកក្នុងចិត្តទេ ។ ពាក្យថា បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ណាមួយ ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ គឺ បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់ នូវធម៌ណាមួយ ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ។ ពាក្យថា បើវៀរចាកការប៉ះពាល់នូវអារម្មណ៍ គឺ បើវៀរចាកអារម្មណ៍មានរូបារម្មណ៍ជាដើម ដែលមកកាន់គន្លងនៃទ្វារមានចក្ខុទ្វារជាដើម ។ ពាក្យថា បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ណាមួយ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ គឺ បុគ្គលមិនដឹងច្បាស់នូវធម៌ណាមួយ ដោយមនោធាតុ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ ។

ញាណវិភង្គេ ឯកកនិទ្ទេសោ

បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ឥរិយាបថំ កប្បេ-
តីតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កញ្ចិ ឥរិយាបថំ
កប្បេតិ គមនំ វា ឋានំ វា និសជ្ជំ វា សេយ្យំ
វា ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន
កញ្ចិ ឥរិយាបថំ កប្បេតីតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ
សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន កញ្ចិ ឥរិយាបថំ
កប្បេតិ គមនំ វា ឋានំ វា និសជ្ជំ វា
សេយ្យំ វា ។ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កាយកម្មំ
ន វចីកម្មំ បដ្ឋបេតីតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន
កាយកម្មំ វចីកម្មំ បដ្ឋបេតិ ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ
សមនន្តរាបិ ន កាយកម្មំ ន វចីកម្មំ បដ្ឋបេតីតិ
បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន
កាយកម្មំ វចីកម្មំ បដ្ឋបេតិ ។ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេ-
ហិ ន កុសលាកុសលំ ធម្មំ សមាទិយតីតិ
បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន កុសលាកុសលំ ធម្មំ
សមាទិយតិ ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្ត-
រាបិ ន កុសលាកុសលំ ធម្មំ សមាទិយតីតិ

ញាណវិភង្គ ឯកកនិទ្ទេស

ពាក្យថា មិនសម្រេចនូវឥរិយាបថណាមួយ ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ឥរិយាបថ សេចក្តីថា មិនសម្រេចឥរិយាបថណាមួយ គឺ ការដើរក្តី ការឈរក្តី ការអង្គុយក្តី ការដេកក្តី ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ។ ពាក្យថា មិនសម្រេចឥរិយាបថណាមួយ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ សេចក្តីថា មិនសម្រេចឥរិយាបថណាមួយ គឺ ការដើរក្តី ការឈរក្តី ការអង្គុយក្តី ការដេកក្តី ដោយមនោធាតុ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ ។ ពាក្យថា មិនតាំងផ្តើមកាយកម្ម មិនតាំងផ្តើមវចីកម្ម ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ គឺ មិនតាំងផ្តើមនូវកាយកម្ម និងវចីកម្ម ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ។ ពាក្យថា មិនតាំងផ្តើមកាយកម្ម មិនតាំងផ្តើមវចីកម្មក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ គឺ មិនតាំងផ្តើមនូវកាយកម្ម និងវចីកម្ម ដោយមនោ-ធាតុ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ ។ ពាក្យថា មិនកាន់យកនូវធម៌ជាកុសលនិងអកុសល ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ គឺ មិនសមាទាននូវធម៌ជាកុសលនិងអកុសល ដោយវិញ្ញាណទាំង ៥ ។ ពាក្យថា មិនកាន់យកនូវធម៌ជាកុសលនិងអកុសល ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥

បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន កុសលាកុសលំ ធម្មំ សមាទិយតិ ។ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន សមាបជ្ជតិ ន វុដ្ឋាតីតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន សមាបជ្ជតិ ន វុដ្ឋាតិ ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន សមាបជ្ជតិ ន វុដ្ឋាតីតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន សមាបជ្ជតិ ន វុដ្ឋាតិ ។ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតីតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតីតិ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន ចវតិ ន ឧបបជ្ជតិ ។ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន សុបតិ ន បដិពុជ្ឈតិ ន សុបិនំ បស្សតីតិ បញ្ចហិ វិញ្ញាណេហិ ន សុបតិ ន បដិពុជ្ឈតិ ន សុបិនំ បស្សតិ ។ បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរាបិ ន សុបតិ ន បដិពុជ្ឈតិ ន សុបិនំ បស្សតីតិ

គឺមិនសមាទាន នូវធម៌ជាកុសលនិងអកុសល ដោយមនោធាតុ ក្នុង
លំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៤ ។ ពាក្យថា មិនចូលឈាន មិនចេញចាក
ឈាន ដោយវិញ្ញាណទាំង៤ គឺ មិនចូល មិនចេញ ដោយវិញ្ញាណ
ទាំង ៤ ។ ពាក្យថា មិនចូលឈាន មិនចេញចាកឈាន ក្នុងលំដាប់នៃ
វិញ្ញាណទាំង ៤ គឺមិនចូល មិនចេញ ដោយមនោធាតុ ក្នុងលំដាប់
នៃវិញ្ញាណទាំង៤ ។ ពាក្យថា មិនច្យុត មិនកើត ដោយវិញ្ញាណ
ទាំង៤ គឺ មិនឃ្លាត មិនកកើត ដោយវិញ្ញាណទាំង៤ ។ ពាក្យថា
មិនច្យុត មិនកើត ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង៤ គឺ មិនឃ្លាត មិន
កកើត ដោយមនោធាតុ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៤ ។ ពាក្យថា
មិនលក់ មិនភ្ញាក់ មិនឃើញសុបិន ដោយវិញ្ញាណទាំង ៤ គឺ មិនដេក
លក់ មិនដឹងស្មារតី មិនយល់សប្តិ ដោយវិញ្ញាណទាំង៤ ។ ពាក្យ
ថា មិនលក់ មិនភ្ញាក់ មិនឃើញសុបិន ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៤

ញាណវិភង្គេ ទុកនិទ្ទេសោ

បញ្ចន្នំ វិញ្ញាណានំ សមនន្តរា មនោធាតុយាបិ ន សុបតិ ន បដិពុជ្ឈតិ ន សុបិនំ បស្សតិ ។

ឯវំ យាថាវកវត្ថុវិភាវនា បញ្ញា ។

ឯវំ ឯកវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៣៧) តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា លោកិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា លោកុត្តរា បញ្ញា ។ សព្វាវ បញ្ញា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា សាសវា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនាសវា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា សញ្ញោជនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អសញ្ញោជនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា

ញាណវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

គឺ មិនដេកលក់ មិនដឹងស្មារតី មិនយល់សប្តិ ដោយមនោធាតុ ក្នុងលំដាប់នៃវិញ្ញាណទាំង ៥ ។

បញ្ញាជាគ្រឿងសំដែងតាមលំដាប់នៃមាតិកា យ៉ាងនេះឯង ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ១ យ៉ាងនេះ ។

(៣៧) បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាលោកិយ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាលោកុត្តរ ។ បញ្ញាទាំងអស់ បុគ្គលត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណទីមួយ មិនត្រូវដឹងដោយវិញ្ញាណទីមួយ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រកបដោយអាសវៈ បញ្ញាក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនមានអាសវៈ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ បញ្ញាក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣

សញ្ញោជនវិប្បយុត្តសញ្ញោជនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា សញ្ញោជនវិប្បយុត្តអសញ្ញោជនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា គន្ថនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អគន្ថនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា គន្ថវិប្បយុត្តគន្ថនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា គន្ថវិប្បយុត្តអគន្ថនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា ឱឃនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនោឃនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា ឱឃវិប្បយុត្តឱឃនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ឱឃវិប្បយុត្តអនោឃនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា យោគនិយា បញ្ញា

ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកសញ្ញោជនៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាក សញ្ញោជនៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់សញ្ញោជនៈ ។ បញ្ញា ក្នុង កុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែល គន្ថៈគប្បីដោតក្រង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលគន្ថៈមិនគប្បីដោតក្រង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រាសចាកគន្ថៈ តែគន្ថៈគប្បី ដោតក្រង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រាស ចាកគន្ថៈ ទាំងគន្ថៈ មិនគប្បីដោតក្រង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិង អព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលឱឃៈគប្បី ប្រព្រឹត្តកន្លង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែល ឱឃៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្ត ទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកឱឃៈ តែឱឃៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រាសចាក ឱឃៈ ទាំងឱឃៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លង

ញាណវិភង្គេ ទុកនិទ្ទេសោ

ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អយោគនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា យោគវិប្បយុត្តយោគនិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា យោគវិប្បយុត្តអយោគនិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា នីវរណិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនីវរណិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា នីវរណវិប្បយុត្តនីវរណិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា នីវរណវិប្បយុត្តអនីវរណិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា បរាមដ្ឋា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អបរាមដ្ឋា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា បរាមាសវិប្បយុត្តបរាមដ្ឋា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា បរាមាសវិប្បយុត្តអបរាមដ្ឋា បញ្ញា ។

ញាណវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទុង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកយោគៈ តែយោគៈគប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទុង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកយោគៈ ទាំងយោគៈមិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្ទុង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកនីវរណៈ តែជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកនីវរណៈ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់នីវរណៈ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញាដែលបរាមាសៈស្ទាបអង្អែល បញ្ញាក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលបរាមាសៈមិនស្ទាបអង្អែល ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកបរាមាសៈ តែបរាមាសៈស្ទាបអង្អែល បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រាសចាកបរាមាសៈ ទាំងបរាមាសៈមិនស្ទាបអង្អែល ។

តីសុ ភូមីសុ វិបាកេ បញ្ញា ឧបាទិន្នា បញ្ញា តីសុ ភូមីសុ កុសលេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនុបាទិន្នា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា ឧបាទានិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនុបាទានិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា ឧបាទានវិប្បយុត្តឧបាទានិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ឧបាទានវិប្បយុត្តអនុបាទានិយា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា សង្កិលេសិកា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អសង្កិលេសិកា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា កិលេសវិប្បយុត្តសង្កិលេសិកា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា កិលេសវិប្បយុត្តអសង្កិលេសិកា បញ្ញា ។

បញ្ញា ក្នុងវិបាក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ បញ្ញា ក្នុងកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងកិរិយានិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ដែលកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកឧបាទាន តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រាសចាកឧបាទាន ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា គួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រាសចាកសេចក្ដីសៅហ្មង តែគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រាសចាកសេចក្ដីសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្ដីសៅហ្មង ។

ញាណវិភង្គេ ទុកនិទ្ទេសោ

វិតក្កសម្បយុត្តា បញ្ញា សវិតក្កា បញ្ញា វិតក្កវិប្បយុត្តា បញ្ញា អវិតក្កា បញ្ញា ។ វិចារសម្បយុត្តា បញ្ញា សវិចារា បញ្ញា វិចារវិប្បយុត្តា បញ្ញា អវិចារា បញ្ញា ។ បីតិសម្បយុត្តា បញ្ញា សប្បីតិកា បញ្ញា បីតិវិប្បយុត្តា បញ្ញា អប្បីតិកា បញ្ញា ។ បីតិសម្បយុត្តា បញ្ញា បីតិសហគតា បញ្ញា បីតិវិប្បយុត្តា បញ្ញា ន បីតិសហគតា បញ្ញា ។ សុខសម្បយុត្តា បញ្ញា សុខសហគតា បញ្ញា សុខវិប្បយុត្តា បញ្ញា ន សុខសហគតា បញ្ញា ។ ឧបេក្ខាសម្បយុត្តា បញ្ញា ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ញា ឧបេក្ខាវិប្បយុត្តា បញ្ញា ន ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ញា ។ កាមាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា កាមាវចរា បញ្ញា រូបាវចរា បញ្ញា អរូបាវចរា បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា ន កាមាវចរា បញ្ញា ។ រូបាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា រូបាវចរា បញ្ញា កាមាវចរា បញ្ញា អរូបាវចរា បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា ន រូបាវចរា បញ្ញា ។

ញាណវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

បញ្ញា សម្បយុត្តដោយវិតក្កៈ ឈ្មោះថា បញ្ញាប្រកបដោយវិតក្កៈ បញ្ញា ប្រាសចាកវិតក្កៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនមានវិតក្កៈ ។ បញ្ញាសម្បយុត្ត ដោយវិចារៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រកបដោយវិចារៈ បញ្ញា ប្រាសចាកវិចារៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនមានវិចារៈ ។ បញ្ញា សម្បយុត្តដោយបីតិ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រកបដោយបីតិ បញ្ញា ប្រាសចាកបីតិ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិន មានបីតិ ។ បញ្ញាសម្បយុត្តដោយបីតិ ឈ្មោះថា បញ្ញា កើតព្រម ដោយបីតិ បញ្ញាប្រាសចាកបីតិ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនកើតព្រមដោយ បីតិ ។ បញ្ញា សម្បយុត្តដោយសុខ ឈ្មោះថា បញ្ញា កើតព្រមដោយ សុខ បញ្ញា ប្រាសចាកសុខ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនកើតព្រមដោយ សុខ ។ បញ្ញា សម្បយុត្តដោយឧបេក្ខា ឈ្មោះថា បញ្ញា កើតព្រម ដោយឧបេក្ខា បញ្ញា ប្រាសចាកឧបេក្ខា ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនកើតព្រម ដោយឧបេក្ខា ។ បញ្ញា ក្នុងកាមាវចរកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាកាមាវចរ ឯបញ្ញា ជារូបាវចរ បញ្ញា ជាអរូបាវចរ បញ្ញាជា អបរិយាបន្នៈ មិនឈ្មោះថា បញ្ញា ជាកាមាវចរទេ ។ បញ្ញា ក្នុងរូបាវចរ-កុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថា បញ្ញាជារូបាវចរ ឯបញ្ញា ជាកាមាវចរ បញ្ញា ជាអរូបាវចរ បញ្ញាជាអបរិយាបន្នៈ មិនឈ្មោះថា បញ្ញាជារូបាវចរទេ ។

អរូបាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា អរូបាវចរា បញ្ញា កាមាវចរា បញ្ញា រូបាវចរា បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា ឌ អរូបាវចរា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា បរិយាបន្នា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា ។ ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា និយ្យានិកា បញ្ញា តីសុ ភូមីសុ កុសលេ ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា អនិយ្យានិកា បញ្ញា ។ ចតូសុ មគ្គេសុ បញ្ញា និយតា បញ្ញា តីសុ ភូមីសុ កុសលេ ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា អនិយតា បញ្ញា ។ តីសុ ភូមីសុ កុសលាព្យាកតេ បញ្ញា សឧត្តរា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនុត្តរា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា អត្ថជាបិកា បញ្ញា ។ ចតូសុ ភូមីសុ កុសលេ អរហតោ

បញ្ញា ក្នុងអរូបាវចរកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាអរូបាវចរ ឯបញ្ញា ជាកាមាវចរ បញ្ញា ជារូបាវចរ បញ្ញា ជាអបរិយាបន្នៈ មិនឈ្មោះថា បញ្ញា ជាអរូបាវចរទេ ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាបរិយាបន្នៈ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាអបរិយាបន្នៈ ។ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជានិយ្យានិកៈ បញ្ញា ក្នុងកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងភូមិ ៤ ក្នុងកិរិយានិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាអនិយ្យានិកៈ ។ បញ្ញាក្នុងមគ្គ ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ទៀង បញ្ញាក្នុងកុសល ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តក្នុងភូមិ ៤ ក្នុងកិរិយាអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនទៀង ។ បញ្ញា ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថា បញ្ញា ប្រកបដោយឧត្តរៈ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ជាអនុត្តរៈ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ញ៉ាំងប្រយោជន៍ឲ្យកើត តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញាជាកិរិយាអព្យាក្រឹត ក្នុងកុសលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ របស់ព្រះអរហន្ត

ញាណវិភង្គេ ទុកនិទ្ទេសោ

អភិញ្ញំ ឧប្បាទេន្តស្ស សមាបត្តឹ ឧប្បាទេន្តស្ស កិរិយាព្យាកតា[១] បញ្ញា អត្ថជាបិកា បញ្ញា ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកេ អរហតោ ឧប្បន្នាយ អភិញ្ញាយ ឧប្បន្នាយ សមាបត្តិយា កិរិយាព្យាកតា[២] បញ្ញា ជាបិតត្ថា បញ្ញា ។

ឯវំ ទុវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៣៨) តត្ថ កតមា ចិន្តាមយា បញ្ញា ។ យោគវិហិតេសុ វា កម្មាយតនេសុ យោគវិហិតេសុ វា សិប្បាយតនេសុ យោគវិហិតេសុ វា វិជ្ជដ្ឋានេសុ កម្មស្សកតំ វា សច្ចានុលោមិកំ វា រូបំ អនិច្ចន្តិ វា វេទនា អនិច្ចាតិ វា សញ្ញា អនិច្ចាតិ វា សង្ខារា អនិច្ចាតិ វា វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ វា យំ ឯវរូបឹ អនុលោមិកំ ខន្តឹ ទិដ្ឋឹ រុចឹ មុតឹ បេក្ខំ ធម្មនិជ្ឈានក្ខន្តឹ បរតោ អស្សុត្វា បដិលភតិ អយំ វុច្ចតិ ចិន្តាមយា បញ្ញា ។

---

១ ឱ. ម. កិរិយាព្យាកតេ ។ ២ ឱ. ម. កិរិយាព្យាកតេ ។

កាលញុំាងអភិញ្ញាឲ្យកើតឡើង កាលញុំាងសមាបត្តិឲ្យកើតឡើង ឈ្មោះថា បញ្ញាញុំាងប្រយោជន៍ឲ្យកើត បញ្ញាជាកិរិយាអព្យាក្រឹត ក្នុងអភិញ្ញាដែលកើតហើយ ក្នុងសមាបត្តិដែលកើតហើយ របស់ព្រះអរហន្ត ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាមានប្រយោជន៍កើតហើយ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ២ យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៨) បណ្តាបញ្ញាទាំងនោះ ចិន្តាមយបញ្ញា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនបានស្តាប់ (នូវពាក្យពន្យល់) អំពីសំណាក់បុគ្គលដទៃទេ តែបាន នូវសេចក្តីគាប់ចិត្ត នូវសេចក្តីយល់ឃើញ នូវសេចក្តីពេញចិត្ត នូវការឈ្វេងយល់ នូវសេចក្តីពិនិត្យឃើញ នូវការចូលចិត្តក្នុងការសំឡឹងមើលនូវធម៌ ដ៏សមគួរ ណា យ៉ាងនេះ ក្នុងការងារប្រកបដោយឧបាយបញ្ញាក្តី ក្នុងសិល្បសាស្ត្រ ប្រកបដោយឧបាយបញ្ញាក្តី ក្នុងវិជ្ជាស្ថាន ប្រកបដោយឧបាយបញ្ញាក្តី ថា សត្វមានកម្ម ជារបស់ខ្លួនក្តី ថា សត្វប្រព្រឹត្តទៅតាមមគ្គសច្ចក្តី ថា រូបមិនទៀងក្តី ថា វេទនាមិនទៀងក្តី ថា សញ្ញាមិនទៀងក្តី ថា សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀងក្តី ថា វិញ្ញាណមិនទៀងក្តី នេះហៅថា ចិន្តាមយបញ្ញា ។

តត្ថ កតមា សុតមយា បញ្ញា ។ យោគវិហិតេសុ វា កម្មាយតនេសុ យោគវិហិតេសុ វា សិប្បាយតនេសុ យោគវិហិតេសុ វា វិជ្ជដ្ឋានេសុ កម្មស្សកតំ វា សច្ចានុលោមិកំ វា រូបំ អនិច្ចន្តិ វា វេទនា អនិច្ចាតិ វា សញ្ញា អនិច្ចាតិ វា សង្ខារា អនិច្ចាតិ វា វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ វា យំ ឯវរូបឹ អនុលោមិកំ ខន្តឹ ទិដ្ឋឹ រុចឹ មុតឹ បេក្ខំ ធម្មនិជ្ឈានក្ខន្តឹ បរតោ សុត្វា បដិលភតិ អយំ វុច្ចតិ សុតមយា បញ្ញា ។ សព្វាបិ សមាបន្នស្ស បញ្ញា ភាវនាមយា បញ្ញា ។

(៣៩) តត្ថ កតមា ទានមយា បញ្ញា ។ ទានំ អារព្ភ ទានាធិគច្ឆ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ទានមយា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា សីលមយា បញ្ញា ។ សីលំ អារព្ភ សីលាធិគច្ឆ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ

បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ សុតមយប្បញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលបានស្ដាប់ (នូវពាក្យពន្យល់) អំពីសំណាក់នៃបុគ្គលដទៃ ហើយបាន នូវសេចក្ដីគាប់ចិត្ត នូវសេចក្ដីយល់ឃើញ នូវសេចក្ដីពេញចិត្ត នូវការឈ្វេងយល់ នូវសេចក្ដីពិនិត្យឃើញ នូវការចូលចិត្តក្នុងការសម្លឹងមើលនូវធម៌ដ៏សមគួរ យ៉ាងនេះ ក្នុងការងារប្រកបដោយឧបាយប្រាជ្ញាក្ដី ក្នុងសិល្បសាស្ត្រប្រកបដោយឧបាយប្រាជ្ញាក្ដី ក្នុងវិជ្ជាស្ថានប្រកបដោយឧបាយប្រាជ្ញាក្ដី ថា សត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួនក្ដី ថា សត្វប្រព្រឹត្តទៅតាមមគ្គសច្ចក្ដី ថា រូបមិនទៀងក្ដី ថា វេទនាមិនទៀងក្ដី ថា សញ្ញា មិនទៀងក្ដី ថា សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀងក្ដី ថា វិញ្ញាណមិនទៀងក្ដី នេះហៅថា សុតមយប្បញ្ញា ។ បញ្ញាទាំងអស់ របស់បុគ្គលចូលកាន់សមាបត្តិ ឈ្មោះថាភាវនាមយប្បញ្ញា ។

(៣៩) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ ទានមយប្បញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធទាន ព្រោះបានទាន នេះហៅថា ទានមយប្បញ្ញា ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ សីលមយប្បញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង

ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ សីលមយា បញ្ញា ។
សព្វាបិ សមាបន្នស្ស បញ្ញា ភាវនាមយា បញ្ញា ។

(៨០) តត្ថ កតមា អធិសីលេ បញ្ញា ។
បាតិមោក្ខសំវរសំវុតស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា
បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-
ទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អធិសីលេ បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា
អធិចិត្តេ បញ្ញា ។ រូបាវចរារូបាវចរសមាបត្តឹ សមា-
បន្នស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។
អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អធិចិត្តេ
បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា អធិបញ្ញាយ បញ្ញា ។
ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អយំ
វុច្ចតិ អធិបញ្ញាយ បញ្ញា ។

(៨១) តត្ថ កតមំ អាយកោសល្លំ ។ ឥមេ ធម្មេ
មនសិករោតោ អនុប្បន្នា ចេវ អកុសលា ធម្មា
ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច អកុសលា ធម្មា បហីយន្តិ

ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធសីល ព្រោះបានសីល នេះហៅថា សីលមយប្បញ្ញា ។ បញ្ញា ទាំងអស់របស់បុគ្គល ដែលចូលកាន់សមាបត្តិ ឈ្មោះថាភាវនាមយប្បញ្ញា ។

(៤០) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងអធិសីល តើដូចម្ដេច ។ កាលដែលបុគ្គលសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ក្នុងអធិសីល ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងអធិចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គលចូលកាន់រូបាវចរសមាបត្តិ និងអរូបាវចរសមាបត្តិ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ក្នុងអធិចិត្ត ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងអធិប្បញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ នេះហៅថា បញ្ញា ក្នុងអធិប្បញ្ញា ។

(៤១) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងការចំរើន តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះថា កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវធម៌ពួកនេះ ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសលដែលមិនទាន់កើត ក៏មិនកើតឡើង ទាំងពួកធម៌ជាអកុសលដែលកើតហើយ ក៏សាបសូន្យទៅវិញ

ឥមេ វា បនិមេ ធម្មេ មនសិការោតោ អនុប្បន្នា ចេវ កុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច កុសលា ធម្មា ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សំវត្តន្តីតិ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ អាយកោសល្លំ ។ តត្ថ កតមំ អបាយកោសល្លំ ។ ឥមេ ធម្មេ មនសិការោតោ អនុប្បន្នា ចេវ កុសលា ធម្មា ន ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច កុសលា ធម្មា និរុជ្ឈន្តិ ឥមេ វា បនិមេ ធម្មេ មនសិការោតោ អនុប្បន្នា ចេវ អកុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ ឧប្បន្នា ច អកុសលា ធម្មា ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ សំវត្តន្តីតិ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ អបាយកោសល្លំ ។ សព្វាបិ តត្រុបាយា បញ្ញា ឧបាយកោសល្លំ ។

ពុំនោះសោត កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ពួកនេះ ៗ ធម៌ទាំងឡាយជាកុសល ដែលមិនទាន់កើត ក៏កើតឡើង ទាំងពួកធម៌ជាកុសលដែលកើតហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីភាពដ៏ក្រៃលែង ដើម្បីធំទូលាយ ដើម្បីសេចក្ដីចំរើន ដើម្បីពេញលេញ នេះហៅថា សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងការចំរើន ៗ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងការមិនចំរើន តើដូចម្ដេច ៗ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ៗ បេ ៗ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ ថា កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ពួកនេះ ធម៌ទាំងឡាយជាកុសល ដែលមិនទាន់កើត ក៏មិនកើតឡើង ទាំងពួកធម៌ជាកុសលដែលកើតហើយ ក៏រលត់ទៅវិញ ពុំនោះសោត កាលបុគ្គលធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវធម៌ពួកនេះ ៗ ធម៌ទាំងឡាយជាអកុសល ដែលមិនទាន់កើត ក៏កើតឡើង ទាំងពួកធម៌ជាអកុសល ដែលកើតហើយ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីភាពដ៏ក្រៃលែង ដើម្បីធំទូលាយ នេះហៅថា សេចក្ដីឈ្លាស ក្នុងការមិនចំរើន ៗ បញ្ញាទាំងអស់ ជាឧបាយក្នុងធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះថា សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងឧបាយ ៗ

ញាណវិភង្គ តិកនិទ្ទេសោ

(៤២) ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកេ បញ្ញា វិបាកា បញ្ញា ចតូសុ ភូមីសុ កុសលេ បញ្ញា វិបាកធម្មធម្មា បញ្ញា តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា បញ្ញា ។

(៤៣) តីសុ ភូមីសុ វិបាកេ បញ្ញា ឧបាទិន្នុបាទានិយា បញ្ញា តីសុ ភូមីសុ កុសលេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា អនុបាទិន្នុបាទានិយា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា បញ្ញា ។

(៤៤) វិតក្កវិចារសម្បយុត្តា បញ្ញា សវិតក្កសវិចារា បញ្ញា វិតក្កវិប្បយុត្តា វិចារសម្បយុត្តា បញ្ញា អវិតក្កវិចារមត្តា បញ្ញា វិតក្កវិចារវិប្បយុត្តា បញ្ញា អវិតក្កអវិចារា បញ្ញា ។

ញាណវិភង្គ តិកនិទ្ទេស

(៤២) បញ្ញា ក្នុងវិបាក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ឈ្មោះថាបញ្ញាជាវិបាក បញ្ញា ក្នុងកុសលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ ឈ្មោះថាបញ្ញាមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី បញ្ញា ក្នុងកិរិយាអព្យាក្រឹតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញាមិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ។

(៤៣) បញ្ញា ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញា ក្នុងកុសលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងកិរិយាអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថាបញ្ញាដែលកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ។

(៤៤) បញ្ញា សម្បយុត្តដោយវិតក្កៈ និងវិចារៈ ឈ្មោះថាបញ្ញាប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ បញ្ញា ប្រាសចាកវិតក្កៈ តែសម្បយុត្តដោយវិចារៈ ឈ្មោះថាបញ្ញា មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ បញ្ញា ប្រាសចាកវិតក្កៈ និងវិចារៈ ឈ្មោះថាបញ្ញាមិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ។

(៤៥) បីតិសម្បយុត្តា បញ្ញា បីតិសហគតា បញ្ញា សុខសម្បយុត្តា បញ្ញា សុខសហគតា បញ្ញា ឧបេក្ខាសម្បយុត្តា បញ្ញា ឧបេក្ខាសហគតា បញ្ញា ។

(៤៦) តីសុ ភូមីសុ កុសលេ បញ្ញា អាចយគាមិនី បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ បញ្ញា អបចយគាមិនី បញ្ញា ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា នេវាចយគាមិនី នាបចយគាមិនី បញ្ញា ។

(៤៧) ចតូសុ មគ្គេសុ តីសុ ផលេសុ បញ្ញា សេក្ខា បញ្ញា ឧបរិដ្ឋិមេ អរហត្តផលេ បញ្ញា អសេក្ខា បញ្ញា តីសុ ភូមីសុ កុសលេ តីសុ ភូមីសុ វិបាកេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា នេវសេក្ខា នាសេក្ខា បញ្ញា ។

(៤៨) កាមាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា បរិត្តា បញ្ញា រូបាវចរារូបាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា មហគ្គតា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អប្បមាណា បញ្ញា ។

(៦៥) បញ្ញា សម្បយុត្តដោយបីតិ ឈ្មោះថា បញ្ញា កើតព្រមដោយបីតិ បញ្ញា សម្បយុត្តដោយសុខ ឈ្មោះថាបញ្ញា កើតព្រមដោយសុខ បញ្ញាសម្បយុត្តដោយឧបេក្ខា ឈ្មោះថាបញ្ញា កើតព្រមដោយឧបេក្ខា ។

(៦៦) បញ្ញា ក្នុងកុសលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញា ដល់នូវការសន្សំ (កម្មកិលេស) បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ឈ្មោះថាបញ្ញា ដល់នូវការមិនសន្សំ បញ្ញា ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ និងក្នុងកិរិយាអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញា មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ។

(៦៧) បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញា ជារបស់សេក្ខបុគ្គល បញ្ញា ក្នុងអរហត្តផលជាន់លើ ឈ្មោះថាបញ្ញា ជារបស់អសេក្ខបុគ្គល បញ្ញា ក្នុងកុសលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ក្នុងកិរិយាអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ ឈ្មោះថាបញ្ញា មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ។

(៦៨) បញ្ញា ក្នុងកាមាវចរកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថាបញ្ញា តូចឆ្មារ បញ្ញា ក្នុងរូបាវចរកុសល អរូបាវចរកុសល និងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថាបញ្ញា មានសភាពធំ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថាបញ្ញា មានប្រមាណមិនបាន ។

ញាណវិភង្គ តិកនិទ្ទេសោ

(៤៩) តត្ថ កតមា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា ។ បរិត្តេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ បរិត្តារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា មហគ្គតារម្មណា បញ្ញា ។ មហគ្គតេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មហគ្គតារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។ អប្បមាណេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។

(៥០) តត្ថ កតមា មគ្គារម្មណា បញ្ញា ។ អរិយមគ្គំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មគ្គារម្មណា បញ្ញា ។ ចតូសុ មគ្គេសុ បញ្ញា

ញាណវិភង្គ តិកនិទ្ទេស

(៤៩) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធធម៌ទាំង-ឡាយតូចឆ្មារ នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ។ បណ្ដាបញ្ញា ទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធធម៌ទាំងឡាយដល់នូវស-ភាពធំ នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំ ។ បណ្ដាបញ្ញា ទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធធម៌មានប្រមាណមិនបាន នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។

(៥០) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញាមានមគ្គជាអារម្មណ៍ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្ដីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធអរិយមគ្គ នេះហៅថា បញ្ញាមានមគ្គជាអារម្មណ៍ ។ បញ្ញាក្នុងមគ្គ ៤

មគ្គហេតុកា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា មគ្គាធិបតិនី បញ្ញា ។ អរិយមគ្គំ អធិបតឹ ករិត្វា យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ មគ្គាធិបតិនី បញ្ញា ។

(៨១) ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកេ បញ្ញា សិយា ឧប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនី ន វត្តព្វា អនុប្បន្នាតិ ចតូសុ ភូមីសុ កុសលេ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតេ បញ្ញា សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា ន វត្តព្វា ឧប្បាទិនីតិ ។

(៨២) សព្វា បញ្ញា សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ។

(៨៣) តត្ថ កតមា អតីតារម្មណា បញ្ញា ។ អតីតេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អតីតារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា អនាគតារម្មណា បញ្ញា ។ អនាគតេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។

ឈ្មោះថាបញ្ញា មានមគ្គជាហេតុ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានមគ្គជាអធិបតី តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះធ្វើអរិយមគ្គឲ្យជាអធិបតី នេះហៅថា បញ្ញា មានមគ្គជាអធិបតី ។

(៩១) បញ្ញា ក្នុងវិបាកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ កើតឡើងហើយ ក៏មាន បម្រុងនឹងកើតឡើង តែមិនគួរពោលថា មិនទាន់កើតឡើង ក៏មាន បញ្ញា ក្នុងកុសលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៤ និងក្នុងកិរិយាអព្យាក្រឹត ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា បម្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ។

(៩២) បញ្ញាទាំងអស់ ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជា បច្ចុប្បន្នក៏មាន ។

(៩៣) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍ជាអតីត តើ ដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណា ធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើងព្រោះប្រារព្ធធម៌ទាំងឡាយជាអតីត នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ជាអតីត ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍ជាអនាគត តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អនាគតារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា បច្ចុប្បន្នារម្មណា បញ្ញា ។ បច្ចុប្បន្នេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ បច្ចុប្បន្នារម្មណា បញ្ញា ។

(៥៤) សព្វាវ បញ្ញា សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ។

(៥៥) តត្ថ កតមា អជ្ឈត្តារម្មណា បញ្ញា ។ អជ្ឈត្តេ ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អជ្ឈត្តារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា ពហិទ្ធារម្មណា បញ្ញា ។ ពហិទ្ធា ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ពហិទ្ធារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា បញ្ញា ។ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។

ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងឡាយជាអនាគត នេះហៅថា បញ្ញាមានអារម្មណ៍ជាអនាគត ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នតើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងឡាយជាបច្ចុប្បន្ន នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ន ។

(៩៨) បញ្ញាទាំងអស់ ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ក៏មាន ។

(៩៩) បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញាមានអារម្មណ៍ខាងក្នុង តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្នុង នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុង ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញាមានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្រៅ នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។

អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណា បញ្ញា ។

ឯវំ តិវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៨៦) តត្ថ កតមំ កម្មស្សកតំ ញាណំ ។ អត្ថិ ទិន្នំ អត្ថិ យិដ្ឋំ អត្ថិ ហុតំ អត្ថិ សុកដទុក្កដានំ កម្មានំ ផលវិបាកោ អត្ថិ អយំ លោកោ អត្ថិ បរោ លោកោ អត្ថិ មាតា អត្ថិ បិតា អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ យា ឯវរូបា បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ កម្មស្សកតំ ញាណំ ឋបេត្វា សច្ចានុលោមិកំ ញាណំ សព្វាបិ សាសវា កុសលា បញ្ញា កម្មស្សកតំ ញាណំ ។

ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវធម៌ទាំងឡាយ ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ នេះហៅថា បញ្ញា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៣ យ៉ាងនេះឯង ។

(៨៦) បណ្ដាញាណទាំងនោះ កម្មស្សកតញ្ញាណ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា មានសភាពយ៉ាងនេះ ថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយមានផល ការបូជាធំមានផល ការបូជាតូចមានផល ផលវិបាករបស់កម្មទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលធ្វើល្អធ្វើអាក្រក់មាន លោកនេះមាន លោកខាងមុខមាន ការប្រព្រឹត្តិខុសឬត្រូវក្នុងមាតាមានផល (បាបបុណ្យ) ការប្រព្រឹត្តិខុសឬត្រូវក្នុងបិតាមានផល (បាបបុណ្យ) ពួកសត្វជាឧបបាតិកៈកំណើតមាន ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោក ដែលប្រព្រឹត្តត្រឹមត្រូវ ប្រតិបត្តិប្រពៃ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវលោកនេះនិងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្ដមរបស់ខ្លួន ហើយប្រកាស ក៏មាន នេះហៅថា កម្មស្សកតញ្ញាណ សូម្បីបញ្ញាជាកុសល ដែលប្រកបដោយអាសវៈទាំងអស់ វៀរលែងតែសច្ចានុលោមិកញ្ញាណចេញ ក៏ឈ្មោះថា កម្មស្សកតញ្ញាណដែរ ។

ញាណវិភង្គេ ចតុក្កនិទ្ទេសោ

តត្ថ កតមំ សច្ចានុលោមិកំ ញាណំ ។ រូបំ អនិច្ចន្តិ វា វេទនា អនិច្ចាតិ វា សញ្ញា អនិច្ចាតិ វា សង្ខារា អនិច្ចាតិ វា វិញ្ញាណំ អនិច្ចន្តិ វា យា ឯវរូបី អនុលោមិកា ខន្តិ ទិដ្ឋិ រុចិ មុតិ បេក្ខា ធម្មនិជ្ឈានក្ខន្តិ ឥទំ វុច្ចតិ សច្ចានុលោមិកំ ញាណំ ។ ចតូសុ មគ្គេសុ បញ្ញា មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ ។ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ផលសមង្គិស្ស ញាណំ ។

(៨៧) មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ ទុក្ខេបេតំ ញាណំ ទុក្ខសមុទយេបេតំ ញាណំ ទុក្ខនិរោធេបេតំ ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយបេតំ ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ ទុក្ខេ ញាណំ ។ ទុក្ខំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខេ ញាណំ ។ ទុក្ខសមុទយំ អារព្ភ ។បេ។

ញាណវិភង្គ ចតុក្កនិទ្ទេស

បណ្ដាញាណទាំងនោះ សច្ចានុលោមិកញ្ញាណ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីចូលចិត្ត សេចក្ដីយល់ឃើញ សេចក្ដីពេញចិត្ត ការឈ្វេងយល់ ការពិនិត្យឃើញ សេចក្ដីចូលចិត្តក្នុងការសំឡឹងមើលនូវធម៌ ដ៏សមគួរ ណាមានសភាពយ៉ាងនេះ ថា រូបមិនទៀងក្ដី ថា វេទនាមិនទៀងក្ដី ថា សញ្ញាមិនទៀងក្ដី ថា សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀងក្ដី ថា វិញ្ញាណមិនទៀងក្ដី នេះហៅថា សច្ចានុលោមិកញ្ញាណ ។ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ឈ្មោះថា ញាណរបស់បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ។ បញ្ញា ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា ញាណរបស់បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយផល ។

(៨៧) ញាណរបស់បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងកងទុក្ខ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងហេតុនាំឲ្យកើតកងទុក្ខ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ជាទីរលត់នៃកងទុក្ខ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។ បណ្ដាញាណទាំងនោះ សេចក្ដីដឹងក្នុងកងទុក្ខ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវទុក្ខ នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងក្នុងកងទុក្ខ ។ ព្រោះប្រារព្ធនូវហេតុនាំឲ្យកើតកងទុក្ខ ។ បេ ។

ទុក្ខនិរោធំ អារព្ភ ។ បេ ។ ទុក្ខនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ។

(៨៨) កាមាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា កាមាវចរា បញ្ញា រូបាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា រូបាវចរា បញ្ញា អរូបាវចរកុសលាព្យាកតេ បញ្ញា អរូបាវចរា បញ្ញា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា អបរិយាបន្នា បញ្ញា ។

(៨៩) តត្ថ កតមំ ធម្មេ ញាណំ ។ ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ធម្មេ ញាណំ ។ សោ ឥមិនា ធម្មេន ញាតេន ទិដ្ឋេន បត្តេន វិទិតេន បរិយោគាឡ្ហេន អតីតានាគតេ នយំ នេតិ យេ ហិ កេចិ អតីតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ទុក្ខំ អព្ភញ្ញឹសុ ទុក្ខសមុទយំ អព្ភញ្ញឹសុ ទុក្ខនិរោធំ អព្ភញ្ញឹសុ ទុក្ខនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ

ព្រោះប្រារព្ធ នូវធម៌ជាទីរលត់នៃកងទុក្ខ ។ បេ ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណាកើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់កងទុក្ខ នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ ។

(៧៨) បញ្ញា ក្នុងកាមាវចរកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថា បញ្ញាជាកាមាវចរ បញ្ញា ក្នុងរូបាវចរកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថា បញ្ញាជារូបាវចរ បញ្ញា ក្នុងអរូបាវចរកុសលនិងអព្យាក្រឹត ឈ្មោះថា បញ្ញាជាអរូបាវចរ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាជាអបរិយាបន្នៈ ។

(៧៩) បណ្ដាញាណទាំងនោះ សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងធម៌ ។ អ្នកផងតែងណែនាំនូវសេចក្ដីពន្យល់ ក្នុងកាលជាអតីតនិងកាលជាអនាគត តាមធម៌នេះ ដែលខ្លួនបានដឹង បានឃើញ បានសម្រេច បានដឹងច្បាស់ បានជឿជាក់ហើយ មែនពិត បុគ្គលណាមួយ ទោះជាសមណៈក្ដី ព្រាហ្មណ៍ក្ដី ក្នុងកាលជាអតីត បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខ បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខសមុទ័យ បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធ បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា

ញាណវិភង្គេ ចតុក្កនិទ្ទេសោ

អព្ភញ្ញឹសុ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខំ អព្ភញ្ញឹសុ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខសមុទយំ អព្ភញ្ញឹសុ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខនិរោធំ អព្ភញ្ញឹសុ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ អព្ភញ្ញឹសុ យេ ហិ កេចិ អនាគតមទ្ធានំ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ទុក្ខំ អភិជានិស្សន្តិ ទុក្ខសមុទយំ អភិជានិស្សន្តិ ទុក្ខនិរោធំ អភិជានិស្សន្តិ ទុក្ខនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ អភិជានិស្សន្តិ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខំ អភិជានិស្សន្តិ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខសមុទយំ អភិជានិស្សន្តិ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខនិរោធំ អភិជានិស្សន្តិ ឥមញ្ញេវ តេ ទុក្ខនិរោធគាមិនឹ បដិបទំ អភិជានិស្សន្តីតិ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ អន្វយេ ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ បរិច្ចេ ញាណំ ។ ឥធ ភិក្ខុ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ

បុគ្គលទាំងនោះ បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនេះឯង បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខសមុទ័យនេះឯង បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធនេះឯង បានដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទានេះឯង បុគ្គលណាមួយ ទោះជាសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ក្នុងកាលជាអនាគត នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខ នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខសមុទ័យ នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធ នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា បុគ្គលទាំងនោះ នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនេះឯង នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខសមុទ័យនេះឯង នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធនេះឯង នឹងដឹងច្បាស់នូវទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទានេះឯង ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា សេចក្តីដឹងក្នុងការប្រព្រឹត្តទៅតាម ។ បណ្តាញាណទាំងនោះ សេចក្តីដឹងក្នុងការកំណត់ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ទាបស្ទង់មើលនូវចិត្ត របស់សត្វដទៃ របស់បុគ្គលដទៃ ដោយចិត្តរបស់ខ្លួនឯង តែងដឹងច្បាស់ គឺ ចិត្តប្រកបដោយរាគៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ចិត្តប្រាសចាករាគៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តប្រាសចាករាគៈ

សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ
វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមោ-
ហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតមោ-
ហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សង្ខិត្តំ
វា ចិត្តំ សង្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិក្ខិត្តំ វា
ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ មហគ្គតំ វា ចិត្តំ
មហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ
អមហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សឧត្តរំ វា ចិត្តំ
សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមា-
ហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ
បជានាតីតិ យា តត្ថ បញ្ញា បជានានា ។បេ។
អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ បរិច្ចេ
ញាណំ ។ ឋបេត្វា ធម្មេ ញាណំ អន្វយេ ញាណំ
បរិច្ចេ ញាណំ អវសេសា បញ្ញា សម្មតិញាណំ ។

ចិត្តប្រកបដោយទោសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តប្រកបទោសៈ ចិត្តប្រាសចាកទោសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ចិត្តប្រកបដោយមោហៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយមោហៈ ចិត្តប្រាសចាកមោហៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ចិត្តរួញក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តរួញ ចិត្តរាយមាយក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តរាយមាយ ចិត្តដល់នូវភាពដ៏ប្រសើរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តដល់នូវភាពដ៏ប្រសើរ ចិត្តដល់នូវភាពមិនប្រសើរក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តដល់នូវភាពមិនប្រសើរ ចិត្តប្រកបដោយឧត្តរៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តប្រកបដោយឧត្តរៈ ចិត្តមិនមានឧត្តរៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តមិនមានឧត្តរៈ ចិត្តតំកល់មាំក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តតំកល់មាំ ចិត្តមិនតំកល់មាំក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តមិនតំកល់មាំ ចិត្តផុតស្រឡះក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តផុតស្រឡះ ចិត្តមិនផុតស្រឡះក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តមិនផុតស្រឡះ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា សេចក្តីដឹងក្នុងការកំណត់ ។ បញ្ញា ដ៏សេស ក្រៅលែងតែសេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ សេចក្តីដឹងក្នុងការប្រព្រឹត្តិទៅតាម និងសេចក្តីដឹងក្នុងការកំណត់ចេញ ឈ្មោះថា សេចក្តីដឹងក្នុងការសន្មត ។

ញាណវិភង្គេ ចតុក្កនិទ្ទេសោ

(៦០) តត្ថ កតមា បញ្ញា អាចយាយ នោ អបចយាយ ។ កាមាវចរកុសលេ បញ្ញា អាចយាយ នោ អបចយាយ ។ ចតូសុ មគ្គេសុ បញ្ញា អបចយាយ នោ អាចយាយ ។ រូបាវចរា-រូបាវចរកុសលេ បញ្ញា អាចយាយ ចេវ អបចយាយ ច ។ អវសេសា បញ្ញា នេវាចយាយ នោ អបចយាយ ។

(៦១) តត្ថ កតមា បញ្ញា និព្វិទាយ នោ បដិវេធាយ ។ យាយ បញ្ញាយ កាមេសុ វីតរាគោ ហោតិ ន ច អភិញ្ញាយោ បដិវិជ្ឈតិ ន ច សច្ចានិ អយំ វុច្ចតិ បញ្ញា និព្វិទាយ នោ បដិវេធាយ ។ ស្វេវ បញ្ញាយ កាមេសុ វីតរាគោ សមានោ អភិញ្ញាយោ បដិវិជ្ឈតិ ន ច សច្ចានិ អយំ វុច្ចតិ បញ្ញា បដិវេធាយ នោ និព្វិទាយ ។

ញាណវិភង្គ ចតុក្កនិទ្ទេស

(៦០) បណ្តាញាណទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងការសន្សំ (កម្មក្កិលេស) មិនមែនក្នុងការមិនសន្សំ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ក្នុងកាមាវចរកុសល ឈ្មោះថា បញ្ញា ក្នុងការសន្សំ (កម្មក្កិលេស) មិនមែនក្នុងការមិនសន្សំ ។ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញាក្នុងការមិនសន្សំ មិនមែនក្នុងការសន្សំ ។ បញ្ញា ក្នុងរូបាវចរកុសលនិងអរូបាវចរកុសល ឈ្មោះថា បញ្ញា ក្នុងការសន្សំផង ក្នុងការមិនសន្សំផង ។ បញ្ញាដ៏សេស ឈ្មោះថា បញ្ញាមិនមែនក្នុងការសន្សំ ទាំងមិនមែនក្នុងការមិនសន្សំ ។

(៦១) បណ្តាញាណទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងសេចក្តីនឿយណាយ មិនមែនក្នុងការត្រាស់ដឹង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលជាអ្នកប្រាសចាកតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយ ដោយបញ្ញា ណា តែមិនត្រាស់ដឹងនូវអភិញ្ញាទាំងឡាយ ទាំងមិនត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈទាំងឡាយទេ នេះហៅថា បញ្ញា ក្នុងសេចក្តីនឿយណាយ មិនមែនក្នុងការត្រាស់ដឹង ។ បុគ្គលនោះ កាលបើប្រាសចាកតម្រេក ក្នុងកាមទាំងឡាយហើយ រមែងត្រាស់ដឹងនូវអភិញ្ញាទាំងឡាយ តែមិនត្រាស់ដឹងនូវសច្ចៈទាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញា នេះហៅថា បញ្ញា ក្នុងការត្រាស់ដឹង មិនមែនក្នុងសេចក្តីនឿយណាយ ។

ចតូសុ មគ្គេសុ បញ្ញា និព្វេធាយ ចេវ បដិវេធាយ ច ។ អវសេសា បញ្ញា នេវ និព្វេធាយ នោ បដិវេធាយ ។

(៦២) តត្ថ កតមា ហានភាគិនី បញ្ញា ។ បឋមស្ស ឈានស្ស លាភី(១) កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ ហានភាគិនី បញ្ញា តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ ឋិតិភាគិនី បញ្ញា អវិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិសេសភាគិនី បញ្ញា និព្វិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសញ្ហិតា និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ។ ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភី វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ ហានភាគិនី បញ្ញា តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ ឋិតិភាគិនី បញ្ញា

---

១ ម. សព្វត្ថ លាភីតិ ទិស្សតិយេវ ។

បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ឈ្មោះថា បញ្ញា ក្នុងសេចក្ដីនឿយណាយផង ក្នុងការត្រាស់ដឹងផង ។ បញ្ញា ដ៏សេស ឈ្មោះថា បញ្ញា មិនមែនក្នុងសេចក្ដីនឿយណាយ មិនមែនក្នុងការត្រាស់ដឹង ។

(៦៤) បណ្ដាញាណទាំងនោះ បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្ដីសាបសូន្យ តើដូចម្ដេច ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយសញ្ញា ប្រកបដោយកាម រមែងដាស់តឿននូវបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាន ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្ដីសាបសូន្យ សតិមានសភាពដ៏សមគួរដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃការតាំងនៅ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា មិនប្រកបដោយវិតក្កៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្ដីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្ដីនឿយណាយ ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយវិតក្កៈ រមែងដាស់តឿននូវបុគ្គលដែលបានទុតិយជ្ឈាន ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្ដីសាបសូន្យ សតិ មានសភាពដ៏សមគួរ ដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែក នៃការតាំងនៅ

ញាណវិភង្គេ ចតុក្កនិទ្ទេសោ

ឧបេក្ខាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ
វិសេសភាគិនី បញ្ញា និព្វិទាសហគតា សញ្ញា-
មនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសញ្ហិតា និព្វេធ-
ភាគិនី បញ្ញា ។ តតិយស្ស ឈានស្ស លាភឹ
បីតិសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ
ហានភាគិនី បញ្ញា តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ
ឋិតិភាគិនី បញ្ញា អទុក្ខមសុខសហគតា សញ្ញាម-
នសិការា សមុទាចរន្តិ វិសេសភាគិនី បញ្ញា
និព្វិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ
វិរាគូបសញ្ហិតា និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ។ ចតុត្ថស្ស
ឈានស្ស លាភឹ សុខសហគតា(១) សញ្ញា-
មនសិការា សមុទាចរន្តិ ហានភាគិនី បញ្ញា
តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ ឋិតិភាគិនី បញ្ញា

---

១ ម. ឧបេក្ខាសហគតា ។

ញាណវិភង្គ ចតុក្កនិទ្ទេស

ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយឧបេក្ខា រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានទុតិយជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានទុតិយជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីនឿយណាយ ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយបីតិ រមែងដាស់តឿន នូវបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាន ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ សតិមានសភាពដ៏សមគួរដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃការតាំងនៅ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយអទុក្ខម-សុខវេទនា រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីនឿយណាយ ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយសុខ រមែងដាស់តឿននូវបុគ្គលដែលបានចតុត្ថជ្ឈាន ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ សតិមានសភាពដ៏សមគួរដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញាមានចំណែកនៃការតាំងនៅ

អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា
សមុទាចរន្តិ វិសេសភាគិនី បញ្ញា និព្វិទាសហគតា
សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសញ្ហិតា
និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ។ អាកាសានញ្ចាយតនស្ស
លាភី រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ
ហានភាគិនី បញ្ញា តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ
ឋិតិភាគិនី បញ្ញា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា
សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិសេសភាគិនី បញ្ញា
និព្វិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ
វិរាគូបសញ្ហិតា និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ។ វិញ្ញាណញ្ចា-
យតនស្ស លាភី អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា
សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ ហានភាគិនី បញ្ញា

ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយអាកាសានញ្ចាយតនៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានបឋមជ្ឈាននោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីនឿយណាយ ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយរូប រមែងដាស់តឿននូវបុគ្គល ដែលបានអាកាសានញ្ចាយតនៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ សតិ មានសភាពដ៏សមគួរដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃការតាំងនៅ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានអាកាសានញ្ចាយតនៈនោះ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានអាកាសានញ្ចាយតនៈ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីនឿយណាយ ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយអាកាសានញ្ចាយតនៈ រមែងដាស់តឿននូវបុគ្គលដែលបានវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ

ញាណវិភង្គេ ចតុក្កនិទ្ទេសោ

តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ ឋិតិភាគិនី បញ្ញា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា ស-មុទាចរន្តិ វិសេសភាគិនី បញ្ញា និព្វិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសញ្ហិតា និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនស្ស លាភឹ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិ-ការា សមុទាចរន្តិ ហានភាគិនី បញ្ញា តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ ឋិតិភាគិនី បញ្ញា នេវសញ្ញានា-សញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុ-ទាចរន្តិ វិសេសភាគិនី បញ្ញា និព្វិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសញ្ហិតា និព្វេធភាគិនី បញ្ញា ។

សតិ មានសភាពដ៏សមគួរដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃការតាំងនៅ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ) ឈ្មោះថា បញ្ញាមានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន នូវបុគ្គលដែលបានវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីនឿយណាយ ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ រមែងដាស់តឿននូវបុគ្គលដែលបានអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ សតិ មានសភាពដ៏សមគួរដល់បញ្ញានោះ តាំងនៅស្មើ ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃការតាំងនៅ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីវិសេស ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយសញ្ញា ប្រកបដោយនិព្វិទា ប្រកបដោយវិរាគៈ រមែងដាស់តឿន (នូវបុគ្គលដែលបានអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ) ឈ្មោះថា បញ្ញា មានចំណែកនៃសេចក្តីនឿយណាយ ។

[៦៣] តត្ថ កតមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទា ។ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មប្បដិសម្ភិទា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ អត្ថេ ញាណំ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ធម្មេ ញាណំ ធម្មប្បដិសម្ភិទា តត្រ ធម្មនិរុត្តាភិលាបេ ញាណំ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ញាណេសុ ញាណំ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ ឥមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទា ។

[៦៤] តត្ថ កតមា ចតស្សោ បដិបទា ។ ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា បញ្ញា ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា បញ្ញា សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា បញ្ញា សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា បញ្ញា ។ កិច្ឆេន កសិរេន សមាធឹ ឧប្បាទេន្តស្ស ទន្ធំ តណ្ឋានំ អភិជានន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា បញ្ញា ។

(៦៣) បណ្ដាញាណទាំងនោះ បដិសម្ភិទា ៤ តើដូចម្ដេច ។ អត្ថប្បដិសម្ភិទា ១ ធម្មប្បដិសម្ភិទា ១ និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ១ បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ១ ។ ការដឹងក្នុងអត្ថ ឈ្មោះថា អត្ថប្បដិសម្ភិទា ការដឹងក្នុងធម៌ ឈ្មោះថា ធម្មប្បដិសម្ភិទា ការដឹងក្នុងការពោលនូវធម្មនិរុត្តិ ក្នុងអត្ថនិងធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះថា និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ការដឹងក្នុងញាណទាំងឡាយ ឈ្មោះថា បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ។ នេះ បដិសម្ភិទា ៤ ។

(៦៤) បណ្ដាញាណទាំងនោះ បដិបទា ៤ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិលំបាកមានការត្រាស់ដឹងយូរ ១ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិលំបាកមានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ១ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិងាយមានការត្រាស់ដឹងយូរ ១ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិងាយមានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ១ ។ បណ្ដាបញ្ញា ទាំង ៤ នោះ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិលំបាកមានការត្រាស់ដឹងយូរ តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គល ញុំាងលោកុត្តរសមាធិឲ្យកើតដោយលំបាក ដោយកម្រ កាលត្រាស់ដឹងនូវហេតុ គឺ លោកុត្តរសមាធិនោះ ដោយយឺតយូរ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិលំបាកមានការត្រាស់ដឹងយូរ ។

ញាណវិភង្គេ ចតុក្កនិទ្ទេសោ

តត្ថ កតមា ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា បញ្ញា ។ កិច្ឆេន កសិរេន សមាធឹ ឧប្បាទេន្តស្ស ខិប្បំ តណ្ឋានំ អភិជានន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា បញ្ញា ។

តត្ថ កតមា សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា បញ្ញា ។ អកិច្ឆេន អកសិរេន សមាធឹ ឧប្បាទេន្តស្ស ទន្ធំ តណ្ឋានំ អភិជានន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា បញ្ញា ។

តត្ថ កតមា សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា បញ្ញា ។ អកិច្ឆេន អកសិរេន សមាធឹ ឧប្បាទេន្តស្ស ខិប្បំ តណ្ឋានំ អភិជានន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា បញ្ញា ។ ឥមា ចតស្សោ បដិបទា ។

ញាណវិភង្គ ចតុក្កនិទ្ទេស

បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិលំបាកមានការត្រាស់ដឹងឆាប់ តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គលញ៉ាំងលោកុត្តរសមាធិឲ្យកើត ដោយលំបាក ដោយកម្រ កាលត្រាស់ដឹងនូវហេតុ គឺ លោកុត្តរសមាធិនោះ ដោយឆាប់ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិលំបាកមានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិងាយមានការត្រាស់ដឹងយូរ តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គលញ៉ាំងលោកុត្តរ-សមាធិឲ្យកើត ដោយមិនលំបាក ដោយមិនក្រ កាលដឹងច្បាស់នូវហេតុ គឺលោកុត្តរសមាធិនោះ ដោយយឺតយូរ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិងាយមានការត្រាស់ដឹងយូរ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ដែលប្រតិបត្តិងាយមានការត្រាស់ដឹងឆាប់ តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គល ញ៉ាំងលោកុត្តរសមាធិឲ្យកើតដោយមិនលំបាក ដោយមិនក្រ កាលដឹងច្បាស់នូវហេតុ គឺ លោកុត្តរសមាធិនោះដោយឆាប់ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញាដែលប្រតិបត្តិងាយមានការត្រាស់ដឹងឆាប់ ។ នេះ បដិបទា ៤ ។

(៦៨) តត្ថ កតមានិ ចត្តារិ អារម្មណានិ ។ បរិត្តា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា បរិត្តា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា អប្បមាណា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា បរិត្តា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា ។ សមាធិស្ស ន និកាមលាភិស្ស អារម្មណំ ថោកំ ផរន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ បរិត្តា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា បរិត្តា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។ សមាធិស្ស ន និកាមលាភិស្ស អារម្មណំ វិបុលំ ផរន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ បរិត្តា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។

(៦៥) បណ្ដាញាណទាំងនោះ អារម្មណ៍ ៤ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា មានសភាពតូចឆ្មារ ទាំងមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ១ បញ្ញា មានសភាពតូចឆ្មារ តែមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ១ បញ្ញា ប្រមាណមិនបាន តែមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ១ បញ្ញា ប្រមាណមិនបាន ទាំងមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ១ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានសភាពតូចឆ្មារ ទាំងមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គល មិនបាននូវសមាធិតាមសេចក្ដីប្រាថ្នា ទាំងផ្សាយទៅនូវអារម្មណ៍តិចតួច បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា មានសភាពតូចឆ្មារ ទាំងមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា មានសភាពតូចឆ្មារ តែមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គល មិនបាននូវសមាធិតាមសេចក្ដីប្រាថ្នា តែផ្សាយទៅនូវអារម្មណ៍ដ៏ធំទូលាយ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញាមានសភាពតូចឆ្មារ តែមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។

តត្ថ កតមា អប្បមាណា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា ។ សមាធិស្ស និកាមលាភិស្ស អារម្មណំ ថោកំ ផរន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អប្បមាណា បរិត្តារម្មណា បញ្ញា ។ តត្ថ កតមា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។ សមាធិស្ស និកាមលាភិស្ស អារម្មណំ វិបុលំ ផរន្តស្ស យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បញ្ញា ។ ឥមានិ ចត្តារិ អារម្មណានិ ។

(៦៦) មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ ជរា-មរណេបេតំ ញាណំ ជរាមរណសមុទយេបេតំ ញាណំ ជរាមរណនិរោធេបេតំ ញាណំ ជរា-មរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយបេតំ ញាណំ ។

បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ប្រមាណមិនបាន តែមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គល បាននូវសមាធិដូចសេចក្ដីប្រាថ្នា តែផ្សាយទៅនូវអារម្មណ៍តិចតួច បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណាកើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ប្រមាណមិនបាន តែមានអារម្មណ៍តូចឆ្មារ ។ បណ្ដាបញ្ញាទាំងនោះ បញ្ញា ប្រមាណមិនបាន ទាំងមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន តើដូចម្ដេច ។ កាលបុគ្គលបាននូវសមាធិដូចសេចក្ដីប្រាថ្នា ទាំងផ្សាយទៅនូវអារម្មណ៍ដ៏ធំទូលាយ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង នេះហៅថា បញ្ញា ប្រមាណមិនបាន ទាំងមានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ។ នេះ អារម្មណ៍ ៤ ។

(៦៦) សេចក្ដីដឹងរបស់បុគ្គលព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងជរាមរណៈ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងហេតុដែលឲ្យកើតជរាមរណៈ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងការរលត់ជរាមរណៈ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ជរាមរណៈ ។

តត្ថ កតមំ ជរាមរណេ ញាណំ ។ ជរាមរណំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ ជរាមរណេ ញាណំ ។ ជរាមរណសមុទយំ អារព្ភ ។បេ។ ជរាមរណនិរោធំ អារព្ភ ។បេ។ ជរាមរណនិរោធគា-មិនឹ បដិបទំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជានានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ។ មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ ជាតិយាបេតំ ញាណំ ។បេ។ ភវេបេតំ ញាណំ ។បេ។ ឧបាទានេបេតំ ញាណំ ។បេ។ តណ្ហាយបេតំ ញាណំ ។បេ។ វេទនាយបេតំ ញាណំ ។បេ។ ផស្សេបេតំ ញាណំ ។បេ។ សឡាយតនេបេតំ ញាណំ ។បេ។ នាមរូបេបេតំ ញាណំ ។បេ។ វិញ្ញាណេបេតំ ញាណំ ។បេ។ សង្ខារេសុបេតំ ញាណំ សង្ខារ-សមុទយេបេតំ ញាណំ សង្ខារនិរោធេបេតំ ញាណំ

បណ្ដាញាណទាំងនោះ សេចក្ដីដឹងក្នុងជរាមរណៈ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធជរាមរណៈ នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងក្នុងជរាមរណៈ ។ ព្រោះប្រារព្ធហេតុដែលឲ្យកើតជរាមរណៈ ។បេ។ ព្រោះប្រារព្ធការរលត់ជរាមរណៈ ។បេ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ជរាមរណៈ នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទាជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ជរាមរណៈ ។ សេចក្ដីដឹងរបស់បុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយមគ្គ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងជាតិ ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងភព ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងឧបាទាន ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងតណ្ហា ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងវេទនា ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងផស្សៈ ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងសឡាយតនៈ ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងនាមរូប ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងវិញ្ញាណ ។បេ។ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងហេតុដែលឲ្យកើតសង្ខារ ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងការរលត់នៃសង្ខារ

ញាណវិភង្គេ បញ្ចកនិទ្ទេសោ

សង្ខារនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយបេតំ ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារេសុ ញាណំ ។ សង្ខារេ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារេសុ ញាណំ ។ សង្ខារសមុទយំ អារព្ភ ។ បេ ។ សង្ខារនិរោធំ អារព្ភ ។ បេ ។ សង្ខារ-និរោធគាមិនឹ បដិបទំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មា-ទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ។

ឯវំ ចតុព្វិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៦៧) តត្ថ កតមោ បញ្ចង្គិកោ សម្មា-សមាធិ ។ បីតិផរណតា សុខផរណតា ចេតោផរ-ណតា អាលោកផរណតា បច្ចវេក្ខណានិមិត្តំ ។

ឈ្មោះថា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់សង្ខារ ។ បណ្ដាញាណទាំងនោះ សេចក្ដីដឹងក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវសង្ខារទាំងឡាយ នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ ព្រោះប្រារព្ធហេតុដែលឲ្យកើតសង្ខារ ។ បេ ។ ព្រោះប្រារព្ធការរលត់នៃសង្ខារ ។ បេ ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធនូវបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ខារ នេះហៅថា សេចក្ដីដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់នៃសង្ខារ ។

ញាណវត្ថុមានប្រការ ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

(៦៧) បណ្ដាញាណទាំងនោះ សម្មាសមាធិ ប្រកបដោយអង្គ ៥ តើដូចម្ដេច ។ បីតិផរណតា (ការផ្សាយបីតិ) ១ សុខផរណតា (ការផ្សាយសុខ) ១ ចេតោផរណតា (ការផ្សាយចិត្ត) ១ អាលោកផរណតា (ការផ្សាយពន្លឺ) ១ បច្ចវេក្ខណានិមិត្ត (ការកំណត់ការពិចារណា) ១ ។

ទ្វីសុ ឈានេសុ បញ្ញា បីតិផរណតា តីសុ ឈានេសុ បញ្ញា សុខផរណតា បរចិត្តេ ញាណំ ចេតោផរណតា ទិព្វចក្ខុ អាលោកផរណតា តម្ហា តម្ហា សមាធិម្ហា វុដ្ឋិតស្ស បច្ចវេក្ខណាញាណំ បច្ចវេក្ខណានិមិត្តំ ។ អយំ វុច្ចតិ បញ្ចង្គិកោ សម្មាសមាធិ ។

(៦៨) តត្ថ កតមោ បញ្ចញាណិកោ សម្មាសមាធិ ។ អយំ សមាធិ បច្ចុប្បន្នសុខោ ចេវ អាយតឹ ច សុខវិបាកោតិ បច្ចត្តញ្ញេវ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ អយំ សមាធិ អរិយោ និរាមិសោតិ បច្ចត្តញ្ញេវ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ អយំ សមាធិ អកាបុរិសសេវិតោតិ(១) បច្ចត្តញ្ញេវ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ អយំ សមាធិ សន្តោ បណីតោ បដិប្បស្សទ្ធិលទ្ធោ ឯកោទិភាវាធិគតោ ន ច សសង្ខារនិគយ្ហភារិតវតោតិ(២) បច្ចត្តញ្ញេវ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ សោ ខោ បនាហំ ឥមំ សមាធឹ សតោវ សមាបជ្ជាមិ សតោវ វុដ្ឋហាមីតិ បច្ចត្តញ្ញេវ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ ។

---

១ ម. មហាបុរិសសេវិតោតីតិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. សសង្ខារនិគយ្ហភារិតគតោតីតិ ទិស្សតិ ។

បញ្ញា ក្នុងឈាន ២ ឈ្មោះថា បីតិផរណតា បញ្ញា ក្នុងឈាន ៣ ឈ្មោះថា សុខផរណតា បញ្ញា ផ្សាយទៅក្នុងចិត្តនៃបុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា ចេតោផរណតា ទិព្វចក្ខុ ឈ្មោះថា អាលោកផរណតា បច្ចវេក្ខណញ្ញាណ របស់បុគ្គលដែលចេញចាកសមាធិនោះ ៗ ឈ្មោះថា បច្ចវេក្ខណានិមិត្ត ។ នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ប្រកបដោយអង្គ ៥ ។

(៦៨) បណ្ដាញាណទាំងនោះ សម្មាសមាធិ ប្រកបដោយញាណ ៥ តើដូចម្ដេច ។ ញាណកើតឡើង ជាក់ច្បាស់ថា សមាធិនេះ មានសេចក្ដីសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នផង មានសេចក្ដីសុខ ជាវិបាកក្នុងខាងមុខផង ១ ញាណកើតឡើងជាក់ច្បាស់ថា សមាធិនេះ ប្រសើរ មិនមានអាមិសៈ ១ ញាណកើតឡើងជាក់ច្បាស់ថា សមាធិនេះ មិនមែនបុរសលាមកសេពឡើយ ១ ញាណកើតឡើង ជាក់ច្បាស់ថា សមាធិនេះ ជាធម៌ស្ងប់ ដ៏ឧត្ដម បាននូវសេចក្ដីស្ងប់រម្ងាប់ បាននូវភាពនៃចិត្តដ៏ខ្ពស់ឯក តែមិនដល់នូវការសង្កត់សង្កិន (ធម៌ជាសត្រូវ) និងការពាំង (កិលេស) ដោយចិត្ត ដែលប្រកបដោយសង្ខារ គឺ ព្យាយាម ១ ញាណកើតឡើងជាក់ច្បាស់ថា អាត្មាអញនោះ មានស្មារតី ចូលកាន់សមាធិនេះ មានស្មារតី ចេញចាកសមាធិនេះ ១ ។

អយំ បញ្ចញាណិកោ សម្មាសមាធិ ។

ឯវំ បញ្ចវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៦៩) តត្ថ កតមា ឆសុ អភិញ្ញាសុ បញ្ញា ។ ឥទ្ធិវិធេ ញាណំ សោតធាតុវិសុទ្ធិយា ញាណំ បរចិត្តេ ញាណំ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញាណំ សត្តានំ ចុតូបបាតេ ញាណំ អាសវានំ ខយេ ញាណំ ឥមា ឆសុ អភិញ្ញាសុ បញ្ញា ។

ឯវំ ឆព្វិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៧០) តត្ថ កតមានិ សត្តសត្តតិ ញាណវត្ថូនិ ។ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណន្តិ ញាណំ អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ ញាណំ អតីតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណន្តិ ញាណំ អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ ញាណំ អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណន្តិ ញាណំ អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ ញាណំ

ញាណវិភង្គ សត្តកនិទ្ទេស

នេះឈ្មោះថា សម្មាសមាធិ ប្រកបដោយញាណ ៥ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៥ យ៉ាងនេះឯង ។

[៦៩] បណ្តាញាណទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងអភិញ្ញា ៦ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងក្នុងចំណែកនៃឫទ្ធិ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងសោតធាតុដ៏បរិសុទ្ធិ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងការកំណត់ចិត្តរបស់សត្វដទៃ ១ សេចក្តីដឹងប្រកបដោយការរឭកឃើញនូវខន្ធរបស់សត្វដទៃ ដែលនៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុន ១ សេចក្តីដឹងក្នុងការច្យុតនិងការកើតរបស់សត្វទាំងឡាយ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងការអស់អាសវៈទាំងឡាយ ១ នេះឈ្មោះថា បញ្ញាក្នុងអភិញ្ញា ៦ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

[៧០] បណ្តាញាណទាំងនោះ ញាណវត្ថុ ៧៧ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីដឹងថា ជរាមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ១ សេចក្តីដឹងថា កាលបើជាតិមិនមាន ជរាមរណៈក៏មិនមាន ១ សេចក្តីដឹងថា ជរាមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ក្នុងកាលអតីត ១ សេចក្តីដឹងថា កាលបើជាតិមិនមាន ជរាមរណៈក៏មិនមាន ១ សេចក្តីដឹងថា ជរាមរណៈ (កើតមាន) ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ក្នុងកាលអនាគត ១ សេចក្តីដឹងថា កាលបើជាតិមិនមាន ជរាមរណៈ ក៏មិនមាន ១

យម្បិស្ស តំ ធម្មដ្ឋិតិញាណំ តម្បិ ខយធម្មំ វយ-
ធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ ញាណំ ។ ភវប្បច្ចយា
ជាតីតិ ញាណំ ។ បេ ។ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោតិ
ញាណំ ។ បេ ។ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានន្តិ ញាណំ
។ បេ ។ វេទនាបច្ចយា តណ្ហាតិ ញាណំ ។ បេ ។
ផស្សប្បច្ចយា វេទនាតិ ញាណំ ។ បេ ។ សឡា-
យតនប្បច្ចយា ផស្សោតិ ញាណំ ។ បេ ។ នាម-
រូបប្បច្ចយា សឡាយតនន្តិ ញាណំ ។ បេ ។ វិញ្ញា-
ណប្បច្ចយា នាមរូបន្តិ ញាណំ ។ បេ ។ សង្ខារប្ប
ច្ចយា វិញ្ញាណន្តិ ញាណំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាបច្ចយា
សង្ខារាតិ ញាណំ អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ
ញាណំ អតីតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ
ញាណំ អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ ញាណំ

សេចក្តីដឹងថា ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ ណា របស់បុគ្គលនោះ ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនោះ មានសភាពអស់ទៅ មានសភាពសូន្យទៅ មានសភាពប្រាសចាកតម្រេក មានសភាពរលត់ ១ ។ សេចក្តីដឹងថា ជាតិ (កើតមាន) ព្រោះភពជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា ភព (កើតមាន) ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា ឧបាទាន (កើតមាន) ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា តណ្ហា (កើតមាន) ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា វេទនា (កើតមាន) ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា ផស្សៈ (កើតមាន) ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា សឡាយតនៈ (កើតមាន) ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា នាមរូប (កើតមាន) ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេក្តីដឹងថា វិញ្ញាណ (កើតមាន) ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ១ ។ បេ ។ សេចក្តីដឹងថា សង្ខារ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ១ សេចក្តីដឹងថា កាលបើអវិជ្ជា មិនមាន សង្ខារទាំងឡាយ ក៏មិនមាន ១ សេចក្តីដឹងថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យក្នុងកាលអតីត ១ សេចក្តីដឹងថា កាលបើអវិជ្ជា មិនមាន សង្ខារទាំងឡាយ ក៏មិនមាន ១

ញាណវិភង្គេ នវកនិទ្ទេសោ

អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារាតិ ញាណំ អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ ញាណំ យម្បិស្ស តំ ធម្មដ្ឋិតិញាណំ តម្បិ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ ញាណំ ។ ឥមានិ សត្តសត្តរិ ញាណវត្ថូនិ ។

ឯវំ សត្តវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៧១) តត្ថ កតមា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ។ សោតាបត្តិមគ្គេ បញ្ញា សោតាបត្តិផលេ បញ្ញា សកទាគាមិមគ្គេ បញ្ញា សកទាគាមិផលេ បញ្ញា អនាគាមិមគ្គេ បញ្ញា អនាគាមិផលេ បញ្ញា អរហត្តមគ្គេ បញ្ញា អរហត្តផលេ បញ្ញា ឥមា ចតូសុ មគ្គេសុ ចតូសុ ផលេសុ បញ្ញា ។

ឯវំ អដ្ឋវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៧២) តត្ថ កតមា នវសុ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីសុ បញ្ញា ។ បឋមជ្ឈានសមាបត្តិយា បញ្ញា ទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិយា បញ្ញា តតិយជ្ឈានសមាបត្តិយា បញ្ញា

ញាណវិភង្គ ឥរិកនិទ្ទេស

សេចក្ដីដឹងថា សង្ខារទាំងឡាយ (កើតមាន) ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យក្នុងកាលអនាគត ១ សេចក្ដីដឹងថា កាលបើអវិជ្ជាមិនមាន សង្ខារទាំងឡាយក៏មិនមាន ១ សេចក្ដីដឹងថា ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណ ណា របស់បុគ្គលនោះ ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនេះនោ មានសភាពអស់ទៅ មានសភាពសូន្យទៅ មានសភាពប្រាសចាកតម្រេក មានសភាពរលត់ ១ ។ នេះ ឈ្មោះថា ញាណវត្ថុ ៧៧ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៧ យ៉ាងនេះឯង ។

(៧១) បណ្ដាញាណទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ក្នុងសោតាបត្តិមគ្គ ១ បញ្ញា ក្នុងសោតាបត្តិផល ១ បញ្ញា ក្នុងសកទាគាមិមគ្គ ១ បញ្ញា ក្នុងសកទាគាមិផល ១ បញ្ញា ក្នុងអនាគាមិមគ្គ ១ បញ្ញា ក្នុងអនាគាមិផល ១ បញ្ញា ក្នុងអរហត្តមគ្គ ១ បញ្ញា ក្នុងអរហត្តផល ១ នេះ បញ្ញា ក្នុងមគ្គ ៤ ក្នុងផល ៤ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៨ យ៉ាងនេះឯង ។

(៧២) បណ្ដាញាណទាំងនោះ បញ្ញា ក្នុងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ក្នុងបឋមជ្ឈានសមាបត្តិ ១ បញ្ញា ក្នុងទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ១ បញ្ញា ក្នុងតតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ១

ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិយា បញ្ញា អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ញា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ញា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ញា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ញា សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា វុដ្ឋិតស្ស បច្ចវេក្ខណាញាណំ ឥមា នវសុ អនុបុព្វវិហារសមាបត្តីសុ បញ្ញា ។

ឯវំ នវវិធេន ញាណវត្ថុ ។

(៧៣) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ កញ្ចិ សង្ខារំ និច្ចតោ ឧបគច្ឆេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុថុជ្ជនោ កញ្ចិ សង្ខារំ និច្ចតោ ឧបគច្ឆេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។

បញ្ញា ក្នុងចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ ១ បញ្ញា ក្នុងអាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ បញ្ញា ក្នុងវិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ ១ បញ្ញា ក្នុងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ បញ្ញា ក្នុងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ១ បច្ចវេក្ខណាញាណ របស់បុគ្គល ដែលចេញចាកសញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ១ នេះ បញ្ញា ក្នុងអនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ ។

ញាណវត្ថុ មានប្រការ ៩ យ៉ាងនេះឯង ។

(៧៣) បណ្ដាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវហេតុ ថា ជាហេតុផង នូវអំពើមិនមែនហេតុ ថា ជាអំពើមិនមែនហេតុផង តើដូចម្ដេច ។ ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គលដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ (សម្មាទិដ្ឋិ) ហើយប្រកាន់នូវសង្ខារណាមួយ ថាទៀង ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គលជាបុថុជ្ជន តែងប្រកាន់នូវសង្ខារណាមួយ ថាទៀង ការណ៍នុ៎ះ ទើបមាន ។

អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ
កញ្ចិ សង្ខារំ សុខតោ ឧបគច្ឆេយ្យ នេតំ ឋានំ
វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុថុជ្ជ-
នោ កញ្ចិ សង្ខារំ សុខតោ ឧបគច្ឆេយ្យ ឋានមេតំ
វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ
យំ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ កញ្ចិ ធម្មំ អត្តតោ
ឧបគច្ឆេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច
ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុថុជ្ជនោ កញ្ចិ ធម្មំ អត្តតោ
ឧបគច្ឆេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋា-
នមេតំ អនវកាសោ យំ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ
មាតរំ ជីវិតា វោរោបេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ
បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុថុជ្ជនោ
មាតរំ ជីវិតា វោរោបេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ
បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ
ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ បិតរំ ជីវិតា វោរោបេយ្យ
។ បេ ។ អរហន្តំ ជីវិតា វោរោបេយ្យ ។ បេ ។

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គលដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ ហើយប្រកាន់នូវសង្ខារណាមួយ ថាជាសុខ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គលជាបុថុជ្ជន តែងប្រកាន់នូវសង្ខារណាមួយ ថាជាសុខ ការណ៍នុ៎ះ ទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គលដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ ហើយប្រកាន់នូវធម៌ណាមួយ ថាជាខ្លួន ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គលជាបុថុជ្ជន តែងប្រកាន់នូវធម៌ណាមួយ ថាជាខ្លួន ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គលដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ ហើយផ្តាច់បង់នូវមាតាចាកជីវិត ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គលជាបុថុជ្ជន រមែងផ្តាច់បង់នូវមាតាចាកជីវិត ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ ហើយផ្តាច់បង់នូវបិតាចាកជីវិត ។ បេ ។ ផ្តាច់បង់នូវព្រះអរហន្តចាកជីវិត ។ បេ ។

ទុដ្ឋេន ចិត្តេន តថាគតស្ស លោហិតំ ឧប្បាទេយ្យ ។បេ។ សង្ឃំ ភិន្ទេយ្យ ។បេ។ អញ្ញំ សត្ថារំ ឧទ្ទិសេយ្យ ។បេ។ អដ្ឋមំ ភវំ និព្វត្តេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុថុជ្ជនោ អដ្ឋមំ ភវំ និព្វត្តេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ឯកិស្សា លោកធាតុយា ទ្វេ អរហន្តោ សម្មាសម្ពុទ្ធា អបុព្វំ អចរិមំ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ ឯកិស្សា លោកធាតុយា ឯកោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឧប្បជ្ជេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ឯកិស្សា លោកធាតុយា ទ្វេ រាជានោ ចក្កវត្តិនោ អបុព្វំ អចរិមំ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ ឯកិស្សា លោកធាតុយា ឯកោ រាជា ចក្កវត្តិ ឧប្បជ្ជេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។

ញុំាងព្រះលោហិតរបស់ព្រះតថាគត ឲ្យកើតឡើង ដោយចិត្តប្រទុស្ត ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ ។ បេ ។ ឧទ្ទិសនូវគ្រូដទៃ ។ បេ ។ ធ្វើភពទី ៨ ឲ្យកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គលជាបុថុជ្ជន តែងញុំាងភពទី ៨ ឲ្យកើត ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ពីរព្រះអង្គ កើតឡើងក្នុងលោកធាតុមួយ មិនមុន មិនក្រោយ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មួយព្រះអង្គ កើតឡើងក្នុងលោកធាតុមួយ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលស្តេចចក្រពត្តិពីរព្រះអង្គ កើតឡើងក្នុងលោកធាតុមួយ មិនមុន មិនក្រោយ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលស្តេចចក្រពត្តិ មួយព្រះអង្គ កើតឡើងក្នុងលោកធាតុមួយ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។

ញាណវិភង្គេ ទសកនិទ្ទេសោ

អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ឥត្ថី អរហំ អស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធោ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុរិសោ អរហំ អស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ឥត្ថី រាជា អស្ស ចក្កវត្តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុរិសោ រាជា អស្ស ចក្កវត្តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ ឥត្ថី សក្កត្តំ ការេយ្យ មារត្តំ ការេយ្យ ព្រហ្មត្តំ ការេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ បុរិសោ សក្កត្តំ ការេយ្យ មារត្តំ ការេយ្យ[1] ព្រហ្មត្តំ ការេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ កាយទុច្ចរិតស្ស ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ កាយទុច្ចរិតស្ស អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។

---

១ ឱ. សក្កត្តំ ការេយ្យ មារត្តំ ការេយ្យាតិ ន ទិស្សន្តិ ។

ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលស្ត្រី បានជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ការណ៍នុ៎ះ មិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុរសបានជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលស្ត្រីបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុរសបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលស្ត្រីបានអត្តភាពជាព្រះឥន្ទ្រ បានអត្តភាពជាមារ បានអត្តភាពជាព្រហ្ម ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុរសបានអត្តភាពជាព្រះឥន្ទ្រ បានអត្តភាពជាមារ បានអត្តភាពជាព្រហ្ម ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលវិបាករបស់កាយទុច្ចរិត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនុ៎ះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលវិបាករបស់កាយទុច្ចរិត មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។

អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ វចីទុច្ចរិតស្ស យំ មនោទុច្ចរិតស្ស ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ វចីទុច្ចរិតស្ស(១) យំ មនោទុច្ចរិតស្ស អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ កាយសុចរិតស្ស អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ កាយសុចរិតស្ស ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជា-ជាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ វចីសុចរិ-តស្ស យំ មនោសុចរិតស្ស អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ

---

១ ឱ. យំ វចីទុច្ចរិតស្សាតិ ន ទិស្សន្តិ ។

ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលវិបាក របស់វចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលវិបាករបស់វចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិត មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលវិបាក របស់កាយសុចរិត មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលវិបាក របស់កាយសុចរិត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលវិបាក របស់វចីសុចរិត និងមនោសុចរិត មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីត្រេកអរ មិនជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ

វចីសុចរិតស្ស(១) យំ មនោសុចរិតស្ស ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ វិបាកោ និព្វត្តេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ កាយទុច្ចរិតសមង្គី តន្និទានំ(២) តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ កាយទុច្ចរិតសមង្គី តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ វចីទុច្ចរិតសមង្គី យំ មនោទុច្ចរិតសមង្គី តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ

---

១ ឱ. យំ វចីសុចរិតស្សាតិ ន ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. តន្និទានាតិ សព្វត្ថ ទិស្សតិយេវ ។

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

ត្រង់ដែលវិបាក របស់វចីសុចរិត និងមនោសុចរិត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត គប្បីកើតឡើង ការណ៍នុ៎ះ ទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គល ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ នឹងទៅកើតក្នុងលោក គឺមនុស្សសុគតិ និងស្ថានសួគ៌ ព្រោះមានកាយទុច្ចរិត នោះជាហេតុ ព្រោះមានកាយទុច្ចរិត នោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គល ប្រកបដោយកាយទុច្ចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ នឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះមានកាយទុច្ចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានកាយទុច្ចរិតនោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គល ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ នឹងទៅកើតក្នុងលោក គឺមនុស្សសុគតិ និងស្ថានសួគ៌ ព្រោះមានវចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានវចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិតនោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ

ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ វចីទុច្ចរិតសមង្គី(១) យំ មនោទុច្ចរិតសមង្គី តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ យំ កាយសុចរិតសមង្គី តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ កាយសុចរិតសមង្គី តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។ អដ្ឋាន-មេតំ អនវកាសោ យំ វចីសុចរិតសមង្គី យំ មនោ-សុចរិតសមង្គី(២) តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា

១ ឱ. យំ វចីទុច្ចរិតសមង្គីតិ ន ខាយតិ ។ ២ ឱ. យំ មនោសុចរិតសមង្គីតិ ន ខាយតិ ។

ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គល ប្រកប ដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ទឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះមានវចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានវចីទុច្ចរិត និងមនោទុច្ចរិតនោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែល បុគ្គល ប្រកបដោយកាយសុចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខ អំពីសេចក្តីស្លាប់ ទឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះមានកាយសុចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានកាយសុចរិតនោះជា-បច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះ មិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមាន ប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គល ប្រកបដោយកាយសុចរិត លុះបែកធ្លាយរាង-កាយ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ទឹងទៅកើតក្នុងលោក គឺមនុស្សសុគតិ និងស្ថានសួគ៌ ព្រោះមានកាយសុចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានកាយ-សុចរិតនោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ដំណើរនុ៎ះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ត្រង់ដែលបុគ្គល ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្របដោយមនោសុចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយ

បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ឋានញ្ច ខោ ឯតំ វិជ្ជតិ យំ វចីសុចរិតសមង្គី យំ មនោសុចរិតសមង្គី តន្និទានំ តប្បច្ចយា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជេយ្យ ឋានមេតំ វិជ្ជតីតិ បជានាតិ ។

យេ យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ហេតូ បច្ចយា ឧប្បាទាយ តំ តំ ឋានំ យេ យេ ធម្មា យេសំ យេសំ ធម្មានំ ន ហេតូ ន បច្ចយា ឧប្បាទាយ តំ តំ អដ្ឋានន្តិ យា តត្ថ បញ្ញា បជានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ ញាណំ ។

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ នឹងទៅកើត ក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះមានវចីសុចរិត និងមនោសុចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានវចីសុចរិត និងមនោសុចរិតនោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះមិនមានឡើយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ហេតុនេះមានប្រាកដ ត្រង់ដែលបុគ្គលប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត លុះបែកធ្លាយរាងកាយខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ នឹងទៅកើតក្នុងលោក គឺមនុស្សសុគតិ និងស្ថានសួគ៌ ព្រោះមានវចីសុចរិត និងមនោសុចរិតនោះជាហេតុ ព្រោះមានវចីសុចរិត និងមនោសុចរិតនោះជាបច្ច័យ ការណ៍នុ៎ះទើបមាន ។ ពួកធម៌ណា ៗ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ ដើម្បីកើតឡើងនៃពួកធម៌ណា ៗ ពួកធម៌នោះ ៗ ឈ្មោះថាជាហេតុ ពួកធម៌ណា ៗ មិនមែនហេតុ មិនមែនបច្ច័យ ដើម្បីកើតឡើងនៃពួកធម៌ណា ៗ ទេ ពួកធម៌នោះ ៗ ឈ្មោះថា មិនមែនហេតុ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះ ឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវហេតុ ថា ជាហេតុផង នូវអំពើមិនមែនហេតុ ថា ជាអំពើមិនមែនហេតុផង ។

(៧៤) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ បជានាតិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ គតិសម្បត្តិប្បដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ ឧបធិសម្បត្តិប្បដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ កាលសម្បត្តិប្បដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ បយោគសម្បត្តិប្បដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ គតិវិបត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ ឧបធិវិបត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ កាលវិបត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ បាបកានិ កម្មសមាទានានិ បយោគវិបត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មាសមាទានានិ គតិវិបត្តិប្បដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(៧៤) បណ្ដាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវវិបាក របស់កម្មសមាទាន (ការកាន់យកនូវកម្មជាកុសលនិងអកុសល) ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន តាមបច្ច័យ តាមហេតុ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះតថាគតក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ មានគតិសម្បត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន កម្មសមាទាន ដ៏លាមកពួកខ្លះ មានឧបធិសម្បត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ មានកាលសម្បត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ មានបយោគសម្បត្តិពាំង មិនឲ្យផលក៏មាន កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យនូវគតិវិបត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យ នូវឧបធិវិបត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យ នូវកាលវិបត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏លាមកពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យនូវបយោគវិបត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ មានគតិវិបត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន

ញាណវិភង្គេ ទសកនិទ្ទេសោ

អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ ឧបធិវិបត្តិបដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ កាលវិបត្តិបដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ បយោគវិបត្តិបដិពាឡ្ហានិ ន វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ គតិសម្បត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ ឧបធិសម្បត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ កាលសម្បត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តិ អត្ថេកច្ចានិ កល្យាណានិ កម្មសមាទានានិ បយោគសម្បត្តឹ អាគម្ម វិបច្ចន្តីតិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ ញាណំ ។

កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ មានឧបធិវិបត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ មានកាលវិបត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ មានបយោគវិបត្តិពាំង មិនឲ្យផល ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យ នូវគតិសម្បត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យ នូវឧបធិសម្បត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យ នូវកាលសម្បត្តិ ក៏មាន កម្មសមាទានដ៏ល្អពួកខ្លះ ឲ្យផល ព្រោះអាស្រ័យ នូវបយោគសម្បត្តិ ក៏មាន ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវវិបាករបស់កម្មសមាទាន ជាអតីត អនាគត និងបច្ចុប្បន្ន តាមបច្ច័យ តាមហេតុ ។

(៧៥) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស សព្វត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា និរយគាមិនីតិ បជានាតិ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា តិរច្ឆានគាមិនីតិ(១) បជានាតិ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា បិត្តិវិសយគាមិនីតិ បជានាតិ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា មនុស្សលោកគាមិនីតិ បជានាតិ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា ទេវលោកគាមិនីតិ បជានាតិ អយំ មគ្គោ អយំ បដិបទា និព្វានគាមិនីតិ បជានាតិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស សព្វត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ ញាណំ ។

(៧៦) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ យថាភូតំ ញាណំ ។

---

១ ម. តិរច្ឆានយោនិគាមិនីតិ ទិស្សតិ ។

(៧៥) បណ្តាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវបដិបទាជាដំណើរទៅក្នុងទីទាំងពួង តើដូចម្តេច ។ ព្រះតថាគតក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា នេះផ្លូវ នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់នរក ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា នេះផ្លូវ នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់តិរច្ឆាន ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា នេះផ្លូវ នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ប្រេតវិស័យ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា នេះផ្លូវ នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់មនុស្សលោក ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា នេះផ្លូវ នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ទេវលោក ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា នេះផ្លូវ នេះសេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះ ឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវបដិបទា ជាដំណើរទៅក្នុងទីទាំងពួង ។

(៧៦) បណ្តាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវលោកដែលមានធាតុច្រើន មានធាតុផ្សេងៗគ្នា តើដូចម្តេច ។

ឥធ តថាគតោ ខន្ធនានត្តំ បជានាតិ អាយតននានត្តំ បជានាតិ ធាតុនានត្តំ បជានាតិ អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ បជានាតិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ យថាភូតំ ញាណំ ។

(៧៧) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ បជានាតិ សន្តិ សត្តា ហីនាធិមុត្តិកា សន្តិ សត្តា បណីតាធិមុត្តិកា ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវន្តិ ភជន្តិ បយិរុបាសន្តិ បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវន្តិ ភជន្តិ បយិរុបាសន្តិ អតីតម្បិ អទ្ធានំ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវឹសុ ភជឹសុ

ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃខន្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃអាយតនៈ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ នូវសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃធាតុ ឈ្មោះថា ជ្រាបច្បាស់នូវលោកដែលមានធាតុច្រើន មានធាតុផ្សេង ៗ ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវលោកដែលមានធាតុច្រើន មានធាតុផ្សេងៗគ្នា ។

(៧៧) បណ្តាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗ គ្នា នៃពួកសត្វ តើដូចម្តេច ។ ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ពួកសត្វមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប ក៏មាន ពួកសត្វមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ ក៏មាន ក្នុងបច្ចុប្បន្នកាល ពួកសត្វមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប តែងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាបដូចគ្នា ពួកសត្វមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ តែងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ដូចគ្នា សូម្បីក្នុងអតីតកាល ពួកសត្វមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប បានសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិត នឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាបដូចគ្នា

បយិរុបាសឹសុ បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតា-
ធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវឹសុ ភជឹសុ បយិរុបាសឹសុ
អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិ-
មុត្តិកេ សត្តេ សេវិស្សន្តិ ភជិស្សន្តិ បយិរុបាសិស្សន្តិ
បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ
សេវិស្សន្តិ ភជិស្សន្តិ បយិរុបាសិស្សន្តីតិ ។ យា
តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិ-
ចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស សត្តានំ នា-
នាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ ញាណំ ។

(៧៨) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស បរសត្តានំ
បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ ញាណំ ។
ឥធ តថាគតោ សត្តានំ អាសយំ បជានាតិ អនុ-
សយំ បជានាតិ ចរិតំ បជានាតិ អធិមុត្តឹ បជានាតិ

ពួកសត្វដែលមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ បានសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតហើយនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ដូចគ្នា សូម្បីក្នុងអនាគតកាល ពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាប នឹងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាបដូចគ្នា ពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ នឹងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតនឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ដូចគ្នា ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះ ឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវអធ្យាស្រ័យផ្សេងៗគ្នានៃពួកសត្វ ។

[៧៨] បណ្តាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវឥន្ទ្រិយចាស់ក្លានិងទន់ របស់ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃ តើដូចម្តេច ។ ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវអាសយៈ (ធម៌ជាទីនៅអាស្រ័យរបស់ពួកសត្វ) ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវអនុសយៈ (កិលេសដែលដេកត្រាំនៅក្នុងសន្តានរបស់ពួកសត្វ) ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវចរិតរបស់ពួកសត្វ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវអធ្យាស្រ័យរបស់ពួកសត្វ

អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្វាភព្វេ សត្តេ បជានាតិ ។ កតមោ ច សត្តានំ អាសយោ ។ សស្សតោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា អនន្តវា លោកោតិ វា តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ឥតិ ភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា សត្តា ហោន្តិ វិភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា ឯតេ វា បន ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អនុលោមិកា ខន្តិ បដិលទ្ធា ហោតិ យថាភូតំ វា ញាណំ អយំ សត្តានំ អាសយោ ។

ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលមានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា មានឥន្ទ្រិយទន់ មានអាការល្អ មានអាការអាក្រក់ ដែលឲ្យត្រាស់ដឹងងាយ ដែលឲ្យត្រាស់ដឹងក្រ មានភ័ព្វនិងឥតភ័ព្វ ។ ចុះអាសយៈ (ធម៌ជាទីនៅអាស្រ័យ) របស់ពួកសត្វ តើដូចម្តេច ។ សត្វទាំងឡាយ អាស្រ័យនូវភវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា មាន) ក្តី អាស្រ័យនូវវិភវទិដ្ឋិ (សេចក្តីយល់ថា មិនមាន) ក្តី ដូច្នេះថា លោកទៀងខ្លះ ថា លោកមិនទៀងខ្លះ ថា លោកមានទីបំផុតខ្លះ ថា លោកមិនមានទីបំផុតខ្លះ ថា ជីវិតនោះក៏គឺសរីរៈនោះខ្លះ ថា ជីវិតដទៃសរីរៈក៏ដទៃខ្លះ ថា សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀតខ្លះ ថា សត្វស្លាប់ហើយមិនកើតទៀតខ្លះ ថា សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀត ក៏មាន មិនកើតទៀត ក៏មានខ្លះ ថា សត្វស្លាប់ហើយកើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែនខ្លះ ឬក៏ សេចក្តីពេញចិត្តដែលអនុលោមទៅក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនូវធម៌នេះ ជាបច្ច័យក្តី សេចក្តីដឹងតាមពិតក្តី ជាការណ៍ដែលសត្វទាំងឡាយ បានចំពោះហើយ ព្រោះមិនពឹងផ្អែក នូវអន្តធម៌ទាំងពីរគឺភវទិដ្ឋិ និងវិភវទិដ្ឋិនុ៎ះទេ នេះ ឈ្មោះថា អាសយៈរបស់ពួកសត្វ ។

កតមោ ច សត្តានំ អនុសយោ ។ សត្តានុសយា កាមរាគានុសយោ បដិឃានុសយោ មានានុសយោ ទិដ្ឋានុសយោ វិចិកិច្ឆានុសយោ ភវរាគានុសយោ អវិជ្ជានុសយោ ។ យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ ឯត្ថ សត្តានំ រាគានុសយោ អនុសេតិ យំ លោកេ អប្បិយរូបំ អសាតរូបំ ឯត្ថ សត្តានំ បដិឃានុស-យោ អនុសេតិ ឥតិ ឥមេសុ ទ្វីសុ ធម្មេសុ អវិជ្ជា អនុបតិតា តទេកដ្ឋោ មានោ ច ទិដ្ឋិ ច វិចិកិច្ឆា ច ទដ្ឋព្វា អយំ សត្តានំ អនុសយោ ។ កតមំ ច សត្តានំ ចរិតំ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ បរិត្តភូមកោ វា មហាភូមកោ វា ឥទំ សត្តានំ ចរិតំ ។ ក-តមា ច សត្តានំ អធិមុត្តិ ។ សន្តិ សត្តា ហី-នាធិមុត្តិកា សន្តិ សត្តា បណីតាធិមុត្តិកា ហីនា-ធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវន្តិ ភជន្តិ

ចុះអនុសយៈរបស់ពួកសត្វ តើដូចម្តេច ។ អនុសយៈ ៧ គឺ កាម-
រាគានុសយៈ ១ បដិឃានុសយៈ ១ មានានុសយៈ ១ ទិដ្ឋានុសយៈ ១
វិចិកិច្ឆានុសយៈ ១ ភវរាគានុសយៈ ១ អវិជ្ជានុសយៈ ១ ។ ឥដ្ឋា-
រម្មណ៍ណា ក្នុងលោក មានសភាពគួរស្រឡាញ់ មានសភាពគួរ
ត្រេកអរ រាគានុសយៈរបស់ពួកសត្វ រមែងដេកត្រាំក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍នោះ
អនិដ្ឋារម្មណ៍ ណា ក្នុងលោក មានសភាពមិនគួរស្រឡាញ់ មាន
សភាពមិនគួរត្រេកអរ បដិឃានុសយៈរបស់ពួកសត្វ រមែងដេកត្រាំក្នុង
អនិដ្ឋារម្មណ៍នោះ ព្រោះហេតុនោះ អវិជ្ជា រមែងធ្លាក់ចុះតាម ក្នុងធម៌
ទាំងពីរនេះ មានះក្តី ទិដ្ឋិក្តី វិចិកិច្ឆាក្តី បុគ្គលគប្បីឃើញថា តាំងនៅ
ក្នុងទីជាមួយគ្នានឹងអវិជ្ជានោះ នេះ ឈ្មោះថា អនុសយៈ របស់ពួក
សត្វ ។ ចុះចរិតរបស់ពួកសត្វ តើដូចម្តេច ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ
អបុញ្ញាភិសង្ខារ និងអនេញ្ជាភិសង្ខារ មានជាន់តូចតាចក្តី មានជាន់
ធំដុំក្តី នេះ ឈ្មោះថា ចរិតរបស់ពួកសត្វ ។ ចុះអធ្យាស្រ័យ
របស់ពួកសត្វ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វ មានអធ្យាស្រ័យថោកទាប
ក៏មាន ពួកសត្វ មានអធ្យាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ ក៏មាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន-
កាល ពួកសត្វ មានអធ្យាស្រ័យថោកទាប រមែងសេពគប់ គប់រក
ចូលទៅអង្គុយជិត នឹងពួកសត្វ ដែលមានអធ្យាស្រ័យថោកទាបដូចគ្នា

បយិរុបាសន្តិ បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតា-
ធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវន្តិ ភជន្តិ បយិរុបាសន្តិ
អតីតម្បិ អទ្ធានំ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនា-
ធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវឹសុ ភជឹសុ បយិរុបាសឹសុ
បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ
សេវឹសុ ភជឹសុ បយិរុបាសឹសុ អនាគតម្បិ អទ្ធានំ
ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេ-
វិស្សន្តិ ភជិស្សន្តិ បយិរុបាសិស្សន្តិ បណីតាធិមុត្តិ-
កា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវិស្សន្តិ
ភជិស្សន្តិ បយិរុបាសិស្សន្តិ អយំ សត្តានំ អធិ-
មុត្តិ ។ កតមេ តេ សត្តា មហារជក្ខា ។ ទស
កិលេសវត្ថូនិ លោភោ ទោសោ មោហោ មានោ
ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ថីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ យេសំ
សត្តានំ ឥមានិ ទស កិលេសវត្ថូនិ អាសេវិតានិ
ភាវិតានិ ពហុលីកតានិ ឧស្សទគតានិ ឥមេ តេ
សត្តា មហារជក្ខា ។ កតមេ តេ សត្តា អប្បរជក្ខា ។

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

ពួកសត្វ មានអជ្ឈាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ រមែងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិត នឹងពួកសត្វ ដែលមានអជ្ឈាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ដូចគ្នា សូម្បីក្នុងអតីតកាល ពួកសត្វ មានអជ្ឈាស្រ័យថោកទាប បានសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតហើយ នឹងពួកសត្វ ដែលមានអជ្ឈាស្រ័យថោកទាបដូចគ្នា ពួកសត្វមានអជ្ឈាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ បានសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតហើយនឹងពួកសត្វ ដែលមានអជ្ឈាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ដូចគ្នា សូម្បីក្នុងអនាគតកាល ពួកសត្វ មានអជ្ឈាស្រ័យថោកទាប នឹងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតនឹងពួកសត្វ ដែលមានអជ្ឈាស្រ័យថោកទាបដូចគ្នា ពួកសត្វមានអជ្ឈាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ នឹងសេពគប់ គប់រក ចូលទៅអង្គុយជិតនឹងពួកសត្វ ដែលមានអជ្ឈាស្រ័យខ្ពង់ខ្ពស់ដូចគ្នា នេះ ឈ្មោះថា អជ្ឈាស្រ័យរបស់ពួកសត្វ ។ ចុះពួកសត្វ មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែកនោះ តើដូចម្ដេច ។ កិលេសវត្ថុ ១០ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ មានៈ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ថីនៈ ឧទ្ធច្ចៈ អហិរិកៈ អនោត្តប្បៈ កិលេសវត្ថុទាំង ១០ នេះ ពួកសត្វ ណា បានសេពគប់ បានអប់រំ បានធ្វើឲ្យច្រើន បានធ្វើឲ្យផុះដាលហើយ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក ។ ពួកសត្វ មានធូលីតិចក្នុងភ្នែកនោះ តើដូចម្ដេច ។

យេសំ សត្តានំ ឥមានិ ទស កិលេសវត្ថូនិ អនាសេវិតានិ អភាវិតានិ អពហុលីកតានិ អនុស្សន្នគតានិ ឥមេ តេ សត្តា អប្បរជក្ខា ។ កតមេ តេ សត្តា មុទិន្ទ្រិយា ។ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ យេសំ សត្តានំ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អនាសេវិតានិ អភាវិតានិ អពហុលីកតានិ អនុស្សន្នគតានិ ឥមេ តេ សត្តា មុទិន្ទ្រិយា ។ កតមេ តេ សត្តា តិក្ខិន្ទ្រិយា ។ យេសំ សត្តានំ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាសេវិតានិ ភាវិតានិ ពហុលីកតានិ ឧស្សន្នគតានិ ឥមេ តេ សត្តា តិក្ខិន្ទ្រិយា ។ កតមេ តេ សត្តា ទ្វាការា ។ យេ តេ សត្តា បាបាសយា បាបានុសយា បាបចរិតា បាបាធិមុត្តិកា មហារជក្ខា មុទិន្ទ្រិយា ឥមេ តេ សត្តា ទ្វាការា ។ កតមេ តេ សត្តា ស្វាការា ។

កិលេសវត្ថុ ១០ នេះ ពួកសត្វណា មិនបានសេពគប់ មិនបានអប់រំ មិនបានធ្វើឲ្យច្រើន មិនបានធ្វើឲ្យដុះដាលហើយ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា មានធូលីតិចក្នុងភ្នែក ។ ពួកសត្វមានឥន្ទ្រិយទន់នោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយ ៥ គឺ សទ្ធិន្ទ្រិយ វីរិយិន្ទ្រិយ សតិន្ទ្រិយ សមាធិន្ទ្រិយ បញ្ញិន្ទ្រិយ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ ពួកសត្វណា មិនបានសេពគប់ មិនបានអប់រំ មិនបានធ្វើឲ្យច្រើន មិនបានធ្វើឲ្យដុះដាលហើយ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា មានឥន្ទ្រិយទន់ ។ ពួកសត្វមានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លានោះ តើដូចម្តេច ។ ឥន្ទ្រិយទាំង ៥ នេះ ពួកសត្វណា បានសេពគប់ បានអប់រំ បានធ្វើឲ្យច្រើន បានធ្វើឲ្យដុះដាលហើយ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា មានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា ។ ពួកសត្វមានអាការអាក្រក់នោះ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វណា មានអាសយៈអាក្រក់ មានអនុសយៈអាក្រក់ មានចរិតអាក្រក់ មានអធ្យាស្រ័យអាក្រក់ មានធូលីច្រើនក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយទន់ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា មានអាការអាក្រក់ ។ ពួកសត្វមានអាការល្អនោះ តើដូចម្តេច ។

យេ តេ សត្តា កល្យាណាសយា កល្យាណា-
ចរិតា កល្យាណាធិមុត្តិកា អប្បរជក្ខា តិក្ខិន្ទ្រិយា
ឥមេ តេ សត្តា ស្វាការា ។ កតមេ តេ
សត្តា ទុវិញ្ញាបយា ។ យេ ច តេ សត្តា
ទ្វាការា តេវ តេ សត្តា ទុវិញ្ញាបយា យេ ច តេ
សត្តា ស្វាការា តេវ តេ សត្តា សុវិញ្ញាបយា ។
កតមេ តេ សត្តា អភព្វា ។ យេ តេ សត្តា
កម្មាវរណេន សមន្នាគតា កិលេសាវរណេន ស-
មន្នាគតា វិបាកាវរណេន សមន្នាគតា អសទ្ធា
អច្ឆន្ទិកា ទុប្បញ្ញា អភព្វា និយាមំ ឱក្កមតុំ កុស-
លេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ ឥមេ តេ សត្តា អភព្វា ។
កតមេ តេ សត្តា ភព្វា ។ យេ តេ សត្តា ន
កម្មាវរណេន សមន្នាគតា ន កិលេសាវរណេន
សមន្នាគតា ន វិបាកាវរណេន សមន្នាគតា សទ្ធា
ឆន្ទិកា បញ្ញវន្តោ ភព្វា និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុស-
លេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ ឥមេ តេ សត្តា ភព្វាតិ

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

ពួកសត្វណា មានអាសយៈល្អ មានចរិតល្អ មានអធ្យាស្រ័យល្អ មានធូលីតិចក្នុងភ្នែក មានឥន្ទ្រិយចាស់ក្លា ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា មានអាការល្អ ។ ពួកសត្វដែលឲ្យត្រាស់ដឹងក្រនោះ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វណា មានអាការអាក្រក់ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា ឲ្យត្រាស់ដឹងក្រ ពួកសត្វណា មានអាការល្អ ពួកសត្វនោះ ឈ្មោះថា ឲ្យត្រាស់ដឹងងាយ ។ ពួកសត្វឥតភ័ព្វនោះ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វណា ប្រកបដោយការរារាំងគឺអនន្តរិយកម្ម ប្រកបដោយការរារាំងគឺនិយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រកបដោយការរារាំងគឺអហេតុកបដិសន្ធិ ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា ឥតប្រាជ្ញា មិនគួរចុះកាន់សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា ឥតភ័ព្វ ។ ពួកសត្វមានភ័ព្វនោះ តើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វណា ជាអ្នកមិនប្រកបដោយការរារាំងគឺអនន្តរិយកម្ម មិនប្រកបដោយការរារាំងគឺនិយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ មិនប្រកបដោយការរារាំងគឺអហេតុកបដិសន្ធិ ជាអ្នកមានសទ្ធា មានសេចក្តីប្រាថ្នា មានប្រាជ្ញា គួរចុះកាន់សម្មត្តនិយាម ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ពួកសត្វនោះឯង ឈ្មោះថា មានភ័ព្វ

យា តត្ថ បញ្ញា បជានានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ ញាណំ ។

(៧៩) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សង្កិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឈាយីតិ ចត្តារោ ឈាយី អត្ថេកច្ចោ ឈាយី សម្បត្តឹយេវ សមានំ វិបត្តីតិ បច្ចេតិ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី វិបត្តឹយេវ សមានំ សម្បត្តីតិ បច្ចេតិ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី សម្បត្តឹយេវ សមានំ សម្បត្តីតិ បច្ចេតិ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី វិបត្តឹយេវ សមានំ វិបត្តីតិ បច្ចេតិ ឥមេ ចត្តារោ ឈាយី ។ អបរេបិ ចត្តារោ ឈាយី អត្ថេកច្ចោ ឈាយី ទន្ធំ សមាបជ្ជតិ ខិប្បំ វុដ្ឋាតិ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី ខិប្បំ សមាបជ្ជតិ ទន្ធំ វុដ្ឋាតិ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី ទន្ធំ សមាបជ្ជតិ ទន្ធំ វុដ្ឋាតិ អត្ថេកច្ចោ

ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវឥន្ទ្រិយចាស់ក្លានិងទន់ របស់ពួកសត្វដទៃ របស់ពួកបុគ្គលដទៃ ។

(៧៩) បណ្ដាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវសេចក្ដីសៅហ្មង នូវសេចក្ដីផូរផង់ នូវការចេញនៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិ និងសមាបត្តិ តើដូចម្ដេច ។ ពាក្យថា បុគ្គលមានឈាន បានដល់បុគ្គលមានឈាន ៤ ពួក គឺបុគ្គលមានឈានពួកមួយ សំគាល់នូវសម្បត្តិ ថាជាវិបត្តិ ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ សំគាល់នូវវិបត្តិ ថាជាសម្បត្តិ ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ សំគាល់នូវសម្បត្តិ ថាជាសម្បត្តិ ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ សំគាស់នូវវិបត្តិ ថាជាវិបត្តិ ក៏មាន នេះ ឈ្មោះថា បុគ្គលមានឈាន ៤ ពួក ។ បុគ្គលមានឈាន ៤ ពួក ដទៃទៀត គឺបុគ្គលមានឈានពួកមួយ ចូលឈានយឺតយូរ តែចេញរហ័ស ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ ចូលឈានរហ័ស តែចេញយឺតយូរ ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ ចូលឈានយឺតយូរ ចេញក៏យឺតយូរ ក៏មាន បុគ្គលមានឈាន

ឈាយី ខិប្បំ សមាបជ្ជតិ ខិប្បំ វុដ្ឋាតិ ឥមេ ចត្តារោ ឈាយី ។ អបរេបិ ចត្តារោ ឈាយី អត្ថេកច្ចោ ឈាយី សមាធិស្មឹ សមាធិកុសលោ ហោតិ ន សមាធិស្មឹ សមាបត្តិកុសលោ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី សមាធិស្មឹ សមាបត្តិកុសលោ ហោតិ ន សមាធិស្មឹ សមាធិកុសលោ អត្ថេកច្ចោ ឈាយី សមាធិស្មឹ សមាធិកុសលោ ច ហោតិ សមាធិស្មឹ សមាបត្តិកុសលោ ច អត្ថេកច្ចោ ឈាយី នេវ សមាធិស្មឹ សមាធិកុសលោ ហោតិ ន សមាធិស្មឹ សមាបត្តិកុសលោ ឥមេ ចត្តារោ ឈាយី ។ ឈានន្តិ ចត្តារិ ឈានានិ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។ វិមោក្ខាតិ អដ្ឋ វិមោក្ខា រូបី រូបានិ បស្សតិ អយំ បឋមោ វិមោក្ខោ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អយំ ទុតិយោ វិមោក្ខោ សុភន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតិ អយំ តតិយោ វិមោក្ខោ សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

ពួកមួយ ចូលឈានរហ័ស ចេញក៏រហ័ស ក៏មាន នេះឈ្មោះថា បុគ្គលមានឈាន ៤ ពួក ៗ បុគ្គលមានឈាន ៤ ពួក ដទៃទៀត គឺបុគ្គលមានឈានពួកមួយ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការធ្វើចិត្តឲ្យទន់ធន់ ក្នុងសមាធិ តែមិនឈ្លាសក្នុងការចូលក្នុងសមាធិ ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការចូលក្នុងសមាធិ តែមិនឈ្លាសក្នុងការធ្វើចិត្តឲ្យទន់ធន់ ក្នុងសមាធិ ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការធ្វើចិត្តឲ្យទន់ធន់ក្នុងសមាធិផង ជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការចូលក្នុងសមាធិផង ក៏មាន បុគ្គលមានឈានពួកមួយ ជាអ្នកមិនឈ្លាសក្នុងការធ្វើចិត្តឲ្យទន់ធន់ ក្នុងសមាធិ ទាំងមិនឈ្លាសក្នុងការចូលក្នុងសមាធិ ក៏មាន នេះឈ្មោះថា បុគ្គលមានឈាន ៤ ពួក ៗ ពាក្យថា ឈាន បានដល់ឈាន ៤ គឺ បឋមជ្ឈាន ទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន ៗ ពាក្យថា វិមោក្ខ បានដល់វិមោក្ខ ៨ គឺបុគ្គលមានរូប ឃើញនូវរូប នេះវិមោក្ខទី ១ បុគ្គលមានសេចក្ដីសំគាល់ថា មិនមានរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ នេះវិមោក្ខទី ២ បុគ្គលមានអធ្យាស្រ័យ (សំគាល់) ថារូបល្អ នេះវិមោក្ខទី ៣ បុគ្គលកន្លងបង់នូវរូបសញ្ញា ដល់នូវការរលត់បដិឃសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង

អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសា-
នញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ ចតុត្ថោ
វិមោក្ខោ សព្វសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សម-
តិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ បញ្ចមោ វិមោក្ខោ សព្វ-
សោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ
អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ ឆដ្ឋោ
វិមោក្ខោ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិ-
ក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ
អយំ សត្តមោ វិមោក្ខោ សព្វសោ នេវសញ្ញានា-
សញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អដ្ឋមោ វិមោក្ខោ ។
សមាធីតិ តយោ សមាធី សវិតក្កសវិចារោ
សមាធិ អវិតក្កាវិចារមត្តោ សមាធិ អវិតក្កាវិចារោ
សមាធិ ។ សមាបត្តីតិ នវ អនុបុព្វវិហារសមា-
បត្តិយោ បឋមជ្ឈានសមាបត្តិ ទុតិយជ្ឈានសមា-
បត្តិ តតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ

ក៏ចូលអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមិនមានទីបំផុត នេះវិមោក្ខទី ៤ បុគ្គលកន្លងបង់ នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត នេះវិមោក្ខទី ៥ បុគ្គលកន្លងបង់ នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អ្វីតិចតួចមិនមាន នេះវិមោក្ខទី ៦ បុគ្គលកន្លង នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន នេះវិមោក្ខទី ៧ បុគ្គលកន្លង នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏ចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ នេះវិមោក្ខទី ៨ ។ ពាក្យថា សមាធិ បានដល់សមាធិ ៣ គឺ សមាធិប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ សមាធិមិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈ សមាធិមិនមានទាំងវិតក្កៈមិនមានទាំងវិចារៈ ។ ពាក្យថា សមាបត្តិ បានដល់អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩ គឺបឋមជ្ឈានសមាបត្តិ ទុតិយជ្ឈានសមាបត្តិ តតិយជ្ឈានសមាបត្តិ ចតុត្ថជ្ឈានសមាបត្តិ

អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ។ សង្កិលេសន្តិ ហានភាគិយោ ធម្មោ ។ វោទានន្តិ វិសេសភាគិយោ ធម្មោ ។ វុដ្ឋានន្តិ វោទានម្បិ វុដ្ឋានំ តម្ហា តម្ហា សមាធិម្ហា វុដ្ឋានម្បិ វុដ្ឋានន្តិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជានានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ(១) សង្កិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ ញាណំ ។

(៨០) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ សេយ្យថីទំ ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសំបិ ជាតិយោ តឹសំបិ ជាតិយោ

១ ម.ម. ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនន្តិ ទិស្សតិ ។

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ ។ ពាក្យថា សេចក្តីសៅហ្មង បានដល់ធម៌ជាចំណែកនៃសេចក្តីសាបសូន្យ ។ ពាក្យថា សេចក្តីផូរផង់ បានដល់ធម៌ ជាចំណែកនៃគុណវិសេស ។ ពាក្យថា ការចេញ គឺសេចក្តីផូរផង់ ឈ្មោះថា ការចេញ ទាំងការចេញចាកសមាធិនោះ ។ ក៏ឈ្មោះថា ការចេញដែរ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវសេចក្តីសៅហ្មង នូវសេចក្តីផូរផង់ នូវការចេញ នៃឈាន វិមោក្ខ សមាធិនិងសមាបត្តិ ។

(៨០) បណ្តាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការរលឹកជាតិដែលនៅអាស្រ័យក្នុងភពមុន តើដូចម្តេច ។ ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ រលឹកជាតិដែលបាននៅអាស្រ័យក្នុងភពមុន ជាអនេកជាតិ គឺរលឹកបាន ១ ជាតិ ២ ជាតិ ៣ ជាតិ ៤ ជាតិ ៥ ជាតិ ១០ ជាតិ ២០ ជាតិ ៣០ ជាតិ

ចត្តាឡីសំបិ ជាតិយោ បញ្ញាសំបិ ជាតិយោ ជាតិសតំបិ ជាតិសហស្សំបិ ជាតិសតសហស្សំបិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ សោ តតោ ចុតោ ឥធុបបន្នោតិ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សរតិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិ យថាភូតំ ញាណំ ។

៤០ ជាតិ ៥០ ជាតិ ១០០ ជាតិ ១ ពាន់ជាតិ ១ សែនជាតិ ក៏បាន រលឹកបានច្រើនសំវដ្តកប្បៈ ច្រើនវិវដ្តកប្បៈ ច្រើនសំវដ្តវិវដ្តកប្បៈ ក៏បាន ដូច្នេះថា តថាគត បានកើតក្នុងភពឯណោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ តថាគត លុះច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានទៅកើតក្នុងភពឯណោះ ដែលទៅកើតក្នុងភពនោះ តថាគត ក៏មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ បានទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ តថាគតនោះ លុះច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ មកកើតក្នុងភពនេះ ព្រះតថាគត រលឹកតាមនូវជាតិ ដែលនៅអាស្រ័យក្នុងភពមុន បានច្រើនជាតិ ព្រមទាំងអាការៈ ព្រមទាំងឧទ្ទេសយ៉ាងនេះ ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិតនូវការរលឹកជាតិដែលនៅអាស្រ័យក្នុងភពមុន ។

[៨១] តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា តេ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នាតិ ឥតិ

ញាណវិភង្គ ទសកនិទ្ទេស

[៨១] បណ្ដាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការច្យុតិ និងការកើតរបស់ពួកសត្វ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ មានទិព្វចក្ខុដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា រមែងឃើញពួកសត្វដែលច្យុត ដែលកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ក៏ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម (របស់ខ្លួន) ថា អើហ្ន៎ សត្វទាំងឡាយនេះ ប្រកបដោយកាយ-ទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត ជាអ្នកតិះដៀលនូវពួកព្រះអរិយបុគ្គល មានសេចក្ដីយល់ខុស ប្រកាន់នូវអំពើតាមសេចក្ដីយល់ខុស សត្វទាំងនោះលុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ក៏បានចូលទៅកាន់កំណើតអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក មួយទៀត អើហ្ន៎ សត្វទាំងឡាយអម្បាលនេះ ប្រកបដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត ជាអ្នកមិនតិះដៀលនូវពួកព្រះអរិយៈ មានសេចក្ដីយល់ត្រូវ ប្រកាន់នូវអំពើតាមសេចក្ដីយល់ត្រូវ សត្វទាំងនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ក៏បានចូលទៅកាន់លោក គឺមនុស្សសុគតិ និងស្ថានសួគ៌

ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ ញាណំ ។

(៨២) តត្ថ កតមំ តថាគតស្ស អាសវានំ ខយំ យថាភូតំ ញាណំ ។ ឥធ តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ យា តត្ថ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ តថាគតស្ស អាសវានំ ខយំ យថាភូតំ ញាណន្តិ ។

ញាណវិភង្គោ សមត្តោ ។

ព្រះតថាគត មានទិព្វចក្ខុ ដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងហួសចក្ខុ របស់មនុស្សធម្មតា រមែងឃើញពួកសត្វ ដែលច្យុត ដែលកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មានវណ្ណៈល្អ មានវណ្ណៈអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ក៏ដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម (របស់ខ្លួន) ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការច្យុតិ និងការកើត របស់ពួកសត្វ ។

(៨២) បណ្ដាញាណទាំងនោះ ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះតថាគត ក្នុងលោកនេះ ព្រោះការអស់ទៅនៃអាសវៈ ក៏ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមរបស់ខ្លួន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះឈ្មោះថា ព្រះតថាគត មានការជ្រាបច្បាស់តាមពិត នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ។

ចប់ ញាណវិភង្គ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គោ

[៨៣] ជាតិមទោ គោត្តមទោ អារោគ្យមទោ យោព្វនមទោ ជីវិតមទោ លាភមទោ សក្ការមទោ គរុការមទោ បុរេក្ខារមទោ បរិវារមទោ ភោគមទោ វណ្ណមទោ សុតមទោ បដិភាណមទោ រត្តញ្ញុមទោ បិណ្ឌបាតិកមទោ អនវញ្ញាតមទោ(១) ឥរិយាបថមទោ ឥទ្ធិមទោ យសមទោ សីលមទោ ឈានមទោ សិប្ប-មទោ អារោហមទោ បរិណាហមទោ សណ្ឋានមទោ បារិបូរិមទោ មទោ បមាទោ ថម្ភោ សារម្ភោ អ-ត្រិច្ឆតា មហិច្ឆតា បាបិច្ឆតា សិង្គំ តិន្តិណំ ចាបល្យំ អសភាគវុត្តិ អរតិ តន្ទិ វិជម្ភិកា ភត្តសម្មទោ

---

១ ម. អនវញ្ញាតមទោតិបិ បាឋោ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ

(៨៣) សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះជាតិ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះគោត្រ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះការមិនមានរោគ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះវ័យ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះជីវិត សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះលាភ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះសក្ការៈ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះការគោរព សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះខ្លួនជាប្រធាន សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះបរិវារ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះភោគៈ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះវណ្ណៈ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះការចេះដឹង សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះបញ្ញា សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះដឹងរាត្រី សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះការណ៍គេមើលងាយមិនបាន សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះឥរិយាបថ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះឫទ្ធិ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះយស សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះសីល សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះឈាន សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះសិល្បសាស្ត្រ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះកំពស់ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះទំហំ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះទ្រង់ទ្រាយ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះសរីរៈពេញលេញ សេចក្តីស្រវឹង សេចក្តីប្រមាទ សេចក្តីចចេស សេចក្តីប្រណាំងវាស្នា សេចក្តីប្រាថ្នាក្រៃពេក សេចក្តីប្រាថ្នាធំ សេចក្តីប្រាថ្នាលាមក កិលេសជាតដូចស្នែង សេចក្តីតិះដៀល ការឃ្វេងឃ្វាង (ហឺហា) សេចក្តីប្រព្រឹត្តមិនស្មោះស្មើ សេចក្តីមិនត្រេកអរ សេចក្តីខ្ជិលប្រអូស សេចក្តីមិតពត់ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះកត្តី

ចេតសោ លីនត្តំ(១) កុហនា លបនា នេមិត្តិកតា និប្បេសិកតា លាភេន លាភំ ជិគីសនតា(២) សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សទិសោហមស្មីតិ មានោ ហីនោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស សេយ្យោហាស្មីតិ អានោ សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ មានោ អតិមានោ មានាតិមានោ ឱមានោ អធិមានោ អស្មិមានោ មិច្ឆាមានោ ញាតិវិតក្កោ ជនបទវិតក្កោ អមរវិតក្កោ បរានុទ្ទយតាបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ

---

១ ម. ចេតសោ ច លីនត្តំ ។ ២ ម. លាភេន លាភំ និជិគីសនតា ។

ភាពនៃចិត្តវៀចវេរ ការកុហក ការរួសរាយ ការធ្វើនូវនិមិត្ត ការធ្វើនូវសេចក្ដីគម្រាម ការទាក់លាភដោយលាភ សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញប្រសើរជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញស្មើនឹងគេ សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញថោកទាបជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេថា អញប្រសើរជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេថា អញស្មើនឹងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេថា អញថោកទាបជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេថា អញប្រសើរជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេថា អញស្មើនឹងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេថា អញថោកទាបជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេថា អញប្រសើរជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេថា អញស្មើនឹងគេ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេថា អញថោកទាបជាងគេ សេចក្ដីប្រកាន់ សេចក្ដីមើលងាយគេ សេចក្ដីប្រកាន់ក្រៃលែង សេចក្ដីប្រកាន់ថោកថយ សេចក្ដីប្រកាន់លើសលុប សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញមាន សេចក្ដីប្រកាន់ខុស សេចក្ដីនឹកដល់ញាតិ សេចក្ដីនឹកដល់ជនបទ សេចក្ដីនឹកដល់ការមិនស្លាប់ សេចក្ដីនឹកប្រកបដោយសេចក្ដីអាណិតអាសូរដល់អ្នកដទៃ

លាភសក្ការសិលោកបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ អនវញ្ញត្តិបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។

(៨៤) កោធោ ច ឧបនាហោ ច មក្ខោ ច បឡាសោ ច ឥស្សា ច មច្ឆរិយញ្ច មាយា ច សាឋេយ្យញ្ច អវិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច ភវទិដ្ឋិ ច វិភវទិដ្ឋិ ច សស្សតទិដ្ឋិ ច ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ច អន្តវាទិដ្ឋិ ច អនន្តវាទិដ្ឋិ ច បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ច អបរន្តានុទិដ្ឋិ ច អហិរិកញ្ច អនោត្តប្បញ្ច ទោវចស្សតា ច បាបមិត្តា ច អនជ្ជវោ ច អមទ្ទវោ ច អក្ខន្តិ ច អសោរច្ចញ្ច អសាខល្យញ្ច អប្បដិសន្ថារោ ច ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា ច ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា ច មុដ្ឋស្សច្ចញ្ច អសម្បជញ្ញញ្ច សីលវិបត្តិ ច ទិដ្ឋិវិបត្តិ ច អជ្ឈត្តំ សញ្ញោជនញ្ច ពហិទ្ធា សញ្ញោជនញ្ច ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ មាតិកា

សេចក្ដីទឹក ប្រកបដោយលាភសក្ការៈ និងសេចក្ដីសរសើរ សេចក្ដីទឹក ប្រកបដោយការណ៍ដែលគេមើលងាយមិនបាន ។

(៨៤) សេចក្ដីក្រោធ ១ ការចងសេចក្ដីក្រោធទុក ១ សេចក្ដីលុបគុណ ១ ការរ៉ាយឫកស្មើ ១ សេចក្ដីប្រណែន ១ សេចក្ដីកំណាញ់ ១ សេចក្ដីបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន ១ សេចក្ដីអួតអាង ១ អវិជ្ជា ១ ភវតណ្ហា ១ ភវទិដ្ឋិ ១ វិភវទិដ្ឋិ ១ សស្សតទិដ្ឋិ ១ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ១ អន្តវាទិដ្ឋិ ១ អនន្តវាទិដ្ឋិ ១ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ១ អបរន្តានុទិដ្ឋិ ១ សេចក្ដីមិនខ្មាសបាប ១ សេចក្ដីមិនក្ដៅទីងបាប ១ ការប្រដៅក្រ ១ ភាពអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ ១ អាការមិនត្រង់ ១ សេចក្ដីមិនទន់ភ្លន់ ១ សេចក្ដីមិនអត់សង្កត់ ១ សេចក្ដីមិនស្លូតបូត ១ សំដីមិនពីរោះ ១ ការមិនទទួលពាក់ទាក់ ១ ភាពអ្នកមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយ ១ ភាពអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ភាពអ្នកភ្លេចស្មារតី ១ ភាពអ្នកមិនដឹងខ្លួន ១ វិបត្តិនៃសីល ១ វិបត្តិនៃទិដ្ឋិ ១ សញ្ញោជនៈខាងក្នុង ១ សញ្ញោជនៈខាងក្រៅ ១ ។

(៨៨) តីណិ អកុសលមូលានិ តយោ អកុសលវិតក្កា តិស្សោ អកុសលសញ្ញា តិស្សោ អកុសលធាតុយោ តីណិ ទុច្ចរិតានិ តយោ អាសវា តីណិ សញ្ញោជនានិ តិស្សោ តណ្ហា អបរាបិ តិស្សោ តណ្ហា អបរាបិ តិស្សោ តណ្ហា[១] តិស្សោ ឯសនា តិស្សោ វិធា តីណិ ភយានិ តីណិ តមានិ តីណិ តិត្ថាយតនានិ តយោ កិញ្ចនា តីណិ អង្គណានិ តីណិ មលានិ តីណិ វិសមានិ អបរានិបិ តីណិ វិសមានិ តយោ អគ្គី តយោ កសាវា អបរេបិ តយោ កសាវា អស្សាទទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ អរតិ វិហេសា អធម្មចរិយា ទោវចស្សតា បាបមិត្តតា នានត្តសញ្ញា ឧទ្ធច្ចំ កោសជ្ជំ បមាទោ អសន្តុដ្ឋិតា អសម្បជញ្ញតា មហិច្ឆតា អហិរិកំ អនោត្តប្បំ បមាទោ អនាទរិយំ ទោវចស្សតា បាបមិត្តតា អស្សទ្ធិយំ អវទញ្ញុតា កោសជ្ជំ ឧទ្ធច្ចំ អសំវរោ ទុស្សីល្យំ អរិយានំ

---

១ ម. អបរាបិ តិស្សោ តណ្ហាតិ ន ទិស្សតិ ។

(៨៩) អកុសលមូល ៣ អកុសលវិតក្កៈ ៣ អកុសលសញ្ញា ៣ អកុសលធាតុ ៣ ទុច្ចរិត ៣ អាសវៈ ៣ សញ្ញោជនៈ ៣ តណ្ហា ៣ តណ្ហាដទៃទៀត ៣ តណ្ហាដទៃទៀត ៣ ការស្វែងរក ៣ ការធ្មើងធ្មៃ ៣ ភ័យ ៣ ងងឹត ៣ លទ្ធិដូចជាកំពង់ ៣ កង្វល់ ៣ ទីទួល ៣ មន្ទិល ៣ ធម្មជាតមិនរាបស្មើ ៣ ធម្មជាតមិនរាបស្មើដទៃទៀត ៣ ភ្លើង ៣ ទឹកចត់ ៣ ទឹកចត់ដទៃទៀត ៣ សេចក្តីយល់ឃើញថាគួរត្រេកអរ សេចក្តីយល់ឃើញថាជាខ្លួន សេចក្តីយល់ឃើញខុស សេចក្តីមិនត្រេកអរ សេចក្តីបៀតបៀនការប្រព្រឹត្តិនូវអំពើមិនមែនធម៌ ការប្រដៅក្រ ភាពអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ សញ្ញាផ្សេងៗ សេចក្តីរាយមាយ សេចក្តីខ្ជិល សេចក្តីប្រមាទ សេចក្តីមិនសន្តោស សេចក្តីមិនដឹងខ្លួន សេចក្តីប្រាថ្នាធំ សេចក្តីមិនខ្មាសបាប សេចក្តីមិនខ្លាចបាប សេចក្តីប្រមាទ សេចក្តីមិនអើពើការប្រដៅក្រ ភាពនៃបុគ្គលមានមិត្តអាក្រក់ សេចក្តីមិនជឿ ការមិនធ្វើដឹងឮពាក្យ (ស្តាប់) សេចក្តីខ្ជិល សេចក្តីរាយមាយ សេចក្តីមិនសង្រួម សេចក្តីទ្រុស្តសីល សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីឃើញព្រះអរិយៈ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ មាតិកា

អទស្សនកម្យតា សទ្ធម្មំ អសោតុកម្យតា ឧបារម្ភចិត្តតា មុដ្ឋស្សច្ចំ អសម្បជញ្ញំ ចេតសោ វិក្ខេបោ អយោនិសោ មនសិការោ កុម្មគ្គសេវនា ចេតសោ លីនត្តំ ។

(៨៦) ចត្តារោ អាសវា ចត្តារោ គន្ថា ចត្តារោ ឱឃា ចត្តារោ យោគា ចត្តារិ ឧបាទានានិ ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា ចត្តារិ អគតិគមនានិ ចត្តារោ វិបរិយេសា ចត្តារោ អនរិយវោហារា អបរេបិ ចត្តារោ អនរិយវោហារា ចត្តារិ ទុច្ចរិតានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ទុច្ចរិតានិ ចត្តារិ ភយានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ភយានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ភយានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ភយានិ ចតស្សោ ទិដ្ឋិយោ ។

(៨៧) បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ បញ្ច សង្គា បញ្ច សល្លា បញ្ច ចេតោខីលា បញ្ច ចេតសោ វិនិពន្ធា បញ្ច នីវរណានិ បញ្ច កម្មានិ អានន្តរិកានិ បញ្ច ទិដ្ឋិយោ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ មាតិកា

សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម ភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តប្រណាំងប្រជែង សេចក្តីភ្លេចស្មារតី សេចក្តីមិនដឹងខ្លួន សេចក្តីរាយមាយនៃចិត្ត ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយខុសឧបាយ ការសេពផ្លូវខុស ភាពនៃចិត្តរញាក ។

(៨៦) អាសវៈ ៤ គន្ថៈ ៤ ឱឃៈ ៤ យោគៈ ៤ ឧបាទាន ៤ តណ្ហុបាទ ៤ ការលុះក្នុងអគតិ ៤ ការស្វែងរកខុស ៤ វោហារមិនប្រសើរ ៤ វោហារមិនប្រសើរដទៃទៀត ៤ ទុច្ចរិត ៤ ទុច្ចរិតដទៃទៀត ៤ ភ័យ ៤ ភ័យដទៃទៀត ៤ ភ័យដទៃទៀត ៤ ភ័យដទៃទៀត ៤ ទិដ្ឋិ ៤ ។

(៨៧) សញ្ញោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ សញ្ញោជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ មច្ឆរិយៈ ៥ កិលេសជាគ្រឿងជំពាក់ ៥ សរ ៥ បង្គោលចិត្ត ៥ ចំណងរបស់ចិត្ត ៥ នីវរណៈ ៥ អនន្តរិយកម្ម ៥ ទិដ្ឋិ ៥

បញ្ច វេរា បញ្ច ព្យសនា បញ្ច អក្ខន្តិយា អាទីនវា បញ្ច ភយានិ បញ្ច ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទា ។

(៨៨) ឆ វិវាទមូលានិ ឆ ឆន្ទរាគា គេហសិតា ធម្មា ឆ វិរោធវត្ថូនិ ឆ តណ្ហាកាយា ឆ អគារវា ឆ បរិហានិយា ធម្មា អបរេបិ ឆ បរិហានិយា ធម្មា ឆ សោមនស្សូបវិចារា ឆ ទោមនស្សូបវិចារា ឆ ឧបេក្ខូបវិចារា ឆ គេហសិតានិ សោមនស្សានិ ឆ គេហសិតានិ ទោមនស្សានិ ឆ គេហសិតា ឧបេក្ខា ឆ ទិដ្ឋិយោ ។

(៨៩) សត្ត អនុសយា សត្ត បរិយុដ្ឋានានិ សត្ត សញ្ញោជនានិ សត្ត អសទ្ធម្មា សត្ត ទុច្ចរិតានិ សត្ត មានា សត្ត ទិដ្ឋិយោ ។

(៩០) អដ្ឋ កិលេសវត្ថូនិ អដ្ឋ កុសីតវត្ថូនិ អដ្ឋសុ លោកធម្មេសុ ចិត្តស្ស បដិឃាតោ អដ្ឋ អនរិយវោហារា អដ្ឋ មិច្ឆត្តា អដ្ឋ បុរិសទោសា អដ្ឋ អសញ្ញិវាទា អដ្ឋ នេវសញ្ញិនាសញ្ញិវាទា ។

ពៀរ ៥ សេចក្តីវិនាស ៥ ទោសនៃសេចក្តីមិនអត់ធន់ ៥ ភ័យ ៥ ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ ៥ ។

[៨៨] មូលនៃវិវាទ ៦ ឆន្ទរាគ ៦ ជាធម៌អាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ វិរោធវត្ថុ (ហេតុនៃសេចក្តីក្រោធ) ៦ ពួកនៃតណ្ហា ៦ អគារវៈ (សេចក្តីមិនគោរព) ៦ បរិហានិយធម៌ (ធម៌ដែលនាំឲ្យសាបសូន្យ) ៦ បរិហានិយធម៌ដទៃទៀត ៦ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយសោមនស្ស ៦ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយទោមនស្ស ៦ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយឧបេក្ខា ៦ សោមនស្ស ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ទោមនស្ស ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ឧបេក្ខា ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ទិដ្ឋិ ៦ ។

[៨៩] អនុសយកិលេស ៧ បរិយុដ្ឋានកិលេស ៧ សញ្ញោជនៈ ៧ អសទ្ធម្ម ៧ ទុច្ចរិត ៧ មានះ ៧ ទិដ្ឋិ ៧ ។

[៩០] កិលេសវត្ថុ ៨ កុសីតវត្ថុ ៨ សេចក្តីបង្អៀតបង្អល់ចិត្ត ព្រោះលោកធម៌ ៨ វោហារមិនប្រសើរ ៨ មិច្ឆត្តធម៌ ៨ ទោសរបស់បុរស ៨ អសញ្ញីវាទ ៨ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ ៨ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ មាតិកា

(៩១) នវ អាឃាតវត្ថូនិ នវ បុរិសមលានិ នវវិធា មានា នវ តណ្ហាមូលកា ធម្មា នវ ឥញ្ជិតានិ នវ មញ្ញិតានិ នវ ផន្ទិតានិ នវ បបញ្ចិតានិ នវ សង្ខតានិ ។

(៩២) ទស កិលេសវត្ថូនិ ទស អាឃាតវត្ថូនិ ទស អកុសលកម្មបថា ទស សញ្ញោជនានិ ទស មិច្ឆត្តា ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។

(៩៣) អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ ហោន្តិ ឥតិ អតីតានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ អនាគតានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ បច្ចុប្បន្នានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា អដ្ឋសតំ តណ្ហាវិចរិតំ ហោតិ យានិ ច ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតានិ ព្រហ្មជាលេ វេយ្យាករណេ វុត្តានិ ភគវតា ។

មាតិកា ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ មាតិកា

(៩១) អាឃាតវត្ថុ (ហេតុនៃគំនុំ) ៩ មន្ទិលរបស់បុរស ៩ មានះ ៩ ធម៌មានតណ្ហាជាមូល ៩ សេចក្តីញាប់ញ័រ ៩ សេចក្តីសំគាល់ ៩ សេចក្តីឃ្វេងឃ្វាង ៩ សេចក្តីយឺតយូរ ៩ សង្ខតធម៌ ៩ ។

(៩២) កិលេសវត្ថុ ១០ អាឃាតវត្ថុ ១០ អកុសលកម្មបថ ១០ សញ្ញោជនៈ ១០ មិច្ឆត្តធម៌ ១០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ។

(៩៣) តណ្ហាវិចរិត (ការប្រព្រឹត្តិនៃតណ្ហា) ១៨ អាស្រ័យខន្ធបញ្ចកៈខាងក្នុង តណ្ហាវិចរិត ១៨ អាស្រ័យខន្ធបញ្ចកៈខាងក្រៅ ត្រូវជាតណ្ហាវិចរិត ៣៦ ព្រោះប្រមូលរួបរួមតណ្ហាវិចរិតទាំងពីរពួកនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា តណ្ហាវិចរិត ជាអតីត ៣៦ តណ្ហាវិចរិត ជាអនាគត ៣៦ តណ្ហាវិចរិត ជាបច្ចុប្បន្ន ៣៦ ត្រូវជាតណ្ហាវិចរិត ១០៨ ព្រោះប្រមូលរួបរួមតណ្ហាវិចរិតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ មួយវិញទៀត ទិដ្ឋិទាំង ៦២ ណា ទិដ្ឋិទាំង ៦២ នោះ ព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងហើយ ក្នុងវេយ្យាករណ៍ ក្នុងព្រហ្មជាលសូត្រ ។

ចប់មាតិកា ។

(៩៤) តត្ថ កតមោ ជាតិមទោ ។ ជាតឹ បដិច្ច មទោ មជ្ជនា មជ្ជិតត្តំ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ជាតិមទោ ។

(៩៥) តត្ថ កតមោ គោត្តមទោ ។ គោត្តំ បដិច្ច ។ បេ ។ អារោគ្យំ បដិច្ច ។ បេ ។ យោព្វនំ បដិច្ច ។ បេ ។ ជីវិតំ បដិច្ច ។ បេ ។ លាភំ បដិច្ច ។ បេ ។ សក្ការំ បដិច្ច ។ បេ ។ គរុការំ បដិច្ច ។ បេ ។ បុរេក្ខារំ បដិច្ច ។ បេ ។ បរិវារំ បដិច្ច ។ បេ ។ ភោគំ បដិច្ច ។ បេ ។ វណ្ណំ បដិច្ច ។ បេ ។ សុតំ បដិច្ច ។ បេ ។ បដិភាណំ បដិច្ច ។ បេ ។ រត្តញ្ញុតំ បដិច្ច ។ បេ ។ បិណ្ឌបាតិកត្តំ បដិច្ច ។ បេ ។

[៩៦] បណ្ដាសេចក្ដីស្រវឹងទាំងនោះ សេចក្ដីស្រវឹង ព្រោះជាតិ តើដូចម្ដេច ។ ការស្រវឹង អាការស្រវឹង ភាពនៃសេចក្ដីស្រវឹង ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្ដីមើលងាយ ការធ្វើងឫក អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្ដីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ ព្រោះអាស្រ័យជាតិ នេះហៅថា សេចក្ដីស្រវឹង ព្រោះជាតិ ។

[៩៧] បណ្ដាសេចក្ដីស្រវឹងទាំងនោះ សេចក្ដីស្រវឹង ព្រោះគោត្រ តើដូចម្ដេច ។ ព្រោះអាស្រ័យគោត្រ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យភាពមិនមានរោគ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យវ័យ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យជីវិត ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យលាភ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យសក្ការៈ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យការគោរព ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យការប្រកាន់ខ្លួនថា ជាប្រធាន ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យបរិវារ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យភោគៈ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យវណ្ណៈ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យការចេះដឹង ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យបញ្ញា ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យការដឹងរាត្រី ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យ ភាពអ្នកប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត ។ បេ ។

អនវញ្ញត្តឹ(១) បដិច្ច ។ បេ ។ ឥរិយាបថំ បដិច្ច ។ បេ ។ ឥទ្ធឹ បដិច្ច ។ បេ ។ យសំ បដិច្ច ។ បេ ។ សីលំ បដិច្ច ។ បេ ។ ឈានំ បដិច្ច ។ បេ ។ សិប្បំ បដិច្ច ។ បេ ។ អារោហំ បដិច្ច ។ បេ ។ បរិណាហំ បដិច្ច ។ បេ ។ សណ្ឋានំ បដិច្ច ។ បេ ។ ផារិបូរឹ បដិច្ច មទោ មជ្ជនា មជ្ជិតត្តំ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ផារិបូរិមទោ ។

(៨៦) តត្ថ កតមោ មទោ ។ យោ មទោ មជ្ជនា មជ្ជិតត្តំ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មទោ ។

(៨៧) តត្ថ កតមោ បមាទោ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា

---

១ ម. អនវញ្ញាតំ ។

ព្រោះអាស្រ័យការមិនមានគេមើលងាយ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យឥរិយាបថ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យឫទ្ធិ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យយស ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យសីល ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យឈាន ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យសិល្បសាស្ត្រ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យកំពស់ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យទំហំ ។ បេ ។ ព្រោះអាស្រ័យទ្រង់ទ្រាយ ។ បេ ។ ការស្រវឹង អាការស្រវឹង ភាពនៃសេចក្តីស្រវឹង ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ ព្រោះអាស្រ័យការពេញលេញ នេះហៅថា សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះការពេញលេញ ។

(៨៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីស្រវឹង តើដូចម្តេច ។ ការស្រវឹង អាការស្រវឹង ភាពនៃសេចក្តីស្រវឹង ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ ណា នេះហៅថា សេចក្តីស្រវឹង ។

(៨៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រមាទ តើដូចម្តេច ។ ការបណ្ដោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្ដោយចិត្ត ក្នុងកាយទុច្ចរិតក្តី

វចីទុច្ចរិតេន វា មនោទុច្ចរិតេន វា បញ្ចសុ វា កាមគុណេសុ ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ វោស្សគ្គានុប្បទានំ កុសលានំ វា ធម្មានំ ភាវនាយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា[១] ឱលីនវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា និក្ខិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អននុយោគោ បមាទោ យោ ឯវរូបោ បមាទោ បមជ្ជនា បមជ្ជិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ បមាទោ ។

(៨៨) តត្ថ កតមោ ថម្ភោ ។ យោ ថម្ភោ ថម្ភនា ថម្ភិតត្តំ កក្ខឡិយំ ផារុសិយំ ឧជុចិត្តតា អមុទុតា អយំ វុច្ចតិ ថម្ភោ ។

(៨៩) តត្ថ កតមោ សារម្ភោ ។ យោ សារម្ភោ បដិសារម្ភោ សារម្ភនា បដិសារម្ភនា បដិ-សារម្ភិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សារម្ភោ ។

---

១ ឱ. អនិដ្ឋិតកិរិយតា ។

ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្តី ក្នុងមនោទុច្ចរិតក្តី ក្នុងកាមគុណ ៥ ក្តី ឬ ការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនឲ្យរឿយ ៗ ការធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ការប្រព្រឹត្តិទំរន់ ការដាក់ចុះនូវឆន្ទៈ ការដាក់ចុះនូវធុរៈ ការមិនគប់រក ការមិនអប់រំ ការមិនធ្វើឲ្យច្រើន ការមិនតាំងមាំ ការមិនប្រកបរឿយ ៗ ការធ្វេសប្រហែស ក្នុងការចំរើននូវពួកធម៌ជាកុសល ការធ្វេសប្រហែស អាការធ្វេសប្រហែស ភាពនៃសេចក្តីធ្វេសប្រហែស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រមាទ ។

(៩៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីចចេស តើដូចម្តេច ។ ការចចេស អាការចចេស ភាពនៃសេចក្តីចចេស សេចក្តីរឹងរូស សេចក្តីអាក្រក់ ភាពនៃចិត្តរឹងកំព្រឹស ភាពនៃចិត្តមិនទន់ភ្លន់ ណា នេះហៅថា សេចក្តីចចេស ។

(៩៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រណាំងរាស្នា តើដូចម្តេច ។ ការប្រណាំងប្រដែង ការប្រណាំងប្រដែងតប អាការប្រណាំងប្រដែង អាការប្រណាំងប្រដែងតប ភាពនៃសេចក្តីប្រណាំងប្រដែងតប ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រណាំងរាស្នា ។

(១០០) តត្ថ កតមា អតិច្ឆតា[១] ។ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ បញ្ចហិ វា កាមគុណេហិ អសន្តុដ្ឋស្ស ភិយ្យោកម្យតា យា ឥច្ឆា ឥច្ឆាគតំ[២] អតិច្ឆតា[១] រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អតិច្ឆតា ។

(១០១) តត្ថ កតមា មហិច្ឆតា ។ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ បញ្ចហិ វា កាមគុណេហិ អសន្តុដ្ឋស្ស ភិយ្យោកម្យតា យា ឥច្ឆា ឥច្ឆាគតំ[២] មហិច្ឆតា រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ មហិច្ឆតា ។

---

១ ម. អត្រិច្ឆតា ។ ២ ម. ឥច្ឆាគតា ។

(១០០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង នៃបុគ្គលមិនសន្ដោស ដោយចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ និងគិលានប្បច្ច-យភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមាន តាមបាន ឬដោយកាមគុណទាំង ៥ សេចក្ដីប្រាថ្នា ការប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្ដីប្រាថ្នា សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង ។

(១០១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រាថ្នាធំ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង នៃបុគ្គលមិនសន្ដោស ដោយចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមាន តាមបាន ឬដោយកាមគុណទាំង ៥ សេចក្ដីប្រាថ្នា ការប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្ដីប្រាថ្នា សេចក្ដីប្រាថ្នាធំ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រាថ្នាធំ ។

(១០២) តត្ថ កតមា បាបិច្ឆតា ។ ឥធេកច្ចោ
អស្សទ្ធោ សមានោ សទ្ធោតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ
ឥច្ឆតិ ទុស្សីលោ សមានោ សីលវាតិ មំ ជនោ
ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ អប្បស្សុតោ សមានោ ពហុស្សុ-
តោតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ សង្គណិការាមោ
សមានោ បវិវិត្តោតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ
កុសីតោ សមានោ អារទ្ធវីរិយោតិ មំ ជនោ
ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ មុដ្ឋស្សតិ សមានោ ឧបដ្ឋិតស្សតីតិ
មំ ជនោ ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ អសមាហិតោ សមានោ
សមាហិតោតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ ទុប្បញ្ញោ
សមានោ បញ្ញវាតិ មំ ជនោ ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ
អក្ខីណាសវោ សមានោ ខីណាសវោតិ មំ ជនោ
ជានាតូតិ ឥច្ឆតិ យា ឯវរូបា ឥច្ឆា ឥច្ឆាគតំ
បាបិច្ឆតា រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សា-
រាគោ អយំ វុច្ចតិ បាបិច្ឆតា ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(១០៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកមានសទ្ធា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកមានសីល ជាអ្នកចេះដឹងតិច ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកចេះដឹងច្រើន ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងការប្រឡូកប្រឡល់ដោយពួក ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកស្ងប់ស្ងាត់ ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកមានព្យាយាមប្រឹងប្រែង ជាអ្នកភ្លេចស្មារតី ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកមានស្មារតីតម្កល់ខ្ជាប់ ជាអ្នកមានចិត្តមិនតម្កល់មាំ ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកមានចិត្តតម្កល់មាំ ជាអ្នកឥតបញ្ញា ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកមានបញ្ញា ជាអ្នកមិនទាន់អស់អាសវៈ ប្រាថ្នាថា ជនទូទៅដឹងនូវអញ ថាជាអ្នកអស់អាសវៈ សេចក្ដីប្រាថ្នា ការប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្ដីប្រាថ្នា សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក ។

(១០៣) តត្ថ កតមំ សិង្គំ ។ យំ សិង្គំ សិង្គារតា ចតុរតា ចាតុរិយំ បរិក្ខតតា បារិក្ខត្តិយំ ឥទំ វុច្ចតិ សិង្គំ ។

(១០៤) តត្ថ កតមំ តិន្តិណំ ។ យំ តិន្តិណំ តិន្តិណាយនា តិន្តិណាយិតត្តំ លោលុប្បំ លោលុប្បាយនា លោលុប្បាយិតត្តំ បុច្ឆញ្ជិកតា សាធុកម្យតា ឥទំ វុច្ចតិ តិន្តិណំ ។

(១០៥) តត្ថ កតមំ ចាបល្យំ ។ ចីវរមណ្ឌនា បត្តមណ្ឌនា សេនាសនមណ្ឌនា ឥមស្ស វា បូតិកាយស្ស ពាហិរានំ វា បរិក្ខារានំ មណ្ឌនា វិភូសនា កេឡនា បរិកេឡនា គេធិកតា គេធិកត្តំ ចបលតា ចាបល្យំ ឥទំ វុច្ចតិ ចាបល្យំ ។

(១០៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កិលេសជាតដូចស្នែង តើដូចម្ដេច ។ កិលេសជាតដូចស្នែង សេចក្ដីស្រឡាញ់ ការឈ្លាសវៃ សេចក្ដីខ្ជៀវខ្ជាស អាការប៉ុនប្រសប់ សេចក្ដីប៉ុនប្រសប់ ណា នេះហៅថា កិលេសជាតដូចស្នែង ។

(១០៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីតិះដៀល តើដូចម្ដេច ។ ការតិះដៀល អាការតិះដៀល ភាពនៃសេចក្ដីតិះដៀល ការលោក អាការលោក ភាពនៃសេចក្ដីលោក ការស្តិតស្តាញ សេចក្ដីប្រាថ្នាល្អ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីតិះដៀល ។

(១០៥) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការយ៉េងយ៉ោង (ហ៊ឹហា) តើដូចម្ដេច ។ ការតាក់តែងចីវរ ការតាក់តែងបាត្រ ការតាក់តែងសេនាសនៈ ការតាក់តែង ការស្អិតស្អាង នូវកាយដ៏ស្អុយនេះក្ដី នូវបរិក្ខារទាំងឡាយខាងក្រៅក្ដី ការលេង ការប្រលែង ការជាប់ចំពាក់ សេចក្ដីជាប់ចំពាក់ ការយ៉េងយ៉ោង សេចក្ដីយ៉េងយ៉ោង នេះហៅថា ការយ៉េងយ៉ោង ។

(១០៦) តត្ថ កតមា អសភាគវុត្តិ ។ មាតរិ វា បិតរិ វា ជេដ្ឋេ វា ភាតរិ វា អាចរិយេសុ វា ឧបជ្ឈាយេ វា ពុទ្ធេ វា សាវកេសុ វា អញ្ញតរញ្ញតរេសុ គរុដ្ឋានិយេសុ វិប្បដិកូលគាហិតា វិបច្ចនីកសាតតា អនាទរិយំ អនាទរតា[១] អគារវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ អសភាគវុត្តិ ។

(១០៧) តត្ថ កតមា អរតិ ។ បន្តេសុ វា សេនាសនេសុ អញ្ញតរញ្ញតរេសុ វា អធិកុសលេសុ ធម្មេសុ អរតិ អរតិតា អនភិរតិ អនភិរមណា ឧក្កណ្ឋិតា បរិតសិតា អយំ វុច្ចតិ អរតិ ។

(១០៨) តត្ថ កតមា តន្ទី ។ យា តន្ទី តន្ទិយនា តន្ទិមនកតា អាលស្យំ អាលសាយនា អាលសាយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ តន្ទី ។

(១០៩) តត្ថ កតមា វិជម្ភិកា ។ យា កាយស្ស ជម្ភនា វិជម្ភនា អានមនា វិនមនា

១ ម. អនាទរិយតា ។

(១០៦) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រព្រឹត្តមិនស្មោះស្មើ តើដូចម្តេច ។ ការកាន់យកដោយមិនអនុលោម ការញុំាងសុខឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយកិរិយាធ្វើឲ្យជាសត្រូវ ការមិនអើពើ សេចក្តីមិនអើពើ សេចក្តីមិនគោរព សេចក្តីមិនកោតក្រែង ក្នុងមាតាក្តី ក្នុងបិតាក្តី ក្នុងបុគ្គលច្បងក្តី ក្នុងបងប្អូនក្តី ក្នុងអាចារ្យទាំងឡាយក្តី ក្នុងឧបជ្ឈាយ៍ក្តី ក្នុងព្រះពុទ្ធក្តី ក្នុងសាវកទាំងឡាយក្តី ក្នុងបុគ្គលដែលគួរគោរពទាំងឡាយណាមួយក្តី នេះហៅថា សេចក្តីប្រព្រឹត្តមិនស្មោះស្មើ ។

(១០៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនត្រេកអរ តើដូចម្តេច ។ ការមិនត្រេកអរ អាការមិនត្រេកអរ សេចក្តីមិនត្រេកអរចំពោះ អាការមិនត្រេកអរចំពោះ ការអផ្សុក សេចក្តីរសាប់រសល់ ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ក្តី ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសលដ៏លើសលុបណាមួយក្តី នេះហៅថា សេចក្តីមិនត្រេកអរ ។

(១០៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស តើដូចម្តេច ។ ការច្រអូស អាការច្រអូស សេចក្តីច្រអូសនៃចិត្ត ការខ្ជិល អាការខ្ជិល ភាពនៃសេចក្តីខ្ជិល ណា នេះហៅថា សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស ។

(១០៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិតពត់ តើដូចម្តេច ។ ការមិតពត់ ការមិតពត់រឿយ ៗ ការមិតពត់ទៅមុខ ការមិតពត់ទៅក្រោយ

សន្នមនា បណាមនា ព្យាធិយកំ អយំ វុច្ចតិ វិជម្ភិកា ។

(១១០) តត្ថ កតមា ភត្តសម្មទោ ។ យា ភុត្តាវិស្ស ភត្តមុច្ឆា ភត្តកិលមថោ ភត្តបរិឡាហោ កាយទុដ្ឋុល្លំ អយំ វុច្ចតិ ភត្តសម្មទោ ។

(១១១) តត្ថ កតមំ ចេតសោ លីនត្តំ ។ យា ចិត្តស្ស អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សល្លីយនា លីនំ លីយនា លីយិតត្តំ ថីនំ ថីយនា ថីយិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ចេតសោ លីនត្តំ ។

(១១២) តត្ថ កតមា កុហនា ។ លាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតស្ស បាបិច្ឆស្ស ឥច្ឆាបកតស្ស បច្ចយប្បដិសេវនសង្ខាតេន វា សាមន្តជប្បិតេន វា ឥរិយាបថស្ស វា[១] អដ្ឋបនា ឋបនា សណ្ឋបនា ភាកុដិកា ភាកុដិយំ កុហនា កុហាយនា កុហិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុហនា ។

---

១ វាសទ្ទោ ឥធ ន ភវិស្សតិ ។

ការមិតពត់ជុំវិញ ការមិតពត់ឲ្យត្រង់ ការឈឺចាប់នៃកាយ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិតពត់ ។

(១១០) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះភត្ត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអ្នកបរិភោគ មានសេចក្តីជ្រប់ ព្រោះភត្ត មានសេចក្តីលំបាក ព្រោះភត្ត មានសេចក្តីហេលហាល់ ព្រោះភត្ត មានភាពនៃកាយមិនគួរដល់ការងារ (ព្រោះអាស្រ័យភត្ត) ណា នេះហៅថា សេចក្តីស្រវឹង ព្រោះភត្ត ។

(១១១) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃចិត្តរួញរា តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃចិត្តមិនគួរ ភាពនៃចិត្តមិនគួរដល់ការងារ ការរួញថយ ការរួញចូល ការលីបលៃ អាការលីបលៃ ភាពនៃសេចក្តីលីបលៃ ការក្រាញនៅ អាការក្រាញនៅ ភាពនៃសេចក្តីក្រាញនៅ នៃចិត្ត ណា នេះហៅថា ភាពនៃចិត្តរួញរា ។

(១១២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការកុហក តើដូចម្តេច ។ ការប្រុងប្រៀបខាងដើម អាការប្រុងប្រៀប ការរៀបចំទូវឥរិយាបថ ការធ្វើមុខស្រពោន ការមានមុខស្រពោន ការធ្វើគេឲ្យស្ងើច អាការធ្វើគេឲ្យស្ងើច ភាពនៃសេចក្តីធ្វើគេឲ្យស្ងើច ដោយការសេពនូវបច្ច័យក្តី ដោយការខ្សឹបខ្សៀវក្តី របស់ភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលាភសក្ការៈនិងការសរសើរ មានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក មានសេចក្តីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ នេះហៅថា ការកុហក ។

(១១៣) តត្ថ កតមា លបនា ។ លាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតស្ស បាបិច្ឆស្ស ឥច្ឆាបកតស្ស យា បរេសំ អាលបនា លបនា សល្លបនា ឧល្លបនា សមុល្លបនា ឧន្នហនា សមុន្នហនា ឧក្កាបនា[១] សមុក្កាបនា[២] អនុប្បិយភាណិតា ចាដុកម្យតា មុគ្គសូប្យតា បារិភដ្យតា អយំ វុច្ចតិ លបនា ។

(១១៤) តត្ថ កតមា នេមិត្តិកតា ។ លាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតស្ស បាបិច្ឆស្ស ឥច្ឆាបកតស្ស យំ បរេសំ និមិត្តំ និមិត្តកម្មំ ឱភាសោ ឱភាសកម្មំ សាមន្តជប្បា បរិកថា អយំ វុច្ចតិ នេមិត្តិកតា ។

(១១៥) តត្ថ កតមា និប្បេសិកតា ។

---

១ ឱ. ម. ឧក្កាបនា ។ ២ ឱ. ម. សមុក្កាបនា ។

(១១៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការរួសរាយ តើដូចម្ដេច ។ ការរាក់ទាក់រក ការនិយាយរាក់ទាក់ ចំពោះជនដទៃ ការនិយាយល្បួង ការនិយាយលើក ការនិយាយបញ្ជោរ ការនិយាយចងចិត្តត្រកូល ការបញ្ចើច ការបញ្ជោរត្រកូល ការបញ្ចើចបញ្ជោរត្រកូលរឿយ ៗ ការនិយាយចាក់បណ្ដោយ ការប្រព្រឹត្តិបន្ទាបបន្ទន់កាយ ការប្រើវាចាដូចសម្លសណ្ដែកបាយ ការបីពទារករបស់ត្រកូល ណា នៃភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលាភសក្ការៈនិងសេចក្ដីសរសើរ មានសេចក្ដីប្រាថ្នាលាមក មានសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ នេះហៅថា ការរួសរាយ ។

(១១៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការធ្វើនូវនិមិត្ត តើដូចម្ដេច ។ និមិត្ត ការធ្វើនូវនិមិត្ត ការនិយាយបំភ្លឺ ការធ្វើនូវសេចក្ដីបញ្ចិតបញ្ចៀង ការនិយាយខ្សឹបខ្សៀវ ការនិយាយវាស់វាង ចំពោះពួកជនដទៃ ណា របស់ភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលាភសក្ការៈនិងការសរសើរ មានសេចក្ដីប្រាថ្នាលាមក មានសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ នេះហៅថា ការធ្វើនូវនិមិត្ត ។

(១១៥) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការធ្វើនូវសេចក្ដីគម្រាម តើដូចម្ដេច ។

ឡាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតស្ស បាបិច្ឆស្ស ឥច្ឆាបកតស្ស យា បរេសំ អក្កោសនា វម្ភនា គរហណា ឧក្ខេបនា សមុក្ខេបនា ខិបនា សង្ខិបនា បាបនា សម្បាបនា អវណ្ណហារិកា បរបិដ្ឋិមំសិកតា អយំ វុច្ចតិ និប្បេសិកតា ។

[១១៦] តត្ថ កតមា ឡាភេន ឡាភំ និជិគីសនតា ។ ឡាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតោ បាបិច្ឆោ ឥច្ឆាបកតោ ឥតោ លទ្ធំ អាមិសំ អមុត្រ ហរតិ អមុត្រ វា លទ្ធំ អាមិសំ ឥធ អាហរតិ យា ឯវរូបា អាមិសេន អាមិសស្ស ឯដ្ឋិ គវេដ្ឋិ បរិយេដ្ឋិ ឯសនា គវេសនា បរិយេសនា អយំ វុច្ចតិ ឡាភេន ឡាភំ និជិគីសនតា ។

ការដេរ (ដោយអក្ខរាវត្ត ១០) ការបន្ទុះបន្អាប់ ការតិះដៀល ការនិយាយយាត់ ការនិយាយយាត់រឿយៗ ការនិយាយបំអកឡកឡឺយ ការនិយាយបំអកឡកឡឺយរឿយៗ បំពោះជនដទៃ ការញុំាងទាយកឲ្យដល់នូវទោស ការញុំាងទាយកឲ្យដល់នូវទោសរឿយៗ ការដឹកនាំនូវទោស ការពោលពាក្យដូចជាស៊ីសាច់ខ្នងនៃជនដទៃ ណា របស់ភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលាភសក្ការៈ និងសេចក្ដីសរសើរ មានសេចក្ដីប្រាថ្នាលាមក មានសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ នេះហៅថា ការធ្វើនូវសេចក្ដីគម្រាម ។

[១១៦] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការទាក់លាភដោយលាភ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុអ្នកអាស្រ័យលាភសក្ការៈនិងសេចក្ដីសរសើរ មានសេចក្ដីប្រាថ្នាលាមក មានសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្របសង្កត់ហើយ នាំយកនូវអាមិសៈដែលខ្លួនបានហើយ អំពីផ្ទះនេះទៅឲ្យផ្ទះឯណោះ ឬនាំយកនូវអាមិសៈដែលខ្លួនបានហើយ អំពីផ្ទះឯណោះ មកឲ្យផ្ទះនេះ ការប្រាថ្នា ការស្វែងរក ការស្វែងរករឿយៗ ការគន់រក ការរិះរក ការស្វែងរកញឹកញាប់ នូវអាមិសៈដោយអាមិសៈ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា ការទាក់លាភដោយលាភ ។

(១១៧) តត្ថ កតមោ សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភានេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។

(១១៨) តត្ថ កតមោ សទិសោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភានេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា មានំ ជប្បេតិ

(១១៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញប្រសើរជាងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដំឡើងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្ដី ដោយទ្រព្យក្ដី ដោយការរៀនមន្តក្ដី ដោយការងារក្ដី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្ដី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្ដី ដោយការចេះដឹងក្ដី ដោយបញ្ញាក្ដី ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី ការមើលងាយគេ អាការមើលងាយគេ ភាពនៃសេចក្ដីមើលងាយគេ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្ដីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណានេះហៅថា សេចក្ដីប្រកានថា អញប្រសើរជាងគេ ។

(១១៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់ថា អញស្មើនឹងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ដំឡើងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្ដី ដោយទ្រព្យក្ដី ដោយការរៀនមន្តក្ដី ដោយការងារក្ដី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្ដី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្ដី ដោយការចេះដឹងក្ដី ដោយបញ្ញាក្ដី ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី

យោ ឯវរូបា មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧន្នតិ ឧន្នាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ សទិសោហមស្មីតិ មានោ ។

(១១៩) តត្ថ កតមោ ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភានេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា ឱមានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ ឱមានោ ឱមញ្ញនា ឱមញ្ញិតត្តំ ហីឡនា ឱហីឡនា ឱហីឡិតត្តំ អត្តុញ្ញា អត្តាវញ្ញា អត្តបរិភវោ អយំ វុច្ចតិ ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។

ការមើលងាយគេ អាការមើលងាយគេ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយគេ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ថា អញស្មើនឹងគេ ។

(១១៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់ថា អញថោកទាបជាងគេ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានះថោកថយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនមន្តក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្តី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្តី ដោយការចេះដឹងក្តី ដោយបញ្ញាក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ការប្រកាន់ថោកថយ អាការប្រកាន់ថោកថយ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ថោកថយ ការអៀនអន់ អាការអៀនអន់ ភាពនៃសេចក្តីអៀនអន់ ការមើលងាយខ្លួន អាការមើលងាយខ្លួន ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយខ្លួន មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ថា អញថោកទាបជាងគេ ។

(១៤០) តត្ថ កតមោ សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ សេយ្យោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណពោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ សេយ្យំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។

(១៤១) តត្ថ កតមោ សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ សេយ្យោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណពោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(១៦០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេ ថា អញប្រសើរជាងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្ដី ដោយទ្រព្យក្ដី ដោយការរៀនមន្តក្ដី ដោយការងារក្ដី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្ដី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្ដី ដោយការចេះដឹងក្ដី ដោយបញ្ញាក្ដី ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាងជនដទៃ បុគ្គលនោះញុំាងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាងជនដទៃនោះ ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្ដីមើលងាយ ការធ្ងើនឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់សេចក្ដីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេ ថា អញប្រសើរជាងគេ ។

(១៦១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្ដី ដោយទ្រព្យក្ដី ដោយការរៀនមន្តក្ដី ដោយការងារក្ដី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្ដី

វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ។

(១៤៤) តត្ថ កតមោ សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ សេយ្យោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ ហីនំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ ឱមានំ ជប្បេតិ

ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្តី ដោយការចេះដឹងក្តី ដោយបញ្ញាក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃ បុគ្គលនោះញុំាងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃនោះ ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ ។

(១៤៤) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកប្រសើរជាងគេ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនមន្តក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្តី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្តី ដោយការចេះដឹងក្តី ដោយបញ្ញាក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃវិញ បុគ្គលនោះ ញុំាងមានះថោកទាប ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃនោះ

យោ ឯវរូបោ ឱមានោ ឱមញ្ញនា ឱមញ្ញិតត្តំ ហីឡនា ឱហីឡនា ឱហីឡិតត្តំ អត្តុញ្ញា អត្តាវញ្ញា អត្តបរិភវោ អយំ វុច្ចតិ សេយ្យស្ស ហីនោហ-មស្មីតិ មានោ ។

(១៨៣) តត្ថ កតមោ សទិសស្ស សេយ្យោ-ហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ សទិសោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ សេយ្យំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។

ការមើលងាយថោកទាប អាការមើលងាយថោកទាប ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយថោកទាប ការអៀនអន់ អាការអៀនអន់ ភាពនៃសេចក្តីអៀនអន់ ការមើលងាយខ្លួន អាការមើលងាយខ្លួន ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយខ្លួន មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលប្រសើរជាងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ ។

(១៦៣) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេ ថា អញប្រសើរជាងគេ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកស្មើនឹងគេ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្តី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាងជនដទៃ បុគ្គលនោះញុំាងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាងគេនោះ ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយ សេចក្តីឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេ ថា អញប្រសើរជាងគេ ។

(១២៨) តត្ថ កតមោ សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ សទិសោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧន្នតិ ឧន្នាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ។

(១២៩) តត្ថ កតមោ សទិសស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ សទិសោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។បេ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ ហីនំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ ឱមានំ ជប្បេតិ

(១២៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកស្មើនឹងគេ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ។បេ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃ បុគ្គលនោះញ៉ាំងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃនោះ ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្ដីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្ដីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ ។

(១២៥) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកស្មើនឹងគេ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ។បេ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃវិញ បុគ្គលនោះញ៉ាំងមានះថោកទាបឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃនោះ

យោ ឯវរូបោ ឱមានោ ឱមញ្ញនា ឱមញ្ញិតត្តំ ហីឡនា ឱហីឡនា ឱហីឡិតត្តំ អត្តុញ្ញា អត្តាវញ្ញា អត្តបរិភវោ អយំ វុច្ចតិ សទិសស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។

(១២៦) តត្ថ កតមោ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ ហីនោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ សេយ្យំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ ។

ការមើលងាយថោកទាប អាការមើលងាយថោកទាប ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយថោកទាប ការអៀនអន់ អាការអៀនអន់ ភាពនៃសេចក្តីអៀនអន់ ការមើលងាយខ្លួន អាការមើលងាយខ្លួន ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយខ្លួន មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ នៃបុគ្គលស្មើនឹងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ ។

(១២៦) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញប្រសើរជាងគេ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកថោកទាបជាងគេ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្តី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាងជនដទៃ បុគ្គលនោះ ញុំាងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យ នូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាងជនដទៃនោះ ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញប្រសើរជាងគេ ។

(១២៧) តត្ថ កតមោ ហីនស្ស សទិសោ-ហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ ហីនោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ សោ តំ និស្សាយ មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុក-ម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ហីនស្ស សទិសោ-ហមស្មីតិ មានោ ។

(១២៨) តត្ថ កតមោ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។ ឥធេកច្ចោ ហីនោ ហោតិ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេហិ ហីនំ អត្តានំ ទហតិ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ឯកកនិទ្ទេស

[១៦៧] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់ នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកថោកទាបជាងគេ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃ បុគ្គលនោះ ញុំាងមានះឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃនោះ ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្ដីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្ដីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រកាន់នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ ។

[១៦៨] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រកាន់ នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកថោកទាបជាងគេ ដោយជាតិក្ដី ដោយគោត្រក្ដី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្ដី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្ដី តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃ

សោ តំ និស្សាយ ឱមានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ ឱមានោ ឱមញ្ញនា ឱមញ្ញិតត្តំ ហីឡនា ឱហីឡនា ឱហីឡិតត្តំ អត្តុញ្ញា អត្តាវញ្ញា អត្តបរិភវោ អយំ វុច្ចតិ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ។

(១២៩) តត្ថ កតមោ មានោ ។ យោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មានោ ។

(១៣០) តត្ថ កតមោ អតិមានោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បរេ អតិមញ្ញតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ

បុគ្គលនោះ ញុំាងមានះដ៏ថោកទាប ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវការតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃនោះ ការមើលងាយថោកទាប អាការមើលងាយថោកទាប ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយថោកទាប ការអៀនអន់ អាការអៀនអន់ ភាពនៃសេចក្តីអៀនអន់ ការមើលងាយខ្លួន អាការមើលងាយខ្លួន ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយខ្លួន មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់នៃបុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ ។

[១៦៩] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់ តើដូចម្តេច ។ ការប្រកាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ ។

[១៧០] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមើលងាយគេ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ រមែងមើលងាយបុគ្គល ទាំង-ឡាយដទៃ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុល-បុត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ការមើលងាយ អាការមើលងាយ ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន

ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អតិមានោ ។

(១៣១) តត្ថ កតមោ មានាតិមានោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា ។ បេ ។ អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា បុព្វកាលំ បរេហិ សទិសំ អត្តានំ ទហតិ អបរកាលំ អត្តានំ សេយ្យំ ទហតិ បរេហិ ហីនំ ច ទហតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មានាតិមានោ ។

(១៣២) តត្ថ កតមោ ឱមានោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា

ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មាន សភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមើលងាយគេ ។

(១៧១) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់ក្រៃលែង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ កាលមុន តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ស្មើនឹងជនដទៃ កាលជាខាងក្រោយមក តម្កល់ខ្លួនទុក ថា ប្រសើរជាង ជនដទៃវិញ មិនតម្កល់ខ្លួនទុក ថា ថោកទាបជាងជនដទៃ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ។ បេ ។ ដោយវត្ថុណា មួយក្តី ការប្រកាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្ត ដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ ក្រៃលែង ។

(១៧២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់ថោកថយ តើ ដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ញ៉ាំងមានះឲ្យប្រព្រឹត្ត ទៅ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនមន្ត ក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្តី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្តី

សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា ឱមានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ ឱមានោ ឱមញ្ញនា ឱមញ្ញិតត្តំ ហីឡនា ឱហីឡនា ឱហីឡិ-តត្តំ អត្តុញ្ញា អត្តាវញ្ញា អត្តបរិភវោ អយំ វុច្ចតិ ឱមានោ ។

(១៣៣) តត្ថ កតមោ អធិមានោ ។ អប្បត្តេ បត្តសញ្ញិតា អកតេ កតសញ្ញិតា អនធិគតេ អធិគតសញ្ញិតា អសច្ឆិកតេ សច្ឆិកតសញ្ញិតា យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អធិមានោ ។

(១៣៤) តត្ថ កតមោ អស្មិមានោ ។ រូបេ អស្មីតិ មានោ អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ

ដោយការចេះដឹងក្តី ដោយបញ្ញាក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ការប្រកាន់ដ៏ថោកថយ អាការប្រកាន់ដ៏ថោកថយ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ដ៏ថោកថយ ការអៀនអន់ អាការអៀនអន់ ភាពនៃសេចក្តីអៀនអន់ ការមើលងាយខ្លួន អាការមើលងាយខ្លួន ភាពនៃសេចក្តីមើលងាយខ្លួន មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ថោកថយ ។

(១៣៣) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់លើសលុប តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ថា បានដល់ហើយ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងកិច្ច ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើ ថា បានធ្វើហើយ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ថា បានត្រាស់ដឹងហើយ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងសច្ចៈទាំង ៤ ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ថា បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ហើយ ការប្រកាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់លើសលុប ។

(១៣៤) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់ ថា អញមាន តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងរូប ថា អញមាន សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងរូប ថា អញមាន អនុស័យ ក្នុងរូប ថា អញមាន

វេទនាយ ។ បេ ។ សញ្ញាយ ។ បេ ។ សង្ខារេសុ ។ បេ ។ វិញ្ញាណេ អស្មីតិ មានោ អស្មីតិ ឆន្ទោ អស្មីតិ អនុសយោ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អស្មិមានោ ។

(១៣៨) តត្ថ កតមោ មិច្ឆាមានោ ។ ឥធេកច្ចោ បាបកេន វា កម្មាយតនេន បាបកេន វា សិប្បាយតនេន បាបកេន វា វិជ្ជាដ្ឋានេន បាបកេន វា សុតេន បាបកេន វា បដិភាណេន បាបកេន វា សីលេន បាបកេន វា វតេន បាបកេន វា សីលព្វតេន បាបិកាយ វា ទិដ្ឋិយា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា មានំ ជប្បេតិ យោ ឯវរូបោ មានោ មញ្ញនា មញ្ញិតត្តំ ឧណ្ណតិ ឧណ្ណាមោ ធជោ សម្បគ្គាហោ កេតុកម្យតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ មិច្ឆាមានោ ។

សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងវេទនា ។ បេ ។ ក្នុងសញ្ញា ។ បេ ។ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ ក្នុងវិញ្ញាណ ថា អញមាន សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងវិញ្ញាណ ថា អញមាន អនុស័យ ក្នុងវិញ្ញាណ ថា អញមាន ការប្រកាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ថា អញមាន ។

(១៣៩) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រកាន់ខុស តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ញុំាំងមានះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការងារដ៏លាមកក្តី ដោយសិល្បសាស្ត្រដ៏លាមកក្តី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាដ៏លាមកក្តី ដោយការចេះដឹងដ៏លាមកក្តី ដោយបញ្ញាដ៏លាមកក្តី ដោយសីលដ៏លាមកក្តី ដោយវត្តដ៏លាមកក្តី ដោយសីលនិងវត្តដ៏លាមកក្តី ដោយទិដ្ឋិដ៏លាមកក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី ការប្រកាន់ អាការប្រកាន់ ភាពនៃសេចក្តីប្រកាន់ ការឆ្មើងឆ្មៃ អាការព្រហើន ភាពដូចជាទង់ ការលើកកំពស់ សេចក្តីប្រាថ្នានៃចិត្តដូចជាទង់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រកាន់ខុស ។

(១៣៦) តត្ថ កតមោ ញាតិវិតក្កោ ។ ញាតកេ អារព្ភ គេហសិតោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ ញាតិវិតក្កោ ។

(១៣៧) តត្ថ កតមោ ជនបទវិតក្កោ ។ ជនបទំ អារព្ភ គេហសិតោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ ជនបទវិតក្កោ ។

(១៣៨) តត្ថ កតមោ អមរវិតក្កោ ។ ទុក្ករការិកាបដិសំយុត្តោ វា ទិដ្ឋិគតបដិសំយុត្តោ វា គេហសិតោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆា-សង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ អមរវិតក្កោ ។

(១៣៩) តត្ថ កតមោ បរានុទយតាបដិសំ-យុត្តោ វិតក្កោ ។ ឥធេកច្ចោ គិហីហិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ សហនន្ទី សហសោកី សុខិតេសុ សុខិតោ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(១៣៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីទឹកដល់ញាតិ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីទឹក សេចក្ដីជញ្ជឹង ។បេ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុសអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ៥ ប្រារព្ធពួកញាតិ នេះហៅថា សេចក្ដីទឹកដល់ញាតិ ។

(១៣៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីទឹកដល់ជនបទ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីទឹក សេចក្ដីជញ្ជឹង ។បេ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុសអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ៥ ប្រារព្ធជនបទ នេះហៅថា សេចក្ដីទឹកដល់ជនបទ ។

(១៣៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីទឹកដល់ការមិនស្លាប់ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីទឹក សេចក្ដីជញ្ជឹង ។បេ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុសអាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ៥ មិនប្រកបដោយអំពើដែលបុគ្គលធ្វើបានដោយកម្រក្ដី ប្រកបដោយទិដ្ឋិក្ដី នេះហៅថា សេចក្ដីទឹកដល់ការមិនស្លាប់ ។

(១៣៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីទឹកប្រកបដោយសេចក្ដីអាណិតអាសូរដល់អ្នកដទៃ តើដូចម្ដេច ។ កិច្ចពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ នៅច្រឡូកច្រឡំដោយគ្រហស្ថ មានសេចក្ដីត្រេកអរជាមួយគ្នា មានសេចក្ដីសោកជាមួយគ្នា កាលបើគ្រហស្ថដល់នូវសេចក្ដីសុខ ខ្លួនក៏ដល់នូវសេចក្ដីសុខ

ទុក្ខិតេសុ ទុក្ខិតោ ឧប្បន្នេសុ កិច្ចករណីយេសុ អត្តនា វា យោគំ អាបជ្ជតិ យោ តត្ថ គេហសិតោ តក្កោ វិតក្កោ ។បេ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ បរានុទ្ទយតាបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។

(១៦០) តត្ថ កតមោ លាភសក្ការសិលោកបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។ លាភសក្ការសិលោកំ អារព្ភ គេហសិតោ តក្កោ វិតក្កោ ។បេ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ លាភសក្ការសិលោកបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។

(១៦១) តត្ថ កតមោ អនវញ្ញត្តិបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។ ឥធេកច្ចោ ជាតិយា វា គោត្តេន វា កោលបុត្តិយេន វា វណ្ណបោក្ខរតាយ វា ធនេន វា អជ្ឈេនេន វា កម្មាយតនេន វា សិប្បាយតនេន វា វិជ្ជដ្ឋានេន វា សុតេន វា បដិភាណេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វត្ថុនា មា មំ បរេ អវជានិំសូតិ យោ តត្ថ គេហសិតោ តក្កោ វិតក្កោ ។បេ។

ដែរ កាលបើគ្រហស្ថដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ ខ្លួនក៏ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខដែរ កាលបើគ្រហស្ថមានកិច្ច ដែលគួរធ្វើកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវការជួយប្រកបដោយខ្លួនឯងដែរ សេចក្តីនឹក សេចក្តីជញ្ជឹង ។ បេ ។ សេចក្តីត្រិះរិះខុស អាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ៥ ក្នុងកិច្ចអម្បាលនោះណា នេះហៅថា សេចក្តីនឹក ប្រកបដោយសេចក្តីអាណិតអាសូរដល់អ្នកដទៃ ។

(១៦០) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីនឹក ប្រកបដោយលាភ-សក្ការៈនិងសេចក្តីសរសើរ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីនឹក សេចក្តីជញ្ជឹង ។ បេ ។ សេចក្តីត្រិះរិះខុស អាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ៥ ប្រារព្ធលាភ-សក្ការៈនិងសេចក្តីសរសើរ នេះហៅថា សេចក្តីនឹក ប្រកបដោយលាភ-សក្ការៈនិងសេចក្តីសរសើរ ។

(១៦១) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីនឹក ប្រកបដោយការណ៍ដែលគេមើលងាយមិនបាន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ គិតថា ជនដទៃ កុំមើលងាយអញ ដោយជាតិក្តី ដោយគោត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនជាកុលបុត្រក្តី ដោយភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អក្តី ដោយទ្រព្យក្តី ដោយការរៀនមន្តក្តី ដោយការងារក្តី ដោយសិល្បសាស្ត្រក្តី ដោយទីតាំងនៃវិជ្ជាក្តី ដោយការចេះដឹងក្តី ដោយបញ្ញាក្តី ដោយវត្ថុណាមួយក្តី សេចក្តីនឹក សេចក្តីជញ្ជឹង ។ បេ ។

មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ អនវញ្ញត្តិប្បដិសំយុត្តោ វិតក្កោ ។

ឯកកំ ។

(១៤២) តត្ថ កតមោ កោធោ ។ យោ កោធោ កុជ្ឈនា កុជ្ឈិតត្តំ ទោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ កោធោ ។ តត្ថ កតមោ ឧបនាហោ ។ បុព្វកាលំ កោធោ អបរកាលំ ឧបនាហោ យោ ឯវរូបោ ឧបនាហោ ឧបនយ្ហនា ឧបនយ្ហិតត្តំ អដ្ឋបនា ឋបនា សណ្ឋបនា អនុសំសន្ទនា អនុប្បពន្ធនា ទឡ្ហីកម្មំ កោធស្ស អយំ វុច្ចតិ ឧបនាហោ ។

សេចក្តីត្រិះរិះខុស អាស្រ័យនូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ៥ ក្នុងគំនិតថា ជនដទៃ កុំមើលឃើញអញនោះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីទឹកប្រកបដោយការណ៍ដែលគេមើលឃើញមិនបាន ។

ចប់ ធម្មិពួក ទី ១ ។

(១៤២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីក្រោធ តើដូចម្តេច ។ ការក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃសេចក្តីក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃសេចក្តីប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃសេចក្តីព្យាបាទ សេចក្តីខឹង សេចក្តីខឹងខ្លាំង សេចក្តីសាប ការខឹង សេចក្តីអាក់អន់ចិត្ត ណា នេះហៅថា សេចក្តីក្រោធ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការចងសេចក្តីក្រោធទុក តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីក្រោធ ក្នុងកាលជាខាងដើម ការចងសេចក្តីក្រោធទុក ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ការចងសេចក្តីក្រោធទុក អាការចងសេចក្តីក្រោធទុក ភាពនៃការចងសេចក្តីក្រោធទុក ការតម្កល់សេចក្តីក្រោធ ទុកជាលំដាប់ ការតម្កល់សេចក្តីក្រោធទុកជាប្រក្រតី ការតម្កល់សេចក្តីក្រោធទុករឿយ ៗ ការប្រៀបផ្ទឹម[1]រឿយ ៗ ការចងទុក[2]រឿយ ៗ ការធ្វើសេចក្តីក្រោធឲ្យមាំ ណា នេះហៅថា ការចងសេចក្តីក្រោធទុក ។

---

១ ការមិនសំដែងទោសជាមួយនឹងសេចក្តីក្រោធ ដែលកើតឡើងជាដំបូង ហើយលបធ្វើដោយការសម្ងាត់ ។ ២ ការតសេចក្តីក្រោធខាងក្រោយ ជាមួយនឹងសេចក្តីក្រោធខាងដើម ។អដ្ឋកថា។

(១៦៣) តត្ថ កតមោ មក្ខោ ។ យោ មក្ខោ មក្ខិយនា មក្ខិយិតត្តំ និដ្ឋុរិយំ និដ្ឋុរិយកម្មំ អយំ វុច្ចតិ មក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ បឡាសោ ។ យោ បឡាសោ បឡាសាយនា បឡាសាយិតត្តំ បឡាសាហារោ វិវាទដ្ឋានំ យុគ្គាហោ អប្បដិនិស្សគ្គោ អយំ វុច្ចតិ បឡាសោ ។

(១៦៤) តត្ថ កតមា ឥស្សា ។ យា បរលាភសក្ការគរុការមាននវន្ទនបូជនាសុ ឥស្សា ឥស្សាយនា ឥស្សាយិតត្តំ ឧសូយា ឧសូយនា ឧសូយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឥស្សា ។ តត្ថ កតមំ មច្ឆរិយំ ។ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆេរំ មច្ឆរាយនា មច្ឆរាយិតត្តំ វេវិច្ឆំ កទរិយំ កដុកញ្ចុកតា អគ្គហិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ មច្ឆរិយំ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

[១៤៣] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីលុបគុណ តើដូចម្ដេច ។ ការលុបគុណ អាការលុបគុណ ភាពនៃសេចក្ដីលុបគុណ សេចក្ដីវាយឃ្ញើគុណ ការធ្វើទូវសេចក្ដីវាយឃ្ញើគុណ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីលុបគុណ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការវាយឫកស្មើ តើដូចម្ដេច ។ ការលើកខ្លួនផ្ទឹម អាការលើកខ្លួនផ្ទឹម ភាពនៃសេចក្ដីលើកខ្លួនផ្ទឹម ការប្រណាំងវាសនា ហេតុនៃសេចក្ដីវិវាទ ការប្រកាន់ជាគូ ការមិនលះបង់ ណា នេះហៅថា ការវាយឫកស្មើ ។

[១៤៤] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រណែន តើដូចម្ដេច ។ ការប្រណែន អាការប្រណែន ភាពនៃសេចក្ដីប្រណែន ការឈ្នានីស អាការឈ្នានីស ភាពនៃសេចក្ដីឈ្នានីស ណា ក្នុងលាភសក្ការៈ សេចក្ដីគោរព ការពប់អាន ការថ្វាយបង្គំ និងការបូជារបស់ជនដទៃ នេះហៅថា សេចក្ដីប្រណែន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីកំណាញ់ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីកំណាញ់ ៥ យ៉ាង គឺ កំណាញ់អាវាស ១ កំណាញ់ត្រកូល ១ កំណាញ់លាភ ១ កំណាញ់សេចក្ដីសរសើរ ១ កំណាញ់ធម៌ ១ ការកំណាញ់ អាការកំណាញ់ ភាពនៃសេចក្ដីកំណាញ់ សេចក្ដីប្រាថ្នាផ្សេងៗ សេចក្ដីកំណាញ់រឹង សេចក្ដីកំណាញ់ស្វិត ភាពនៃចិត្តមិនយកចិត្តគេ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីកំណាញ់ ។

(១៤៨) តត្ថ កតមា មាយា ។ ឥធេកច្ចោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា តស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហតិ មា មំ ជញ្ញាតិ ឥច្ឆតិ មា មំ ជញ្ញាតិ សង្កប្បេតិ មា មំ ជញ្ញាតិ វាចំ ភាសតិ មា មំ ជញ្ញាតិ កាយេន បរក្កមតិ យា ឯវរូបា មាយា មាយាវិតា អច្ចាសរា វញ្ចនា និកតិ និកិរណា បរិហរណា គុហនា បរិគុហនា ឆាទនា បដិច្ឆាទនា អនុត្តានីកម្មំ អនាវិកម្មំ វោច្ឆាទនា បាបកិរិយា អយំ វុច្ចតិ មាយា ។ តត្ថ កតមំ សាឋេយ្យំ ។ ឥធេកច្ចោ សឋោ ហោតិ បរិសឋោ យំ តត្ថ សឋំ សឋតា សាឋេយ្យំ កក្ខឡតា កក្ខឡិយំ បរិក្ខត្តតា បារិក្ខត្តិយំ ឥទំ វុច្ចតិ សាឋេយ្យំ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

[១៤៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយកាយ ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយវាចា ប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតដោយចិត្ត តម្កល់ទុកនូវសេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក ព្រោះបិទបាំងនូវអំពើទុច្ចរិតនោះ ជាហេតុ ប្រាថ្នាថា ពួកជនទីមួយ កុំដឹងនូវអាត្មាអញឡើយ ត្រិះរិះថា ពួកជនទីមួយ កុំដឹងនូវអាត្មាអញឡើយ ពោលវាចាថា ពួកជនទីមួយ កុំដឹងនូវអាត្មាអញឡើយ ខ្នះខ្នែងដោយកាយថា ពួកជនទីមួយ កុំដឹងនូវអាត្មាអញឡើយ ការបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន ភាពនៃបុគ្គលបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន ការធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ហើយបិទបាំងទុកឲ្យកន្លងហួសទៅ ការបញ្ឆោត ការបោកប្រាស ការគេចវៃក ការពង្វេះពង្វាង ការបិទបាំង ការលាក់បំពួន ការគ្របទុក ការគ្របលុប ការមិនធ្វើឲ្យច្បាស់ ការមិនធ្វើឲ្យប្រាកដ ការបិទបាំងខ្លាំង ការធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីបិទបាំងទោសរបស់ខ្លួន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីអួតអាង តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកអួតអាង ជាអ្នកអួតអាងខ្លាំង ការអួតអាង អាការអួតអាង សេចក្ដីអួតអាង សេចក្ដីរឹងរូស អាការរឹងរូស អាការប៉ិនប្រសប់ សេចក្ដីប៉ិនប្រសប់ មានក្នុងបុគ្គលនោះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីអួតអាង ។

[១៤៦] តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមា ភវតណ្ហា ។ យោ ភវេសុ ភវច្ឆន្ទោ ភវរាគោ ភវនន្ទី ភវតណ្ហា ភវសិនេហោ ភវបរិឡាហោ ភវមុច្ឆា ភវជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ ភវតណ្ហា ។

[១៤៧] តត្ថ កតមា ភវទិដ្ឋិ ។ ភវិស្សតិ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ ភវទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា វិភវទិដ្ឋិ ។ ន ភវិស្សតិ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ វិភវទិដ្ឋិ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

(១៦៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនយល់ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្ដីវង្វេង ឫសគល់នៃអកុសល ណា នេះហៅ អវិជ្ជា ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភវតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នាភព ក្នុងភពទាំងឡាយ តម្រេក ក្នុងភព សេចក្ដីស្រើបស្រាល ក្នុងភព សេចក្ដីប្រាថ្នា ក្នុងភព សេចក្ដីស្នេហា ក្នុងភព សេចក្ដីអន្ទះអន្ទែង ក្នុងភព សេចក្ដីជ្រប់ ក្នុងភព ការចុះចិត្តស៊ប់ ក្នុងភព ក្នុងភពទាំងឡាយ ណា នេះហៅថា ភវតណ្ហា ។

(១៦៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភវទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី នឹងមាន នេះហៅថា ភវទិដ្ឋិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិភវទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី នឹងមិនមាន នេះហៅថា វិភវទិដ្ឋិ ។

(១៤៨) តត្ថ កតមា សស្សតទិដ្ឋិ ។ សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ សស្សតទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ឧច្ឆិជ្ជិស្សតិ អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

(១៤៩) តត្ថ កតមា អន្តវា ទិដ្ឋិ ។ អន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ អន្តវា ទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា អនន្តវា ទិដ្ឋិ ។ អនន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ អនន្តវា ទិដ្ឋិ ។

(១៥០) តត្ថ កតមា បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ។ បុព្វន្តំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ។

(១៦៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សស្សតទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី ទៀង នេះហៅថា សស្សតទិដ្ឋិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី នឹងសូន្យ នេះហៅថា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។

(១៦៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អន្តវាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី មានទីបំផុត នេះហៅថា អន្តវាទិដ្ឋិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អនន្តវាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ខ្លួនក្ដី លោកក្ដី មិនមានទីបំផុត នេះហៅថា អនន្តវាទិដ្ឋិ ។

(១៧០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា កើតឡើង ប្រារព្ធនូវទីបំផុតខាងដើម នេះហៅថា បុព្វន្តានុទិដ្ឋិ ។

តត្ថ កតមា អបរន្តានុទិដ្ឋិ ។ អបរន្តំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ អបរន្តានុទិដ្ឋិ ។

(១៨១) តត្ថ កតមំ អហិរិកំ ។ យំ ន ហិរិយតិ ហិរិយិតព្វេន ន ហិរិយតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ឥទំ វុច្ចតិ អហិរិកំ ។ តត្ថ កតមំ អនោត្តប្បំ ។ យំ ន ឱត្តប្បតិ ឱត្តប្បិតព្វេន ន ឱត្តប្បតិ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ឥទំ វុច្ចតិ អនោត្តប្បំ ។

(១៨២) តត្ថ កតមា ទោវចស្សតា ។ សហធម្មិកេ វុច្ចមានេ ទោវចស្សាយំ ទោវចស្សិយំ ទោវចស្សតា វិប្បដិកុលគ្គាហិតា វិបច្ចនីកសាតតា អនាទរិយំ អនាទរតា អគារវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ ទោវចស្សតា ។ តត្ថ កតមា បាបមិត្តតា ។

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អបរន្តានុទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា កើតឡើងប្រារព្ធនូវទីបំផុតខាងចុង នេះហៅថា អបរន្តានុទិដ្ឋិ ។

(១៨១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីមិនខ្មាសបាប តើដូចម្ដេច ។ ត្រង់ដែលបុគ្គលមិនខ្មាស ដោយហេតុដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាស ដោយការជួបប្រទះ នឹងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក នេះហៅថា សេចក្ដីមិនខ្មាសបាប ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីមិនក្ដៅនឹងបាប តើដូចម្ដេច ។ ត្រង់ដែលបុគ្គលមិនតក់ស្លុត ដោយហេតុដែលគួរតក់ស្លុត មិនតក់ស្លុត ដោយការជួបប្រទះ នឹងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក នេះហៅថា សេចក្ដីមិនក្ដៅនឹងបាប ។

(១៨២) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការប្រដៅក្រ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រដៅក្រ អាការប្រដៅក្រ ភាពនៃសេចក្ដីប្រដៅក្រ ការកាន់យកនូវអំពើដែលគួរខ្ពើម (អំពើផ្ដេសផ្ដាស) ការពេញចិត្តក្នុងធម៌ជាសត្រូវ ការមិនអើពើ សេចក្ដីមិនអើពើ សេចក្ដីមិនគោរព សេចក្ដីមិនស្ដាប់បង្គាប់ ចំពោះពាក្យប្រកបដោយធម៌ដែលគេពោល នេះហៅថា ការប្រដៅក្រ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពអ្នកមានមិត្រអាក្រក់ តើដូចម្ដេច ។

យេ តេ បុគ្គលា អស្សទ្ធា ទុស្សីលា អប្បស្សុតា មច្ឆរិនោ ទុប្បញ្ញា យា តេសំ សេវនា និសេវនា សំសេវនា ភជនា សម្ភជនា ភត្តិ សម្ភត្តិ សម្ប-វង្កតា អយំ វុច្ចតិ បាបមិត្តតា ។

(១៨៣) តត្ថ កតមោ អនាជ្ជវោ ។ យោ អនាជ្ជវោ អនាជ្ជវតា ជិម្ហតា វង្កតា កុដិលតា អយំ វុច្ចតិ អនាជ្ជវោ ។ តត្ថ កតមោ អមទ្ទវោ ។ យា អមុទុតា អមទ្ទវតា កក្ខឡិយំ ផារុសិយំ កក្ខឡតា កឋិនតា ឧជុចិត្តតា អមុទុតា អយំ វុច្ចតិ អមទ្ទវោ ។

(១៨៤) តត្ថ កតមា អក្ខន្តិ ។ យា អក្ខន្តិ អក្ខមនតា អនធិវាសនតា ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អក្ខន្តិ ។

បុគ្គលទាំងឡាយ ណា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ទ្រុស្តសីល ចេះដឹងតិច មានសេចក្តីកំណាញ់ ឥតបញ្ញា ការសេព ការសេពមិនដាច់ ការសេពរឿយ ៗ ការគប់រក ការគប់រករឿយៗ ការគប់ប្រសព្វ ការគប់ប្រសព្វរឿយ ៗ ការបែរេ ទៅរកបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ណា នេះហៅថា ភាពនៃអ្នកមានមិត្រអាក្រក់ ។

(១៨៣) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អាការមិនត្រង់ តើដូចម្តេច ។ អាការមិនត្រង់ ភាពនៃអាការមិនត្រង់ ភាពនៃសេចក្តីវៀចវេរ ភាពនៃសេចក្តីកោង ភាពនៃសេចក្តីកិតក្ងក់ ណា នេះហៅថា អាការមិនត្រង់ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនទន់ភ្លន់ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនទន់ភ្លន់ អាការនៃសេចក្តីមិនទន់ភ្លន់ សេចក្តីរឹងរូស សេចក្តីអាក្រក់ ភាពនៃសេចក្តីរឹងរូស ភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តគគ្រើសគគ្រូស ភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តរឹងកំព្រឹស ភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តមិនទោរទន់ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនទន់ភ្លន់ ។

(១៨៤) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនអត់សង្កត់ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនអត់សង្កត់ ភាពនៃសេចក្តីមិនអត់ធន់ ភាពនៃសេចក្តីមិនអត់ធ្មត់ សេចក្តីកាច ការពោលពាក្យមិនល្អ សេចក្តីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនអត់សង្កត់ ។

តត្ថ កតមំ អសោរច្ចំ ។ កាយិកោ វីតិក្កមោ វាចសិកោ វីតិក្កមោ កាយិកវាចសិកោ វីតិក្កមោ ឥទំ វុច្ចតិ អសោរច្ចំ សព្វម្បិ ទុស្សីល្យំ អសោរច្ចំ ។

(១៥៥) តត្ថ កតមំ អសាខល្យំ ។ យា សា វាចា អណ្ឌកា កក្កសា បរកដុកា បរាភិសជ្ជនី កោធសាមន្តា អសមាធិសំវត្តនិកា តថារូបឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ យា តត្ថ អសណ្ហវាចតា អស-ខិលវាចតា ផរុសវាចតា ឥទំ វុច្ចតិ អសាខល្យំ ។ តត្ថ កតមោ អប្បដិសន្ថារោ ។ ទ្វេ បដិសន្ថារា អាមិសប្បដិសន្ថារោ ច ធម្មប្បដិសន្ថារោ ច ឥធេ-កច្ចោ អប្បដិសន្ថារកោ ហោតិ អាមិសប្បដិ-សន្ថារេន វា ធម្មប្បដិសន្ថារេន វា អយំ វុច្ចតិ អប្បដិសន្ថារោ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីមិនស្លូតបូត តើដូចម្ដេច ។ ការប្រព្រឹត្តកន្លងប្រកបដោយកាយ ការប្រព្រឹត្តកន្លងប្រកបដោយវាចា ការប្រព្រឹត្តកន្លងប្រកបដោយកាយនិងវាចា នេះហៅថា សេចក្ដីមិនស្លូតបូត សូម្បីការទ្រុស្ដសីលទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថា សេចក្ដីមិនស្លូតបូតដែរ ។

(១៨៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សំដីមិនពីរោះ តើដូចម្ដេច ។ វាចា ណា ជាវាចាវឹបវុឹប គ្រោតគ្រាត ហឹរក្ដៅដល់ជនដទៃ ខ្ទាំងខ្ទប់ដល់ជនដទៃ ជិតសេចក្ដីក្រោធ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសមាធិ បុគ្គលពោលនូវវាចា មានសភាពដូច្នោះ ភាពនៃបុគ្គលមានវាចាមិនល្អិត ភាពនៃបុគ្គលមានវាចាមិនពីរោះ ភាពនៃបុគ្គលមានវាចាអាក្រក់ ណា ក្នុងវាចានោះ នេះហៅថា សំដីមិនពីរោះ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការមិនទទួលរាក់ទាក់ តើដូចម្ដេច ។ ការទទួលរាក់ទាក់មាន ២ យ៉ាង គឺការទទួលរាក់ទាក់ដោយអាមិសៈ ១ ការទទួលរាក់ទាក់ដោយធម៌ ១ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនទទួលរាក់ទាក់ ដោយអាមិសប្បដិសន្ថារៈក្តី ដោយធម្មប្បដិសន្ថារៈក្តី នេះហៅថា ការមិនទទួលរាក់ទាក់ ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

(១៨៦) តត្ថ កតមា ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ យា ឥមេសំ ឆន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អគុត្តិ អគោបនា អនារក្ខោ អសំវរោ អយំ វុច្ចតិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា ។

[១៩៦] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃអ្នកមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញនូវរូប ដោយចក្ខុហើយ កាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ ឯអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ដែលជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក តែងគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនបានសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយ ណា ក៏មិនប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សានូវចក្ខុន្ទ្រិយ មិនដល់នូវសេចក្ដីសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ បានឮនូវសំឡេង ដោយត្រចៀកហើយ ។ បេ ។ បានហិតក្លិន ដោយច្រមុះហើយ ។ បេ ។ បានជញ្ជក់ជញ្ជាប់នូវរស ដោយអណ្ដាតហើយ ។ បេ ។ បានពាល់ត្រូវផ្សព្វ ដោយកាយហើយ ។ បេ ។ បានដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ ដោយចិត្តហើយ កាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ ឯអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ដែលជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក តែងគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនបានសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនបានសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយ ណា ក៏មិនប្រព្រឹត្ត ដើម្បីសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សានូវមនិន្ទ្រិយ មិនដល់នូវសេចក្ដីសង្រួម ក្នុងមនិន្ទ្រិយ ការមិនបិទ ការមិនគ្រប់គ្រង ការមិនរក្សា ការមិនសង្រួមនូវឥន្ទ្រិយទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅថា ភាពនៃអ្នកមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គេ ទុកនិទ្ទេសោ

តត្ថ កតមា ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា ។ ឥធេកច្ចោ អប្បដិសង្ខា អយោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ ទវាយ មទាយ មណ្ឌនាយ វិភូសនាយ យា តត្ថ អសន្តុដ្ឋិតា អមត្តញ្ញុតា អប្បដិសង្ខា ភោជនេ អយំ វុច្ចតិ ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា ។

(១៨៧) តត្ថ កតមំ មុដ្ឋស្សច្ចំ ។ យា អស្សតិ អននុស្សតិ អប្បដិស្សតិ អស្សរណតា អធារណតា បិលាបនតា សម្មុសនតា ឥទំ វុច្ចតិ មុដ្ឋស្សច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ អសម្បជញ្ញំ ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ ឥទំ វុច្ចតិ អសម្បជញ្ញំ ។

(១៨៨) តត្ថ កតមា សីលវិបត្តិ ។ កាយិកោ វីតិក្កមោ វាចសិកោ វីតិក្កមោ កាយិកវាចសិកោ វីតិក្កមោ អយំ វុច្ចតិ សីលវិបត្តិ សព្វម្បិ ទុស្សីល្យំ សីលវិបត្តិ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ទុកនិទ្ទេស

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនពិចារណា ដោយឧបាយនៃបញ្ញា តែងលេបនូវអាហារ ដើម្បីលេង ដើម្បីស្រវឹង ដើម្បីតាក់តែង ដើម្បីស្អិតស្អាង ភាពនៃអ្នកមិនសន្ដោស ភាពនៃអ្នកមិនដឹងប្រមាណ ការមិនពិចារណាភោជន ក្នុងសេចក្ដីមិនដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជននោះ ណា នេះហៅថា ភាពនៃអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ។

(១៨៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃអ្នកភ្លេចស្មារតី តើដូចម្ដេច ។ ការមិនមានស្មារតី ការមិនរឭកឃើញ ការមិននឹកឃើញ ការមិនរឭក សេចក្ដីមិនរឭក សេចក្ដីមិនចងចាំ សេចក្ដីភ្លេចភ្លាំង សេចក្ដីវង្វេង ណា នេះហៅថា ភាពនៃអ្នកភ្លេចស្មារតី ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃអ្នកមិនដឹងខ្លួន តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនដឹង សេចក្ដីមិនយល់ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្ដីវង្វេង ឫសគល់នៃអកុសល ណា នេះហៅថា ភាពនៃអ្នកមិនដឹងខ្លួន ។

(១៨៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិបត្តិនៃសីល តើដូចម្ដេច ។ ការប្រព្រឹត្តិកន្លង ប្រកបដោយកាយ ការប្រព្រឹត្តកន្លង ប្រកបដោយវាចា ការប្រព្រឹត្តិកន្លង ប្រកបដោយកាយនិងវាចា នេះហៅថា វិបត្តិនៃសីល សូម្បីភាពនៃការទ្រុស្តសីលទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថា វិបត្តិនៃសីលដែរ ។

តត្ថ កតមា ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។ នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ យិដ្ឋំ ។បេ។ យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ ។

(១៨៩) តត្ថ កតមំ អជ្ឈត្តំ សញ្ញោជនំ ។ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ អជ្ឈត្តំ សញ្ញោជនំ ។ បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ ពហិទ្ធា សញ្ញោជនំ ។

ទុកំ ។

(១៩០) តត្ថ កតមានិ តីណិ អកុសលមូលានិ ។ លោភោ ទោសោ មោហោ ។ តត្ថ កតមោ លោភោ ។ យោ រាគោ សារាគោ អនុនយោ អនុរោធោ នន្ទី នន្ទិរាគោ ចិត្តស្ស សារាគោ

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិបត្តិនៃទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។បេ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ មិនមានផល ការបូជា មិនមានផល ។បេ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះផង នូវលោកដទៃផង ដោយបញ្ញា របស់ខ្លួន ហើយប្រកាស មិនមានទេ នេះហៅថា វិបត្តិនៃទិដ្ឋិ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិ ទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថា វិបត្តិនៃទិដ្ឋិដែរ ។

(១៨៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សញ្ញោជនៈ ខាងក្នុង តើដូចម្ដេច ។ សញ្ញោជនៈ ៥ ជាចំណែកខាងក្រោម ហៅថា សញ្ញោជនៈ ខាងក្នុង សញ្ញោជនៈ ៥ ជាចំណែកខាងលើ ហៅថា សញ្ញោជនៈ ខាងក្រៅ ។

ចប់ ពួកធម៌ទី ២ ។

(១៩០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អកុសលមូល ៣ តើដូចម្ដេច ។ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ ។ បណ្ដាអកុសលមូល ៣ នោះ លោភៈ តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង សេចក្ដីត្រេកអរ សេចក្ដីត្រេកត្រអាល សេចក្ដីរីករាយ សេចក្ដីស្រើបស្រាល តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត

ឥច្ឆា មុច្ឆា អជ្ឈោសានំ គេធោ បលិគេធោ(១)
សង្គោ បង្កោ ឯជា មាយា ជនិកា សញ្ជននី
សិព្វិនី ជាលិនី សរិតា វិសត្តិកា សុត្តំ វិសដា
អាយូហនី ទុតិយា បណិធិ ភវនេត្តិ វនំ វនថោ
សន្ថវោ សិនេហោ អបេក្ខា បដិពន្ធុ អាសា
អាសីសនា អាសីសិតត្តំ រូបាសា សទ្ទាសា គន្ធាសា
រសាសា ផោដ្ឋព្វាសា លាភាសា ធនាសា បុត្តាសា
ជីវិតាសា ជប្បា បជប្បា អភិជប្បា ជប្បា ជប្បនា
ជប្បិតត្តំ លោលុប្បំ លោលុប្បាយនា លោលុប្បា-
យិតត្តំ បុញ្ចិកតា(២) សាធុកម្យតា អធម្មរាគោ
វិសមលោភោ និកន្តិ និកាមនា បត្ថនា បិហនា
សម្បត្ថនា កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា

---

១ ម. បរិគេធោ ។ ២ ម. បុច្ឆញ្ជិកតា ។

សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីងល់ងប់ សេចក្តីជ្រប់ សេចក្តីចង់បាន សេចក្តីចង់បានខ្លាំង សេចក្តីជាប់ជំពាក់គឺតណ្ហា ភក់គឺតណ្ហា សេចក្តីស្វែងរក សេចក្តីបិទបាំង តណ្ហាជាគ្រឿងញុំាងសត្វឲ្យកើត តណ្ហាជាគ្រឿងញុំាងសត្វឲ្យកើតព្រម តណ្ហាជាគ្រឿងចាក់ស្រែះ ធម្មជាតិមានបណ្តាញ ធម្មជាតិផ្សាយទៅ ធម្មជាតិដែលផ្សាយទៅផ្សេងៗ ធម្មជាតិជាគ្រឿងលក់ ធម្មជាតិជំទូលាយ ធម្មជាតិជាគ្រឿងប្រមូល ធម្មជាតិជាគម្រប់ពីរ សេចក្តីតាំងទុក ធម្មជាតិជាគ្រឿងនាំសត្វទៅកាន់ភព ព្រៃធំគឺតណ្ហា ព្រៃតូចគឺតណ្ហា សេចក្តីស្និទ្ធស្នាល សេចក្តីស្នេហា សេចក្តីអាឡោះអាល័យ ផៅពង្សគឺតណ្ហា ការសង្ឃឹម អាការសង្ឃឹម ភាពនៃសេចក្តីសង្ឃឹម សេចក្តីប្រាថ្នារូប សេចក្តីប្រាថ្នាសំឡេង សេចក្តីប្រាថ្នាក្លិន សេចក្តីប្រាថ្នារស សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សព្វ សេចក្តីប្រាថ្នាលាភ សេចក្តីប្រាថ្នាទ្រព្យ សេចក្តីប្រាថ្នាកូន សេចក្តីប្រាថ្នាជីវិត ការប៉ុនប៉ង អាការប៉ុនប៉ង សេចក្តីប៉ង បំណង អាការបំណង ភាពនៃសេចក្តីប៉ង ការចង់បាន អាការចង់បាន ភាពនៃសេចក្តីចង់បាន សេចក្តីស្កិតស្កាញ សេចក្តីប្រាថ្នាល្អ តម្រេកក្នុងអធម៌ សេចក្តីលោភហួសហេតុ សេចក្តីអាល័យ ការផ្តេកផ្តិត សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាខ្លាំង សេចក្តីប្រាថ្នាកាម សេចក្តីប្រាថ្នាភព សេចក្តីប្រាថ្នាប្រាសចាកភព

រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា និរោធតណ្ហា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ឱឃោ យោគោ គន្ថោ ឧបាទានំ អាវរណំ នីវរណំ ឆាទនំ ពន្ធនំ ឧបក្កិលេសោ អនុសយោ បរិយុដ្ឋានំ លតា វេវិច្ឆំ ទុក្ខមូលំ ទុក្ខនិទានំ ទុក្ខប្បភវោ មារបាសោ មារពលិសំ មារវិសយោ តណ្ហានទី តណ្ហាជាលំ តណ្ហាគទ្ទុលំ តណ្ហាសមុទ្ទោ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ លោភោ ។ តត្ថ កតមោ ទោសោ ។ អនត្ថំ មេ អចរីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ

សេចក្តីប្រាថ្នារូបភព សេចក្តីប្រាថ្នាអរូបភព សេចក្តីប្រាថ្នាការរំលត់ សេចក្តីប្រាថ្នារូប សេចក្តីប្រាថ្នាសំឡេង សេចក្តីប្រាថ្នាក្លិន សេចក្តីប្រាថ្នារស សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សព្វ សេចក្តីប្រាថ្នាធម៌ ឱឃៈ (ធម៌ញុំាងសត្វឲ្យលង់នៅក្នុងវដ្តៈ) យោគៈ (ធម៌ញុំាងសត្វឲ្យជាប់នៅក្នុងវដ្តៈ) គន្ថៈ (ធម៌ដោតក្រងសត្វទុកក្នុងវដ្តៈ ដោយអំណាចចុតិនិងបដិសន្ធិ) សេចក្តីប្រកាន់មាំ ធម្មជាតិជាគ្រឿងរាំង ធម្មជាតិជាគ្រឿងឃាត់ ធម្មជាតិជាគ្រឿងបិទ ធម្មជាតិជាគ្រឿងចង សភាពជាគ្រឿងចូលទៅធ្វើឲ្យសៅហ្មង កិលេសជាគ្រឿងដេកនៅរឿយ ៗ កិលេសជាតជាគ្រឿងគ្របសង្កត់នូវចិត្ត តណ្ហាដូចជាវល្លិ សេចក្តីស្វិតស្វាញ ឫសគល់នៃសេចក្តីទុក្ខ ធម្មជាតជាហេតុនៃទុក្ខ សភាពមានទុក្ខជាដែនកើតមុន អន្ទាក់គឺមារ សន្ទូចគឺមារ វិស័យគឺមារ ស្ទឹងគឺតណ្ហា សំណាញ់គឺតណ្ហា ខ្នោះគឺតណ្ហា សមុទ្រគឺតណ្ហា សេចក្តីសំឡឹងរំពៃ សេចក្តីចង់បាន ឫសគល់នៃអកុសល ណា នេះហៅថា សេចក្តីលោភ ។ បណ្តាអកុសលមូលទាំងនោះ ទោសៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគុំគួនតែងកើតឡើងថា បុគ្គលឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អាត្មាអញ សេចក្តីគុំគួនតែងកើតឡើងថា បុគ្គលឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អាត្មាអញ

អនត្ថំ មេ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ
បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ អនត្ថំ ចរតិ
អនត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អប្បិយស្ស មេ
អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ អត្ថំ ចរតិ អត្ថំ ចរិស្សតីតិ
អាឃាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ វា បន អាឃាតោ
ជាយតិ យោ ឯវរូបោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ
បដិឃំ បដិវិរោធោ កោបោ បកោបោ សម្បកោ-
បោ ទោសោ បទោសោ សម្បទោសោ ចិត្តស្ស
ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ កោធោ កុជ្ឈនា កុជ្ឈិ-
តត្តំ ទោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា
ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ
អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ទោសោ ។

សេចក្តីគំគួនតែងកើតឡើងថា បុគ្គលឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អាត្មាអញ សេចក្តីគំគួនតែងកើតឡើងថា បុគ្គលឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត របស់អាត្មាអញ សេចក្តីគំគួនតែងកើតឡើងថា បុគ្គលឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើជាប្រយោជន៍ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើជាប្រយោជន៍ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្ត របស់អាត្មាអញ មួយវិញទៀត សេចក្តីគំគួនតែងកើតឡើង ក្នុងទីមិនមែនជាហេតុ សេចក្តីគំគួននៃចិត្ត សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ សេចក្តីតានតឹង សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ សេចក្តីខឹង សេចក្តីខឹងខ្លាំង សេចក្តីខឹងក្រៃលែង សេចក្តីប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្តខ្លាំង សេចក្តីប្រទូស្តក្រៃលែង ការព្យាបាទនៃចិត្ត សេចក្តីប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ការក្រោធ អាការក្រោធ ភាពនៃសេចក្តីក្រោធ ការប្រទូស្ត អាការប្រទូស្ត ភាពនៃសេចក្តីប្រទូស្ត ការព្យាបាទ អាការព្យាបាទ ភាពនៃសេចក្តីព្យាបាទ ការពិរោធ ការពិរោធផ្សេងៗ សេចក្តីកាច ការខឹង សេចក្តីអាក់អន់ចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា ទោសៈ ។

តត្ថ កតមោ មោហោ ។ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ បុព្វន្តេ អញ្ញាណំ អបរន្តេ អញ្ញាណំ បុព្វន្តាបរន្តេ អញ្ញាណំ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អញ្ញាណំ យំ ឯវរូបំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ មោហោ ។ ឥមានិ តីណិ អកុសលមូលានិ ។

(១៦១) តត្ថ កតមេ តយោ អកុសលវិតក្កា ។ កាមវិតក្កោ ព្យាបាទវិតក្កោ វិហឹសាវិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ កាមវិតក្កោ ។ កាមប្បដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ កាមវិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ ព្យាបាទវិ-តក្កោ ។ ព្យាបាទប្បដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ ព្យាបាទវិតក្កោ ។

បណ្ដាអកុសលមូលទាំង ៣ នោះ មោហៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនដឹងក្នុងទុក្ខ សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខ សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងការរំលត់ទុក្ខ សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងបដិបទាជាដំណើរដល់នូវការរំលត់ទុក្ខ សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងទីបំផុតខាងដើម សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងទីបំផុតខាងចុង សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងទីបំផុតខាងដើម និងទីបំផុតខាងចុង សេចក្ដីមិនដឹង ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យធម៌នេះជាបច្ច័យ សេចក្ដីមិនដឹង សេចក្ដីមិនយល់ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្ដីវង្វេង ឫសគល់នៃអកុសល មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា មោហៈ ។ នេះ អកុសលមូល ៣ ។

[១៦១] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អកុសលវិតក្កៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ កាមវិតក្កៈ ១ ព្យាបាទវិតក្កៈ ១ វិហឹសាវិតក្កៈ ១ ។ បណ្ដាអកុសលវិតក្កៈទាំង ៣ នោះ កាមវិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ សេចក្ដីដញ្ចឹងប្រកបដោយកាម ។បេ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុស នេះហៅថា កាមវិតក្កៈ ។ បណ្ដាអកុសលវិតក្កៈទាំង ៣ នោះ ព្យាបាទ-វិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ សេចក្ដីដញ្ចឹងប្រកបដោយព្យាបាទ ។បេ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុស នេះហៅថា ព្យាបាទវិតក្កៈ ។

តត្ថ កតមោ វិហឹសាវិតក្កោ ។ វិហឹសាបដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ វិហឹសាវិតក្កោ ។ ឥមេ តយោ អកុសលវិតក្កា ។

(១៦២) តត្ថ កតមា តិស្សោ អកុសលសញ្ញា ។ កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ។ តត្ថ កតមា កាមសញ្ញា ។ កាមបដិសំយុត្តា សញ្ញា សញ្ជានា សញ្ជានិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កាមសញ្ញា ។ តត្ថ កតមា ព្យាបាទសញ្ញា ។ ព្យាបាទបដិសំយុត្តា សញ្ញា សញ្ជានា សញ្ជានិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ព្យាបាទសញ្ញា ។ តត្ថ កតមា វិហឹសាសញ្ញា ។ វិហឹសាបដិសំយុត្តា សញ្ញា សញ្ជានា សញ្ជានិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ វិហឹសាសញ្ញា ។ ឥមា តិស្សោ អកុសលសញ្ញា ។

បណ្ដាអកុសលវិតក្កៈទាំង ៣ នោះ វិហឹសាវិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ សេចក្ដីដញ្ចឹងប្រកបដោយការបៀតបៀន ។ បេ ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុស នេះហៅថា វិហឹសាវិតក្កៈ ។ នេះ អកុសល-វិតក្កៈ ៣ ។

(១៦៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អកុសលសញ្ញា ៣ តើដូចម្ដេច ។ កាមសញ្ញា ១ ព្យាបាទសញ្ញា ១ វិហឹសាសញ្ញា ១ ។ បណ្ដាអកុសលសញ្ញាទាំង ៣ នោះ កាមសញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ ការសំគាល់ អាការសំគាល់ ភាពនៃសេចក្ដីសំគាល់ ប្រកបដោយកាម នេះហៅថា កាមសញ្ញា ។ បណ្ដាអកុសលសញ្ញាទាំង ៣ នោះ ព្យាបាទសញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ ការសំគាល់ អាការសំគាល់ ភាពនៃសេចក្ដីសំគាល់ប្រកបដោយព្យាបាទ នេះហៅថា ព្យាបាទសញ្ញា ។ បណ្ដាអកុសលសញ្ញាទាំង ៣ នោះ វិហឹសាសញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ ការសំគាល់ អាការសំគាល់ ភាពនៃសេចក្ដីសំគាល់ ប្រកបដោយការបៀតបៀន នេះហៅថា វិហឹសាសញ្ញា ។ នេះ អកុសល-សញ្ញា ៣ ។

(១៦៣) តត្ថ កតមា តិស្សោ អកុសលធាតុយោ ។ កាមធាតុ ព្យាបាទធាតុ វិហឹសាធាតុ ។ តត្ថ កតមា កាមធាតុ ។ កាមវិតក្កោ កាមធាតុ ។ ព្យាបាទវិតក្កោ ព្យាបាទធាតុ ។ វិហឹសាវិតក្កោ វិហឹសាធាតុ ។ តត្ថ កតមោ កាមវិតក្កោ ។ កាមប្បដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ កាមវិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ ព្យាបាទវិតក្កោ ។ ព្យាបាទប្បដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ ព្យាបាទវិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ វិហឹសាវិតក្កោ ។ វិហឹសាបដិសំយុត្តោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ មិច្ឆាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ វិហឹសាវិតក្កោ ។ ឥមា តិស្សោ អកុសលធាតុយោ ។

(១៦៤) តត្ថ កតមានិ តីណិ ទុច្ចរិតានិ ។ កាយទុច្ចរិតំ វចីទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ ។ តត្ថ កតមំ

[១៦៣] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អកុសលធាតុ ៣ តើដូចម្ដេច ។ កាមធាតុ ១ ព្យាបាទធាតុ ១ វិហឹសាធាតុ ១ ។ បណ្ដាអកុសលធាតុទាំង ៣ នោះ កាមធាតុ តើដូចម្ដេច ។ ការផ្ចង់ចិត្តក្នុងកាម ឈ្មោះថា កាមធាតុ ។ ការផ្ចង់ចិត្តក្នុងព្យាបាទ ឈ្មោះថា ព្យាបាទធាតុ ។ ការផ្ចង់ចិត្តក្នុងសេចក្ដីបៀតបៀន ឈ្មោះថា វិហឹសាធាតុ ។ បណ្ដាវិតក្កៈទាំង ៣ នោះ កាមវិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ សេចក្ដីផ្ចង់ប្រកបដោយកាម ។ បេ ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុស នេះហៅថា កាមវិតក្កៈ ។ បណ្ដាវិតក្កៈទាំង ៣ នោះ ព្យាបាទវិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ សេចក្ដីផ្ចង់ ប្រកបដោយព្យាបាទ ។ បេ ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុស នេះហៅថា ព្យាបាទវិតក្កៈ ។ បណ្ដាវិតក្កៈទាំង ៣ នោះ វិហឹសាវិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ សេចក្ដីផ្ចង់ប្រកបដោយការបៀតបៀន ។ បេ ។ សេចក្ដីត្រិះរិះខុស នេះហៅថា វិហឹសាវិតក្កៈ ។ នេះ អកុសលធាតុ ៣ ។

[១៦៤] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទុច្ចរិត ៣ តើដូចម្ដេច ។ កាយទុច្ចរិត ១ វចីទុច្ចរិត ១ មនោទុច្ចរិត ១ ។ បណ្ដាទុច្ចរិតទាំង ៣ នោះ

កាយទុច្ចរិតំ ។ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុ
មិច្ឆាចារោ ឥទំ វុច្ចតិ កាយទុច្ចរិតំ ។ តត្ថ កតមំ
វចីទុច្ចរិតំ ។ មុសាវាទោ បិសុណាវាចា ផរុសា-
វាចា សម្ផប្បលាបោ ឥទំ វុច្ចតិ វចីទុច្ចរិតំ ។
តត្ថ កតមំ មនោទុច្ចរិតំ ។ អភិជ្ឈា ព្យាបាទោ
មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ មនោទុច្ចរិតំ ។ តត្ថ កតមំ
កាយទុច្ចរិតំ ។ អកុសលំ កាយកម្មំ កាយទុច្ច-
រិតំ ។ អកុសលំ វចីកម្មំ វចីទុច្ចរិតំ ។ អកុ-
សលំ មនោកម្មំ មនោទុច្ចរិតំ ។ តត្ថ កតមំ អកុ-
សលំ កាយកម្មំ ។ អកុសលា កាយសញ្ចេតនា
អកុសលំ កាយកម្មំ ។ អកុសលា វចីសញ្ចេតនា
អកុសលំ វចីកម្មំ ។ អកុសលា មនោសញ្ចេតនា
អកុសលំ មនោកម្មំ ។ ឥមានិ តីណិ ទុច្ចរិតានិ ។

កាយទុច្ចរិត តើដូចម្តេច ។ ការសម្លាប់សត្វ ការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ នេះហៅថា កាយ-ទុច្ចរិត ។ បណ្តាទុច្ចរិតទាំង ៣ នោះ វចីទុច្ចរិត តើដូចម្តេច ។ ការពោលពាក្យកុហក វាចាញុះញង់ វាចាអាក្រក់ ការពោលពាក្យរោយរាយ នេះហៅថា វចីទុច្ចរិត ។ បណ្តាទុច្ចរិតទាំង ៣ នោះ មនោទុច្ចរិត តើដូចម្តេច ។ ការសំឡឹងរំពៃចំពោះទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃ ការគុំគួនគេ សេចក្តីយល់ខុស នេះហៅថា មនោទុច្ចរិត ។ បណ្តាទុច្ចរិតទាំង ៣ នោះ កាយទុច្ចរិត តើដូចម្តេច ។ កាយកម្មជាអកុសល ឈ្មោះថា កាយទុច្ចរិត ។ វចីកម្ម ជាអកុសល ឈ្មោះថា វចីទុច្ចរិត ។ មនោកម្ម ជាអកុសល ឈ្មោះថា មនោទុច្ចរិត ។ បណ្តាទុច្ចរិតទាំង ៣ នោះ កាយកម្ម ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ អាការក្វែងដោយកាយ ជាអកុសល ឈ្មោះថា កាយកម្មជាអកុសល ។ អាការក្វែងដោយវាចា ជាអកុសល ឈ្មោះថា វចីកម្មជាអកុសល ។ អាការក្វែងដោយចិត្ត ជាអកុសល ឈ្មោះថា មនោកម្មជាអកុសល ។ នេះ ទុច្ចរិត ៣ ។

(១៦៥) តត្ថ កតមេ តយោ អាសវា ។ កាមាសវោ ភវាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។ តត្ថ កតមោ កាមាសវោ ។ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ ។បេ។ កាមជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ កាមាសវោ ។ តត្ថ កតមោ ភវាសវោ ។ យោ ភវេសុ ភវច្ឆន្ទោ ។បេ។ ភវជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ ភវាសវោ ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាសវោ ។ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាសវោ ។ ឥមេ តយោ អាសវា ។

(១៦៦) តត្ថ កតមានិ តីណិ សញ្ញោជនានិ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសោ ។ តត្ថ កតមា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ

[១៦៥] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាសវៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ កាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ អវិជ្ជាសវៈ ១ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៣ នោះ កាមាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីពេញចិត្តនឹងកាម ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ សេចក្ដីជ្រប់ក្នុងកាម ណា នេះហៅថា កាមាសវៈ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៣ នោះ ភវាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីពេញចិត្តនឹងភព ក្នុងភពទាំងឡាយ ។ បេ ។ សេចក្ដីជ្រប់ក្នុងភព ណា នេះហៅថា ភវាសវៈ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៣ នោះ អវិជ្ជាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនដឹងក្នុងទុក្ខ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្ដីវង្វេង ឫសគល់នៃអកុសល នេះហៅថា អវិជ្ជាសវៈ ។ នេះ អាសវៈ ៣ ។

[១៦៦] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សញ្ញោជនៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ សីលព្វតបរាមាសៈ ១ ។ បណ្ដាសញ្ញោជនៈទាំង ៣ នោះ សក្កាយទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្ដាប់ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់សប្បុរស រមែងពិចារណាឃើញនូវរូបថា ជាខ្លួន

អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ សក្កាយទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា វិចិកិច្ឆា ។ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ធម្មេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ សង្ឃេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ សិក្ខាយ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ បុព្វន្តេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ អបរន្តេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ បុព្វន្តាបរន្តេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ យា ឯវរូបា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ ។ បេ ។ ឆម្ភិតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ អយំ វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆា ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ តិកនិទ្ទេស

ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ជាមានរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវរូប ជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ជាមានក្នុងរូបខ្លះ រមែងពិចារណាឃើញនូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវវិញ្ញាណ ជាខ្លួន ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ជាមានវិញ្ញាណខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ ជាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ជាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សក្កាយទិដ្ឋិ ។ បណ្តាសញ្ញោជនៈទាំងនោះ វិចិកិច្ឆា តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងព្រះសាស្តា ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងព្រះធម៌ ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងព្រះសង្ឃ ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងសិក្ខា ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងទីបំផុតខាងដើម ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងទីបំផុតខាងចុង ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងទីបំផុតខាងដើមនិងខាងចុង ងឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ដែលកើតឡើងអាស្រ័យនូវគ្នានឹងគ្នា ព្រោះធម៌នេះជាបច្ច័យ ការងឿងឆ្ងល់ អាការងឿងឆ្ងល់ ភាពនៃសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តរឹងត្អឹង គំនូសនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា វិចិកិច្ឆា ។

តត្ថ កតមោ សីលព្វតបរាមាសោ ។ ឥតោ ពហិទ្ធា សមណព្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ វតេន សុទ្ធិ សីលព្វតេន សុទ្ធីតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ សីលព្វតបរាមាសោ ។ ឥមានិ តីណិ សញ្ញោជនានិ ។

(១៦៧) តត្ថ កតមា តិស្សោ តណ្ហា ។ កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា ភវតណ្ហា ។ ភវទិដ្ឋិសហគតោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ ភវតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា វិភវតណ្ហា ។ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិសហគតោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ វិភវតណ្ហា ។ អវសេសា តណ្ហា កាមតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា កាម-តណ្ហា ។ កាមធាតុបដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ កាមតណ្ហា ។

បណ្ដាសញ្ញោជនៈទាំង ៣ នោះ សីលព្វតបរាមាសៈ តើដូចម្ដេច ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅសាសនានេះ មានទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះណា ថា សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីល សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវត្ត សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនិងវត្ត នេះហៅថា សីលព្វតបរាមាសៈ ។ នេះ សញ្ញោជនៈ ៣ ។

(១៦៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ តណ្ហា ៣ តើដូចម្ដេច ។ កាមតណ្ហា ១ ភវតណ្ហា ១ វិភវតណ្ហា ១ ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ ភវតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយភវទិដ្ឋិ នេះហៅថា ភវតណ្ហា ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ វិភវតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ នេះហៅថា វិភវតណ្ហា ។ តណ្ហាដ៏សេស ឈ្មោះថា កាមតណ្ហា ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ កាមតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយកាមធាតុ នេះហៅថា កាមតណ្ហា ។

រូបធាតុអរូបធាតុប្បដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ ភវតណ្ហា ។ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិសហគតោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ វិភវតណ្ហា ។ ឥមា តិស្សោ តណ្ហា ។

(១៦៨) តត្ថ កតមា អបរាបិ តិស្សោ តណ្ហា ។ កាមតណ្ហា រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា កាមតណ្ហា ។ កាមធាតុប្បដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ កាមតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា រូបតណ្ហា ។ រូប-ធាតុប្បដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ រូបតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា អរូបតណ្ហា ។ អរូបធាតុប្បដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អរូបតណ្ហា ។ ឥមា តិស្សោ តណ្ហា ។

(១៦៩) តត្ថ កតមា អបរាបិ តិស្សោ តណ្ហា ។

តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយរូបធាតុ និងអរូបធាតុ នេះហៅថា ភវតណ្ហា ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ នេះហៅថា វិភវតណ្ហា ។ នេះ តណ្ហា ៣ ។

(១៦៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ តណ្ហា ៣ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ កាមតណ្ហា ១ រូបតណ្ហា ១ អរូបតណ្ហា ១ ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ កាមតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយកាមធាតុ នេះហៅថា កាមតណ្ហា ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ រូបតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយរូបធាតុ នេះហៅថា រូបតណ្ហា ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ អរូបតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយអរូបធាតុ នេះហៅថា អរូបតណ្ហា ។ នេះ តណ្ហា ៣ ។

(១៦៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ តណ្ហា ៣ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។

រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា និរោធតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា រូបតណ្ហា ។ រូបធាតុប្បដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ រូបតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា អរូបតណ្ហា ។ អរូបធាតុប្បដិសំយុត្តោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អរូបតណ្ហា ។ តត្ថ កតមា និរោធតណ្ហា ។ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិសហគតោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ និរោធតណ្ហា ។ ឥមា តិស្សោ តណ្ហា ។

(១៧០) តត្ថ កតមា តិស្សោ ឯសនា ។ កាមេសនា ភវេសនា ព្រហ្មចរិយេសនា ។ តត្ថ កតមា កាមេសនា ។ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ ។ បេ ។ កាមជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ កាមេសនា ។ តត្ថ កតមា ភវេសនា ។ យោ ភវេសុ ភវច្ឆន្ទោ ។ បេ ។ ភវជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ ភវេសនា ។

រូបតណ្ហា ១ អរូបតណ្ហា ១ និរោធតណ្ហា ១ ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ រូបតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយរូបធាតុ នេះហៅថា រូបតណ្ហា ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ អរូបតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រកបដោយអរូបធាតុ នេះហៅថា អរូបតណ្ហា ។ បណ្ដាតណ្ហាទាំង ៣ នោះ និរោធតណ្ហា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើ ដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ នេះហៅថា និរោធតណ្ហា ។ នេះតណ្ហា ៣ ។

(១៧០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការស្វែងរក ៣ តើដូចម្ដេច ។ ការស្វែងរកកាម ១ ការស្វែងរកភព ១ ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ ១ ។ បណ្ដាការស្វែងរកទាំង ៣ នោះ ការស្វែងរកកាម តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីពេញចិត្តនឹងកាម ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។បេ។ សេចក្ដីជ្រប់ក្នុងកាម ណា នេះហៅថា ការស្វែងរកកាម ។ បណ្ដាការស្វែងរកទាំង ៣ នោះ ការស្វែងរកភព តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីពេញចិត្តនឹងភព ក្នុងភពទាំងឡាយ ។បេ។ សេចក្ដីជ្រប់ក្នុងភព ណា នេះហៅថា ការស្វែងរកភព ។

តត្ថ កតមា ព្រហ្មចរិយេសនា ។ សស្សតោ
លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា ។បេ។
នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ
វា យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ វិបរិយេ-
សគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ ព្រហ្មចរិយេសនា ។ តត្ថ
កតមា កាមេសនា ។ កាមរាគោ តទេកដ្ឋំ
អកុសលំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោកម្មំ អយំ
វុច្ចតិ កាមេសនា ។ តត្ថ កតមា ភវេសនា ។
ភវរាគោ តទេកដ្ឋំ អកុសលំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ
មនោកម្មំ អយំ វុច្ចតិ ភវេសនា ។ តត្ថ កតមា
ព្រហ្មចរិយេសនា ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ តទេកដ្ឋំ
អកុសលំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោកម្មំ អយំ
វុច្ចតិ ព្រហ្មចរិយេសនា ។ ឥមា តិស្សោ ឯសនា ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ តិកនិទ្ទេស

បណ្តាការស្វែងរកទាំង ៣ នោះ ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ដូច្នេះ ថា លោកទៀងខ្លះ ថា លោកមិនទៀងខ្លះ ។ បេ ។ ថា សត្វ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែនខ្លះ នេះហៅថា ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ ។ បណ្តាការស្វែងរកទាំង ៣ នោះ ការស្វែងរកកាម តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាម កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ជាអកុសល ដែលតាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា នឹងសេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាមនោះ នេះហៅថា ការស្វែងរកកាម ។ បណ្តាការស្វែងរកទាំង ៣ នោះ ការស្វែងរកភព តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងភព កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ជាអកុសល ដែលតាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា នឹងសេចក្តីត្រេកអរក្នុងភពនោះ នេះហៅថា ការស្វែងរកភព ។ បណ្តាការស្វែងរកទាំង ៣ នោះ ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ តើដូចម្តេច ។ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ (ទិដ្ឋិដែលកាន់យកនូវទីបំផុត) កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ជាអកុសល ដែលតាំងនៅក្នុងទីជាមួយគ្នា នឹងអន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិនោះ នេះហៅថា ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយៈ ។ នេះ ការស្វែងរក ៣ ។

(១៧១) តត្ថ កតមា តិស្សោ វិធា ។ សេយ្យោហមស្មីតិ វិធា សទិសោហមស្មីតិ វិធា ហីនោហមស្មីតិ វិធា ។ ឥមា តិស្សោ វិធា ។

(១៧២) តត្ថ កតមានិ តីណិ ភយានិ ។ ជាតិភយំ ជរាភយំ មរណភយំ ។ តត្ថ កតមំ ជាតិភយំ ។ ជាតឹ បដិច្ច ភយំ ភយានកំ ឆម្ភិតត្តំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧត្រាសោ ឥទំ វុច្ចតិ ជាតិភយំ ។ តត្ថ កតមំ ជរាភយំ ។ ជរំ បដិច្ច ភយំ ភយានកំ ឆម្ភិតត្តំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧត្រាសោ ឥទំ វុច្ចតិ ជរាភយំ ។ តត្ថ កតមំ មរណភយំ ។ មរណំ បដិច្ច ភយំ ភយានកំ ឆម្ភិតត្តំ លោមហំសោ ចេតសោ ឧត្រាសោ ឥទំ វុច្ចតិ មរណភយំ ។ ឥមានិ តីណិ ភយានិ ។

[១៧១] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការធ្វើនឹងខ្លួន ៣ តើដូចម្ដេច ។ ការធ្វើនឹងខ្លួន ព្រោះតាំងខ្លួនថា អញប្រសើរជាងគេ ១ ការធ្វើនឹងខ្លួន ព្រោះតាំងខ្លួនថា អញស្មើនឹងគេ ១ ការធ្វើនឹងខ្លួន ព្រោះតាំងខ្លួនថា អញថោកទាបជាងគេ ១ ។ នេះ ការធ្វើនឹងខ្លួន ៣ ។

[១៧២] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ័យ ៣ តើដូចម្ដេច ។ ភ័យព្រោះជាតិ ១ ភ័យព្រោះជរា ១ ភ័យព្រោះមរណៈ ១ ។ បណ្ដាភ័យទាំង ៣ នោះ ភ័យព្រោះជាតិ តើដូចម្ដេច ។ ភ័យ ហេតុដែលគួរភ័យ សេចក្ដីខ្លាច សេចក្ដីព្រឺរោម សេចក្ដីតក់ស្លុតនៃចិត្ត ព្រោះអាស្រ័យជាតិ នេះហៅថា ភ័យព្រោះជាតិ ។ បណ្ដាភ័យទាំង ៣ នោះ ភ័យព្រោះជរា តើដូចម្ដេច ។ ភ័យ ហេតុដែលគួរភ័យ សេចក្ដីខ្លាច សេចក្ដីព្រឺរោម សេចក្ដីតក់ស្លុតនៃចិត្ត ព្រោះអាស្រ័យជរា នេះហៅថា ភ័យព្រោះជរា ។ បណ្ដាភ័យទាំង ៣ នោះ ភ័យព្រោះមរណៈ តើដូចម្ដេច ។ ភ័យ ហេតុដែលគួរភ័យ សេចក្ដីខ្លាច សេចក្ដីព្រឺរោម សេចក្ដីតក់ស្លុតនៃចិត្ត ព្រោះអាស្រ័យមរណៈ នេះហៅថា ភ័យព្រោះមរណៈ ។ នេះ ភ័យ ៣ ។

[១៧៣] តត្ថ កតមានិ តីណិ តមានិ ។ អតីតំ អទ្ធានំ អារព្ភ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ អនាគតំ អទ្ធានំ អារព្ភ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ[១] បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ អារព្ភ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ ឥមានិ តីណិ តមានិ ។

[១៧៤] តត្ថ កតមានិ តីណិ តិត្ថាយតនានិ ។ ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ យង្កិញ្ចាយំ បុរិសបុគ្គលោ បដិសំវេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សព្វំ តំ បុព្វេកតហេតូតិ ឥធ បនេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ យង្កិញ្ចាយំ បុរិសបុគ្គលោ បដិសំវេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សព្វំ តំ ឥស្សរនិម្មានហេតូតិ ឥធ បនេកច្ចោ

---

១ ឱ. អ. ឯត្ថន្តរេ ឯតរហិ វាតិ ទិស្សតិ ។

(១៧៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ងងឹត ៣ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គល នឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ព្រោះប្រារព្ធនូវកាលជាអតីត ១ បុគ្គល នឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ព្រោះប្រារព្ធនូវកាលជាអនាគត ១ បុគ្គលនឿងឆ្ងល់ សង្ស័យ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ព្រោះប្រារព្ធនូវកាលជាបច្ចុប្បន្ន ១ នេះ ងងឹត ៣ ។

(១៧៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ លទ្ធិដូចជាកំពង់ ៣ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាសមណៈក្ដី ជាព្រាហ្មណ៍ក្ដី តែងពោលយ៉ាងនេះ យល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បុរសបុគ្គល នេះតែងទទួលនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ជាសុខក្ដី ជាទុក្ខក្ដី មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក្ដី អារម្មណ៍ទាំងអស់នោះ មានអំពើដែលខ្លួនធ្វើទុក ក្នុងកាលមុនជាហេតុ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាសមណៈក្ដី ជាព្រាហ្មណ៍ក្ដី តែងពោលយ៉ាងនេះ ឃើញយ៉ាងនេះថា បុរសបុគ្គលនេះ តែងទទួលនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ជាសុខក្ដី ជាទុក្ខក្ដី មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក្ដី អារម្មណ៍ទាំងអស់នោះ មានការតាក់តែងរបស់ព្រះឥស្សរជាហេតុ មួយវិញទៀត បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ

សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ យំ កិញ្ចាយំ បុរិសបុគ្គលោ បដិសំវេទេតិ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា សព្វន្តំ អហេតុអប្បច្ចយាតិ ឥមានិ តីណិ តិត្ថាយតនានិ ។

(១៧៥) តត្ថ កតមេ តយោ កិញ្ចនា ។ រាគោ កិញ្ចនំ ទោសោ កិញ្ចនំ មោហោ កិញ្ចនំ ឥមេ តយោ កិញ្ចនា ។

(១៧៦) តត្ថ កតមានិ តីណិ អង្គណានិ ។ រាគោ អង្គណំ ទោសោ អង្គណំ មោហោ អង្គណំ ឥមានិ តីណិ អង្គណានិ ។

(១៧៧) តត្ថ កតមានិ តីណិ មលានិ ។ រាគោ មលំ ទោសោ មលំ មោហោ មលំ ឥមានិ តីណិ មលានិ ។

(១៧៨) តត្ថ កតមានិ តីណិ វិសមានិ ។ រាគោ វិសមំ ទោសោ វិសមំ មោហោ វិសមំ ឥមានិ តីណិ វិសមានិ ។

ជាសមណៈក្តី ជាព្រាហ្មណ៍ក្តី រមែងពោលយ៉ាងនេះ យល់ឃើញយ៉ាងនេះថា បុរសបុគ្គលនេះ រមែងទទួលនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក្តី អារម្មណ៍ទាំងអស់នោះ មិនមានហេតុ មិនមានបច្ច័យ នេះ លទ្ធិដូចជាកំពង់ ៣ ។

[១៧៥] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កន្ទុល ៣ តើដូចម្តេច ។ រាគៈ ជាកន្ទុល ១ ទោសៈ ជាកន្ទុល ១ មោហៈ ជាកន្ទុល ១ នេះ កន្ទុល ៣ ។

[១៧៦] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ទីទួល ៣ តើដូចម្តេច ។ រាគៈ ជាទីទួល ១ ទោសៈ ជាទីទួល ១ មោហៈ ជាទីទួល ១ នេះ ទីទួល ៣ ។

[១៧៧] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មន្ទិល ៣ តើដូចម្តេច ។ រាគៈ ជាមន្ទិល ១ ទោសៈ ជាមន្ទិល ១ មោហៈ ជាមន្ទិល ១ នេះ មន្ទិល ៣ ។

[១៧៨] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម្មជាតមិនរាបស្មើ ៣ តើដូចម្តេច ។ រាគៈ ជាធម្មជាតមិនរាបស្មើ ១ ទោសៈ ជាធម្មជាតមិនរាបស្មើ ១ មោហៈ ជាធម្មជាតមិនរាបស្មើ ១ នេះ ធម្មជាតមិនរាបស្មើ ៣ ។

(១៧៩) តត្ថ កតមានិ អបរានិបិ តីណិ វិសមានិ ។ កាយវិសមំ វចីវិសមំ មនោវិសមំ ឥមានិ តីណិ វិសមានិ ។

(១៨០) តត្ថ កតមេ តយោ អគ្គី ។ រាគគ្គិ ទោសគ្គិ មោហគ្គិ ឥមេ តយោ អគ្គី ។

(១៨១) តត្ថ កតមេ តយោ កសាវា ។ រាគកសាវោ ទោសកសាវោ មោហកសាវោ ឥមេ តយោ កសាវា ។

(១៨២) តត្ថ កតមេ អបរេបិ តយោ កសាវា ។ កាយកសាវោ វចីកសាវោ មនោកសាវោ ឥមេ តយោ កសាវា ។

(១៨៣) តត្ថ កតមា អស្សាទទិដ្ឋិ ។ ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ នត្ថិ កាមេសុ ទោសោតិ សោ កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជតិ អយំ វុច្ចតិ អស្សាទទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា អត្តានុទិដ្ឋិ ។

(១៧៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ធម្មជាតមិនរាបស្មើ ៣ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ ធម្មជាតមិនរាបស្មើគឺកាយ ១ ធម្មជាតមិនរាបស្មើគឺវាចា ១ ធម្មជាតមិនរាបស្មើគឺចិត្ត ១ នេះ ធម្មជាតមិនរាបស្មើ ៣ ។

(១៨០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ្លើង ៣ តើដូចម្ដេច ។ ភ្លើងគឺរាគៈ ១ ភ្លើងគឺទោសៈ ១ ភ្លើងគឺមោហៈ ១ នេះ ភ្លើង ៣ ។

(១៨១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទឹកចត់ ៣ តើដូចម្ដេច ។ ទឹកចត់គឺរាគៈ ១ ទឹកចត់គឺទោសៈ ១ ទឹកចត់គឺមោហៈ ១ នេះ ទឹកចត់ ៣ ។

(១៨២) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទឹកចត់ ៣ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ ទឹកចត់គឺកាយ ១ ទឹកចត់គឺវាចា ១ ទឹកចត់គឺចិត្ត ១ នេះ ទឹកចត់ ៣ ។

(១៨៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីយល់ឃើញថា គួរត្រេកអរ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាសមណៈក្ដី ជាព្រាហ្មណ៍ក្ដី រមែងពោលយ៉ាងនេះ យល់ឃើញយ៉ាងនេះថា ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយមិនមាន បុគ្គលនោះ តែងដល់នូវភាពជាអ្នកធ្លាក់ចុះក្នុងកាមទាំងឡាយ នេះហៅថា សេចក្ដីយល់ឃើញថា គួរត្រេកអរ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីយល់ឃើញថាជាខ្លួន តើដូចម្ដេច ។

ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ អត្តានុទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ យិដ្ឋំ ។ បេ ។ យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។

បុថុជ្ជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាសវៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួនក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកសប្បុរស មិនឈ្លាសវៃ ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួន ក្នុងធម៌របស់សប្បុរស រមែងពិចារណាឃើញនូវរូប ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថាមានរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវរូប ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថាមានក្នុងរូបខ្លះ រមែងពិចារណាឃើញនូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវវិញ្ញាណ ថាជាខ្លួន ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថាមានវិញ្ញាណខ្លះ រមែងពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ ថាមានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថាមានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីយល់ឃើញ ថាជាខ្លួន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីយល់ឃើញខុស តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ មិនមានផល ការបូជា មិនមានផល ។ បេ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គេ តិកនិទ្ទេសោ

វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ សស្សតទិដ្ឋិ អស្សាទទិដ្ឋិ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ អត្តានុទិដ្ឋិ ។ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

(១៨៤) តត្ថ កតមា អរតិ ។ បន្តេសុ វា សេនាសនេសុ អញ្ញតរញ្ញតរេសុ វា អធិកុសលេសុ ធម្មេសុ អរតិ អរតិតា អនភិរតិ អនភិរមនា ឧក្កណ្ឋិតា បរិតស្សិតា អយំ វុច្ចតិ អរតិ ។ តត្ថ កតមា វិហេសា ។ ឥធេកច្ចោ បាណិនា វា លេឌ្ឌុនា វា ទណ្ឌេន វា សត្ថេន វា រជ្ជុយា វា អញ្ញតរញ្ញតរេន សត្តេ វិហេឋេតិ យា ឯវរូបា ហេឋនា វិហេឋនា ហឹសនា វិហឹសនា រោសនា វិរោសនា បរូបឃាតោ អយំ វុច្ចតិ វិហេសា ។

ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ដែលបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះផង នូវលោកដទៃផង ដោយបញ្ញារបស់ខ្លួនហើយសំដែង មិនមានទេ នេះហៅថា សេចក្តីយល់ឃើញខុស ។ សស្សតទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អស្សាទ-ទិដ្ឋិ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា អត្តានុទិដ្ឋិ ។ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ឈ្មោះថា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

[៩៨៤] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនត្រេកអរ តើដូចម្តេច ។ ការមិនត្រេកអរ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ការមិនរីករាយ សេចក្តីមិនរីករាយ សេចក្តីអផ្សុក សេចក្តីរសាប់រសល់ ក្នុងសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ក្តី ក្នុងធម៌ជាកុសលដ៏លើសលុបដទៃទៀតក្តី នេះហៅថា សេចក្តីមិនត្រេកអរ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីបៀតបៀន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ តែងបៀតបៀន នូវសត្វទាំងឡាយ ដោយវត្ថុណាមួយ គឺដៃក្តី ដុំដីក្តី ដំបងក្តី គ្រឿងសស្ត្រាក្តី ខ្សែក្តី ការធ្វើឲ្យលំបាក ការធ្វើឲ្យលំបាកខ្លាំង ការបៀតបៀន ការបៀតបៀនខ្លាំង ការប្រទូស្ត ការប្រទូស្តខ្លាំង ការបៀតបៀននូវសត្វដទៃ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីបៀតបៀន ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

តត្ថ កតមា អធម្មចរិយា ។ កាយេន អធម្មចរិយា វិសមចរិយា វាចាយ អធម្មចរិយា វិសមចរិយា មនសា អធម្មចរិយា វិសមចរិយា អយំ វុច្ចតិ អធម្មចរិយា ។

(១៨៩) តត្ថ កតមា ទោវចស្សតា ។ សហ-ធម្មិកេ វុច្ចមានេ ទោវចស្សាយំ ទោវចស្សិយំ ទោវ-ចស្សតា វិប្បដិកុលគ្គាហិតា វិបច្ចនីកសាតតា អនា-ទរិយំ អនាទរតា អគារវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ ទោវចស្សតា ។ តត្ថ កតមា បាបមិត្តតា ។ យេ តេ បុគ្គលា អស្សទ្ធា ទុស្សីលា អប្បស្សុ-តា មច្ឆរិនោ ទុប្បញ្ញា យា តេសំ សេវនា និសេវនា សំសេវនា ភជនា សម្ភជនា ភត្តិ សម្ភត្តិ តំសម្បវង្កតា អយំ វុច្ចតិ បាបមិត្តតា ។

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនមែនធម៌ តើដូចម្ដេច ? ការប្រព្រឹត្តមិនស្មើដោយកាយ ឈ្មោះថា ការប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនមែនធម៌ ការប្រព្រឹត្តមិនស្មើដោយវាចា ឈ្មោះថា ការប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនមែនធម៌ ការប្រព្រឹត្តមិនស្មើដោយចិត្ត ឈ្មោះថា ការប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនមែនធម៌ នេះហៅថា ការប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនមែនធម៌ ។

(១៨៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការប្រដៅក្រ តើដូចម្ដេច ? ការប្រដៅក្រ អាការប្រដៅក្រ ភាពនៃសេចក្ដីប្រដៅក្រ ការកាន់យកនូវអំពើដែលគួរខ្ពើម (អំពើផ្ដេសផ្ដាស) ការពេញចិត្តក្នុងធម៌ជាសត្រូវ ការមិនអើពើ សេចក្ដីមិនអើពើ សេចក្ដីមិនគោរព សេចក្ដីមិនស្ដាប់បង្គាប់ ចំពោះពាក្យប្រកបដោយធម៌ ដែលគេពោល នេះហៅថា ការប្រដៅក្រ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពជាអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ តើដូចម្ដេច ? បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ទ្រុស្ដសីល ចេះដឹងតិច មានសេចក្ដីកំណាញ់ ឥតប្រាជ្ញា ការសេព ការសេពមិនដាច់ ការសេពរឿយៗ ការគប់រក ការគប់រករឿយៗ ការគប់ប្រសព្វ ការគប់ប្រសព្វរឿយៗ នូវបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ការបែរទៅរកបុគ្គលនោះ ណា នេះហៅថា ភាពជាអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ ។

តត្ថ កតមា ធាតុសញ្ញា ។ កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា អយំ វុច្ចតិ ធាតុសញ្ញា សព្វាបិ អកុសលសញ្ញា ធាតុសញ្ញា ។

(១៨៦) តត្ថ កតមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ចិត្តស្ស ឧទ្ធច្ចំ អវូបសមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ភន្តត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ឧទ្ធច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ កោសជ្ជំ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា វចីទុច្ចរិតេ វា មនោទុច្ចរិតេ វា បញ្ចសុ វា កាមគុណេសុ ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ វោស្សគ្គានុប្បទានំ កុសលានំ វា ធម្មានំ ភាវនាយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា ឱលីនវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា និក្ខិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អននុយោគោ បមាទោ ឥទំ វុច្ចតិ កោសជ្ជំ ។ តត្ថ កតមោ បមាទោ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា វចីទុច្ចរិតេ វា មនោទុច្ចរិតេ វា

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សញ្ញាផ្សេងៗ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងកាម សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងព្យាបាទ សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងការបៀតបៀន នេះហៅថា សញ្ញាផ្សេងៗ សូម្បីសេចក្ដីសំគាល់ក្នុងអកុសលទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថា សញ្ញាផ្សេងៗដែរ ។

(១៨៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីរាយមាយ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីរាយមាយនៃចិត្ត ការមិនស្ងប់នៃចិត្ត ការរវើរវាយនៃចិត្ត សេចក្ដីប្រែប្រួលនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា សេចក្ដីរាយមាយ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីខ្ជិល តើដូចម្ដេច ។ ការបណ្ដោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្ដោយចិត្តទៅ ក្នុងកាយទុច្ចរិតក្ដី ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្ដី ក្នុងមនោ-ទុច្ចរិតក្ដី ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ក្ដី ឬការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនរឿយៗ ការធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ការប្រព្រឹត្តទំនេរ ការដាក់ចុះនូវឆន្ទៈ ការដាក់ចុះនូវធុរៈ ការមិនគប់រក ការមិនអប់រំ ការមិនធ្វើឲ្យច្រើន ការមិនតាំងមាំ ការមិនប្រកបរឿយៗ ការធ្វេសប្រហែស ក្នុងការចំរើននូវធម៌ជាកុសល នេះហៅថា សេចក្ដីខ្ជិល ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីប្រមាទ តើដូចម្ដេច ។ ការបណ្ដោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្ដោយចិត្តទៅ ក្នុងកាយទុច្ចរិតក្ដី ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្ដី ក្នុងមនោទុច្ចរិតក្ដី

បញ្ចសុ វា កាមគុណេសុ ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ វោស្សគ្គានុប្បទានំ កុសលានំ វា ធម្មានំ ភាវនាយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា ឱលីនវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា និក្ខិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អននុយោគោ បមាទោ យោ ឯវរូបោ បមាទោ បមជ្ជនា បមជ្ជិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ បមាទោ ។

(១៨៧) តត្ថ កតមា អសន្តុដ្ឋិតា ។ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ បញ្ចហិ វា កាមគុណេហិ អសន្តុដ្ឋស្ស ភិយ្យោកម្យតា យា ឯវរូបា ឥច្ឆា ឥច្ឆាគតំ អសន្តុដ្ឋិតា រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អសន្តុដ្ឋិតា ។ តត្ថ កតមា អសម្បជញ្ញតា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អសម្បជញ្ញតា ។ តត្ថ កតមា មហិច្ឆតា ។

ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ក្តី ឬការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនរឿយ ៗ ការធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ការប្រព្រឹត្តទំនេរ ការដាក់ចុះនូវឆន្ទៈ ការដាក់ចុះនូវធុរៈ ការមិនគប់រក ការមិនអប់រំ ការមិនធ្វើឲ្យច្រើន ការមិនតាំងមាំ ការមិនប្រកបរឿយ ៗ ការធ្វេសប្រហែស ក្នុងការចំរើននូវធម៌ជាកុសល ការធ្វេសប្រហែស អាការធ្វេសប្រហែស ភាពនៃសេចក្តីធ្វេសប្រហែស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រមាទ ។

(១៨៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនសន្តោស តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង នៃបុគ្គលមិនសន្តោស ដោយចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌ-បាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ និងគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមានតាមបាន ឬដោយកាមគុណទាំង ៥ សេចក្តីប្រាថ្នា ការប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីមិនសន្តោស តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនសន្តោស ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនដឹង សេចក្តីមិនយល់ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្តីវង្វេង ឬសគល់នៃអកុសល ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនដឹងខ្លួន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រាថ្នាធំ តើដូចម្តេច ។

ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជ-
បរិក្ខារេហិ បញ្ចហិ វា កាមគុណេហិ អសន្តុដ្ឋស្ស
ភិយ្យោកម្យតា យា ឥច្ឆា ឥច្ឆាគតំ មហិច្ឆតា
រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ
វុច្ចតិ មហិច្ឆតា ។

(១៨៨) តត្ថ កតមំ អហិរិកំ ។ យំ ន ហិរិ-
យតិ ហិរិយិតព្វេន ន ហិរិយតិ បាបកានំ អកុ-
សលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ឥទំ វុច្ចតិ អហិរិកំ ។
តត្ថ កតមំ អនោត្តប្បំ ។ យំ ន ឱត្តប្បតិ
ឱត្តប្បិតព្វេន ន ឱត្តប្បតិ បាបកានំ អកុសលានំ
ធម្មានំ សមាបត្តិយា ឥទំ វុច្ចតិ អនោត្តប្បំ ។
តត្ថ កតមោ បមាទោ ។ កាយទុច្ចរិតេ វា វចី-
ទុច្ចរិតេ វា មនោទុច្ចរិតេ វា បញ្ចសុ កាមគុណេសុ

សេចក្តីប្រាថ្នាដ៏ក្រៃលែង នៃបុគ្គលមិនសន្តោស ដោយចីវរប្បច្ច័យ បិណ្ឌបាតប្បច្ច័យ សេនាសនប្បច្ច័យ និងគិលានប្បច្ច័យភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមានតាមបាន ឬដោយកាមគុណទាំង ៥ សេចក្តីប្រាថ្នា ការប្រព្រឹត្តទៅដោយសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីប្រាថ្នាធំ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីប្រាថ្នាធំ ។

(១៨៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនខ្មាសបាប តើដូចម្តេច ។ គ្រប់ដែលបុគ្គលមិនខ្មាស ដោយវត្ថុដែលគួរខ្មាស មិនខ្មាសដោយការជួបប្រទះ នឹងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក នេះហៅថា សេចក្តីមិនខ្មាសបាប ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនក្តៅនឹងបាប តើដូចម្តេច ។ គ្រប់ដែលបុគ្គល មិនតក់ស្លុត ដោយវត្ថុដែលគួរតក់ស្លុត មិនតក់ស្លុត ដោយការជួបប្រទះ នឹងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក នេះហៅថា សេចក្តីមិនក្តៅនឹងបាប ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រមាទ តើដូចម្តេច ។ ការបណ្តោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្តោយចិត្តទៅ ក្នុងកាយទុច្ចរិតក្តី ក្នុងវចីទុច្ចរិតក្តី ក្នុងមនោទុច្ចរិតក្តី ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ក្តី

ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ វោស្សគ្គានុប្បទានំ កុសលានំ វា ធម្មានំ ភាវនាយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា ឱលីនវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា និក្ខិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អននុយោគោ បមាទោ យោ ឯវរូបោ បមាទោ បមជ្ជនា បមជ្ជិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ បមាទោ ។

(១៨៩) តត្ថ កតមំ អនាទរិយំ ។ យំ អនាទរិយំ អនាទរតា អគារវតា អប្បដិស្សវតា អនទ្ទា អនទ្ទាយនា អនទ្ទាយិតត្តំ អសីល្យំ អចិត្តីការោ ឥទំ វុច្ចតិ អនាទរិយំ ។ តត្ថ កតមា ទោវចស្សតា ។ សហធម្មិកេ វុច្ចមានេ ទោវចស្សាយំ ទោវចស្សិយំ ទោវចស្សតា វិប្បដិកូលគ្គាហិតា វិបច្ចនីកសាតតា អនាទរិយំ អនាទរតា អគារវតា អប្បដិស្សវតា អយំ វុច្ចតិ ទោវចស្សតា ។ តត្ថ កតមា

ឬការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនរឿយ ៗ ការធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ការប្រព្រឹត្តិទំរន់ ការដាក់ចុះនូវឆន្ទៈ ការដាក់ចុះនូវធុរៈ ការមិនគប់រក ការមិនអប់រំ ការមិនធ្វើឲ្យច្រើន ការមិនតាំងមាំ ការមិនប្រកបរឿយ ៗ ការធ្វេសប្រហែស ក្នុងការចំរើននូវធម៌ជាកុសល ការធ្វេសប្រហែស អាការធ្វេសប្រហែស ភាពនៃសេចក្ដីធ្វេសប្រហែស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីប្រមាទ ។

(១៨៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីមិនអើពើ តើដូចម្ដេច ។ ការមិនអើពើ សេចក្ដីមិនអើពើ សេចក្ដីមិនគោរព ការមិនស្ដាប់បង្គាប់ ការមិនកាន់យក អាការមិនកាន់យក ភាពនៃសេចក្ដីមិនកាន់យក ការមិនមានប្រក្រតី ការមិនធ្វើនូវសេចក្ដីឱនលំទោន ណា នេះហៅថា សេចក្ដីមិនអើពើ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការប្រដៅក្រ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រដៅក្រ អាការប្រដៅក្រ ភាពនៃសេចក្ដីប្រដៅក្រ ការកាន់យកនូវអំពើដែលគួរខ្ពើម (អំពើផ្ដេសផ្ដាស) ការពេញចិត្តក្នុងធម៌ជាសត្រូវ ការមិនអើពើ សេចក្ដីមិនអើពើ សេចក្ដីមិនគោរព សេចក្ដីមិនស្ដាប់បង្គាប់ ចំពោះពាក្យប្រកបដោយធម៌ ដែលគេពោល នេះហៅថា ការប្រដៅក្រ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ

បាបមិត្តតា ។ យេ តេ បុគ្គលា អស្សទ្ធា ទុស្សីលា អប្បស្សុតា មច្ឆរិនោ ទុប្បញ្ញា យា តេសំ សេវនា និសេវនា ភជនា សម្ភជនា ភត្តិ សម្ភត្តិ តំសម្បវង្កតា អយំ វុច្ចតិ បាបមិត្តតា ។

(១៩០) តត្ថ កតមំ អស្សទ្ធិយំ ។ ឥធេកច្ចោ អស្សទ្ធោ ហោតិ ន សទ្ទហតិ ពុទ្ធំ វា ធម្មំ វា សង្ឃំ វា យំ ឯវរូបំ អស្សទ្ធិយំ អសទ្ទហនា អនោកប្បនា អនភិប្បសាទោ ឥទំ វុច្ចតិ អស្សទ្ធិយំ ។ តត្ថ កតមា អវទញ្ញុតា ។ បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ យំ ឯវរូបំ មច្ឆេរំ មច្ឆាយនា មច្ឆាយិតត្តំ វេវិច្ឆំ កទរិយំ កដុកញ្ចុកតា អគ្គហិតត្តំ ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ អវទញ្ញុតា ។

ភាពជាអ្នកមានមិត្រអាក្រក់ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលទាំងឡាយណា ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា ទ្រុស្តសីល បេះដូងតិច មានសេចក្តីកំណាញ់ ឥតបញ្ញា ការសេព ការសេពមិនដាច់ ការគប់រក ការគប់រករឿយៗ ការគប់ប្រសព្វ ការគប់ប្រសព្វរឿយៗ នូវបុគ្គលទាំងឡាយនោះ ការបែរទៅ ទៅរកបុគ្គលនោះ ណា នេះហៅថា ភាពជាអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ ។

(៦៩០) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនជឿ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនមានសទ្ធា មិនជឿព្រះពុទ្ធក្តី ព្រះធម៌ក្តី ព្រះសង្ឃក្តី សេចក្តីមិនជឿ ការមិនជឿ ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ការមិនជ្រះថ្លាខ្លាំង មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនជឿ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការមិនធ្វើដឹងពាក្យ (សូម) តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីកំណាញ់ ៥ គឺកំណាញ់អាវាស ១ កំណាញ់ត្រកូល ១ កំណាញ់លាភ ១ កំណាញ់សេចក្តីសរសើរ ១ កំណាញ់ធម៌ ១ ការកំណាញ់ អាការកំណាញ់ សេចក្តីកំណាញ់ សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ៗ សេចក្តីកំណាញ់រឹង សេចក្តីស្វិតស្វាញ ភាពនៃចិត្តមិនយកចិត្តគេ មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះហៅថា ការមិនធ្វើដឹងពាក្យ (សូម) ។

តត្ថ កតមំ កោសជ្ជំ កាយទុច្ចរិតេ វា វចីទុច្ចរិតេ វា មនោទុច្ចរិតេ វា បញ្ចសុ វា កាមគុណេសុ ចិត្តស្ស វោស្សគ្គោ វោស្សគ្គានុប្បទានំ កុសលានំ វា ធម្មានំ ភាវនាយ អសក្កច្ចកិរិយតា អសាតច្ចកិរិយតា អនដ្ឋិតកិរិយតា ឱលីនវុត្តិតា និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា និក្ខិត្តធុរតា អនាសេវនា អភាវនា អពហុលីកម្មំ អនធិដ្ឋានំ អននុយោគោ បមាទោ ឥទំ វុច្ចតិ កោសជ្ជំ ។

(១៩១) តត្ថ កតមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ចិត្តស្ស ឧទ្ធច្ចំ អវូបសមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ភន្តត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ឧទ្ធច្ចំ ។ តត្ថ កតមោ អសំវរោ ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីខ្ជិល តើដូចម្ដេច ។ ការបណ្ដោយចិត្ត ការឲ្យកម្លាំងដល់ការបណ្ដោយចិត្តទៅ ក្នុងកាយទុច្ចរិតក្ដី វចីទុច្ចរិតក្ដី មនោទុច្ចរិតក្ដី ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ក្ដី ឬ ការធ្វើដោយមិនគោរព ការធ្វើមិនរឿយ ៗ ការធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន ការប្រព្រឹត្តទំរន់ ការដាក់ចុះនូវឆន្ទៈ ការដាក់ចុះនូវធុរៈ ការមិនគប់រក ការមិនអប់រំ ការមិនធ្វើឲ្យច្រើន ការមិនតាំងមាំ ការមិនប្រកបរឿយ ៗ ការធ្វេសប្រហែស ក្នុងការចំរើននូវធម៌ជាកុសល នេះហៅថា សេចក្ដីខ្ជិល ។

(១៩១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីពាយមាយ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីពាយមាយនៃចិត្ត ការមិនស្ងប់ស្ងាប់នៃចិត្ត ការរវើរវាយនៃចិត្ត សេចក្ដីប្រែប្រួលនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា សេចក្ដីពាយមាយ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីមិនសង្រួម តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឃើញនូវរូបដោយចក្ខុ ហើយកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ ឯអភិជ្ឈាទោមនស្ស ដែលជាអកុសល-ធម៌ដ៏លាមក តែងតែគ្របសង្កត់នូវបុគ្គល ដែលមិនបានសង្រួម នូវ-ចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនបានសង្រួម នូវចក្ខុន្ទ្រិយ ណា ក៏មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួម នូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សា នូវចក្ខុន្ទ្រិយ

ចក្ខុន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ អយំ វុច្ចតិ អសំវរោ ។ តត្ថ កតមំ ទុស្សីល្យំ ។ កាយិកោ វីតិក្កមោ វាចសិកោ វីតិក្កមោ កាយិកវាចសិកោ វីតិក្កមោ ឥទំ វុច្ចតិ ទុស្សីល្យំ ។

(៩២) តត្ថ កតមា អរិយានំ អទស្សនកម្យតា ។ តត្ថ កតមេ អរិយា ។ អរិយា វុច្ចន្តិ ពុទ្ធា ច ពុទ្ធសាវកា ច

មិនដល់នូវសេចក្តីសង្រួម ក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ឮសម្លេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ បេ ។ ជញ្ជក់រសដោយអណ្តាត ។ បេ ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ហើយកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ ឯអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ដែលជាអកុសលធម៌ដ៏លាមក តែងតែគ្របសង្កត់នូវបុគ្គលដែលមិនបានសង្រួម នូវមនិន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនបានសង្រួម នូវមនិន្ទ្រិយ ណា ក៏មិនប្រតិបត្តិ ដើម្បីសង្រួមនូវមនិន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សា នូវមនិន្ទ្រិយ មិនដល់នូវសេចក្តីសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយ នេះហៅថា សេចក្តីមិនសង្រួម ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីទ្រុស្តសីល តើដូចម្តេច ។ ការប្រព្រឹត្តិកន្លង ប្រកបដោយកាយ ការប្រព្រឹត្តិកន្លង ប្រកបដោយវាចា ការប្រព្រឹត្តិកន្លង ប្រកបដោយកាយ និងប្រកបដោយវាចា នេះហៅថា សេចក្តីទ្រុស្តសីល ។

(១៩២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីឃើញព្រះអរិយៈ តើដូចម្តេច ។ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ ព្រះអរិយៈ តើដូចម្តេច ។ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្តី សាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធក្តី ហៅថា ព្រះអរិយៈ

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

យា ឥមេសំ អរិយានំ អទស្សនកម្យតា អទដ្ឋុ-កម្យតា អសមេតុកម្យតា អសមាគន្តុកម្យតា អយំ វុច្ចតិ អរិយានំ អទស្សនកម្យតា ។ តត្ថ កតមា សទ្ធម្មំ អសោតុកម្យតា ។ តត្ថ កតមោ សទ្ធម្មោ ។ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បញ្ច ពលានិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អយំ វុច្ចតិ សទ្ធម្មោ យា ឥមស្ស សទ្ធម្មស្ស អសោតុកម្យតា អស្សវនកម្យតា អនុគ្គហេតុកម្យតា អធារេតុកម្យតា អយំ វុច្ចតិ សទ្ធម្មំ អសោតុកម្យតា ។ តត្ថ កតមា ឧបារម្ភចិត្តតា ។ តត្ថ កតមោ ឧបារម្ភោ ។ យោ ឧបារម្ភោ អនុបារម្ភោ ឧបារម្ភនា អនុបារម្ភនា អនុ-បារម្ភិតត្តំ ឧញ្ញា អវញ្ញា បរិភវោ រន្ធគវេសិតា អយំ វុច្ចតិ ឧបារម្ភចិត្តតា ។

ការមិនប្រាថ្នាដើម្បីឃើញ ការមិនប្រាថ្នាដើម្បីជួប ការមិនប្រាថ្នាដើម្បីទៅកាន់ទីជិត ការមិនប្រាថ្នាដើម្បីទៅជាមួយ នឹងព្រះអរិយៈទាំងឡាយនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីឃើញព្រះអរិយៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់នូវព្រះសទ្ធម្ម តើដូចម្តេច ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ព្រះសទ្ធម្ម តើដូចម្តេច ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ សម្មប្បធាន ៤ ឥទ្ធិបាទ ៤ ឥន្ទ្រិយ ៥ ពលៈ ៥ ពោជ្ឈង្គ ៧ មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ នេះហៅថា ព្រះសទ្ធម្ម សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់ សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីឮ សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីរៀន សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីទ្រទ្រង់ នូវព្រះសទ្ធម្មនេះ ណា នេះហៅថា សេចក្តីមិនប្រាថ្នាដើម្បីស្តាប់នូវព្រះសទ្ធម្ម ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គល មានចិត្តប្រណាំងប្រជែង តើដូចម្តេច ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រណាំងប្រជែង តើដូចម្តេច ។ ការប្រណាំងប្រជែង ការប្រណាំងប្រជែងរឿយ ៗ អាការប្រណាំងប្រជែង អាការប្រណាំងប្រជែងរឿយ ៗ ភាពនៃសេចក្តីប្រណាំងប្រជែងរឿយ ៗ ការឆ្នើងឆ្មៃ ការមើលងាយ ការពេបជ្រាយ ការស្វែងរកទោស ណា នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានចិត្តប្រណាំងប្រជែង ។

(៨៩៣) តត្ថ កតមំ មុដ្ឋស្សច្ចំ ។ យា អស្សតិ អនុស្សតិ អប្បដិស្សតិ អស្សតិ អស្សរណតា អធារណតា បិលាបនតា សម្មុសនតា ឥទំ វុច្ចតិ មុដ្ឋស្សច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ អសម្បជញ្ញំ ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ ឥទំ វុច្ចតិ អសម្បជញ្ញំ ។ តត្ថ កតមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ។ យំ ចិត្តស្ស ឧទ្ធច្ចំ អវូបសមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ភន្តត្តំ ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ចេតសោ វិក្ខេបោ ។

(៨៩៤) តត្ថ កតមោ អយោនិសោ មនសិការោ ។ អនិច្ចេ និច្ចន្តិ អយោនិសោ មនសិការោ ទុក្ខេ សុខន្តិ អយោនិសោ មនសិការោ អនត្តនិ អត្តាតិ អយោនិសោ មនសិការោ អសុភេ សុភន្តិ អយោនិសោ មនសិការោ សច្ចវិប្បដិកូលេន វា

(១៩៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការភ្លេចស្មារតី តើដូចម្ដេច ។ ការមិនមានស្មារតី ការមិនរលឹកឃើញ ការមិននឹកឃើញ ការមិនរលឹក សេចក្ដីមិនរលឹក សេចក្ដីមិនចងចាំ សេចក្ដីភ្លេចភាំង សេចក្ដីវង្វេង ណា នេះហៅថា ការភ្លេចស្មារតី ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីមិនដឹងខ្លួន តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនដឹង សេចក្ដីមិនយល់ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្ដីវង្វេង ឫសគល់នៃអកុសល ណា នេះហៅថា សេចក្ដីមិនដឹងខ្លួន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីរាយមាយនៃចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីអណ្ដែតអណ្ដូងនៃចិត្ត ការមិនស្ងប់រម្ងាប់នៃចិត្ត សេចក្ដីរាយមាយនៃចិត្ត ការប្រែប្រួលនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា សេចក្ដីរាយមាយនៃចិត្ត ។

(១៩៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយខុសឧបាយ តើដូចម្ដេច ។ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយខុសឧបាយ ក្នុងរបស់ដែលមិនទៀងថា ទៀង ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយខុសឧបាយ ក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខថា សុខ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយខុសឧបាយ ក្នុងរបស់ដែលមិនមែនខ្លួនថា ខ្លួន ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយខុសឧបាយ ក្នុងរបស់មិនស្អាតថា ស្អាត មួយទៀត ការរំពឹង ការរំពឹងរឿយ ៗ

ចិត្តស្ស អាវជ្ជនា អនាវជ្ជនា(១) អាភោគោ សមន្នាហារោ មនសិការោ អយំ វុច្ចតិ អយោនិសោមនសិការោ ។ តត្ថ កតមា កុម្មគ្គសេវនា ។ តត្ថ កតមោ កុម្មគ្គោ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តោ មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ កុម្មគ្គោ យា ឥមស្ស កុម្មគ្គស្ស សេវនា និសេវនា សំសេវនា ភជនា សម្ភជនា ភត្តិ សម្ភត្តិ តំសម្បវង្កតា អយំ វុច្ចតិ កុម្មគ្គសេវនា ។ តត្ថ កតមំ ចេតសោ លីនត្តំ ។ យា ចិត្តស្ស អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សល្លីយនា លីនំ លីយនា លីយិតត្តំ ថីនំ ថីយនា ថីយិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ចេតសោ លីនត្តំ ។

តិកំ ។

១ ឱ. ម. អាវដ្ដនា អនាវដ្ដនាតិ ទិស្សន្តិ ។

ការផ្គងចិត្តទុក ការតម្រង់ចិត្តទុក ការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយខុសពាក សច្ចៈ នេះហៅថា ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយខុសឧបាយ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការសេពផ្លូវខុស តើដូចម្ដេច ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ផ្លូវខុស តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីយល់ខុស តម្រិះខុស វាចាខុស ការងារខុស ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ការព្យាយាមខុស សេចក្ដីរលឹកខុស ការតម្កល់ចិត្តខុស នេះហៅថា ផ្លូវខុស ការសេព ការសេពមិនដាច់ ការសេពព្រម ការគប់រក ការគប់រករឿយ ៗ សេចក្ដីគប់រក សេចក្ដីគប់រករឿយ ៗ នូវផ្លូវខុសនេះ ការបែរទៅរកនូវផ្លូវខុសនេះណា នេះហៅថា ការសេពផ្លូវខុស ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃចិត្តរួញរា តើដូចម្ដេច ។ ភាពមិនគួរ ភាពមិនគួរដល់ការងារ ការរួញថយ ការរួញចូល ការលឹបល អាការលឹបល ភាពនៃសេចក្ដីលឹបល ការក្រាញនៅ អាការក្រាញនៅ ភាពនៃសេចក្ដីក្រាញនៅ នៃចិត្ត ណា នេះហៅថា ភាពនៃចិត្តរួញរា ។

ចប់ ពួកធម៌ទី ៣ ។

[១៩៨] តត្ថ កតមេ ចត្តារោ អាសវា ។ កាមាសវោ ភវាសវោ ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។ តត្ថ កតមោ កាមាសវោ ។ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ ។ បេ ។ កាមជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ កាមាសវោ ។ តត្ថ កតមោ ភវាសវោ ។ យោ ភវេសុ ភវច្ឆន្ទោ ។ បេ ។ ភវជ្ឈោសានំ អយំ វុច្ចតិ ភវាសវោ ។ តត្ថ កតមោ ទិដ្ឋាសវោ ។ សស្សតោ លោកោតិ វា ។ បេ ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ ទិដ្ឋាសវោ សព្ពាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋាសវោ ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាសវោ ។ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាសវោ ។ ឥមេ ចត្តារោ អាសវា ។

[១៩៨] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាសវៈ ៤ តើដូចម្ដេច ។ កាមាសវៈ ១ ភវាសវៈ ១ ទិដ្ឋាសវៈ ១ អវិជ្ជាសវៈ ១ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៤ នោះ កាមាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នាកាម ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ការជ្រុលជ្រប់ក្នុងកាម ណា នេះហៅថា កាមាសវៈ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៤ នោះ ភវាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នាភព ក្នុងភពទាំងឡាយ ។ បេ ។ ការជ្រុលជ្រប់ក្នុងភព ណា នេះហៅថា ភវាសវៈ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៤ នោះ ទិដ្ឋាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ការប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ដូច្នេះថា លោកទៀងក្ដី ។ បេ ។ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀត ក៏មិនមែនក្ដី នេះហៅថា ទិដ្ឋាសវៈ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថា ទិដ្ឋាសវៈ ។ បណ្ដាអាសវៈទាំង ៤ នោះ អវិជ្ជាសវៈ តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា សេចក្ដីវង្វេង ឫសគល់នៃអកុសល នេះហៅថា អវិជ្ជាសវៈ ។ នេះ អាសវៈ ៤ ។

[១៩៦ តត្ថ កតមេ ចត្តារោ គន្ថា ។ អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ព្យាបាទោ កាយគន្ថោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ តត្ថ កតមោ អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ។ យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ អភិជ្ឈា លោភោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា កាយគន្ថោ ។ តត្ថ កតមោ ព្យាបាទោ កាយគន្ថោ ។ អនត្ថំ មេ អចរីតិ ។ បេ ។ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ព្យាបាទោ កាយគន្ថោ ។ តត្ថ កតមោ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ។ ឥតោ ពហិទ្ធា សមណព្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ វតេន សុទ្ធិ សីលព្វតេន សុទ្ធីតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ សីលព្វតបរាមាសោ កាយគន្ថោ ។ តត្ថ កតមោ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។

[១៩៦] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ គន្ថៈ (ធម៌ជាគ្រឿងចាក់ស្រេះ) ៤ តើដូចម្ដេច ។ អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ ១ ព្យាបាទកាយគន្ថៈ ១ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ ១ ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈ ១ ។ បណ្ដាគន្ថៈទាំង ៤ នោះ អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ សេចក្ដីសំឡឹងរំពៃ សេចក្ដីលោភ ឫសគល់នៃអកុសល ណា នេះហៅថា អភិជ្ឈាកាយគន្ថៈ ។ បណ្ដាគន្ថៈទាំង ៤ នោះ ព្យាបាទកាយគន្ថៈ តើដូចម្ដេច ។ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អាត្មាអញ ។ បេ ។ សេចក្ដីកាច ការទទឹង សេចក្ដីមិនត្រេកអរនៃចិត្ត នេះហៅថា ព្យាបាទកាយគន្ថៈ ។ បណ្ដាគន្ថៈទាំង ៤ នោះ សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ តើដូចម្ដេច ។ ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ខាងក្រៅសាសនានេះ មានទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្ដីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ដូច្នេះថា សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីល សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវត្ត សេចក្ដីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនិងវត្ត នេះហៅថា សីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈ ។ បណ្ដាគន្ថៈទាំង ៤ នោះ ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈ តើដូចម្ដេច ។

សស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ វា អសស្សតោ លោកោ ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ វា ។បេ។ នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណា ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ វា យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ វិបរិយេសគ្គាហោ អយំ វុច្ចតិ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ ឋបេត្វា សីលព្វតបរាមាសំ កាយគន្ថំ សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឥទំសច្ចាភិនិវេសោ កាយគន្ថោ ។ ឥមេ ចត្តារោ គន្ថា ។

(១៩៧) តត្ថ កតមេ ចត្តារោ ឱឃា ។បេ។ យោគា ។បេ។ ចត្តារិ ឧបាទានានិ កាមុបាទានំ ទិដ្ឋុបាទានំ សីលព្វតុបាទានំ អត្តវាទុបាទានំ ។ តត្ថ កតមំ កាមុបាទានំ ។ យោ កាមេសុ កាមច្ឆន្ទោ ។បេ។ កាមជ្ឈោសានំ ឥទំ វុច្ចតិ កាមុបាទានំ ។ តត្ថ កតមំ ទិដ្ឋុបាទានំ ។

ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។បេ។ សេចក្ដីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ដូច្នេះថា លោកទៀង សេចក្ដីយល់នេះពិត សេចក្ដីយល់ដទៃជាមោឃៈក្ដី ថា លោកមិនទៀង សេចក្ដីយល់នេះពិត សេចក្ដីយល់ដទៃជាមោឃៈក្ដី ។បេ។ ថា សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន សេចក្ដីយល់នេះពិត សេចក្ដីយល់ដទៃជាមោឃៈក្ដី នេះហៅថា ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈ ។ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ លើកលែងតែសីលព្វតបរាមាសកាយគន្ថៈចេញ ក៏ឈ្មោះថា ឥទំសច្ចាភិនិវេសកាយគន្ថៈដែរ ។ នេះគន្ថៈ ៤ ។

(១៩៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឱឃៈ ៤ តើដូចម្ដេច ។បេ។ យោគៈ ។បេ។ ឧបាទាន ៤ គឺ កាមុបាទាន ១ ទិដ្ឋុបាទាន ១ សីលព្វតុបាទាន ១ អត្តវាទុបាទាន ១ ។ បណ្ដាឧបាទានទាំង ៤ នោះ កាមុបាទាន តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នានូវកាម ក្នុងកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ការជ្រុលជ្រប់ក្នុងកាម ណា នេះហៅថា កាមុបាទាន ។ បណ្ដាឧបាទានទាំង ៤ នោះ ទិដ្ឋុបាទាន តើដូចម្ដេច ។

នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ យិដ្ឋំ ។ បេ ។ យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តីតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ ទិដ្ឋុបាទានំ ។ ឋបេត្វា សីលព្វតុបាទានញ្ច អត្តវាទុបាទានញ្ច សព្វាបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋុបាទានំ ។ តត្ថ កតមំ សីលព្វតុបាទានំ ។ ឥតោ ពហិទ្ធា សមណព្រាហ្មណានំ សីលេន សុទ្ធិ វតេន សុទ្ធិ សីលព្វតេន សុទ្ធីតិ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ សីលព្វតុបាទានំ ។ តត្ថ កតមំ អត្តវាទុបាទានំ ។ ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ

ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ដូច្នេះថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ មិនមានផល ការបូជា មិនមានផល ។ បេ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះ និងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមខ្លួនឯងហើយសំដែង មិនមានទេ នេះហៅថា ទិដ្ឋុបាទាន ។ សូម្បីមិច្ឆាទិដ្ឋិទាំងអស់ លើកតែសីលព្វតុបាទាន និងអត្តវាទុបាទានចេញ ក៏ឈ្មោះថា ទិដ្ឋុបាទានដែរ ។ បណ្តាឧបាទានទាំង ៤ នោះ សីលព្វតុបាទាន តើដូចម្តេច ។ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយខាងក្រៅសាសនានេះ មានទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា ដូច្នេះថា សេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីល សេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះវ័ត សេចក្តីបរិសុទ្ធិ ព្រោះសីលនិងវ័ត នេះហៅថា សីលព្វតុបាទាន ។ បណ្តាឧបាទានទាំង ៤ នោះ អត្តវាទុបាទាន តើដូចម្តេច ។ បុថុជ្ជន ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនចេះដឹង មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនឈ្លាស ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនទូន្មានខ្លួន ក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិនឈ្លាស ក្នុងធម៌របស់ពួកសប្បុរស មិនទូន្មានខ្លួន ក្នុងធម៌របស់ពួកសប្បុរស

រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។ សង្ខារេ ។ បេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ យា ឯវរូបា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ វិបរិយេសគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ អត្តវាទុបាទានំ ។ ឥមានិ ចត្តារិ ឧបាទានានិ ។

(១៩៨) តត្ថ កតមេ ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា ។ ចីវរហេតុ វា ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ បិណ្ឌបាតហេតុ វា ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ សេនាសនហេតុ វា ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ឥតិភវាភវហេតុ វា ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ឥមេ ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា ។

រមែងពិចារណាឃើញនូវរូប ថា ជាខ្លួន ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថា មានរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវរូប ថា មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថា មានក្នុងរូបខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវវេទនា ។ បេ ។ នូវសញ្ញា ។ បេ ។ នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ បេ ។ នូវវិញ្ញាណ ថា ជាខ្លួន ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថា មានវិញ្ញាណខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវវិញ្ញាណ ថា មានក្នុងខ្លួនខ្លះ ពិចារណាឃើញនូវខ្លួន ថា មានក្នុងវិញ្ញាណខ្លះ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះ ហៅថា អត្តវាទុបាទាន ។ នេះ ឧបាទាន ៤ ។

[១៩៨] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ តណ្ហុប្បាទា ៤ តើដូចម្តេច ។ តណ្ហានៃភិក្ខុ កាលនឹងកើត រមែងកើតឡើង ព្រោះហេតុនៃចីវរខ្លះ តណ្ហានៃភិក្ខុ កាលនឹងកើត រមែងកើតឡើង ព្រោះហេតុនៃបិណ្ឌបាតខ្លះ តណ្ហានៃភិក្ខុ កាលនឹងកើត រមែងកើតឡើង ព្រោះហេតុនៃសេនាសនៈខ្លះ តណ្ហានៃភិក្ខុ កាលនឹងកើត រមែងកើតឡើង ព្រោះហេតុនៃសេចក្តីចំរើននិងសេចក្តីវិនាសដូច្នេះៗខ្លះ នេះ តណ្ហុប្បាទា ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

(១៩៩) តត្ថ កតមានិ ចត្តារិ អគតិគមនានិ ។ ឆន្ទាគតឹ គច្ឆតិ ទោសាគតឹ គច្ឆតិ មោហាគតឹ គច្ឆតិ ភយាគតឹ គច្ឆតិ យា ឯវរូបា អគតិ អគតិគមនំ ឆន្ទគមនំ វគ្គគមនំ វារិគមនំ ឥមានិ ចត្តារិ អគតិគមនានិ ។

(២០០) តត្ថ កតមេ ចត្តារោ វិបរិយេសា ។ អនិច្ចេ និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបរិយេសោ ចិត្តវិបរិយេសោ ទិដ្ឋិវិបរិយេសោ ទុក្ខេ សុខន្តិ សញ្ញាវិបរិយេសោ ចិត្តវិបរិយេសោ ទិដ្ឋិវិបរិយេសោ អនត្តនិ អត្តាតិ សញ្ញាវិបរិយេសោ ចិត្តវិបរិយេសោ ទិដ្ឋិវិបរិយេសោ អសុភេ សុភន្តិ សញ្ញាវិបរិយេសោ ចិត្តវិបរិយេសោ ទិដ្ឋិវិបរិយេសោ ឥមេ ចត្តារោ វិបរិយេសា ។

(២០១) តត្ថ កតមេ ចត្តារោ អនរិយវោហារា ។

[៥៩៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការលុះក្នុងអគតិ ៤ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គល ដល់នូវការលំអៀង ព្រោះស្រឡាញ់ ១ ដល់នូវការលំអៀង ព្រោះស្អប់ ១ ដល់នូវការលំអៀង ព្រោះវង្វេង ១ ដល់នូវការលំអៀង ព្រោះខ្លាច ១ សេចក្ដីលំអៀង ការលុះក្នុងសេចក្ដីលំអៀង ការលុះដោយឆន្ទៈ ការលុះដោយពួក ការលុះដូចជាទឹក មានសភាពយ៉ាងនេះ ណា នេះ ការលុះក្នុងអគតិ ៤ ។

[៦០០] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការស្វែងរកខុស ៤ តើដូចម្ដេច ។ ការស្វែងរកខុសដោយសញ្ញា ការស្វែងរកខុសដោយចិត្ត ការស្វែងរកខុសដោយទិដ្ឋិ ក្នុងវត្ថុមិនទៀងថា ទៀង ១ ការស្វែងរកខុសដោយសញ្ញា ការស្វែងរកខុសដោយចិត្ត ការស្វែងរកខុសដោយទិដ្ឋិ ក្នុងវត្ថុជាទុក្ខថា សុខ ១ ការស្វែងរកខុសដោយសញ្ញា ការស្វែងរកខុសដោយចិត្ត ការស្វែងរកខុសដោយទិដ្ឋិ ក្នុងសភាវៈមិនមែនខ្លួនថា ជាខ្លួន ១ ការស្វែងរកខុសដោយសញ្ញា ការស្វែងរកខុសដោយចិត្ត ការស្វែងរកខុសដោយទិដ្ឋិ ក្នុងវត្ថុមិនស្អាតថា ស្អាត ១ នេះ ការស្វែងរកខុស ៤ ។

[៦០១] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វោហារមិនប្រសើរ ៤ តើដូចម្ដេច ។

អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា អសុតេ សុតវាទិតា អមុតេ មុតវាទិតា អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា ឥមេ ចត្តារោ អនរិយវោហារា ។

(២០២) តត្ថ កតមេ អបរេបិ ចត្តារោ អនរិយវោហារា ។ ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា សុតេ អសុតវាទិតា មុតេ អមុតវាទិតា វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា ឥមេ ចត្តារោ អនរិយវោហារា ។

(២០៣) តត្ថ កតមានិ ចត្តារិ ទុច្ចរិតានិ ។ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ ឥមានិ ចត្តារិ ទុច្ចរិតានិ ។

(២០៤) តត្ថ កតមានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ទុច្ចរិតានិ ។ មុសាវាទោ បិសុណា វាចា ផរុសា វាចា សម្ផប្បលាបោ ឥមានិ ចត្តារិ ទុច្ចរិតានិ ។

(២០៥) តត្ថ កតមានិ ចត្តារិ ភយានិ ។ ជាតិភយំ ជរាភយំ ព្យាធិភយំ មរណភយំ ឥមានិ ចត្តារិ ភយានិ ។

ការពោល ថា ឃើញ ក្នុងហេតុដែលមិនបានឃើញ ១ ការពោល ថា ឮ ក្នុងហេតុដែលមិនបានឮ ១ ការពោល ថា លិទ្ធភ្លក្ស ក្នុងហេតុដែលមិនបានលិទ្ធភ្លក្ស ១ ការពោល ថា ដឹង ក្នុងហេតុដែលមិនបានដឹង ១ នេះ វោហារមិនប្រសើរ ៤ ។

(២០២) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វោហារមិនប្រសើរ ៤ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ ការពោល ថា មិនឃើញ ក្នុងហេតុដែលបានឃើញ ១ ការពោល ថា មិនឮ ក្នុងហេតុដែលបានឮ ១ ការពោលថា មិនបានលិទ្ធភ្លក្ស ក្នុងហេតុដែលបានលិទ្ធភ្លក្ស ១ ការពោល ថា មិនបានដឹង ក្នុងហេតុដែលបានដឹង ១ នេះ វោហារមិនប្រសើរ ៤ ។

(២០៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទុច្ចរិត ៤ តើដូចម្ដេច ។ បាណាតិបាត ១ អទិន្នាទាន ១ កាមេសុមិច្ឆាចារ ១ មុសាវាទ ១ នេះ ទុច្ចរិត ៤ ។

(២០៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទុច្ចរិត ៤ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ មុសាវាទ ១ បិសុណាវាចា ១ ផរុសាវាចា ១ សម្ផប្បលាបៈ ១ នេះ ទុច្ចរិត ៤ ។

(២០៥) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ័យ ៤ តើដូចម្ដេច ។ ជាតិភ័យ ១ ជរាភ័យ ១ ព្យាធិភ័យ ១ មរណភ័យ ១ នេះ ភ័យ ៤ ។

(២០៦) តត្ថ កតមានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ភយានិ ។ រាជភយំ ចោរភយំ អគ្គិភយំ ឧទកភយំ ឥមានិ ចត្តារិ ភយានិ ។

(២០៧) តត្ថ កតមានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ភយានិ ។ ឩមិភយំ កុម្ភីលភយំ អាវដ្ដភយំ សុសុកាភយំ ឥមានិ ចត្តារិ ភយានិ ។

(២០៨) តត្ថ កតមានិ អបរានិបិ ចត្តារិ ភយានិ ។ អត្តានុវាទភយំ បរានុវាទភយំ ទណ្ឌភយំ ទុគ្គតិភយំ ឥមានិ ចត្តារិ ភយានិ ។

(២០៩) តត្ថ កតមា ចតស្សោ ទិដ្ឋិយោ ។ សយំកតំ សុខទុក្ខន្តិ សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ បរកតំ សុខទុក្ខន្តិ សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ សយំកតញ្ច បរកតញ្ច សុខទុក្ខន្តិ សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ អសយំកតំ អបរកតំ(១) អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខន្តិ សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ឥមា ចតស្សោ ទិដ្ឋិយោ ។

ចតុក្កំ ។

---

១ ឱ.ម. អសយំ-ការំ អបរំការន្តិ ទិស្សន្តិ ។

(២០៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ័យ ៤ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ រាជភ័យ ១ ចោរភ័យ ១ អគ្គិភ័យ ១ ឧទកភ័យ ១ នេះ ភ័យ ៤ ។

(២០៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ័យ ៤ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ ភ័យអំពីរលក ១ ភ័យអំពីក្រពើ ១ ភ័យអំពីអន្ទង់ទឹក ១ ភ័យអំពីត្រីសាហាវ ១ នេះ ភ័យ ៤ ។

(២០៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ័យ ៤ ដទៃទៀត តើដូចម្ដេច ។ ភ័យអំពីសេចក្ដីតិះដៀលខ្លួនឯង ១ ភ័យអំពីសេចក្ដីតិះដៀលរបស់បុគ្គលដទៃ ១ ភ័យអំពីអាជ្ញា ១ ភ័យអំពីទុគ្គតិ ១ នេះ ភ័យ ៤ ។

(២០៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទិដ្ឋិ ៤ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិតែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួនថា សុខនិងទុក្ខគឺខ្លួនឯងធ្វើ ១ ទិដ្ឋិតែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួនថា សុខនិងទុក្ខគឺអ្នកដទៃធ្វើ ១ ទិដ្ឋិតែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួនថា សុខនិងទុក្ខគឺខ្លួនឯងធ្វើផង អ្នកដទៃធ្វើផង ១ ទិដ្ឋិតែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួនថា សុខនិងទុក្ខមិនមែនខ្លួនឯងធ្វើ មិនមែនអ្នកដទៃធ្វើ គឺកើតឡើងដោយអាស្រ័យហេតុ ១ នេះ ទិដ្ឋិ ៤ ។

ចប់ ពួកធម៌ ៤ ។

(២១០) តត្ថ កតមានិ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ ។ សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្វតបរាមាសោ កាមច្ឆន្ទោ ព្យាបាទោ ឥមានិ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ ។

(២១១) តត្ថ កតមានិ បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ ។ រូបរាគោ អរូបរាគោ មានោ ឧទ្ធច្ចំ អវិជ្ជា ឥមានិ បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ ។

(២១២) តត្ថ កតមានិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ ។ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ ឥមានិ បញ្ច មច្ឆរិយានិ ។

(២១៣) តត្ថ កតមេ បញ្ច សង្គា ។ រាគសង្គោ ទោសសង្គោ មោហសង្គោ មានសង្គោ ទិដ្ឋិសង្គោ ឥមេ បញ្ច សង្គា ។

(២១៤) តត្ថ កតមេ បញ្ច សល្លា ។ រាគសល្លំ ទោសសល្លំ មោហសល្លំ មានសល្លំ ទិដ្ឋិសល្លំ ឥមេ បញ្ច សល្លា ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ បញ្ចកនិទ្ទេស

[៦១០] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ តើដូចម្ដេច ។ សក្កាយទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ សីលព្វតបរាមាសៈ ១ កាមច្ឆន្ទៈ ១ ព្យាបាទៈ ១ នេះ សំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ ។

[៦១១] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សំយោជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ តើដូចម្ដេច ។ រូបរាគៈ ១ អរូបរាគៈ ១ មានះ ១ ឧទ្ធច្ចៈ ១ អវិជ្ជា ១ នេះ សំយោជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ ។

[៦១២] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មច្ឆរិយៈ ៥ តើដូចម្ដេច ។ អាវាសមច្ឆរិយៈ ១ កុលមច្ឆរិយៈ ១ លាភមច្ឆរិយៈ ១ វណ្ណមច្ឆរិយៈ ១ ធម្មមច្ឆរិយៈ ១ នេះ មច្ឆរិយៈ ៥ ។

[៦១៣] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់ ៥ តើដូចម្ដេច ។ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់គឺរាគៈ ១ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់គឺទោសៈ ១ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់គឺមោហៈ ១ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់គឺមានះ ១ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់គឺទិដ្ឋិ ១ នេះ កិលេសជាគ្រឿងចំពាក់ ៥ ។

[៦១៤] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សរ ៥ តើដូចម្ដេច ។ សរគឺរាគៈ ១ សរគឺទោសៈ ១ សរគឺមោហៈ ១ សរគឺមានះ ១ សរគឺទិដ្ឋិ ១ នេះ សរ ៥ ។

(២១៥) តត្ថ កតមេ បញ្ច ចេតោខិលា ។
សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ
ធម្មេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្ប-
សីទតិ សង្ឃេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន
សម្បសីទតិ សិក្ខាយ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ
ន សម្បសីទតិ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ
អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ ឥមេ បញ្ច
ចេតោខិលា ។

(២១៦) តត្ថ កតមេ បញ្ច ចេតសោ
វិនិពន្ធា ។ កាមេ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគ-
តច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគត-
បរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ កាយេ អវីតរាគោ
ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ

[៩១៥] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បង្គោលចិត្ត ៥ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសាស្តា ១ បុគ្គល សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះធម៌ ១ បុគ្គល សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ក្នុងព្រះសង្ឃ ១ បុគ្គល សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លា ក្នុងសិក្ខា ១ បុគ្គល ក្រោធ អាក់អន់ចិត្ត មានចិត្តចង់គំនុំ មានចិត្តរឹងត្អឹង ចំពោះសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ១ នេះ បង្គោលចិត្ត ៥ ។

[៩១៦] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចំណងរបស់ចិត្ត ៥ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនទាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនទាន់ប្រាសចាកចំណង់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងកាម ១ មិនទាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនទាន់ប្រាសចាកចំណង់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន

អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ រូបេ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វាតិ ឥមេ បញ្ច ចេតសោ វិនិពន្ធា ។

(២១៧) តត្ថ កតមានិ បញ្ច នីវរណានិ ។ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ ព្យាបាទនីវរណំ ថីនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ វិចិកិច្ឆានីវរណំ ឥមានិ បញ្ច នីវរណានិ ។

(២១៨) តត្ថ កតមានិ បញ្ច កម្មានិ អានន្តរិកានិ ។ មាតា ជីវិតា វោរោបិតា ហោតិ បិតា ជីវិតា វោរោបិតោ ហោតិ

មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាយ ១ មិនទាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនទាន់ប្រាសចាកបំណង មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មិនទាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នា ក្នុងរូប ១ បរិភោគត្រាតែឆ្អែតពេញពោះ ហើយប្រកបរឿយ ៗ នូវសេចក្តីសុខ ក្នុងទីដេក នូវសេចក្តីសុខ (ក្នុងការដេកប្រែប្រួល) ទៅខាងស្តាំខាងឆ្វេង នូវសេចក្តីសុខ ក្នុងការដេកលក់ស៊ប់ ១ ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ ព្រោះប្រាថ្នា នូវពួកទេវតាណាមួយ ថាអាត្មាអញនឹងបានជាទេវតា (មានស័ក្តិធំ) ឬទេវតា (មានស័ក្តិតូច) ណាមួយ ដោយសីលនេះក្តី ដោយវត្តនេះក្តី ដោយតបៈនេះក្តី ដោយព្រហ្មចរិយៈនេះក្តី នេះ បំណងរបស់ចិត្ត ៥ ។

(៦១៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ នីវរណៈ ៥ តើដូចម្តេច ។ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ១ ព្យាបាទនីវរណៈ ១ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ១ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ ១ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ ១ នេះ នីវរណៈ ៥ ។

(៦១៨) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អនន្តរិយកម្ម ៥ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ផ្តាច់បង់មាតាចាកជីវិត ១ ផ្តាច់បង់បិតាចាកជីវិត ១

អរហា ជីវិតា វោរោបិតោ ហោតិ ទុដ្ឋេន ចិត្តេន តថាគតស្ស លោហិតំ ឧប្បាទិតំ ហោតិ សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតិ ឥមានិ បញ្ច កម្មានិ អានន្តរិកានិ ។

(២១៩) តត្ថ កតមា បញ្ច ទិដ្ឋិយោ ។ សញ្ញី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ ឥត្ថេកេ អភិវទន្តិ អសញ្ញី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ ឥត្ថេកេ អភិវទន្តិ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ ឥត្ថេកេ អភិវទន្តិ សតោ វា បន សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេន្តិ ទិដ្ឋធម្មនិព្វានំ វា បនេកេ អភិវទន្តិ ឥមា បញ្ច ទិដ្ឋិយោ ។

(២២០) តត្ថ កតមេ បញ្ច វេរា ។ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានំ ឥមេ បញ្ច វេរា ។

ផ្ដាច់បង់ព្រះអរហន្តចាកជីវិត ១ បុគ្គលមានចិត្តប្រទូស្ត ញុំាងព្រះលោហិត របស់ព្រះតថាគត ឲ្យកើតឡើង ១ បំបែកសង្ឃ ១ នេះ អនន្តរិយកម្ម ៥ ។

[៨១៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទិដ្ឋិ ៥ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលមួយពួក ប្រកាសយ៉ាងនេះថា ខ្លួនមានសញ្ញា មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ១ បុគ្គលមួយពួក ប្រកាសយ៉ាងនេះថា ខ្លួនមិនមានសញ្ញា មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ១ បុគ្គលមួយពួក ប្រកាសយ៉ាងនេះថា ខ្លួនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ១ បុគ្គលមួយពួក បញ្ញត្តនូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ សេចក្ដីវិនាស សេចក្ដីមិនចម្រើន របស់សត្វដែលកើតមាន ១ បុគ្គលមួយពួក ប្រកាសនូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១ នេះ ទិដ្ឋិ ៥ ។

[៨២០] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ពៀរ ៥ តើដូចម្ដេច ។ បាណាតិបាត ១ អទិន្នាទាន ១ កាមេសុមិច្ឆាចារ ១ មុសាវាទ ១ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋាន ១ នេះ ពៀរ ៥ ។

(៦៦១) តត្ថ កតមេ បញ្ច ព្យសនា ។ ញាតិព្យសនំ ភោគព្យសនំ រោគព្យសនំ សីលព្យសនំ ទិដ្ឋិព្យសនំ ឥមេ បញ្ច ព្យសនា ។

(៦៦២) តត្ថ កតមេ បញ្ច អក្ខន្តិយា អាទីនវា ។ ពហុនោ ជនស្ស អប្បិយោ ហោតិ អមនាបោ វេរពហុលោ ហោតិ វជ្ជពហុលោ សម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ ឥមេ បញ្ច អក្ខន្តិយា អាទីនវា ។

(៦៦៣) តត្ថ កតមានិ បញ្ច ភយានិ ។ អាជីវកភយំ អសិលោកភយំ បរិសសារជ្ជភយំ មរណភយំ ទុគ្គតិភយំ ឥមានិ បញ្ច ភយានិ ។

(៦៦៤) តត្ថ កតមេ បញ្ច ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទា ។ ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ យតោ ខោ ភោ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ បញ្ចកនិទ្ទេស

[២២១] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីវិនាស ៥ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីវិនាសញាតិ ១ សេចក្ដីវិនាសភោគៈ ១ សេចក្ដីវិនាសគឺរោគ ១ សេចក្ដីវិនាសសីល ១ សេចក្ដីវិនាសគឺទិដ្ឋិ ១ នេះ សេចក្ដីវិនាស៥ ។

[២២២] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទោសនៃសេចក្ដីមិនអត់ធន់ ៥ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលអ្នកមិនអត់ធន់ រមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តនៃជនច្រើនគ្នា ១ ច្រើនដោយពៀរ ១ ច្រើនដោយទោស ១ វង្វេងធ្វើមរណកាល ១ បែកធ្លាយរាងកាយ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ រមែងចូលទៅកាន់អបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ១ នេះ ទោសនៃការមិនអត់ធន់ ៥ ។

[២២៣] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភ័យ ៥ តើដូចម្ដេច ។ ភ័យអំពីការចិញ្ចឹមជីវិត ១ ភ័យអំពីគេមិនសរសើរ ១ ភ័យអំពីសេចក្ដីកោតញាញើតក្នុងបរិស័ទ ១ ភ័យអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ១ ភ័យអំពីទុគ្គតិ ១ នេះ ភ័យ ៥ ។

[២២៤] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការពោលនូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៥ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាសមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ មានវាទៈយ៉ាងនេះ មានទិដ្ឋិយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន

អយំ អត្តា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គីភូតោ បរិចារេតិ ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានំ បញ្ញបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរម-ទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតិ តំ កិស្ស ហេតុ កាមា ហិ ភោ អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា តេសំ វិបរិណាមញ្ញថាភាវា ឧប្បជ្ជន្តិ សោកបរិ-ទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា យតោ ខោ ភោ អយំ អត្តា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតីតិ

កាលណាបើខ្លួននេះ ឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ឲ្យគេបម្រើដោយកាមគុណ ៥ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឯង ទើបខ្លួននេះ ឈ្មោះថាជាអត្តភាព ដល់នូវព្រះពិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាត យ៉ាងក្រៃលែង សមណៈព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថាជាគុណយ៉ាងក្រៃលែង របស់សត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលពួកនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា នែអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះមិនមានទេ នែអ្នកដ៏ចម្រើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះទេ ពាក្យដែលខ្ញុំថាដូច្នោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ព្រោះហេតុថា កាមទាំងឡាយមិនទៀងជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មានសេចក្តីសោកខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត រមែងកើតឡើង ព្រោះកាមទាំងឡាយនោះ ប្រែប្រួលទៅ ប្រព្រឹត្តទៅ ដោយប្រការដទៃ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្លួននេះឯង កាលណាបានស្ងប់ស្ងាត់ ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ បានដល់បឋមជ្ឈាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ទើបខ្លួននេះឈ្មោះថា បានដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន

ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានំ
បញ្ញាបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ
ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ
នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា
ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតិ តំ
កិស្ស ហេតុ យទេវ តត្ថ វិតក្កិតំ វិចារិតំ
ឯតេន ឯតំ ឱឡារិកំ អក្ខាយតិ យតោ ខោ
ភោ អយំ អត្តា វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។
ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឯត្តាវតា
ខោ ភោ អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ
ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្ម-
និព្វានំ បញ្ញាបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ

ជាគុណយ៉ាងក្រៃលែង សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវព្រះនិព្វាន ជាគុណយ៉ាងក្រៃលែង របស់សត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលពួកនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន តែថា ខ្លួននេះ មិនមែនដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ ពាក្យដែលខ្ញុំថាដូច្នោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះហេតុថា ចិត្តដែលប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈមាននៅក្នុងបឋមជ្ឈាននោះ បឋមជ្ឈាននុ៎ះនៅប្រាកដ ជាឈានគ្រោតគ្រាត ព្រោះមានវិតក្កៈនិងវិចារៈនុ៎ះនៅឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន កាលណាបើខ្លួននេះ បានរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈអស់ហើយ ។ បេ ។ បានដល់ទុតិយជ្ឈាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្លួននេះឈ្មោះថា បានដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្នថា ជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង របស់សត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃក្រៅអំពីបុគ្គលពួកនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា

ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតិ តំ កិស្ស ហេតុ យទេវ តត្ថ បីតិគតំ ចេតសោ ឧប្បិលាវិតំ អក្ខាយតិ យតោ ខោ ភោ អយំ អត្តា បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានំ បញ្ញបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតិ តំ កិស្ស ហេតុ

ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនបានដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ ពាក្យដែលខ្ញុំថាយ៉ាងនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី ព្រោះហេតុថា បីតិ ជាទីកើតឡើងនៃចិត្ត មានក្នុងទុតិយជ្ឈាននុ៎ះ នៅប្រាកដ ជាឈានគ្រោតគ្រាត ព្រោះមានបីតិនុ៎ះនៅឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន កាលណាបើខ្លួននេះ ព្រោះអស់ទៅនៃបីតិ ។ បេ ។ ក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈាន ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្លួននេះ ឈ្មោះថា បានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថាជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង របស់សត្វដែលមានទៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។

មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលពួកនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះ មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនបានដល់នូវព្រះនិព្វានក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ ពាក្យដែលខ្ញុំនិយាយនោះ តើព្រោះហេតុអ្វី

យេនេវ តត្ថ សុខំ ចេតសោ អាភោគោ ឯតេន ឯតំ ឱឡារិកំ អក្ខាយតិ យតោ ខោ ភោ អយំ អត្តា សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានប្បត្តោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស បរមទិដ្ឋធម្មនិព្វានំ បញ្ញាបេន្តិ ។ ឥមេ បញ្ច ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទា ។

បញ្ចកំ ។

(២២៨) តត្ថ កតមានិ ឆ វិវាទមូលានិ ។ កោធោ មក្ខោ ឥស្សា សាឋេយ្យំ បាបិច្ឆតា សន្ទិដ្ឋិបរាមាសិតា ឥមានិ ឆ វិវាទមូលានិ ។

ព្រោះហេតុថា សេចក្តីអើពើ ឬសេចក្តីក្តួចការនៃចិត្តថា សុខ រមែងមានក្នុងតតិយជ្ឈាននោះ ឯតតិយជ្ឈានទុំះ នៅប្រាកដ ជាឈានគ្រោតគ្រាត ព្រោះមានសុខនៅឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន កាលណាបើខ្លួននេះ បានលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ហើយបានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង ទើបខ្លួនឈ្មោះថា បានដល់នូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ដែលជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវព្រះនិព្វាន ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ថាជាគុណជាតយ៉ាងក្រៃលែង របស់សត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ នេះ ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ ៥ ។

ចប់ ពួកធម៌ទី ៥ ។

[២២៥] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មូលនៃវិវាទ ៦ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីក្រោធ ១ សេចក្តីលុបគុណ ១ សេចក្តីប្រណែន ១ សេចក្តីអួតអាង ១ សេចក្តីប្រាថ្នាដ៏លាមក ១ ការស្ទាបអង្អែលទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ១ នេះ មូលនៃវិវាទ ៦ ។

[២២៦] តត្ថ កតមេ ឆ ឆន្ទរាគា គេហសិតា ធម្មា ។ មនាបិកេសុ រូបេសុ គេហសិតោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ មនាបិកេសុ សទ្ទេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ គន្ធេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ រសេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ ធម្មេសុ គេហសិតោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ ឥមេ ឆ ឆន្ទរាគា គេហសិតា ធម្មា ។

[២២៧] តត្ថ កតមានិ ឆ វិរោធវត្ថូនិ ។ អមនាបិកេសុ រូបេសុ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ ។ បេ ។ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អមនាបិកេសុ សទ្ទេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ គន្ធេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ រសេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ ធម្មេសុ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ ។ បេ ។

(៦៦៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឆន្ទរាគ ៦ ជាធម៌អាស្រ័យទូវផ្ទះ គឺកាមគុណ តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យទូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ក្នុងរូបទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងសំឡេងទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងក្លិនទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងរសទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងផោដ្ឋព្វៈទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យទូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្ត ១ នេះ ឆន្ទរាគ ៦ ជាធម៌អាស្រ័យទូវផ្ទះ គឺកាមគុណ ។

(៦៦៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិរោធវត្ថុ (ហេតុនៃសេចក្ដីក្រោធ) ៦ តើដូចម្ដេច ។ គំនុំ ការចងគំនុំតបនៃចិត្ត ។ បេ ។ សេចក្ដីកាច ការខឹង ការអាក់អន់ចិត្ត ក្នុងរូបទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ក្នុងសំឡេងទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងក្លិនទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងរសទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ ក្នុងផ្សព្វទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ គំនុំ ការចងគំនុំនៃចិត្ត ។ បេ ។

ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ឥមានិ ឆ វិវាទមូលានិ ។

(២២៨) តត្ថ កតមេ ឆ តណ្ហាកាយា ។ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ឥមេ ឆ តណ្ហាកាយា ។

(២២៩) តត្ថ កតមេ ឆ អគារវា ។ សត្ថរិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ ធម្មេ ។ បេ ។ សង្ឃេ ។ បេ ។ សិក្ខាយ ។ បេ ។ អប្បមាទេ ។ បេ ។ បដិសន្ថារេ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ ឥមេ ឆ អគារវា ។

(២៣០) តត្ថ កតមេ ឆ បរិហានិយា ធម្មា ។ កម្មារាមតា ភស្សារាមតា និទ្ទារាមតា សង្គណិការាមតា សំសគ្គារាមតា បបញ្ចារាមតា ឥមេ ឆ បរិហានិយា ធម្មា ។

សេចក្ដីកាច ការពោលពាក្យអសុរោះ ការអាក់អន់ចិត្ត ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ នេះ វិវាទវត្ថុ ៦ ។

[៤២៨] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ពួកនៃតណ្ហា ៦ តើដូចម្ដេច ។ រូបតណ្ហា ១ សទ្ទតណ្ហា ១ គន្ធតណ្ហា ១ រសតណ្ហា ១ ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ១ ធម្មតណ្ហា ១ នេះ ពួកនៃតណ្ហា ៦ ។

[៤២៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អគារវៈ (សេចក្ដីមិនគោរព) ៦ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គល មិនមានសេចក្ដីគោរព កោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្ដា ១ ក្នុងព្រះធម៌ ១ ។ បេ ។ ក្នុងព្រះសង្ឃ ១ ។ បេ ។ ក្នុងសិក្ខា ១ ។ បេ ។ ក្នុងអប្បមាទ ១ ។ បេ ។ មិនមានសេចក្ដីគោរព កោតក្រែង ក្នុងបដិសណ្ឋារៈ ១ នេះ អគារវៈ ៦ ។

[៤៣០] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បរិហានិយធម៌ (ធម៌ដែលនាំឲ្យសាបសូន្យ) ៦ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងកាម ១ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការនិយាយពាក្យពេយកយ ១ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការដេកលក់ ១ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការប្រឡុកប្រឡំដោយពួក ១ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងការជាប់ចំពាក់ ១ សេចក្ដីត្រេកអរ ក្នុងបបញ្ចធម៌ ១ នេះ បរិហានិយធម៌ ៦ ។

[២៣១] តត្ថ កតមេ អបរេបិ ច បរិហានិយា ធម្មា ។ កម្មារាមតា ភស្សារាមតា និទ្ទារាមតា សង្គណិការាមតា ទោវចស្សតា បាបមិត្តតា ឥមេ ច បរិហានិយា ធម្មា ។

[២៣២] តត្ថ កតមេ ច សោមនស្សុបវិចារា ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា សោមនស្សដ្ឋានិយំ រូបំ ឧបវិចរតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ឥមេ ច សោមនស្សុបវិចារា ។

[២៣៣] តត្ថ កតមេ ច ទោមនស្សុបវិចារា ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ទោមនស្សដ្ឋានិយំ រូបំ ឧបវិចរតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(២៣១) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បរិហានិយធម៌ ៦ ដទៃទៀត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការងារ ១ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការនិយាយពាក្យពេយពាយ ១ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការដេកលក់ ១ សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការច្រឡូកច្រឡំ (ដោយពួក) ១ សេចក្តីប្រដៅក្រ ១ ភាពអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ ១ នេះ បរិហានិយធម៌ ៦ ។

(២៣២) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយសោមនស្ស ៦ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយពិចារណានូវរូប ជាទីតាំងនៃសោមនស្ស ១ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ១ ។ បេ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ១ ។ បេ ។ លិទ្ធភ្លក្សរសដោយអណ្តាត ១ ។ បេ ។ ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ១ ។ បេ ។ ដឹងនូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយពិចារណានូវធម៌ ជាទីតាំងនៃសោមនស្ស ១ នេះ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយសោមនស្ស ៦ ។

(២៣៣) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយទោមនស្ស ៦ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយ ពិចារណានូវរូប ជាទីតាំងនៃទោមនស្ស ១ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ១ ។ បេ ។

ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ឥមេ ឆ សោមនស្សូបវិចារា ។

(២៣៨) តត្ថ កតមេ ឆ ឧបេក្ខូបវិចារា ។ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ឧបេក្ខដ្ឋានិយំ រូបំ ឧបវិចរតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ឧបេក្ខដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ឥមេ ឆ ឧបេក្ខូបវិចារា ។

(២៣៩) តត្ថ កតមានិ ឆ គេហសិតានិ សោមនស្សានិ ។ មនាបិកេសុ រូបេសុ គេហសិតំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា មនាបិកេសុ សទ្ទេសុ ។ បេ ។

ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ១ ។ បេ ។ លិទ្ធភ្លក្សរសដោយអណ្តាត ១ ។ បេ ។ ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ១ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយពិចារណានូវធម៌ ជាទីតាំងនៃទោមនស្ស ១ នេះ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយទោមនស្ស ៦ ។

[២៣៨] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយឧបេក្ខា ៦ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយពិចារណានូវរូបជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ១ ។ បេ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ១ ។ បេ ។ លិទ្ធភ្លក្សរសដោយអណ្តាត ១ ។ បេ ។ ប៉ះពាល់ផ្សព្វដោយកាយ ១ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្ត ហើយពិចារណានូវធម៌ ជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ នេះ ធម៌ជាទីពិចារណាដោយឧបេក្ខា ៦ ។

[២៣៩] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សោមនស្ស ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឆ្ងាញ់ពិសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ឆ្ងាញ់ពិសា ជាសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាដ៏ឆ្ងាញ់ពិសា ជាសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ក្នុងរូបទាំង-ឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ១ ក្នុងសំឡេងទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។

មនាបិកេសុ គន្ធេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ រសេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ ។ បេ ។ មនាបិកេសុ ធម្មេសុ គេហសិតំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥមានិ ឆ គេហសិតានិ សោមនស្សានិ ។

(២៣៦) តត្ថ កតមានិ ឆ គេហសិតានិ ទោមនស្សានិ ។ អមនាបិកេសុ រូបេសុ គេហសិតំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា អមនាបិកេសុ សទ្ទេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ គន្ធេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ រសេសុ ។ បេ ។ អមនាបិកេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ ។ បេ ។

កងក្តិនទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ កងរសទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ កងផស្សព្វទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ដ៏ឆ្ងាញ់ពីសា ជាសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនា ដ៏ឆ្ងាញ់ពីសា ជាសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ កងធម៌ទាំងឡាយជាទីគាប់ចិត្ត ១ នេះ សោមនស្ស ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ។

(២៣៦) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ទោមនស្ស ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនឆ្ងាញ់ពីសា ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅកងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនឆ្ងាញ់ពីសា ជាទុក្ខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាមិនឆ្ងាញ់ពីសា ជាទុក្ខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ កងរូបទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ កងសំឡេងទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ កងក្លិនទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ កងរសទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។ កងផស្សព្វទាំងឡាយមិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ ។ បេ ។

អមនាបិកេសុ ធម្មេសុ គេហសិតំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥមានិ ឆ គេហសិតានិ ទោមនស្សានិ ។

(២៣៧) តត្ថ កតមា ឆ គេហសិតា ឧបេក្ខា ។ ឧបេក្ខដ្ឋានិកេសុ រូបេសុ គេហសិតំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា ឧបេក្ខដ្ឋានិកេសុ សទ្ទេសុ ។បេ។ ឧបេក្ខដ្ឋានិកេសុ គន្ធេសុ ។បេ។ ឧបេក្ខដ្ឋានិកេសុ រសេសុ ។បេ។ ឧបេក្ខដ្ឋានិកេសុ ផោដ្ឋព្វេសុ ។បេ។ ឧបេក្ខដ្ឋានិកេសុ ធម្មេសុ គេហសិតំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា

សេចក្ដីមិនឆ្ងាញ់ពីសា ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនឆ្ងាញ់ពីសា ជាទុក្ខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាមិនឆ្ងាញ់ពីសា ជាទុក្ខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មិនជាទីគាប់ចិត្ត ១ នេះទោមនស្ស ៦ អាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ។

(២៣៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឧបេក្ខា ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីឆ្ងាញ់ពីសា ក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនឆ្ងាញ់ពីសា ក៏មិនមែន ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាមិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ក្នុងរូបទាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ ក្នុងសំឡេងទាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ ។ បេ ។ ក្នុងក្លិនទាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ ។ បេ ។ ក្នុងរសទាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ ។ បេ ។ ក្នុងផ្សព្វទាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១ ។ បេ ។ សេចក្ដីឆ្ងាញ់ពីសាក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនឆ្ងាញ់ពីសាក៏មិនមែន ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត វេទនាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ កើតអំពីសម្ផស្សនៃចិត្ត ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលជាទីតាំងនៃឧបេក្ខា ១

ឥមា ច គេហសិតា ឧបេក្ខា ។

(២៣៨) តត្ថ កតមា ឆ ទិដ្ឋិយោ ។ អត្ថិ មេ អត្តាតិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ នត្ថិ មេ អត្តាតិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ អត្តនា អត្តានំ សញ្ជានាមីតិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ អត្តនា អនត្តានំ សញ្ជានាមីតិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ អនត្តនា អត្តានំ សញ្ជានាមីតិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ[១] សោ មេ អយំ អត្តា វទោ វេទេយ្យោ[២] តត្រ តត្រ ទីឃរត្តំ កល្យាណបាបកានំ ធម្មានំ[៣] វិបាកំ បច្ចនុភោតិ ន សោ ជាតោ នាហោសិ ន សោ ជាតោ ភវិស្សតិ និច្ចោ ធុវោ សស្សតោ អវិបរិណាមធម្មោតិ វា អស្ស សច្ចតោ ថេតតោ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ឥមា ឆ ទិដ្ឋិយោ ។

ឆក្កំ ។

---

១ ឱ.ម. ឯត្ថន្តរេ អថវា បនស្ស ឯវំ ទិដ្ឋិ ហោតីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ.ម. វេទេយ្យោតិ ។ ៣ ម. កម្មានំ ។

នេះ ឧបេក្ខា ៦ ដែលអាស្រ័យនូវផ្ទះគឺកាមគុណ ។

(២៣៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទិដ្ឋិ ៦ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ តែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួន ថា អញមានខ្លួន ១ ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ តែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួន ថា អញមិនមានខ្លួន ១ ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ តែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួន ថា អញស្គាល់ច្បាស់នូវខ្លួន ដោយខ្លួន ១ ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ តែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួន ថា អញស្គាល់ច្បាស់នូវសភាពមិនមែនខ្លួន ដោយខ្លួន ១ ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ តែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួន ថា អញស្គាល់ច្បាស់នូវខ្លួន ដោយសភាពមិនមែនខ្លួន ១ ទិដ្ឋិរបស់បុគ្គលនោះ តែងកើតឡើង ដោយទៀងទាត់មាំមួន ថា ខ្លួនរបស់អញនេះ ជាអ្នកពោល អ្នកទទួលផល រមែងទទួលនូវវិបាក នៃធម៌ល្អនិងអាក្រក់ អស់កាលដ៏វែង ក្នុងអារម្មណ៍នោះៗ ខ្លួននោះមិនកើតឡើង ហើយក៏មិនមែន ខ្លួននោះនឹងមិនកើតឡើង ក៏មិនមែន ជាសភាវៈទៀង ឋិតថេរ មាំមួន មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ១ នេះ ទិដ្ឋិ ៦ ។

ចប់ ពួកធម៌ ៦ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គេ សត្តកនិទ្ទេសោ

(៦៣៩) តត្ថ កតមេ សត្ត អនុសយា ។ កាមរាគានុសយោ បដិឃានុសយោ មានានុសយោ ទិដ្ឋានុសយោ វិចិកិច្ឆានុសយោ ភវរាគានុសយោ អវិជ្ជានុសយោ ឥមេ សត្ត អនុសយា ។

(៦៤០) តត្ថ កតមានិ សត្ត បរិយុដ្ឋានានិ ។ កាមរាគបរិយុដ្ឋានំ បដិឃបរិយុដ្ឋានំ មានបរិយុដ្ឋានំ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានំ វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋានំ ភវរាគបរិយុដ្ឋានំ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋានំ ឥមានិ សត្ត បរិយុដ្ឋានានិ ។

(៦៤១) តត្ថ កតមានិ សត្ត សញ្ញោជនានិ ។ កាមរាគសញ្ញោជនំ បដិឃសញ្ញោជនំ មានសញ្ញោជនំ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនំ ភវរាគសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ឥមានិ សត្ត សញ្ញោជនានិ ។

(៦៤២) តត្ថ កតមេ សត្ត អសទ្ធម្មា ។ អសទ្ធោ ហោតិ អហិរិកោ ហោតិ អនោត្តប្បី ហោតិ អប្បស្សុតោ ហោតិ កុសីតោ ហោតិ មុដ្ឋស្សតិ ហោតិ ទុប្បញ្ញោ ហោតិ ឥមេ សត្ត អសទ្ធម្មា ។

[៤៣៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អនុសយក្កិលេស ៧ តើដូចម្ដេច ។ កាមរាគានុស័យ ១ បដិឃានុស័យ ១ មានានុស័យ ១ ទិដ្ឋានុស័យ ១ វិចិកិច្ឆានុស័យ ១ ភវរាគានុស័យ ១ អវិជ្ជានុស័យ ១ នេះ អនុស័យ ៧ ។

[៤៤០] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បរិយុដ្ឋានក្កិលេស ៧ តើដូចម្ដេច ។ កាមរាគបរិយុដ្ឋាន ១ បដិឃបរិយុដ្ឋាន ១ មានបរិយុដ្ឋាន ១ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋាន ១ វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋាន ១ ភវរាគបរិយុដ្ឋាន ១ អវិជ្ជាបរិយុដ្ឋាន ១ នេះ បរិយុដ្ឋានក្កិលេស ៧ ។

[៤៤១] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សញ្ញោជនៈ ៧ តើដូចម្ដេច ។ កាមរាគសញ្ញោជនៈ ១ បដិឃសញ្ញោជនៈ ១ មានសញ្ញោជនៈ ១ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនៈ ១ វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនៈ ១ ភវរាគសញ្ញោជនៈ ១ អវិជ្ជាសញ្ញោជនៈ ១ នេះ សញ្ញោជនៈ ៧ ។

[៤៤២] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អសទ្ធម្ម (ធម៌របស់អសប្បុរស) ៧ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលមិនមានសទ្ធា ១ មិនមានហិរិ ១ មិនមានឱត្តប្បៈ ១ ចេះដឹងតិច ១ មានសេចក្ដីខ្ជិល ១ ភ្លេចស្មារតី ១ មិនមានបញ្ញា ១ នេះ អសទ្ធម្ម ៧ ។

(២៤៣) តត្ថ កតមានិ សត្ត ទុច្ចរិតានិ ។ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ បិសុណា វាចា ផរុសា វាចា សម្ផប្បលាបោ ឥមានិ សត្ត ទុច្ចរិតានិ ។

(២៤៤) តត្ថ កតមេ សត្ត មានា ។ មានោ អតិមានោ មានាតិមានោ ឱមានោ អធិមានោ អស្មិមានោ មិច្ឆាមានោ ឥមេ សត្ត មានា ។

(២៤៥) តត្ថ កតមា សត្ត ទិដ្ឋិយោ ។ ឥធេកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ឯវំវាទី ហោតិ ឯវំទិដ្ឋិ យតោ ខោ ភោ អយំ អត្តា រូបី ចាតុម្មហាភូតិកោ មាតាបេត្តិកសម្ភវោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ

(២៤៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទុច្ចរិត ៧ តើដូចម្ដេច ។ បាណាតិបាត ១ អទិន្នាទាន ១ កាមេសុមិច្ឆាចារ ១ មុសាវាទ ១ បិសុណាវាចា ១ ផរុសវាចា ១ សម្ផប្បលាបៈ ១ នេះ ទុច្ចរិត ៧ ។

(២៤៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មានះ ៧ តើដូចម្ដេច ។ មានះ ១ អតិមានះ ១ មានាតិមានះ ១ ឱមានះ ១ អធិមានះ ១ អស្មិមានះ ១ មិច្ឆាមានះ ១ នេះ មានះ ៧ ។

(២៤៥) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទិដ្ឋិ ៧ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ មានវាទៈយ៉ាងនេះ មានទិដ្ឋិយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ខ្លួននេះ មានរូប កើតអំពីមហាភូតរូប កកើតអំពីមាតាបិតា លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ រមែងមិនមាន ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្លួននេះឯង ឈ្មោះថា ដាច់សូន្យប្រាកដ ។ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ នូវសេចក្ដីវិនាស នូវសេចក្ដីមិនកើតទៀត នៃសត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលពួកនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន

ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ អត្ថិ ខោ ភោ អញ្ញោ អត្តា ទិព្វោ រូបី កាមាវចរោ កពឡីការាហារភក្ខោ(១) តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ សោ ខោ ភោ អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ អត្ថិ ខោ ភោ អញ្ញោ អត្តា ទិព្វោ រូបី មនោមយោ សព្វង្គបច្ចង្គី

---

១ ម. កពឡីការភក្ខោ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ សត្តកនិទ្ទេស

អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន មានខ្លួនដទៃទៀត មានរូបជាទិព្វ ជាកាមាវចរទេវតា (ត្រេចទៅក្នុងភព) មានកវឡិង្ការាហារជាចំណី អ្នកមិនដឹង មិនឃើញ នូវខ្លួននោះឡើយ ឯខ្ញុំទើប ដឹងទើបឃើញ នូវខ្លួននោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ខ្លួននោះឯង លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្លួននេះ ឈ្មោះថា ជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្តីដាច់សូន្យ នូវសេចក្តីវិនាស នូវសេចក្តីមិនកើតទៀត នៃសត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលពួកនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះ មិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ នៃអ្នកដ៏ចំរើន មានខ្លួនដទៃទៀត មានរូបជាទិព្វ សម្រេចដោយឈានចិត្ត មានអវយវៈធំតូចគ្រប់សព្វ

អហីនិន្ទ្រិយោ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ
តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ សោ ខោ ភោ អត្តា
យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន
ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា
សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស
ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ ។ តមញ្ញោ
ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ
វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ
អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ
អត្ថិ ខោ ភោ អញ្ញោ អត្តា សព្វសោ រូបសញ្ញានំ
សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្ត-
សញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ
អាកាសានញ្ចាយតនូបគោ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន

មានឥន្ទ្រិយមិនថោកទាប គឺមានឥន្ទ្រិយពេញលេញ អ្នកមិនដឹង មិនឃើញ នូវខ្លួននោះឡើយ ឯខ្ញុំទើបដឹង ទើបឃើញ នូវខ្លួននោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្លួននោះឯង លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ទើបខ្លួននេះ ឈ្មោះថា ជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ នូវសេចក្ដីវិនាស នូវសេចក្ដីមិនកើតទៀត នៃសត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន មានខ្លួនដទៃ ដែលចូលទៅកាន់អាកាសានញ្ចាយតនភព មានអារម្មណ៍ថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ព្រោះកន្លងនូវរូបសញ្ញា គឺសេចក្ដីសំគាល់ក្នុងរូប ព្រោះអស់ទៅនៃបដិឃសញ្ញា គឺសេចក្ដីសំគាល់ក្នុងអារម្មណ៍ដែលជាទីខ្ទាំងខ្ទប់ចិត្ត ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា គឺសេចក្ដីសំគាល់ ក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេង ៗ ដោយសព្វគ្រប់ អ្នកមិនដឹង

បស្សសិ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ សោ ខោ ភោ
អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន
ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា
សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ
សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេន្តិ ។
តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា
យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច
ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ
ហោតិ អត្ថិ ខោ ភោ អញ្ញោ អត្តា សព្វសោ
អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ
វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគោ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន
បស្សសិ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ សោ ខោ
ភោ អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ
វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ សត្តកនិទ្ទេស

មិនឃើញ នូវខ្លួននោះឡើយ ខ្ញុំទើបដឹង ទើបឃើញ នូវខ្លួននោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្លួននោះឯង លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្លួននេះ ឈ្មោះថា ជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ នូវសេចក្ដីវិនាស នូវសេចក្ដីមិនកើតទៀត នៃសត្វដែលមាននៅដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមានទុ៎ះ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួនទុ៎ះមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន តែថាខ្លួននេះមិនមែនជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន មានខ្លួនដទៃ ដែលកន្លងបង់នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលទៅកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនភព មានអារម្មណ៍ថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ អ្នកមិនដឹង មិនឃើញ នូវខ្លួននោះឡើយ ខ្ញុំទើបដឹង ទើបឃើញ នូវខ្លួននោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្លួននោះឯង លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតឡើយ

ខោ ភោ អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេន្តិ ។ តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ អត្ថិ ខោ ភោ អញ្ញោ អត្តា សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគោ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ សោ ខោ ភោ អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញាបេន្តិ ។

ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ទើបខ្លួននេះ ឈ្មោះថា ជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្តីដាច់សូន្យ នូវសេចក្តីវិនាស នូវសេចក្តីមិនកើតទៀត នៃសត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកនិយាយថាខ្លួនមាននុ៎ះ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួននុ៎ះមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនជាសភាវៈដាច់សូន្យ ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន មានខ្លួនដទៃដែលកន្លងបង់ នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលទៅកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនគត មានអារម្មណ៍ថា អ្វីតិចតួច ក៏មិនមានដូច្នេះ អ្នកមិនដឹង មិនឃើញ នូវខ្លួននោះឡើយ ឯខ្ញុំទើបដឹង ទើបឃើញ នូវខ្លួននោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្លួននោះឯង លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនកើតទៀតឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន ខ្លួននេះ ឈ្មោះថា ជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង សមណ-ព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្តីសូន្យ នូវសេចក្តីវិនាស នូវសេចក្តីមិនកើតទៀត នៃសត្វដែលមាននៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។

តមញ្ញោ ឯវមាហ អត្ថិ ខោ ភោ ឯសោ អត្តា យំ ត្វំ វទេសិ នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ នោ ច ខោ ភោ អយំ អត្តា ឯត្តាវតា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតិ អត្ថិ ខោ ភោ អញ្ញោ អត្តា សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគោ តំ ត្វំ ន ជានាសិ ន បស្សសិ តមហំ ជានាមិ បស្សាមិ សោ ខោ ភោ អត្តា យតោ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរម្មរណា ឯត្តាវតា ខោ ភោ អយំ អត្តា សម្មា សមុច្ឆិន្នោ ហោតីតិ ឥត្ថេកេ សតោ សត្តស្ស ឧច្ឆេទំ វិនាសំ វិភវំ បញ្ញបេន្តិ ។ ឥមា សត្ត ទិដ្ឋិយោ ។

សត្តកំ ។

(២៤៦) តត្ថ កតមានិ អដ្ឋ កិលេសវត្ថូនិ ។ លោភោ ទោសោ មោហោ មានោ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ថីនំ ឧទ្ធច្ចំ ឥមានិ អដ្ឋ កិលេសវត្ថូនិ ។

មានបុគ្គលដទៃ ក្រៅអំពីបុគ្គលនោះ និយាយយ៉ាងនេះថា ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន អ្នកនិយាយថា ខ្លួនមានទុក្ខ ក៏មានមែន ឯខ្ញុំមិននិយាយថា ខ្លួនទុក្ខមិនមានទេ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន តែថាខ្លួននេះ មិនមែនជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន មានខ្លួនដទៃ ដែលគួរដល់ នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយសព្វគ្រប់ ហើយចូលទៅកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនភព អ្នកមិនដឹង មិនឃើញ នូវខ្លួននោះឡើយ ឯខ្ញុំទើបដឹង ទើបឃើញ នូវខ្លួននោះ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ខ្លួននោះឯង លុះកាយបែកធ្លាយទៅកាលណា រមែងដាច់សូន្យ រមែងវិនាស ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ មិនកើតទៀតឡើយ ម្នាលអ្នកដ៏ចំរើន ខ្លួននេះ ឈ្មោះថា ជាសភាវៈដាច់សូន្យដោយពិត ព្រោះហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឯង សមណព្រាហ្មណ៍ពួកមួយ បញ្ញត្តនូវសេចក្ដីដាច់សូន្យ នូវសេចក្ដីវិនាស នូវសេចក្ដីមិនកើតទៀតនៃសត្វដែលមានទៅ ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ នេះ ទិដ្ឋិ ៧ ។

ចប់ ពួកធម៌ ៧ ។

(៤៤៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កិលេសវត្ថុ ៨ តើដូចម្ដេច ។ លោភៈ ១ ទោសៈ ១ មោហៈ ១ មានះ ១ ទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ ថីនៈ ១ ឧទ្ធច្ចៈ ១ នេះ កិលេសវត្ថុ ៨ ។

(២៤៧) តត្ថ កតមានិ អដ្ឋ កុសីតវត្ថូនិ ។ ឥធ ភិក្ខុនា កម្មំ កត្តព្វំ ហោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ កម្មំ ខោ មេ កត្តព្វំ ភវិស្សតិ កម្មំ ខោ បន មេ ករោន្តស្ស កាយោ កិលមិស្សតិ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ បឋមំ កុសីតវត្ថុំ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខុនា កម្មំ កតំ ហោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហំ ខោ កម្មំ អកាសឹ កម្មំ ខោ បន មេ ករោន្តស្ស កាយោ កិលន្តោ ហន្ទ-ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ ទុតិយំ កុសីតវត្ថុំ ។

(៤៤៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុសីតវត្ថុ (ហេតុនៃបុគ្គលខ្ជិល) ៨ តើដូចម្ដេច ។ ការងារ (មានវាស់កាត់ចីវរជាដើម) ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះត្រូវធ្វើ ភិក្ខុនោះមានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ការងារដែលអញត្រូវធ្វើ មុខជានឹងមាន តែកាលបើអញធ្វើការងារ(នោះ) កាយនឹងលំបាក បើដូច្នោះ មានតែអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ១ ។ មួយទៀត ការងារ ភិក្ខុធ្វើរួចហើយ ភិក្ខុនោះមានសេចក្ដីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អញបានធ្វើការងាររួចហើយ តែកាលដែលអញកំពុងធ្វើការងារ កាយលំបាកទៅហើយ បើដូច្នោះ មានតែអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ២ ។

បុន ច បរំ ភិក្ខុនា មគ្គោ គន្តព្វោ ហោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ មគ្គោ ខោ មេ គន្តព្វោ ភវិស្សតិ មគ្គំ ខោ បន មេ គច្ឆន្តស្ស កាយោ កិលមិស្សតិ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ តតិយំ កុសីតវត្ថុ ។

បុន ច បរំ ភិក្ខុនា មគ្គោ គតោ ហោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហំ ខោ មគ្គំ អគមាសឹ មគ្គំ ខោ បន មេ គច្ឆន្តស្ស កាយោ កិលន្តោ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ ចតុត្ថំ កុសីតវត្ថុ ។

បុន ច បរំ ភិក្ខុ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ន លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ តស្ស ឯវំ ហោតិ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ អដ្ឋកនិទ្ទេស

មួយទៀត ភិក្ខុត្រូវដើរផ្លូវ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងត្រូវដើរផ្លូវ តែបើអាត្មាអញដើរផ្លូវ កាយនឹងលំបាក បើដូច្នោះ មានតែអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ៣ ។ មួយទៀត ភិក្ខុដើរផ្លូវរួចហើយ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានដើរផ្លូវរួចហើយ តែកាលដែលអាត្មាអញដើរផ្លូវ កាយលំបាកទៅហើយ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ៤ ។ មួយទៀត ភិក្ខុត្រាច់ទៅកាន់ស្រុកក្តី និគមក្តី ដើម្បីបិណ្ឌបាត តែមិនបានភោជនដ៏សៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លា ឲ្យបរិបូណ៌ ដរាបដល់ឆ្អែតទេ ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា

អហំ ខោ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ នាលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ តស្ស មេ កាយោ កិលន្តោ អកម្មញ្ញោ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ បញ្ចមំ កុសីតវត្ថុ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខុ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហំ ខោ គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ អលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ បារិបូរឹ តស្ស មេ កាយោ គរុកោ(១) អកម្មញ្ញោ មាសាចិតំ មញ្ញេ ហន្ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិក-តស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ ឆដ្ឋំ កុសីតវត្ថុ ។

---

១ ម. កិលន្តោ ។

អាត្មាអញ កាលដែលដើរទៅកាន់ស្រុក ឬនិគមក្តី ដើម្បីបិណ្ឌបាត មិនបានភោជន ដ៏សៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លា ឲ្យបរិបូណ៌ ដរាបដល់ឆ្អែតសោះ កាយរបស់អាត្មាអញនោះ លំបាកទៅហើយ ធ្វើការងារមិនកើតទេ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ៥ ។ មួយទៀត ភិក្ខុដើរទៅកាន់ស្រុក ឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត បានភោជនដ៏សៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លា បរិបូណ៌ ដរាបដល់ឆ្អែត ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ កាលដែលដើរទៅកាន់ស្រុក ឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត បានភោជន ដ៏សៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លា បរិបូណ៌ ដរាបដល់ឆ្អែតដែរហើយ តែកាយរបស់អាត្មាអញនោះធ្ងន់ ធ្វើការងារមិនកើត ទំនងដូចជាសណ្តែកដែលត្រាំទឹក បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ៦ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គេ អដ្ឋកនិទ្ទេសោ

បុន ច បរំ ភិក្ខុនោ ឧប្បន្នោ ហោតិ អប្បមត្តកោ
អាពាធោ តស្ស ឯវំ ហោតិ ឧប្បន្នោ ខោ មេ
អយំ អប្បមត្តកោ អាពាធោ អត្ថិ កប្បោ និបជ្ជិតុំ
ហន្ទាហំ និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារ-
ភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ
អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ សត្តមំ កុសី-
តវត្ថុំ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខុ គិលានា វុដ្ឋិតោ
ហោតិ អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា តស្ស ឯវំ ហោតិ
អហំ ខោ គិលានា វុដ្ឋិតោ អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា
តស្ស មេ កាយោ ទុព្ពលោ អកម្មញ្ញោ ហន្ទាហំ
និបជ្ជាមីតិ សោ និបជ្ជតិ ន វីរិយំ អារភតិ
អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ
អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ អដ្ឋមំ កុសី-
តវត្ថុំ ។ ឥមានិ អដ្ឋ កុសីតវត្ថូនិ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ អដ្ឋកនិទ្ទេស

មួយទៀត ភិក្ខុកើតអាពាធបន្តិចបន្តួច ភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកើតអាពាធបន្តិចបន្តួចនេះហើយ អាត្មាអញគួរតែដេក បើដូច្នោះ អាត្មាអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ៧ ។ មួយទៀត ភិក្ខុជាសះស្បើយអំពីជម្ងឺហើយ តែទើបនឹងសះស្បើយមិនយូរប៉ុន្មាន ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញសះស្បើយអំពីជម្ងឺហើយ តែសះស្បើយមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន កាយរបស់អាត្មាអញនោះនៅមិនទាន់មានកម្លាំង ធ្វើការងារមិនទាន់កើត បើដូច្នោះ អាត្មាអញដេកសិន ភិក្ខុនោះ ក៏ដេក មិនប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះ កុសីតវត្ថុទី ៨ ។ នេះកុសីតវត្ថុ ៨ ។

(២៤៨) តត្ថ កតមេសុ អដ្ឋសុ លោកធម្មេសុ ចិត្តស្ស បដិឃាតោ ។ លាភេ សារាគោ អលាភេ បដិវិរោធោ យសេ សារាគោ អយសេ បដិវិរោធោ បសំសាយ សារាគោ និន្ទាយ បដិវិរោធោ សុខេ សារាគោ ទុក្ខេ បដិវិរោធោ ឥមេសុ អដ្ឋសុ លោកធម្មេសុ ចិត្តស្ស បដិឃាតោ ។

(២៤៩) តត្ថ កតមេ អដ្ឋ អនរិយវោហារា ។ អទិដ្ឋេ ទិដ្ឋវាទិតា អសុតេ សុតវាទិតា អមុតេ មុតវាទិតា អវិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា ទិដ្ឋេ អទិដ្ឋវាទិតា សុតេ អសុតវាទិតា មុតេ អមុតវាទិតា វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា ឥមេ អដ្ឋ អនរិយវោហារា ។

(២៥០) តត្ថ កតមេ អដ្ឋ មិច្ឆត្តា ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តោ

(២៦៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីបង្អៀតបង្អល់ចិត្ត ព្រោះលោកធម៌ ៨ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកត្រអាល ក្នុងលាភ (ការបាន) ១ សេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ ក្នុងអលាភ (ការមិនបាន) ១ សេចក្ដីត្រេកត្រអាល ក្នុងយស ១ សេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ ក្នុងអយស (ការមិនមានយស) ១ សេចក្ដីត្រេកត្រអាល ក្នុងពាក្យសរសើរ ១ សេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ ក្នុងពាក្យតិះដៀល ១ សេចក្ដីត្រេកត្រអាល ក្នុងសុខ ១ សេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ ក្នុងទុក្ខ ១ នេះសេចក្ដីបង្អៀតបង្អល់ចិត្ត ព្រោះលោកធម៌ ៨ ។

(២៦៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វោហារមិនប្រសើរ ៨ តើដូចម្ដេច ។ ការពោលថា ឃើញក្នុងហេតុដែលមិនបានឃើញ ១ ការពោលថា បានឮក្នុងហេតុដែលមិនបានឮ ១ ការពោលថា បានលិទ្ធភ្លក្សក្នុងហេតុដែលមិនបានលិទ្ធភ្លក្ស ១ ការពោលថា បានដឹងក្នុងហេតុដែលមិនបានដឹង ១ ការពោលថា មិនបានឃើញក្នុងហេតុដែលបានឃើញ ១ ការពោលថា មិនបានឮក្នុងហេតុដែលបានឮ ១ ការពោលថា មិនបានលិទ្ធភ្លក្សក្នុងហេតុដែលបានលិទ្ធភ្លក្ស ១ ការពោលថា មិនបានដឹងក្នុងហេតុដែលបានដឹង ១ នេះ វោហារមិនប្រសើរ ៨ ។

(២៧០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មិច្ឆត្តធម៌ (សេចក្ដីខុស) ៨ តើដូចម្ដេច ។ ការយល់ខុស ១ ត្រិះរិះខុស ១ វាចាខុស ១ ការងារខុស ១

មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ឥមេ អដ្ឋ មិច្ឆត្តា ។

(២៥១) តត្ថ កតមេ អដ្ឋ បុរិសទោសា ។ ឥធ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ន សរាមិ ន សរាមីតិ អស្សតិយា និព្ពេឋេតិ អយំ បឋមោ បុរិសទោសោ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ចោទកំយេវ បដិប្ផរតិ កិំ នុ ខោ តុយ្ហំ ពាលស្ស អព្យត្តស្ស ភណិតេន ត្វំបិ នាម មំ ភណិតព្វំ មញ្ញសីតិ អយំ ទុតិយោ បុរិសទោសោ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ចោទកស្សេវ បច្ចារោបេតិ ត្វំបិ ខោសិ ឥត្ថន្នាមំ អាបត្តឹ អាបន្នោ ត្វំ តាវ បឋមំ បដិករោហីតិ អយំ តតិយោ បុរិសទោសោ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខូ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ អដ្ឋកនិទ្ទេស

ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ១ ព្យាយាមខុស ១ ការរលឹកខុស ១ ការតំកល់ចិត្តខុស ១ នេះ មិច្ឆត្តធម៌ ៨ ។

[៤៩១] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ទោសរបស់បុរស ៨ តើដូចម្តេច ។ ពួកភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុ ចោទដោយអាបត្តិ ក៏ដោះស្រាយដោយអសតិ (ការគ្មានស្មារតី) ថា ខ្ញុំនឹកមិនឃើញ ខ្ញុំនឹកមិនឃើញ នេះ ទោសរបស់បុរសទី ១ ។ មួយទៀត ពួកភិក្ខុចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុ ចោទដោយអាបត្តិ ក៏និយាយតបកែនឹងភិក្ខុអ្នកចោទវិញថា ប្រយោជន៍អ្វី អ្នកជាមនុស្សល្ងង់ មិនឈ្លាស មកស្តីថាឲ្យយើង អម្បាលយ៉ាងអ្នក ហ៊ានសម្គាល់យើងថា គួរនឹងស្តីថាបាន នេះ ទោសរបស់បុរសទី ២ ។ មួយទៀត ពួកភិក្ខុចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុ ចោទដោយអាបត្តិ ក៏ត្រឡប់លើកពាក្យរបស់អ្នកចោទវិញថា លោកឯងត្រូវអាបត្តិឈ្មោះនេះ ចូរលោកសំដែងមុនសិនទៅ នេះ ទោសរបស់បុរសទី ៣ ។ មួយទៀត ពួកភិក្ខុចោទ

ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ អញ្ញេនញ្ញំ បដិចរតិ ពហិទ្ធា កថំ អបនាមេតិ កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច បាតុករោតិ អយំ ចតុត្ថោ បុរិសទោសោ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ សង្ឃមជ្ឈេ ពាហាវិក្ខេបកំ ភណតិ អយំ បញ្ចមោ បុរិសទោសោ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ[1] តុណ្ហីភូតោ សង្ឃំ វិហេសេតិ អយំ ឆដ្ឋោ បុរិសទោសោ ។ បុន ច បរំ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ អនាទិយិត្វា សង្ឃំ អនាទិយិត្វា ចោទកំ សាបត្តិកោវ[2] យេន កាមំ បក្កមតិ អយំ សត្តមោ បុរិសទោសោ ។

---

១ ម. ឯត្ថន្តរេ នេវាហំ អាបន្នោម្ហិ ន បនាហំ អនាបន្នោម្ហីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. អាបត្តិកោវ ។

ភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុ ចោទដោយអាបត្តិ ក៏បិទបាំងនូវហេតុដទៃ ដោយហេតុដទៃ យកពាក្យខាងក្រៅ មកបញ្ចេញ ធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ ខឹង មិនត្រេកអរ ឲ្យប្រាកដឡើង នេះ ទោសរបស់បុរសទី ៤ ។ មួយទៀត ពួកភិក្ខុចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុចោទដោយអាបត្តិ ក៏និយាយឆ្កាដៃក្នុងកណ្តាលសង្ឃ នេះ ទោសរបស់បុរសទី ៥ ។ មួយទៀត ពួកភិក្ខុចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុចោទដោយអាបត្តិ ក៏នៅស្ងៀម ធ្វើសង្ឃឲ្យលំបាក នេះ ទោសរបស់បុរសទី ៦ ។ មួយទៀត ពួកភិក្ខុចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុចោទដោយអាបត្តិ ក៏មិនអើពើនឹងសង្ឃ មិនអើពើនឹងភិក្ខុអ្នកចោទ ជាបុគ្គលមានអាបត្តិ ដើរចៀសចេញទៅតាមប្រាថ្នា នេះ ទោសរបស់បុរសទី ៧ ។

បុន ច បរំ ភិក្ខូ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា ចោទេន្តិ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខូហិ អាបត្តិយា ចោទិយមានោ ឯវមាហ កិន្នុខោ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ អតិពាឡ្ហំ មយិ ព្យាវដា ហន្ទាហំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សាមីតិ សោ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា ឯវមាហ ហន្ទ ខោ តុម្ហេ អាយស្មន្តោ អត្តមនា ហោថាតិ អយំ អដ្ឋមោ បុរិសទោសោ ឥមេ អដ្ឋ បុរិសទោសា ។

(២៨២) តត្ថ កតមេ អដ្ឋ អសញ្ញីវាទា ។ រូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញីតិ នំ បញ្ញាបេន្តិ អរូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញីតិ នំ បញ្ញាបេន្តិ រូបី ច អរូបី ច អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញីតិ នំ បញ្ញាបេន្តិ

មួយទៀត ពួកភិក្ខុ ចោទភិក្ខុផងគ្នាដោយអាបត្តិ ភិក្ខុនោះ កាលបើត្រូវពួកភិក្ខុ ចោទដោយអាបត្តិ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកមានអាយុទាំងឡាយ លោកខ្វល់ខ្វាយនឹងខ្ញុំ ហួសប្រមាណ ធ្វើអ្វីឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងលាសិក្ខា វិលត្រឡប់ទៅកាន់ភេទថោកទាបវិញ ភិក្ខុនោះលុះលាសិក្ខា វិលត្រឡប់ទៅកាន់ភេទថោកទាបហើយ ក៏និយាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកមានអាយុទាំងឡាយ ឥឡូវនេះ លោកទាំងឡាយ ចូរជាអ្នកមានចិត្តត្រេកអរចុះ នេះ ទោសរបស់បុរសទី៨ នេះ ទោសរបស់បុរស ៨ ។

(២៧២) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អសញ្ញីវាទ ៨ តើដូចម្ដេច ។ ខ្លួនមានរូប[១] មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ ខ្លួនមិនមានរូប[២] មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ ខ្លួនមានរូបខ្លះមិនមានរូបខ្លះ[៣] មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១

---

១ សំដៅយករូបកសិណ ។ ២ និមិត្តរបស់អរូបសមាបត្តិ ។ ៣ រូបជ្ឈានអរូបជ្ឈាន ។ អដ្ឋកថា ។

នេវ រូបី នារូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ អន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ អនន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញី[១] នំ បញ្ញបេន្តិ អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញី[១] នំ បញ្ញបេន្តិ នេវន្តវា នានន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ អសញ្ញី[១] នំ បញ្ញបេន្តិ ឥមេ អដ្ឋ អសញ្ញីវាទា ។

(២៥៣) តត្ថ កតមេ អដ្ឋ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ។ រូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ

១ ម. អសញ្ញីតិ ។

ខ្លួនមានរូបក៏មិនមែន មិនមានរូបក៏មិនមែន (១) មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ ខ្លួនមានទីបំផុត (២) មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ ខ្លួនមិនមានទីបំផុត (៣) មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ ខ្លួនមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានទីបំផុតខ្លះ(៤) មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ ខ្លួនមានទីបំផុតក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុតក៏មិនមែន(៥) មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មិនមានសញ្ញា ១ នេះ អសញ្ញីវាទ ៨ ។

[២៥៣] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ ៨ តើដូចម្តេច ។ ខ្លួនមានរូប មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់

---

១ ការយល់ឃើញដោយការត្រិះរិះតែម្យ៉ាង ។ ២ កសិណតូច ។ ៣ កសិណធំ ។ ៤ កសិណមានទីបំផុតនិងមិនមានទីបំផុត ។ ៥ ការយល់ឃើញដោយការត្រិះរិះ ។ អដ្ឋកថា ។

នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ អរូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ រូបី ច អរូបី ច អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ នេវ រូបី នារូបី អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ អន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញាបេន្តិ អនន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ អន្តវា ច អនន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ

ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១ ខ្លួនមិនមានរូប មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១ ខ្លួនមានរូបខ្លះ មិនមានរូបខ្លះ មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១ ខ្លួនមានរូប ក៏មិនមែន មិនមានរូបក៏មិនមែន មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១ ខ្លួនមានទីបំផុត មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១ ខ្លួនមិនមានទីបំផុត មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ១ ខ្លួនមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានទីបំផុតខ្លះ មិនមានរោគ ខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១

នេវន្តវា នានន្តវា អត្តា ហោតិ អរោគោ បរម្មរ-

ណាតិ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីតិ នំ បញ្ញបេន្តិ

ឥមេ អដ្ឋ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា ។

អដ្ឋកំ ។

(២៥៤) តត្ថ កតមានិ នវ អាឃាតវត្ថូនិ ។

អនត្ថំ មេ អចរីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរតី-

តិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតីតិ អាឃា-

តោ ជាយតិ បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ

អនត្ថំ ចរតិ អនត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ

អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ អត្ថំ ចរតិ

ខ្លួនមានមានទីបំផុត ក៏មិនមែន មិនមានទីបំផុត ក៏មិនមែន មិនមានពេលខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយ បញ្ញត្តនូវខ្លួននោះថា មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ១ នេះនេវសញ្ញានាសញ្ញីវាទ ៨ ។

ចប់ ពួកធម៌ ៨ ។

(៩៩៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាឃាតវត្ថុ (ហេតុនៃគំនុំ) ៩ តើដូចម្ដេច ។ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់ជនជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់ជនជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់ជនជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមានប្រយោជន៍ ដល់ជនមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត

អត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ ឥមានិ នវ អាឃាតវត្ថូនិ ។

[២៥៥] តត្ថ កតមានិ នវ បុរិសមលានិ ។ កោធោ មក្ខោ ឥស្សា មច្ឆរិយំ មាយា សាឋេយ្យំ មុសាវាទោ បាបិច្ឆា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឥមានិ នវ បុរិសមលានិ ។

[២៥៦] តត្ថ កតមេ នវវិធា មានា ។ សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ សទិសស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ

នូវអំពើមានប្រយោជន៍ ដល់ជនមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្ត របស់អញ ១ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមានប្រយោជន៍ ដល់ជន មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្ត របស់អញ ១ នេះ អាឃាតវត្ថុ ៩ ។

(២៥៥) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មន្ទិលរបស់បុរស ៩ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីក្រោធ ១ សេចក្ដីលុបគុណ ១ សេចក្ដីច្រណែន ១ សេចក្ដីកំណាញ់ ១ ការលាក់ពុតត្បុត ១ សេចក្ដីអួតអាង ១ ការពោលពាក្យមិនពិត ១ សេចក្ដីប្រាថ្នាដ៏លាមក ១ សេចក្ដីយល់ឃើញខុស ១ នេះ មន្ទិលរបស់បុរស ៩ ។

(២៥៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មានះយ៉ាង ៩ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលប្រសើរជាងគេថា អញប្រសើរជាងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលប្រសើរជាងគេថា អញស្មើនឹងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលប្រសើរជាងគេថា អញថោកទាបជាងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលស្មើនឹងគេថា អញប្រសើរជាងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន របស់បុគ្គលស្មើនឹងគេថា អញស្មើនឹងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលស្មើនឹងគេថា អញថោកទាបជាងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលថោកទាបជាងគេថា អញប្រសើរជាងគេ ១

ហីនស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ ឥមេ នវវិធា មានា ។

(២៥៧) តត្ថ កតមេ នវ តណ្ហាមូលកា ធម្មា ។ តណ្ហំ បដិច្ច បរិយេសនា បរិយេសនំ បដិច្ច លាភោ លាភំ បដិច្ច វិនិច្ឆយោ វិនិច្ឆយំ បដិច្ច ឆន្ទរាគោ ឆន្ទរាគំ បដិច្ច អជ្ឈោសានំ អជ្ឈោសានំ បដិច្ច បរិគ្គហោ បរិគ្គហំ បដិច្ច មច្ឆរិយំ មច្ឆរិយំ បដិច្ច អារក្ខោ អារក្ខាធិករណំ បដិច្ច ទណ្ឌាទានំ សត្ថាទានំ កលហោ វិគ្គហោ វិវាទោ តុវំតុវំ បេសុញ្ញំ មុសាវាទោ អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ ឥមេ នវ តណ្ហាមូលកា ធម្មា ។

(២៥៨) តត្ថ កតមានិ នវ ឥញ្ជិតានិ ។

សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញស្មើនឹងគេ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ របស់បុគ្គលថោកទាបជាងគេ ថា អញថោកទាបជាងគេ ១ នេះ មានះ ៩ ។

[២៨៧] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ធម៌មានតណ្ហាជាមូល ៩ តើដូចម្ដេច ។ ការស្វែងរក (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យតណ្ហា ១ លាភ (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យការស្វែងរក ១ សេចក្ដីត្រិះរិះ (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យលាភ ១ ឆន្ទរាគ (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីត្រិះរិះ ១ សេចក្ដីចូលចិត្តខ្លាំង (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យឆន្ទរាគ ១ សេចក្ដីប្រកាន់ (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីចូលចិត្តខ្លាំង ១ សេចក្ដីកំណាញ់ (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីប្រកាន់ ១ ការរក្សា (កើតមាន) ព្រោះអាស្រ័យសេចក្ដីកំណាញ់ ១ ការកាន់ដំបង កាន់សស្ត្រាវុធ ឈ្លោះទាស់ទែង ជជែកគ្នាថា ឯងៗ ការពោលពាក្យញុះញង់ ការពោលពាក្យកុហក អកុសលធម៌ដ៏លាមកដ៏ច្រើន (កើតមាន) ព្រោះការរក្សាជាហេតុ ១ នេះ ធម៌មានតណ្ហាជាមូល ៩ ។

[២៨៨] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីញាប់ញ័រ[១] ៩ តើដូចម្ដេច ។

---

១ សេចក្ដីញាប់ញ័រ ៩ យ៉ាងនេះ សំដែងតាមប្រភេទរបស់មានះ ។ អដ្ឋកថា ។

អស្មីតិ ឥញ្ជិតមេតំ អហមស្មីតិ ឥញ្ជិតមេតំ អយមហមស្មីតិ ឥញ្ជិតមេតំ ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ រូបី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ អរូបី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ សញ្ញី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ អសញ្ញី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ ឥញ្ជិតមេតំ ឥមានិ នវ ឥញ្ជិតានិ ។

(២៨៩) តត្ថ កតមានិ នវ មញ្ញិតានិ នវ ផន្ទិតានិ នវ បបញ្ចិតានិ នវ សង្ខតានិ ។ អស្មីតិ សង្ខតមេតំ អហមស្មីតិ សង្ខតមេតំ[១] អយមហមស្មីតិ សង្ខតមេតំ ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតំ[២] រូបី ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតំ អរូបី ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតំ សញ្ញី ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតំ អសញ្ញី ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតំ

---

១ ឱ. ឥមេ បាឋា ន ទិស្សន្តិ ។ ២ ឱ. ឯត្ថន្តរេ ន ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតន្តិ ទិស្សន្តិ ។

ពាក្យថា មាន នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញមាន នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនេះមាន នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនឹងមាន នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនឹងមានរូប នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនឹងមិនមានរូប នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនឹងមានសញ្ញា នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនឹងមិនមានសញ្ញា នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ ពាក្យថា អញនឹងមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន នេះជាសេចក្ដីញាប់ញ័រ ១ នេះ សេចក្ដីញាប់ញ័រ ៩ ។

(៦៥៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សេចក្ដីសំគាល់ ៩ សេចក្ដីយល់ឃើញ ៩ ដំណើរយឺតយូរ ៩ សង្ខតធម៌ (ធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង) ៩ តើដូចម្ដេច ។ ពាក្យថា មាន នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញមាន នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញនេះមាន នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញនឹងមាន នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញនឹងមានរូប នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញនឹងមិនមានរូប នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញនឹងមានសញ្ញា នេះជាសង្ខតធម៌ ១ ពាក្យថា អញនឹងមិនមានសញ្ញា នេះជាសង្ខតធម៌ ១

នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ សង្ខតមេតំ ឥមានិ នវ សង្ខតានិ ។

ទសកំ ។

[២៦០] តត្ថ កតមានិ ទស កិលេសវត្ថូនិ ។ លោភោ ទោសោ មោហោ មានោ ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា ថីនំ ឧទ្ធច្ចំ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ ឥមានិ ទស កិលេសវត្ថូនិ ។

[២៦១] តត្ថ កតមានិ ទស អាឃាតវត្ថូនិ ។ អនត្ថំ មេ អចរីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អនត្ថំ មេ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ អនត្ថំ ចរតិ អនត្ថំ ចរិស្សតីតិ

ពាក្យថា អញនឹងមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន នេះជាសង្ខតធម៌ ១ នេះ សង្ខតធម៌ ៩ ។

ចប់ ពួកធម៌ ៩ ។

(៦៦០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កិលេសវត្ថុ ១០ តើដូចម្ដេច ។ លោភៈ ១ ទោសៈ ១ មោហៈ ១ មានះ ១ ទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ ថីនៈ ១ ឧទ្ធច្ចៈ ១ អហិរិកៈ ១ អនោត្តប្បៈ ១ នេះ កិលេសវត្ថុ ១០ ។

(៦៦១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាឃាតវត្ថុ ១០ យ៉ាង តើដូចម្ដេច ។ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់អញ ១ គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនមានប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់អញ ១

អាឃាតោ ជាយតិ អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ អត្ថំ ចរតិ អត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាឃាតោ ជាយតិ អដ្ឋានេ វា បន អាឃាតោ ជាយតិ ឥមានិ ទស អាឃាតវត្ថូនិ ។

(៩៦២) តត្ថ កតមេ ទស អកុសលកម្មបថា ។ បាណាតិបាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុមិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ បិសុណា វាចា ផរុសា វាចា សម្ផប្បលាបោ អភិជ្ឈា ព្យាបាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឥមេ ទស អកុសលកម្មបថា ។

(៩៦៣) តត្ថ កតមានិ ទស សញ្ញោជនានិ ។ កាមរាគសញ្ញោជនំ បដិឃសញ្ញោជនំ មានសញ្ញោជនំ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនំ សីលព្វតបរាមាសសញ្ញោជនំ ភវរាគសញ្ញោជនំ ឥស្សាសញ្ញោជនំ មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ ឥមានិ ទស សញ្ញោជនានិ ។

(៩៦៤) តត្ថ កតមេ ទស មិច្ឆត្តា ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តោ

គំនុំកើតឡើងថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមានប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់មិនជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមានប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់មិនជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ១ ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមានប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្តរបស់អញ ១ ឬថា គំនុំកើតឡើង ក្នុងទីមិនគួរ ១ នេះ អាឃាតវត្ថុ ១០ ។

(២៦២) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អកុសលកម្មបថ ១០ តើដូចម្ដេច ។ បាណាតិបាត ១ អទិន្នាទាន ១ កាមេសុមិច្ឆាចារ ១ មុសាវាទ ១ បិសុណាវាចា ១ ផរុសវាចា ១ សម្ផប្បលាបៈ ១ អភិជ្ឈា ១ ព្យាបាទ ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ នេះ អកុសលកម្មបថ ១០ ។

(២៦៣) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សញ្ញោជនៈ ១០ តើដូចម្ដេច ។ កាមរាគសញ្ញោជនៈ ១ បដិឃសញ្ញោជនៈ ១ មានសញ្ញោជនៈ ១ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនៈ ១ វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនៈ ១ សីលព្វតបរាមាសសញ្ញោជនៈ ១ ភវរាគសញ្ញោជនៈ ១ ឥស្សាសញ្ញោជនៈ ១ មច្ឆរិយសញ្ញោជនៈ ១ អវិជ្ជាសញ្ញោជនៈ ១ នេះ សញ្ញោជនៈ ១០ ។

(២៦៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មិច្ឆត្តធម៌ (សេចក្ដីខុស) ១០ តើដូចម្ដេច ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ មិច្ឆាសង្កប្បៈ ១ មិច្ឆាវាចា ១ មិច្ឆាកម្មន្តៈ ១

មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ មិច្ឆាញាណំ មិច្ឆាវិមុត្តិ ឥមេ ទស មិច្ឆត្តា ។

(២៦៥) តត្ថ កតមា ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ យិដ្ឋំ នត្ថិ ហុតំ នត្ថិ សុកដទុក្កដានំ កម្មានំ ផលវិបាកោ នត្ថិ អយំ លោកោ នត្ថិ បរោ លោកោ នត្ថិ មាតា នត្ថិ បិតា នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តិ អយំ ទសវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

(២៦៦) តត្ថ កតមា ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។ សស្សតោ លោកោតិ វា អសស្សតោ លោកោតិ វា អន្តវា លោកោតិ វា អនន្តវា លោកោតិ វា តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ វា អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ វា ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា

មិច្ឆាអាជីវៈ ១ មិច្ឆាវាយាមៈ ១ មិច្ឆាសតិ ១ មិច្ឆាសមាធិ ១ មិច្ឆាញាណ ១ មិច្ឆាវិមុត្តិ ១ នេះ មិច្ឆត្តធម៌ ១០ ។

(២៦៥) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ តើដូចម្តេច ។ ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយ មិនមានផល ១ ការបូជាធំ មិនមានផល ១ ការបូជាតូច មិនមានផល ១ ផលវិបាកនៃកម្មដែលសត្វធ្វើល្អ និងធ្វើអាក្រក់ មិនមាន ១ លោកនេះ មិនមាន ១ លោកដទៃ មិនមាន ១ មាតា មិនមានគុណ ១ បិតា មិនមានគុណ ១ សត្វជាឧបបាតិកៈកំណើត មិនមាន ១ សមណព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ក្នុងលោក អ្នកប្រព្រឹត្តល្អ ប្រតិបត្តិល្អ ដែលបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តមខ្លួនឯង នូវលោកនេះ និងលោកខាងមុខ ហើយប្រកាស មិនមាន ១ នេះ មិច្ឆាទិដ្ឋិ មានវត្ថុ ១០ ។

(២៦៦) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ (ទិដ្ឋិដែលប្រកាន់ថា លោកមានទីបំផុត) មានវត្ថុ ១០ តើដូចម្តេច ។ លោកទៀង ១ លោកមិនទៀង ១ លោកមានទីបំផុត ១ លោកមិនមានទីបំផុត ១ ជីវិតគឺសរីរៈ ១ ជីវិតដទៃ សរីរៈដទៃ ១ សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់កើតទៀត ១ សត្វខាងមុខអំពីសេចក្តីស្លាប់មិនកើតទៀត ១

ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរម្មរណាតិ វា អយំ ទសវត្ថុកា អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ ។

ទសកំ ។

[២៦៧] តត្ថ កតមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ ។ អស្មីតិ ហោតិ ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ ឯវស្មីតិ ហោតិ អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ អសស្មីតិ ហោតិ សាតស្មីតិ ហោតិ សិយន្តិ ហោតិ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ អបាហំ សិយន្តិ ហោតិ អបាហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ អបាហំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ

សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀតក៏មាន មិនកើតទៀតក៏មាន ១ សត្វខាងមុខអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កើតទៀត ក៏មិនមែន មិនកើតទៀតក៏មិនមែន ១ នេះ អន្តគ្គាហិកទិដ្ឋិ មាន ១០ ។

ចប់ ពួកធម៌ ១០ ។

(៦៦៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ តណ្ហាវិចរិត (ការប្រព្រឹត្តិនៃតណ្ហា) ១៨ អាស្រ័យខន្ធបញ្ចកៈខាងក្នុង តើដូចម្ដេច ។ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន យ៉ាងនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន យ៉ាងនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញទៀង ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញសុខស្រួល ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ១ តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន យ៉ាងនេះ ១

អថាហំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។

(២៦៨) កថញ្ច អស្មីតិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អនវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អស្មីតិ ឆន្ទំ បដិលភតិ អស្មីតិ មានំ បដិលភតិ អស្មីតិ ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ ឥត្ថស្មីតិ វា ឯវស្មីតិ វា អញ្ញថាស្មីតិ វា ។

(២៦៩) កថញ្ច ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ ។ ខត្តិយោស្មីតិ វា ព្រាហ្មណោស្មីតិ វា វេស្សោស្មីតិ វា សុទ្ទោស្មីតិ វា គហដ្ឋោស្មីតិ វា បព្វជិតោស្មីតិ វា ទេវោស្មីតិ វា មនុស្សោស្មីតិ វា រូបីស្មីតិ វា អរូបីស្មីតិ វា សញ្ញីស្មីតិ វា អសញ្ញីស្មីតិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញីស្មីតិ វា ឯវំ ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ ។

តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការដទៃ ១ ។

(២៦៨) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមាន តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនឲ្យបែកចេញពីគ្នាហើយ បាននូវឆន្ទៈ ថា អញមាន បាននូវមានះ ថា អញមាន បាននូវទិដ្ឋិ ថា អញមាន កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើម នោះ មាន ដំណើរយឺតយូរនេះ ក៏មានថា អញមាន ដោយប្រការនេះខ្លះ ថា អញមានយ៉ាងនេះខ្លះ ថា អញមាន ដោយប្រការដទៃខ្លះ ។

(២៦៩) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមានដោយប្រការនេះ តើដូចម្ដេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ថា អញ ជាក្សត្រ ឬថា អញ ជាព្រាហ្មណ៍ ថា អញ ជាអ្នកជំនួញ ឬថា អញ ជាអ្នកគ្រួ ថា អញ ជាគ្រហស្ថ ឬថា អញ ជាបព្វជិត ថា អញ ជាទេវតា ឬថា អញ ជាមនុស្ស ថា អញ មានរូប ឬថា អញ មិនមានរូប ថា អញ មានសញ្ញា ឬថា អញ មិនមានសញ្ញា ថា អញ មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិត ថា អញមាន ដោយប្រការនេះ ។

(២៧០) កតមញ្ច ឯវំស្មីតិ ហោតិ ។ យំ ពុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ តថាហំ ខត្តិយោស្មីតិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ តថាហំ ព្រាហ្មណោស្មីតិ វា យថា សោ វេស្សោ តថាហំ វេស្សោស្មីតិ វា យថា សោ សុទ្ទោ តថាហំ សុទ្ទោស្មីតិ វា យថា សោ គហដ្ឋោ តថាហំ គហដ្ឋោស្មីតិ វា យថា សោ បព្វជិតោ តថាហំ បព្វជិតោស្មីតិ វា យថា សោ ទេវោ តថាហំ ទេវោស្មីតិ វា យថា សោ មនុស្សោ តថាហំ មនុស្សោស្មីតិ វា យថា សោ រូបី តថាហំ រូបីស្មីតិ វា យថា សោ អរូបី តថាហំ អរូបីស្មីតិ វា យថា សោ សញ្ញី តថាហំ សញ្ញីស្មីតិ វា យថា សោ អសញ្ញី តថាហំ អសញ្ញីស្មីតិ វា យថា សោ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី តថាហំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីស្មីតិ វា ឯវំ ឯវំស្មីតិ ហោតិ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ អដ្ឋារសកនិទ្ទេស

(២៧០) ចុះតណ្ហាវិចរិត ថា អញមាន យ៉ាងនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបធៀបនឹងបុគ្គលដទៃ ថា បុគ្គលនោះ ជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញ ក៏ជាក្សត្រ យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះ ជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញក៏ជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះដែរ ថា បុគ្គលនោះ ជាអ្នកជំនួញ យ៉ាងណា អញ ក៏ជាអ្នកជំនួញ យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាអ្នកគ្រួ យ៉ាងណា អញក៏ជាអ្នកគ្រួ យ៉ាងនោះដែរ ថា បុគ្គលនោះជាគ្រហស្ថ យ៉ាងណា អញក៏ជាគ្រហស្ថ យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាបព្វជិត យ៉ាងណា អញក៏ជាបព្វជិត យ៉ាងនោះដែរ ថា បុគ្គលនោះជាទេវតា យ៉ាងណា អញក៏ជាទេវតា យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាមនុស្ស យ៉ាងណា អញក៏ជាមនុស្ស យ៉ាងនោះដែរ ថា បុគ្គលនោះមានរូប យ៉ាងណា អញក៏មានរូប យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះមិនមានរូប យ៉ាងណា អញក៏មិនមានរូប យ៉ាងនោះដែរ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា យ៉ាងណា អញក៏មានសញ្ញា យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះមិនមានសញ្ញា យ៉ាងណា អញក៏មិនមានសញ្ញា យ៉ាងនោះដែរ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិត ថា អញមានយ៉ាងនេះ ។

[៤៧១] កតមញ្ច អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ ។ យំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ នាហំ តថា ខត្តិយោស្មីតិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ នាហំ តថា ព្រាហ្មណោស្មីតិ វា យថា សោ វេស្សោ នាហំ តថា វេស្សោស្មីតិ វា យថា សោ សុទ្ទោ នាហំ តថា សុទ្ទោស្មីតិ វា យថា សោ គហដ្ឋោ នាហំ តថា គហដ្ឋោស្មីតិ វា យថា សោ បព្វជិតោ នាហំ តថា បព្វជិតោស្មីតិ វា យថា សោ ទេវោ នាហំ តថា ទេវោស្មីតិ វា យថា សោ មនុស្សោ នាហំ តថា មនុស្សោស្មីតិ វា យថា សោ រូបី នាហំ តថា រូបីស្មីតិ វា យថា សោ អរូបី នាហំ តថា អរូបីស្មីតិ វា យថា សោ សញ្ញី នាហំ តថា សញ្ញីស្មីតិ វា យថា សោ អសញ្ញី នាហំ តថា អសញ្ញីស្មីតិ វា

(៤៧១) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខន្ធទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃ ថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះទេ ថា បុគ្គលនោះជាអ្នកជំនួញ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាអ្នកជំនួញ យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាអ្នកគ្រួ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាអ្នកគ្រួ យ៉ាងនោះទេ ថា បុគ្គលនោះជាគ្រហស្ថ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាគ្រហស្ថ យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាបព្វជិត យ៉ាងណា អញមិនមែនជាបព្វជិត យ៉ាងនោះទេ ថា បុគ្គលនោះជាទេវតា យ៉ាងណា អញមិនមែនជាទេវតា យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាមនុស្ស យ៉ាងណា អញមិនមែនជាមនុស្ស យ៉ាងនោះទេ ថា បុគ្គលនោះមានរូប យ៉ាងណា អញមិនមានរូប យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះមិនមានរូប យ៉ាងណា អញមិនមែនមិនមានរូប យ៉ាងនោះទេ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា យ៉ាងណា អញមិនមានសញ្ញា យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះមិនមានសញ្ញា យ៉ាងណា អញមិនមែនមិនមានសញ្ញា យ៉ាងនោះទេ ថា

យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី អហំ តថា នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីស្មីតិ វា អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ ។

(២៧២) កថញ្ច ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អនវការិំ ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ភវិស្សន្តិ ឆន្ទំ បដិលភតិ ភវិស្សន្តិ មានំ បដិលភតិ ភវិស្សន្តិ ទិដ្ឋិំ បដិលភតិ តស្មិំ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ វា ឯវំ ភវិស្សន្តិ វា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ វា ។

(២៧៣) កថញ្ច ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។ ខត្តិយោ ភវិស្សន្តិ វា ព្រាហ្មណោ ភវិស្សន្តិ វា វេស្សោ ភវិស្សន្តិ វា សុទ្ទោ ភវិស្សន្តិ វា គហដ្ឋោ ភវិស្សន្តិ វា បព្វជិតោ ភវិស្សន្តិ វា ទេវោ ភវិស្សន្តិ វា មនុស្សោ ភវិស្សន្តិ វា រូបី ភវិស្សន្តិ វា អរូបី ភវិស្សន្តិ វា

បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ ។

(៤៧២) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនឲ្យបែកចេញពីគ្នា ហើយបាននូវឆន្ទៈថា អញនឹងមាន បាននូវមានះថា អញនឹងមាន បាននូវទិដ្ឋិថា អញនឹងមាន កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើមនោះមាន ដំណើរយឺតយូរនេះក៏មាន ថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះខ្លះ ថា អញនឹងមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃខ្លះ ។

(៤៧៣) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហាថា អញនឹងជាក្សត្រ ឬថា អញនឹងជាព្រាហ្មណ៍ ថា អញនឹងជាអ្នកជំនួញ ឬថា អញនឹងជាអ្នកគ្រួ ថា អញនឹងជាគ្រហស្ថ ឬថា អញនឹងជាបព្វជិត ថា អញនឹងជាទេវតា ឬថា អញនឹងជាមនុស្ស ថា អញនឹងជាបុគ្គលមិនមានរូប ឬថា អញនឹងជាបុគ្គលមានរូប ថា

សញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា អសញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា ឯវំ ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។

(២៧៤) កតមញ្ច ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។ ឥមំ ពុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ តថាយំ ខត្តិយោ ភវិស្សន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ តថាយំ ព្រាហ្មណោ ភវិស្សន្តិ វា ។បេ។ យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី តថាយំ នេវ សញ្ញី នា-សញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា ឯវំ ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។

(២៧៥) កតមញ្ច អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។ ឥមំ ពុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ នាយំ តថា ខត្តិយោ ភវិស្សន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ នាយំ តថា ព្រាហ្មណោ ភវិស្សន្តិ វា ។បេ។

អញ្ញទឹងជាបុគ្គលមានសញ្ញា ឬថា អញ្ញទឹងជាបុគ្គលមិនមានសញ្ញា ថា អញ្ញទឹងជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញ្ញទឹងមាន ដោយប្រការនេះ ។

(៦៧៦) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញ្ញទឹងមាន យ៉ាងនេះ តើដូចម្ដេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបទឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញ្ញទឹងបានជាក្សត្រ យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញ្ញទឹងបានជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះដែរ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញ្ញទឹងមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនេះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញ្ញទឹងមាន យ៉ាងនេះ ។

(៦៧៨) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញ្ញទឹងមាន ដោយប្រការដទៃ តើដូចម្ដេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួន ទៅប្រៀបទឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញ្ញទឹងមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញ្ញទឹងមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះទេ ។ បេ ។

យថា សោ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី នាហំ តថា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា ឯវំ អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។

(២៧៦) កថញ្ច អសស្មីតិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អនវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ និច្ចោស្មិ ធុវោស្មិ សស្សតោស្មិ អវិបរិ-ណាមធម្មោស្មីតិ ឯវំ អសស្មីតិ ហោតិ ។

(២៧៧) កថញ្ច សាតស្មីតិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អនវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឧច្ឆិជ្ជិស្សាមិ វិនស្សិស្សាមិ ន ភវិស្សាមីតិ ឯវំ សាតស្មីតិ ហោតិ ។

(២៧៨) កថញ្ច សិយន្តិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អនវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ សិយន្តិ ឆន្ទំ បដិលភតិ សិយន្តិ មានំ

ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញនឹងមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃ ។

(២៧៦) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញទៀង តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនឲ្យបែកចេញពីគ្នា ថា អញជាបុគ្គលទៀង មាំមួន ប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហា-វិចរិតថា អញទៀង ។

(២៧៧) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញសុខស្រួល តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនឲ្យបែកចេញពីគ្នា ថា អញនឹងដាច់សូន្យ នឹងវិនាស នឹងមិនកើតទៀត យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញសុខស្រួល ។

(២៧៨) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនឲ្យបែកចេញពីគ្នា ហើយបាននូវឆន្ទៈថា អញគួរមាន បាននូវមានះថា

បដិលភតិ សិយន្តិ ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោតិ ឥត្ថំ សិយន្តិ វា ឯវំ សិយន្តិ វា អញ្ញថា សិយន្តិ វា ។

(២៧៩) កតមញ្ច ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។ ខត្តិយោ សិយន្តិ វា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា វេស្សោ សិយន្តិ វា សុទ្ទោ សិយន្តិ វា គហដ្ឋោ សិយន្តិ វា បព្វជិតោ សិយន្តិ វា ទេវោ សិយន្តិ វា មនុស្សោ សិយន្តិ វា រូបី សិយន្តិ វា អរូបី សិយន្តិ វា សញ្ញី សិយន្តិ វា អសញ្ញី សិយន្តិ វា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។

(២៨០) កតមញ្ច ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។ យំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ តថាហំ ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ តថាហំ ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។បេ។

អញគួរមាន បានទូវទិដ្ឋិថា អញគួរមាន កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើម នោះមាន ដំណើរយឺតយូរនេះក៏មាន ថា អញគួរមាន ដោយប្រការនេះខ្លះ ថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃខ្លះ ។

(៤៧៩) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ថា អញគួរតែជាក្សត្រ ឬថា អញគួរតែជាព្រាហ្មណ៍ ថា អញគួរតែជាអ្នកជំនួញ ឬថា អញគួរតែជាអ្នកគ្រួ ថា អញគួរតែជាគ្រហស្ថ ឬថា អញគួរតែជាបព្វជិត ថា អញគួរតែជាទេវតា ឬថា អញគួរតែជាមនុស្ស ថា អញគួរតែជាបុគ្គលមានរូប ឬថា អញគួរតែជាបុគ្គលមិនមានរូប ថា អញគួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ឬថា អញគួរតែជាបុគ្គលមិនមានសញ្ញា ថា អញគួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ។

(៤៨០) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃ ថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញគួរតែជាក្សត្រ យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញគួរតែជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះដែរ ។បេ។

យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី តថាហំ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។

(២៨១) កថញ្ច អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ នាហំ តថា ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ នាហំ តថា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។បេ។ យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី នាហំ តថា នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។

(២៨២) កថញ្ច អបាហំ សិយន្តិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អនវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ អបាហំ សិយន្តិ ឆន្ទំ បដិលភតិ អបាហំ សិយន្តិ មានំ បដិលភតិ អបាហំ សិយន្តិ

ថា បុគ្គលនោះ មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញគួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះ ។

[៤៨១] ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខន្ធទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញគួរតែមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញគួរតែមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះទេ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះ មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញគួរតែមិនមែនជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃ ។

[៤៨២] ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ មិនឲ្យបែកចេញពីគ្នា ហើយបាននូវឆន្ទៈថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន បាននូវមានះថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន

ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ អបាហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ វា អបាហំ ឯវំ សិយន្តិ វា អបាហំ អញ្ញថា សិយន្តិ វា ។

[២៨៣] កថញ្ច អបាហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។ អបាហំ ខត្តិយោ សិយន្តិ វា អបាហំ ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា អបាហំ វេស្សោ សិយន្តិ វា អបាហំ សុទ្ទោ សិយន្តិ វា អបាហំ គហដ្ឋោ សិយន្តិ វា អបាហំ បព្វជិតោ សិយន្តិ វា អបាហំ ទេវោ សិយន្តិ វា អបាហំ មនុស្សោ សិយន្តិ វា អបាហំ រូបី សិយន្តិ វា អបាហំ អរូបី សិយន្តិ វា អបាហំ សញ្ញី សិយន្តិ វា អបាហំ អសញ្ញី សិយន្តិ វា អបាហំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ អបាហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។

[២៨៤] កថញ្ច អបាហំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។

បាននូវទិដ្ឋិ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើម នោះមាន ដំណើរយើតយូរនេះ ក៏មាន ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះខ្លះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន យ៉ាងនេះខ្លះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការដទៃខ្លះ ។

(២៨៣) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហាថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាក្សត្រ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាព្រាហ្មណ៍ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាអ្នកជំនួញ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាអ្នកគ្រួ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាគ្រហស្ថ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបព្វជិត ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាទេវតា ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាមនុស្ស ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមានរូប ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមិនមានរូប ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមិនមានសញ្ញា ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ។

(២៨៤) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះ តើដូចម្តេច ។

យំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ អហំ តថា ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ អហំ តថា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី អហំ តថា នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ អហំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។

(២៨៩) កថញ្ច អហំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។ យំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ អហំ ន តថា ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ អហំ ន តថា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី អហំ ន តថា នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ អហំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។

ឥមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ ។

ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខន្ធទៅប្រៀបធឹងបុគ្គលដទៃ ថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ ក៏ត្រូវជាក្សត្រ យ៉ាងនោះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ ក៏ត្រូវជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះដែរ ។ បេ ។ ថាបុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ ក៏ត្រូវជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន យ៉ាងនេះ ។

(២៨៤) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមានដោយប្រការដទៃ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខន្ធទៅប្រៀបធឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះទេ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមានដោយប្រការដទៃ ។

នេះតណ្ហាវិចរិត ១៨ អាស្រ័យខន្ធបញ្ចកៈខាងក្នុង ។

(២៨៦) តត្ថ កតមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ ។ ឥមិនា អស្មីតិ ហោតិ ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ ឥមិនា ឯវស្មីតិ ហោតិ ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ឥមានិ ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ឥមិនា ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ឥមិនា អសស្មីតិ ហោតិ ឥមិនា សាតស្មីតិ ហោតិ ឥមិនា សិយន្តិ ហោតិ ឥមិនា ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ឥមិនា ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ឥមិនា អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ឥមិនា អបាហំ សិយន្តិ ហោតិ ឥមិនា អបាហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ

[៦៨៦] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ តណ្ហាវិចរិត ១៨ អាស្រ័យខន្ធបញ្ចកៈខាងក្រៅ តើដូចម្ដេច ។ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញទៀង ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញសុខស្រួល ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១

ឥមិនា អបាហំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ឥមិនា អបាហំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។

(២៨៧) កថញ្ច ឥមិនា អស្មីតិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អវការឹ ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឥមិនា អស្មីតិ ឆន្ទំ បដិលភតិ ឥមិនា អស្មីតិ មានំ បដិលភតិ ឥមិនា អស្មីតិ ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ វា ឥមិនា ឯវស្មីតិ វា ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ វា ។

(២៨៨) កថញ្ច ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ ។ ឥមិនា ខត្តិយោស្មីតិ វា ឥមិនា ព្រាហ្មណោស្មីតិ វា ឥមិនា វេស្សោស្មីតិ វា ឥមិនា សុទ្ទោស្មីតិ វា ឥមិនា គហដ្ឋោស្មីតិ វា ឥមិនា បព្វជិតោស្មីតិ វា

តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ១ ។

[២៨៧] ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឲ្យបែកចេញពីគ្នាហើយ បាននូវឆន្ទៈថា អញមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ បាននូវមានះថា អញមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ បាននូវទិដ្ឋិថា អញមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើមនោះមាន ដំណើរយឺតយូរនេះក៏មាន ថា អញមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អញមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ។

[២៨៨] ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហាថា អញជាក្សត្រ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញជាព្រាហ្មណ៍ ដោយហេតុនេះ ថា អញជាអ្នកជំនួញ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញជាអ្នកក្រ ដោយហេតុនេះ ថា អញជាគ្រហស្ថ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញជាបព្វជិត ដោយហេតុនេះ

ឥមិនា ទេវោស្មីតិ វា ឥមិនា មនុស្សោស្មីតិ វា ឥមិនា រូបីស្មីតិ វា ឥមិនា អរូបីស្មីតិ វា ឥមិនា សញ្ញីស្មីតិ វា ឥមិនា អសញ្ញីស្មីតិ វា ឥមិនា នេវសញ្ញី នាសញ្ញីស្មីតិ វា ឯវំ ឥមិនា ឥត្ថស្មីតិ ហោតិ ។

(២៨៩) កថញ្ច ឥមិនា ឯវស្មីតិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា តថាហំ ខត្តិយោស្មីតិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា តថាហំ ព្រាហ្មណោស្មីតិ វា ។ បេ ។ យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ឥមិនា តថាហំ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីស្មីតិ វា ឯវំ ឥមិនា ឯវស្មីតិ ហោតិ ។

ថា អញជាទេវតា ដោយហេតុនេះ ឬថា អញជាមនុស្ស ដោយហេតុនេះ ថា អញមានរូប ដោយហេតុនេះ ឬថា អញមិនមានរូប ដោយហេតុនេះ ថា អញមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ឬថា អញមិនមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ថា អញមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៤៨៩) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមានយ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញក៏ជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញក៏ជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះ មានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញក៏ជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៨៩០) កថញ្ច ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា នាហំ តថា ខត្តិយោស្មីតិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា នាហំ តថា ព្រាហ្មណោស្មីតិ វា ។ បេ ។ យថា សោ នេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ឥមិនា នាហំ តថា នេវ សញ្ញី នាសញ្ញីស្មីតិ វា ឯវំ ឥមិនា អញ្ញថាស្មីតិ ហោតិ ។

(៨៩១) កថញ្ច ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។ កាញ្ចិ ធម្មំ អវការី ការិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ឆន្ទំ បដិលភតិ ឥមិនា ភវិស្សន្តិ មានំ បដិលភតិ ឥមិនា ភវិស្សន្តិ ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ ឥមិនា ឥត្ថំ ភវិស្សន្តិ វា ឥមិនា ឯវំ ភវិស្សន្តិ វា ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ វា ។

(៤៩០) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៤៩១) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឲ្យបែកចេញពីគ្នាហើយ បាននូវឆន្ទៈថា អញនឹងមាន ដោយហេតុនេះ បាននូវមានះថា អញនឹងមាន ដោយហេតុនេះ បាននូវទិដ្ឋិថា អញនឹងមានដោយហេតុនេះ កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើមនោះមាន ដំណើរយឺតយូរនេះក៏មាន ថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អញនឹងមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ។

(២៩២) កតមញ្ច ឥមិនា ឥត្ថំ ករិស្សន្តិ ហោតិ ។ ឥមិនា ខត្តិយោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា ព្រាហ្មណោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា វេស្សោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា សុទ្ទោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា គហដ្ឋោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា បព្វជិតោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា ទេវោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា មនុស្សោ ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា រូបី ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា អរូបី ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា សញ្ញី ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា អសញ្ញី ករិស្សន្តិ វា ឥមិនា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ករិស្សន្តិ វា យំ ឥមិនា ឥត្ថំ ករិស្សន្តិ ហោតិ ។

(២៩៣) កតមញ្ច ឥមិនា យំ ករិស្សន្តិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ

(៤៩២) បុគ្គលតណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខ្ទបញ្ញក:នេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហាថា អញនឹងបានជាក្សត្រ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញនឹងបានជាព្រាហ្មណ៍ ដោយហេតុនេះ ថា អញនឹងបានជាអ្នកជំនួញ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញនឹងបានជាអ្នកស្រែ ដោយហេតុនេះ ថា អញនឹងបានជាគ្រហស្ថ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញនឹងបានជាបព្វជិត ដោយហេតុនេះ ថា អញនឹងបានជាទេវតា ដោយហេតុនេះ ឬថា អញនឹងបានជាមនុស្ស ដោយហេតុនេះ ថា អញនឹងជាបុគ្គលមានរូប ដោយហេតុនេះ ឬថា អញនឹងជាបុគ្គលមិនមានរូប ដោយហេតុនេះ ថា អញនឹងជាបុគ្គលមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ឬថា អញនឹងជាបុគ្គលមិនមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ថា អញនឹងជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខ្ទបញ្ញក:នេះ ។

(៤៩៣) បុគ្គលតណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន យ៉ាងនេះ ដោយខ្ទបញ្ញក:នេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា

ឥមិនា តថាហំ ខត្តិយោ ភវិស្សន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា តថាហំ ព្រាហ្មណោ ភវិស្សន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ឥមិនា តថាហំ ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា ឯវំ ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។

(២៩៨) កថញ្ច ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា នាហំ តថា ខត្តិយោ ភវិស្សន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា នាហំ តថា ព្រាហ្មណោ ភវិស្សន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ឥមិនា នាហំ តថា ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ភវិស្សន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា អញ្ញថា ភវិស្សន្តិ ហោតិ ។

អញនឹងបានជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញនឹងបានជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញនឹងបានជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(២៩៤) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញនឹងមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញនឹងមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញនឹងមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញនឹងមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

[២៩៥] កតមញ្ច ឥមិនា អសស្មីតិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឥមិនា និច្ចោស្មិ ធុវោស្មិ សស្សតោស្មិ អវិបរិណាមធម្មោស្មីតិ ឯវំ ឥមិនា អសស្មីតិ ហោតិ ។

[២៩៦] កតមញ្ច ឥមិនា សាតស្មីតិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឥមិនា ឧច្ឆិជ្ជិស្សាមិ វិនស្សិស្សាមិ ន ភវិស្សាមីតិ ឯវំ ឥមិនា សាតស្មីតិ ហោតិ ។

[២៩៧] កតមញ្ច ឥមិនា សិយន្តិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អវការី ករិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឥមិនា សិយន្តិ ឆន្ទំ បដិលភតិ ឥមិនា សិយន្តិ មានំ បដិលភតិ ឥមិនា សិយន្តិ

(៤៩៥) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញទៀង ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឲ្យបែកចេញពីគ្នាថា អញជាបុគ្គលទៀងទាត់ មាំមួន ប្រាកដ មិនប្រែប្រួលជាធម្មតា ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញជាបុគ្គលទៀង ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៤៩៦) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញសុខស្រួល ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឲ្យបែកចេញពីគ្នាថា អញនឹងដាច់សូន្យ នឹងវិនាស នឹងមិនកើតទៀត ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញសុខស្រួល ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៤៩៧) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឲ្យបែកចេញពីគ្នាហើយ បាននូវឆន្ទៈថា អញគួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ បាននូវមានះថា អញគួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ

ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ ឥមិនា ឥត្ថំ សិយន្តិ ភា ឥមិនា ឯវំ សិយន្តិ ភា ឥមិនា អញ្ញថា សិយន្តិ ភា ។

(២៩៨) កថញ្ច ឥមិនា ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។ ឥមិនា ខត្តិយោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា វេស្សោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា សុទ្ទោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា គហដ្ឋោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា បព្វជិតោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា ទេវោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា មនុស្សោ សិយន្តិ ភា ឥមិនា រូបី សិយន្តិ ភា ឥមិនា អរូបី សិយន្តិ ភា ឥមិនា សញ្ញី សិយន្តិ ភា ឥមិនា អសញ្ញី សិយន្តិ ភា ឥមិនា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី សិយន្តិ ភា ឯវំ ឥមិនា ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។

បានទូវទិដ្ឋិថា អញ្ញគួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើមនោះមាន ដំណើរយើតយូរនេះ ក៏កើតមាន ថា អញ្ញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អញ្ញគួរមានយ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អញ្ញគួរមានដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ។

(២៩៨) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញ្ញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហាថា អញ្ញគួរជាក្ស័ត្រ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញ្ញគួរជាព្រាហ្មណ៍ ដោយហេតុនេះ ថា អញ្ញគួរជាអ្នកជំនួញ ដោយហេតុនេះ ឬថា អញ្ញគួរជាអ្នកគ្រួ ដោយហេតុនេះ ថា អញ្ញគួរជាគ្រហស្ថដោយហេតុនេះ ឬថា អញ្ញគួរជាបព្វជិត ដោយហេតុនេះ ថា អញ្ញគួរជាទេវតា ដោយហេតុនេះ ឬថា អញ្ញគួរជាមនុស្ស ដោយហេតុនេះ ថា អញ្ញគួរជាបុគ្គលមានរូប ដោយហេតុនេះ ឬថា អញ្ញគួរជាបុគ្គលមិនមានរូប ដោយហេតុនេះ ថា អញ្ញគួរជាបុគ្គលមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ឬថា អញ្ញគួរជាបុគ្គលមិនមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ថា អញ្ញគួរជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញ្ញគួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(២៩៩) កថញ្ច ឥមិនា ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា តថាហំ ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា តថាហំ ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ឥមិនា តថាហំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។

(៣០០) កថញ្ច ឥមិនា អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។ បរំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា នាហំ តថា ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា នាហំ តថា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី ឥមិនា នាហំ តថា នេវសញ្ញីនាសញ្ញី

(២៩៩) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញគួរតែជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញគួរតែជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញគួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញ គួរមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៣០០) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អញគួរតែមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អញគួរតែមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ។ បេ ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អញគួរតែមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ

សិយន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។

(៣០១) កថញ្ច ឥមិនា អហំ សិយន្តិ ហោតិ ។ កញ្ចិ ធម្មំ អវការី ការិត្វា រូបំ វេទនំ សញ្ញំ សង្ខារេ វិញ្ញាណំ ឥមិនា អហំ សិយន្តិ ឆន្ទំ បដិលភតិ ឥមិនា អហំ សិយន្តិ មានំ បដិលភតិ ឥមិនា អហំ សិយន្តិ ទិដ្ឋឹ បដិលភតិ តស្មឹ សតិ ឥមានិ បបញ្ចិតានិ ហោន្តិ ឥមិនា អហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ វា ឥមិនា អហំ ឯវំ សិយន្តិ វា ឥមិនា អហំ អញ្ញថា សិយន្តិ វា ។

(៣០២) កថញ្ច ឥមិនា អហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។ ឥមិនា អហំ ខត្តិយោ សិយន្តិ វា

ដោយហេតុនេះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អញគួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៣០១) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលធ្វើនូវធម៌ណាមួយ គឺរូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ឲ្យបែកចេញពីគ្នាហើយ បាននូវឆន្ទៈថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយហេតុនេះ បាននូវមានះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយហេតុនេះ បាននូវទិដ្ឋិថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយហេតុនេះ កាលបើធម៌មានឆន្ទៈជាដើមនោះមាន ដំណើរយើតយូរនេះក៏មាន ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះខ្លះ ។

(៣០២) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាក្សត្រ ដោយហេតុនេះ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាព្រាហ្មណ៍ ដោយហេតុនេះ ថា

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

ឥមិនា អបាហំ ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ វេស្សោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ សុទ្ទោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ គហដ្ឋោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ បព្វជិតោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ ទេវោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ មនុស្សោ សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ រូបី សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ អរូបី សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ សញ្ញី សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ អសញ្ញី សិយន្តិ វា ឥមិនា អបាហំ នេវសញ្ញីនាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា អបាហំ ឥត្ថំ សិយន្តិ ហោតិ ។

(៣០៣) កថញ្ច ឥមិនា អបាហំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។ ឥមំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា អបាហំ តថា ខត្តិយោ សិយន្តិ

អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាអ្នកជំនួញ ដោយហេតុនេះ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាអ្នកគ្រួ ដោយហេតុនេះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាគ្រហស្ថ ដោយហេតុនេះ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបព្វជិត ដោយហេតុនេះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាទេវតា ដោយហេតុនេះ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាមនុស្ស ដោយហេតុនេះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមានរូប ដោយហេតុនេះ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមិនមានរូប ដោយហេតុនេះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ឬថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមិនមានសញ្ញា ដោយហេតុនេះ ថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន ដោយហេតុនេះ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមាន ដោយប្រការនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៣០៣) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរមានយ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្តេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហាព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ គួរតែជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ

វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា អបាហំ តថា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ឥមិនា អបាហំ តថា ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា អបាហំ ឯវំ សិយន្តិ ហោតិ ។

(៣០៤) កថញ្ច ឥមិនា អបាហំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។ យំ បុគ្គលំ ឧបនិធាយ យថា សោ ខត្តិយោ ឥមិនា អបាហំ ន តថា ខត្តិយោ សិយន្តិ វា យថា សោ ព្រាហ្មណោ ឥមិនា អបាហំ ន តថា ព្រាហ្មណោ សិយន្តិ វា ។ បេ ។ យថា សោ ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី ឥមិនា អបាហំ ន តថា ទេវ សញ្ញី នាសញ្ញី សិយន្តិ វា ឯវំ ឥមិនា អបាហំ អញ្ញថា សិយន្តិ ហោតិ ។ ឥមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ ។

ឬថា បុគ្គលនោះ ជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរតែជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ ។បេ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរតែជាបុគ្គលមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះដែរ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរមាន យ៉ាងនេះ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។

(៣០៤) ចុះតណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ តើដូចម្ដេច ។ ដំណើរនៃតណ្ហា ព្រោះយកខ្លួនទៅប្រៀបនឹងបុគ្គលដទៃថា បុគ្គលនោះជាក្សត្រ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរតែមិនមែនជាក្សត្រ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ឬថា បុគ្គលនោះជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរតែមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ ។បេ។ ថា បុគ្គលនោះមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងណា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរតែមិនមែនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញា ក៏មិនមែន យ៉ាងនោះ ដោយហេតុនេះទេ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា តណ្ហាវិចរិតថា អម្បាលយ៉ាងអញ្ញ គួរមាន ដោយប្រការដទៃ ដោយខន្ធបញ្ចកៈនេះ ។ នេះ តណ្ហាវិចរិត ១៨ អាស្រ័យខន្ធបញ្ចកៈខាងក្រៅ ។

(៣០៥) ឥមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ អជ្ឈត្តិកស្ស ឧបាទាយ ឥមានិ អដ្ឋារស តណ្ហាវិចរិតានិ ពាហិរស្ស ឧបាទាយ តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ ហោន្តិ ។ ឥតិ ឯវរូបានិ អតីតានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ អនាគតានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ បច្ចុប្បន្នានិ ឆត្តឹស តណ្ហាវិចរិតានិ តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា អដ្ឋសតំ តណ្ហាវិចរិតំ ហោតិ ។

(៣០៦) តត្ថ កតមានិ ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ ។ ព្រហ្មជាលេ វេយ្យាករណេ វុត្តានិ ភគវតា ចត្តារោ សស្សតវាទា ចត្តារោ ឯកច្ចសស្សតិកា ចត្តារោ អន្តានន្តិកា ចត្តារោ អមរាវិក្ខេបិកា ទ្វេ អធិច្ចសមុប្បន្និកា សោឡស សញ្ញីវាទា អដ្ឋ អសញ្ញីវាទា អដ្ឋ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា សត្ត ឧច្ឆេទវាទា បញ្ច ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទា ឥមានិ ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ ព្រហ្មជាលេ វេយ្យាករណេ វុត្តានិ ភគវតាតិ ។

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គោ សមត្តោ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(៣០៥) តណ្ហាវិចរិត ១៨ នេះ អាស្រ័យនូវខន្ធបញ្ចកៈខាងក្នុង តណ្ហាវិចរិត ១៨ នេះ អាស្រ័យនូវខន្ធបញ្ចកៈខាងក្រៅ ត្រូវជាតណ្ហាវិចរិត ៣៦ ព្រោះប្រមូលរួបរួមតណ្ហាវិចរិតទាំងពីរពួកនោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ តណ្ហាវិចរិត ៣៦ ខាងអតីត តណ្ហាវិចរិត ៣៦ ខាងអនាគត តណ្ហាវិចរិត ៣៦ ខាងបច្ចុប្បន្ន មានសភាពយ៉ាងនេះ ត្រូវជាតណ្ហាវិចរិត ១០៨ ព្រោះប្រមូលរួបរួមតណ្ហាវិចរិតទាំងអស់នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដូចបានរៀបរាប់មកនេះ ។

(៣០៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ទិដ្ឋិ ៦២ តើដូចម្ដេច ។ (ទិដ្ឋិ ៦២) ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ក្នុងវេយ្យាករណ៍ ឈ្មោះព្រហ្មជាលសូត្រ គឺសស្សតវាទ ៤ ឯកច្ចសស្សតិកវាទ ៤ អន្តានន្តិកវាទ ៤ អមរាវិក្ខេបិកវាទ ៤ អធិច្ចសមុប្បន្និកវាទ ២ សញ្ញីវាទ ១៦ អសញ្ញីវាទ ៨ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទ ៨ ឧច្ឆេទវាទ ៧ ទិដ្ឋធម្មនិព្វានវាទ ៥ នេះ ទិដ្ឋិ ៦២ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ក្នុងវេយ្យាករណ៍ ឈ្មោះព្រហ្មជាលសូត្រ ។

ចប់ ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ ។

ធម្មហទយវិភង្គោ

(៣០៧) កតិ ខន្ធា កតិ អាយតនានិ កតិ ធាតុយោ កតិ សច្ចានិ កតិ ឥន្ទ្រិយានិ កតិ ហេតូ កតិ អាហារា កតិ ផស្សា កតិ វេទនា កតិ សញ្ញា កតិ ចេតនា កតិ ចិត្តានិ ។

(៣០៨) បញ្ចក្ខន្ធា ទ្វាទសាយតនានិ អដ្ឋារស ធាតុយោ ចត្តារិ សច្ចានិ ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ នវ ហេតូ ចត្តារោ អាហារា សត្ត ផស្សា សត្ត វេទនា សត្ត សញ្ញា សត្ត ចេតនា សត្ត ចិត្តានិ ។

(៣០៩) តត្ថ កតមេ បញ្ចក្ខន្ធា ។ រូបក្ខន្ធោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ វុច្ចន្តិ បញ្ចក្ខន្ធា ។

(៣១០) តត្ថ កតមានិ ទ្វាទសាយតនានិ ។ ចក្ខាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ សទ្ទាយតនំ ឃានាយតនំ គន្ធាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ ទ្វាទសាយតនានិ ។

(៣១១) តត្ថ កតមា អដ្ឋារស ធាតុយោ ។

ធម្មហទយវិភង្គ

(៣០៧) ខន្ធប៉ុន្មាន អាយតនៈប៉ុន្មាន ធាតុប៉ុន្មាន សច្ចៈប៉ុន្មាន ឥន្ទ្រិយប៉ុន្មាន ហេតុប៉ុន្មាន អាហារប៉ុន្មាន ផស្សៈប៉ុន្មាន វេទនាប៉ុន្មាន សញ្ញាប៉ុន្មាន ចេតនាប៉ុន្មាន ចិត្តប៉ុន្មាន ។

(៣០៨) ខន្ធ ៥ អាយតនៈ ១២ ធាតុ ១៨ សច្ចៈ ៤ ឥន្ទ្រិយ ២២ ហេតុ ៩ អាហារ ៤ ផស្សៈ ៧ វេទនា ៧ សញ្ញា ៧ ចេតនា ៧ ចិត្ត ៧ ។

(៣០៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ខន្ធ ៥ តើដូចម្ដេច ។ រូបក្ខន្ធ ១ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ខារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ នេះ ហៅថា ខន្ធ ៥ ។

(៣១០) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាយតនៈ ១២ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ១ រូបាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ សទ្ទាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះ ហៅថា អាយតនៈ ១២ ។

(៣១១) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ធាតុ ១៨ តើដូចម្ដេច ។

ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ សទ្ទធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ ឃានធាតុ គន្ធធាតុ ឃានវិញ្ញាណធាតុ ជិវ្ហាធាតុ រសធាតុ ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ កាយវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមា វុច្ចន្តិ អដ្ឋារស ធាតុយោ ។

(៣១២) តត្ថ កតមានិ ចត្តារិ សច្ចានិ ។ ទុក្ខសច្ចំ សមុទយសច្ចំ មគ្គសច្ចំ និរោធសច្ចំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ ចត្តារិ សច្ចានិ ។

(៣១៣) តត្ថ កតមានិ ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សុខិន្ទ្រិយំ ទុក្ខិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ ។

ចក្ខុធាតុ ១ រូបធាតុ ១ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ១ សោតធាតុ ១ សទ្ទធាតុ ១ សោតវិញ្ញាណធាតុ ១ ឃានធាតុ ១ គន្ធធាតុ ១ ឃានវិញ្ញាណធាតុ ១ ជិវ្ហាធាតុ ១ រសធាតុ ១ ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ ១ កាយធាតុ ១ ផោដ្ឋព្វធាតុ ១ កាយវិញ្ញាណធាតុ ១ មនោធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ នេះ ហៅថា ធាតុ ១៨ ។

[៣១២] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សច្ចៈ ៤ តើដូចម្ដេច ។ ទុក្ខសច្ច ១ សមុទយសច្ច ១ មគ្គសច្ច ១ និរោធសច្ច ១ នេះ ហៅថា សច្ចៈ ៤ ។

[៣១៣] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឥន្ទ្រិយ ២២ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ១ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សុខិន្ទ្រិយ ១ ទុក្ខិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ នេះ ហៅថា ឥន្ទ្រិយ ២២ ។

ធម្មហទយវិភង្គេ សព្វសង្គាហិកវារោ

(៣១៤) តត្ថ កតមេ នវ ហេតូ ។ តយោ កុសលហេតូ តយោ អកុសលហេតូ តយោ អព្យាកតហេតូ ។ តត្ថ កតមេ តយោ កុសលហេតូ ។ អលោភោ កុសលហេតុ អទោសោ កុសលហេតុ អមោហោ កុសលហេតុ ឥមេ តយោ កុសលហេតូ ។ តត្ថ កតមេ តយោ អកុសលហេតូ ។ លោភោ អកុសលហេតុ ទោសោ អកុសលហេតុ មោហោ អកុសលហេតុ ឥមេ តយោ អកុសលហេតូ ។ តត្ថ កតមេ តយោ អព្យាកតហេតូ ។ កុសលានំ វា ធម្មានំ វិបាកតោ កិរិយាព្យាកតេសុ វា ធម្មេសុ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ឥមេ តយោ អព្យាកតហេតូ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ នវ ហេតូ ។

(៣១៥) តត្ថ កតមេ ចត្តារោ អាហារា ។ កពឡិង្ការោ អាហារោ ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ ឥមេ វុច្ចន្តិ ចត្តារោ អាហារា ។

[៣១៨] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ហេតុ ៩ តើដូចម្ដេច ។ កុសលហេតុ ៣ អកុសលហេតុ ៣ អព្យាកតហេតុ ៣ ។ បណ្ដាហេតុទាំងនោះ កុសលហេតុ ៣ តើដូចម្ដេច ។ អលោភៈ ជាកុសលហេតុ ១ អទោសៈ ជាកុសលហេតុ ១ អមោហៈ ជាកុសលហេតុ ១ នេះ កុសលហេតុ ៣ ។ បណ្ដាហេតុទាំងនោះ អកុសលហេតុ ៣ តើដូចម្ដេច ។ លោភៈ ជាអកុសលហេតុ ១ ទោសៈ ជាអកុសលហេតុ ១ មោហៈ ជាអកុសលហេតុ ១ នេះ អកុសលហេតុ ៣ ។ បណ្ដាហេតុទាំងនោះ អព្យាកតហេតុ ៣ តើដូចម្ដេច ។ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ អមោហៈ ១ ក្នុងវិបាកនៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ ឬ ក្នុងកិរិយាព្យាកតធម៌ទាំងឡាយ នេះ អព្យាកតហេតុ ៣ ។ នេះ ហៅថា ហេតុ ៩ ។

[៣១៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាហារ ៤ តើដូចម្ដេច ។ កពឡិង្ការាហារ ១ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះ ហៅថា អាហារ ៤ ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

(៣១៦) តត្ថ កតមេ សត្ត ផស្សា ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោធាតុសម្ផស្សោ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ ឥមេ វុច្ចន្តិ សត្ត ផស្សា ។

(៣១៧) តត្ថ កតមា សត្ត វេទនា ។ ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា សោតសម្ផស្សជា វេទនា ឃានសម្ផស្សជា វេទនា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា កាយសម្ផស្សជា វេទនា មនោធាតុសម្ផស្សជា វេទនា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សជា វេទនា ឥមា វុច្ចន្តិ សត្ត វេទនា ។

(៣១៨) តត្ថ កតមា សត្ត សញ្ញា ។ ចក្ខុសម្ផស្សជា សញ្ញា សោតសម្ផស្សជា សញ្ញា ឃានសម្ផស្សជា សញ្ញា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា សញ្ញា កាយសម្ផស្សជា សញ្ញា មនោធាតុសម្ផស្សជា សញ្ញា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សជា សញ្ញា ឥមា វុច្ចន្តិ សត្ត សញ្ញា ។

(៣១៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ផស្សៈ ៧ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុសម្ផស្ស ១ សោតសម្ផស្ស ១ ឃានសម្ផស្ស ១ ជិវ្ហាសម្ផស្ស ១ កាយសម្ផស្ស ១ មនោធាតុសម្ផស្ស ១ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា ផស្សៈ ៧ ។

(៣១៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វេទនា ៧ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីឃានសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីមនោធាតុសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា វេទនា ៧ ។

(៣១៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សញ្ញា ៧ តើដូចម្ដេច ។ សញ្ញាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ១ សញ្ញាកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ១ សញ្ញាកើតអំពីឃានសម្ផស្ស ១ សញ្ញាកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស ១ សញ្ញាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ១ សញ្ញាកើតអំពីមនោធាតុសម្ផស្ស ១ សញ្ញាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា សញ្ញា ៧ ។

(៣១៩) តត្ថ កតមា សត្ត ចេតនា ។ ចក្ខុសម្ផស្សជា ចេតនា សោតសម្ផស្សជា ចេតនា ឃានសម្ផស្សជា ចេតនា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា ចេតនា កាយសម្ផស្សជា ចេតនា មនោសម្ផស្សជា ចេតនា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សជា ចេតនា ឥមា វុច្ចន្តិ សត្ត ចេតនា ។

(៣២០) តត្ថ កតមានិ សត្ត ចិត្តានិ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមានិ វុច្ចន្តិ សត្ត ចិត្តានិ ។

---

(៣២១) កាមធាតុយា កតិ ខន្ធា ។បេ។ កតិ ចិត្តានិ ។ កាមធាតុយា បញ្ចក្ខន្ធា ទ្វាទសាយតនានិ អដ្ឋារស ធាតុយោ តីណិ សច្ចានិ ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ នវ ហេតូ ចត្តារោ អាហារា សត្ត ផស្សា សត្ត វេទនា សត្ត សញ្ញា សត្ត ចេតនា សត្ត ចិត្តានិ ។ តត្ថ កតមេ កាមធាតុយា

ធម្មហទយវិភង្គ ឧប្បត្តានុប្បត្តិវារៈ

[៣១៩] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វេទនា ៧ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីសោតសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីឃានសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីជិវ្ហាសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីកាយសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ១ វេទនាកើតអំពីមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា វេទនា ៧ ។

[៣២០] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត ៧ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១ សោតវិញ្ញាណ ១ ឃានវិញ្ញាណ ១ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១ មនោធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ នេះហៅថា ចិត្ត ៧ ។

---

[៣២១] ក្នុងកាមធាតុ មានខន្ធប៉ុន្មាន ។ បេ ។ មានចិត្តប៉ុន្មាន ។ ក្នុងកាមធាតុ មានខន្ធ ៥ អាយតនៈ ១២ ធាតុ ១៨ សច្ចៈ ៣ ឥន្ទ្រិយ ២២ ហេតុ ៩ អាហារ ៤ ផស្សៈ ៧ វេទនា ៧ សញ្ញា ៧ ចេតនា ៧ ចិត្ត ៧ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ

បញ្ចក្ខន្ធា ។ រូបក្ខន្ធោ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា បញ្ចក្ខន្ធា ។ តត្ថ កតមានិ កាមធាតុយា ទ្វាទសាយតនានិ ។ ចក្ខាយតនំ រូបាយតនំ ។ បេ ។ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា ទ្វាទសាយតនានិ ។ តត្ថ កតមា កាមធាតុយា អដ្ឋារស ធាតុយោ ។ ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ។ បេ ។ មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមា វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា អដ្ឋារស ធាតុយោ ។ តត្ថ កតមានិ កាមធាតុយា តីណិ សច្ចានិ ។ ទុក្ខសច្ចំ សមុទយសច្ចំ មគ្គសច្ចំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា តីណិ សច្ចានិ ។ តត្ថ កតមានិ កាមធាតុយា ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ។ បេ ។ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ ។ តត្ថ កតមេ កាមធាតុយា នវ ហេតូ ។ តយោ កុសលហេតូ តយោ អកុសលហេតូ តយោ អព្យាកតហេតូ ឥមេ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា នវ ហេតូ ។

មានខន្ធ ៥ តើដូចម្តេច ។ រូបក្ខន្ធ ១ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានខន្ធ ៥ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានអាយតនៈ ១២ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខាយតនៈ ១ រូបាយតនៈ ១ ។ បេ ។ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានអាយតនៈ ១២ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានធាតុ ១៨ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុធាតុ ១ រូបធាតុ ១ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ១ ។ បេ ។ មនោធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ មនោ-វិញ្ញាណធាតុ ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានធាតុ ១៨ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានសច្ចៈ ៣ តើដូចម្តេច ។ ទុក្ខសច្ច ១ សមុទយសច្ច ១ មគ្គសច្ច ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានសច្ចៈ ៣ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានឥន្ទ្រិយ ២២ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ ។ បេ ។ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានឥន្ទ្រិយ ២២ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានហេតុ ៩ តើដូចម្តេច ។ កុសលហេតុ ៣ អកុសលហេតុ ៣ អព្យាកតហេតុ ៣ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានហេតុ ៩ ។

តត្ថ កតមេ កាមធាតុយា ចត្តារោ អាហារា ។ កពឡីង្ការោ អាហារោ ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ ឥមេ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា ចត្តារោ អាហារា ។ តត្ថ កតមេ កាមធាតុយា សត្ត ផស្សា ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ ឥមេ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា សត្ត ផស្សា ។ តត្ថ កតមា កាមធាតុយា សត្ត វេទនា សត្ត សញ្ញា សត្ត ចេតនា សត្ត ចិត្តានិ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ។បេ។ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមានិ វុច្ចន្តិ កាមធាតុយា សត្ត ចិត្តានិ ។

(៣២២) រូបធាតុយា កតិ ខន្ធា ។បេ។ កតិ ចិត្តានិ ។ រូបធាតុយា បញ្ចក្ខន្ធា ឆ អាយតនានិ នវ ធាតុយោ តីណិ សច្ចានិ ចុទ្ទសិន្ទ្រិយានិ អដ្ឋ ហេតូ តយោ អាហារា ចត្តារោ ផស្សា ចតស្សោ វេទនា ចតស្សោ សញ្ញា ចតស្សោ ចេតនា ចត្តារិ ចិត្តានិ ។ តត្ថ កតមេ រូបធាតុយា បញ្ចក្ខន្ធា ។ រូបក្ខន្ធោ ។បេ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ

បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានអាហារ ៤ តើដូចម្តេច ។ កពឡិង្ការាហារ ១ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានអាហារ ៤ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានផស្សៈ ៧ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុសម្ផស្ស ១ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានផស្សៈ ៧ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងកាមធាតុ មានវេទនា ៧ សញ្ញា ៧ ចេតនា ៧ ចិត្ត ៧ តើដូចម្តេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១ ។ បេ ។ មនោធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ នេះហៅថា ក្នុងកាមធាតុ មានចិត្ត ៧ ។

[៣៦៦] ក្នុងរូបធាតុ មានខន្ធប៉ុន្មាន ។ បេ ។ មានចិត្តប៉ុន្មាន ។ ក្នុងរូបធាតុ មានខន្ធ ៥ អាយតនៈ ៦ ធាតុ ៩ សច្ចៈ ៣ ឥន្ទ្រិយ ១៤ ហេតុ ៨ អាហារ ៣ ផស្សៈ ៤ វេទនា ៤ សញ្ញា ៤ ចេតនា ៤ ចិត្ត ៤ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានខន្ធ ៥ តើដូចម្តេច ។ រូបក្ខន្ធ ១ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១

ឥមេ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា បញ្ចក្ខន្ធា ។ តត្ថ កតមានិ រូបធាតុយា ឆ អាយតនានិ ។ ចក្ខាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ សទ្ទាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា ឆ អាយតនានិ ។ តត្ថ កតមា រូបធាតុយា នវ ធាតុយោ ។ ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ សោតធាតុ សទ្ទធាតុ សោតវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុ ធម្មធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមា វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា នវ ធាតុយោ ។ តត្ថ កតមានិ រូបធាតុយា តីណិ សច្ចានិ ។ ទុក្ខសច្ចំ សមុទយសច្ចំ មគ្គសច្ចំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា តីណិ សច្ចានិ ។ តត្ថ កតមានិ រូបធាតុយា ចុទ្ទសិន្ទ្រិយានិ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា ចុទ្ទសិន្ទ្រិយានិ ។ តត្ថ កតមេ រូបធាតុយា អដ្ឋ ហេតូ ។

នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានខន្ធ ៥ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានអាយតនៈ ៦ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ១ រូបាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ សទ្ទាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានអាយតនៈ ៦ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានធាតុ ៩ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុធាតុ ១ រូបធាតុ ១ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ១ សោតធាតុ ១ សទ្ទធាតុ ១ សោតវិញ្ញាណធាតុ ១ មនោធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានធាតុ ៩ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានសច្ចៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ ទុក្ខសច្ច ១ សមុទយសច្ច ១ មគ្គសច្ច ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានសច្ចៈ ៣ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានឥន្ទ្រិយ ១៤ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានឥន្ទ្រិយ ១៤ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានហេតុ ៨ តើដូចម្ដេច ។

តយោ កុសលហេតូ ទ្វេ អកុសលហេតូ
តយោ អព្យាកតហេតូ ។ តត្ថ កតមេ តយោ
កុសលហេតូ ។ អលោភោ កុសលហេតុ អទោ-
សោ កុសលហេតុ អមោហោ កុសលហេតុ ឥមេ
តយោ កុសលហេតូ ។ តត្ថ កតមេ ទ្វេ
អកុសលហេតូ ។ លោភោ អកុសលហេតុ មោ-
ហោ អកុសលហេតុ ឥមេ ទ្វេ អកុសលហេតូ ។
តត្ថ កតមេ តយោ អព្យាកតហេតូ ។ កុសលានំ
វា ធម្មានំ វិបាកតោ កិរិយាព្យាកតេសុ វា ធម្មេសុ
អលោភោ អទោសោ អមោហោ ឥមេ តយោ
អព្យាកតហេតូ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា អដ្ឋ
ហេតូ ។ តត្ថ កតមេ រូបធាតុយា តយោ អាហារា ។
ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ
ឥមេ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា តយោ អាហារា ។
តត្ថ កតមេ រូបធាតុយា ចត្តារោ ផស្សា ។

កុសលហេតុ ៣ អកុសលហេតុ ២ អព្យាកតហេតុ ៣ ។ បណ្តាហេតុទាំងនោះ កុសលហេតុ ៣ តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ ជាកុសលហេតុ ១ អទោសៈ ជាកុសលហេតុ ១ អមោហៈ ជាកុសលហេតុ ១ នេះហៅថា កុសលហេតុ ៣ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អកុសលហេតុ ២ តើដូចម្តេច ។ លោភៈ ជាអកុសលហេតុ ១ មោហៈ ជាអកុសលហេតុ ១ នេះហៅថា អកុសលហេតុ ២ ។ បណ្តាហេតុទាំងនោះ អព្យាកតហេតុ ៣ តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ អមោហៈ ១ ក្នុងវិបាកនៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ ឬក្នុងកិរិយាព្យាកតធម៌ទាំងឡាយ នេះហៅថា អព្យាកតហេតុ ៣ ។ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានហេតុ ៨ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានអាហារ ៣ តើដូចម្តេច ។ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានអាហារ ៣ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានផស្សៈ ៤ តើដូចម្តេច ។

ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ មនោធាតុសម្ផស្សោ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ ឥមេ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា ចត្តារោ ផស្សា ។ តត្ថ កតមា រូបធាតុយា ចតស្សោ វេទនា ។ ចតស្សោ សញ្ញា ចតស្សោ ចេតនា ចត្តារិ ចិត្តានិ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥមានិ វុច្ចន្តិ រូបធាតុយា ចត្តារិ ចិត្តានិ ។

(៣២៣) អរូបធាតុយា កតិ ខន្ធា ។បេ។ កតិ ចិត្តានិ ។ អរូបធាតុយា ចត្តារោ ខន្ធា ទ្វេ អាយតនានិ ទ្វេ ធាតុយោ តីណិ សច្ចានិ ឯកាទសិន្ទ្រិយានិ អដ្ឋ ហេតូ តយោ អាហារា ឯកោ ផស្សោ ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ ។ តត្ថ កតមេ អរូបធាតុយា ចត្តារោ ខន្ធា ។ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ វុច្ចន្តិ អរូបធាតុយា ចត្តារោ ខន្ធា ។ តត្ថ កតមានិ អរូបធាតុយា ទ្វេ អាយតនានិ ។

ចក្ខុសម្ផស្ស ១ សោតសម្ផស្ស ១ មនោធាតុសម្ផស្ស ១ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានផស្សៈ ៤ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងរូបធាតុ មានវេទនា ៤ តើដូចម្ដេច ។ សញ្ញាបួន ១ ចេតនាបួន ១ ចិត្តបួន ១ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ មនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ នេះហៅថា ក្នុងរូបធាតុ មានចិត្ត ៤ ។

(៣២៣) ក្នុងអរូបធាតុ មានខន្ធប៉ុន្មាន ។ បេ ។ មានចិត្តប៉ុន្មាន ។ ក្នុងអរូបធាតុ មានខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ សច្ចៈ ៣ ឥន្ទ្រិយ ១១ ហេតុ ៨ អាហារ ៣ ផស្សៈ ១ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានខន្ធ ៤ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ខារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណខន្ធ ១ នេះហៅថា ក្នុងអរូបធាតុ មានខន្ធ ៤ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានអាយតនៈ ២ តើដូចម្ដេច ។

មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ឥមានិ វុត្តានិ អរូបធាតុយា ទ្វេ អាយតនានិ ។ តត្ថ កតមា អរូបធាតុយា ទ្វេ ធាតុយោ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ ឥមា វុត្តា អរូបធាតុយា ទ្វេ ធាតុយោ ។ តត្ថ កតមានិ អរូបធាតុយា តីណិ សច្ចានិ ។ ទុក្ខសច្ចំ សមុទយសច្ចំ មគ្គសច្ចំ ឥមានិ វុត្តានិ អរូបធាតុយា តីណិ សច្ចានិ ។ តត្ថ កតមានិ អរូបធាតុយា ឯកាទសិន្ទ្រិយានិ ។ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឥមានិ វុត្តានិ អរូបធាតុយា ឯកាទសិន្ទ្រិយានិ ។ តត្ថ កតមេ អរូបធាតុយា អដ្ឋ ហេតូ ។ តយោ កុសលហេតូ ទ្វេ អកុសលហេតូ តយោ អព្យាកតហេតូ ឥមេ វុត្តា អរូបធាតុយា អដ្ឋ ហេតូ ។ តត្ថ កតមេ អរូបធាតុយា តយោ អាហារា ។

មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះហៅថា ក្នុងអរូបធាតុ មានអាយតនៈ ២ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានធាតុ ២ តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នេះហៅថា ក្នុងអរូបធាតុ មានធាតុ ២ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានសច្ចៈ ៣ តើដូចម្ដេច ។ ទុក្ខសច្ច ១ សមុទយសច្ច ១ មគ្គសច្ច ១ នេះហៅថា ក្នុងអរូបធាតុ មានសច្ចៈ ៣ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានឥន្ទ្រិយ ១១ តើដូចម្ដេច ។ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ នេះហៅថា ក្នុងអរូបធាតុ មានឥន្ទ្រិយ ១១ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានហេតុ ៨ តើដូចម្ដេច ។ កុសលហេតុ ៣ អកុសលហេតុ ២ អព្យាកតហេតុ ៣ នេះហៅថា ក្នុងអរូបធាតុ មានហេតុ ៨ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអរូបធាតុ មានអាហារ ៣ តើដូចម្ដេច ។

ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ ឥមេ វុច្ចន្តិ អរូបធាតុយា តយោ អាហារា ។ តត្ថ កតមោ អរូបធាតុយា ឯកោ ផស្សោ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ អយំ វុច្ចតិ អរូបធាតុយា ឯកោ ផស្សោ ។ តត្ថ កតមា អរូបធាតុយា ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ អរូបធាតុយា ឯកំ ចិត្តំ ។

(៣៦៤) អបរិយាបន្នេ កតិ ខន្ធា ។ បេ ។ កតិ ចិត្តានិ ។ អបរិយាបន្នេ ចត្តារោ ខន្ធា ទ្វេ អាយតនានិ ទ្វេ ធាតុយោ ទ្វេ សច្ចានិ ទ្វាទសិន្ទ្រិយានិ ឆ ហេតូ តយោ អាហារា ឯកោ ផស្សោ ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ ។ តត្ថ កតមេ អបរិយាបន្នេ ចត្តារោ ខន្ធា ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ វុច្ចន្តិ អបរិយាបន្នេ ចត្តារោ ខន្ធា ។ តត្ថ កតមានិ អបរិយាបន្នេ ទ្វេ អាយតនានិ ។

ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះហៅថា កុសលអរូបធាតុ មានអាហារ ៣ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុសលអរូបធាតុ មានផស្សៈ ១ តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស នេះហៅថា កុសលអរូបធាតុ មានផស្សៈ ១ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុសលអរូបធាតុ មានវេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ នេះហៅថា កុសលអរូបធាតុ មានចិត្ត ១ ។

(៣២៤) កុសលអបរិយាបន្នធម៌ (លោកុត្តរភូមិ) មានខន្ធប៉ុន្មាន ។ បេ ។ មានចិត្តប៉ុន្មាន ។ កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានខន្ធ ៤ អាយតនៈ ២ ធាតុ ២ សច្ចៈ ២ ឥន្ទ្រិយ ១២ ហេតុ ៦ អាហារ ៣ ផស្សៈ ១ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានខន្ធ ៤ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ខារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ នេះ ហៅថា កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានខន្ធ ៤ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានអាយតនៈ ២ តើដូចម្ដេច ។

មនាយតនំ ធម្មាយតនំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ អបរិយា-
បន្នេ ទ្វេ អាយតនានិ ។ តត្ថ កតមានិ
អបរិយាបន្នេ ទ្វេ ធាតុយោ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ
ធម្មធាតុ ឥមា វុច្ចន្តិ អបរិយាបន្នេ ទ្វេ ធាតុយោ ។
តត្ថ កតមានិ អបរិយាបន្នេ ទ្វេ សច្ចានិ ។ មគ្គសច្ចំ
និរោធសច្ចំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ អបរិយាបន្នេ ទ្វេ
សច្ចានិ ។ តត្ថ កតមានិ អបរិយាបន្នេ ទ្វាទសិន្ទ្រិ-
យានិ ។ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ
ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ
សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ
អញ្ញិន្ទ្រិយំ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឥមានិ វុច្ចន្តិ អបរិយា-
បន្នេ ទ្វាទសិន្ទ្រិយានិ ។ តត្ថ កតមេ អបរិយាបន្នេ
ឆ ហេតូ ។ តយោ កុសលហេតូ តយោ អព្យា-
កតហេតូ ។ តត្ថ កតមេ តយោ កុសលហេតូ ។

មនាយតនៈ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះហៅថា ក្នុងអបរិយាបន្នធម៌ មាន
អាយតនៈ ២ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអបរិយាបន្នធម៌ មានធាតុ ២
តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នេះហៅថា ក្នុង
អបរិយាបន្នធម៌ មានធាតុ ២ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអបរិយាបន្-
ធម៌ មានសច្ចៈ២ តើដូចម្ដេច ។ មគ្គសច្ច ១ និរោធសច្ច ១ នេះ
ហៅថា ក្នុងអបរិយាបន្នធម៌ មានសច្ចៈ ២ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ
ក្នុងអបរិយាបន្នធម៌ មានឥន្ទ្រិយ ១២ តើដូចម្ដេច ។ មនិន្ទ្រិយ ១
ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១
វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អនញ្ញ-
តញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញិន្ទ្រិយ ១ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ ១ នេះហៅថា
ក្នុងអបរិយាបន្នធម៌ មានឥន្ទ្រិយ ១២ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ក្នុងអបរិ-
យាបន្នធម៌ មានហេតុ ៦ តើដូចម្ដេច ។ កុសលហេតុ ៣ អព្យាកត-
ហេតុ ៣ ។ បណ្ដាហេតុទាំងនោះ កុសលហេតុ ៣ តើដូចម្ដេច ។

អលោភោ កុសលហេតុ អទោសោ កុសលហេតុ អមោហោ កុសលហេតុ ឥមេ តយោ កុសលហេតូ ។ តត្ថ កតមេ តយោ អព្យាកតហេតូ ។ កុសលានំ ធម្មានំ វិបាកតោ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ឥមេ តយោ អព្យាកតហេតូ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ អបរិយាបន្នេ ច ហេតូ ។ តត្ថ កតមេ អបរិយាបន្នេ តយោ អាហារា ។ ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ ឥមេ វុច្ចន្តិ អបរិយាបន្នេ តយោ អាហារា ។ តត្ថ កតមោ អបរិយាបន្នេ ឯកោ ផស្សោ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ អយំ វុច្ចតិ អបរិយាបន្នេ ឯកោ ផស្សោ ។ តត្ថ កតមា អបរិយាបន្នេ ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ អបរិយាបន្នេ ឯកំ ចិត្តំ ។

អលោភៈ ជាកុសលហេតុ ១ អទោសៈ ជាកុសលហេតុ ១ អមោហៈ ជាកុសលហេតុ ១ នេះហៅថា កុសលហេតុ ៣ ។ បណ្តាហេតុទាំងនោះ អព្យាកតហេតុ ៣ តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ ១ អទោសៈ ១ អមោហៈ ១ កុសលវិបាកនៃកុសលធម៌ទាំងឡាយ នេះហៅថា អព្យាកតហេតុ ៣ ។ នេះហៅថា កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានហេតុ ៦ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានអាហារ ៣ តើដូចម្តេច ។ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះហៅថា កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានអាហារ ៣ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានផស្សៈ ១ តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ១ នេះហៅថា កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានផស្សៈ ១ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានវេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ នេះហៅថា កុសលអបរិយាបន្នធម៌ មានចិត្ត ១ ។

---

[៣២៨] បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ កាមធាតុបរិយាបន្នា កតិ ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ កាមធាតុបរិយាបន្នា កតិ ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ រូបក្ខន្ធោ កាមធាតុបរិយាបន្នោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ ទសាយតនា កាមធាតុបរិយាបន្នា ទ្វេ អាយតនា សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ សោឡស ធាតុយោ កាមធាតុបរិយាបន្នា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ សមុទយសច្ចំ កាមធាតុបរិយាបន្នំ ទ្វេ សច្ចា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ទុក្ខសច្ចំ សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នំ សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នំ ។ ទសិន្ទ្រិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា តីណិន្ទ្រិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា នវិន្ទ្រិយា សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ តយោ អកុសលហេតូ កាមធាតុបរិយាបន្នា

ធម្មហទយវិភង្គ បរិយាបន្នាបរិយាបន្នវារៈ

(៣៦៩) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ។ រូបក្ខន្ធ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ខន្ធ ៤ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ អាយតនៈ ២ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ធាតុ ២ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន ។ សមុទយសច្ច រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ សច្ចៈ ២ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ទុក្ខសច្ច រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ឥន្ទ្រិយ ៣ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ឥន្ទ្រិយ ៩ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ

៥ ហេតូ សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ កពឡឹង្ការោ អាហារោ កាមធាតុបរិយាបន្នា តយោ អាហារា សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។ ៥ ផស្សា កាមធាតុបរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នោ សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នោ ។ ៥ វេទនា ៥ សញ្ញា ៥ ចេតនា ៥ ចិត្តា កាមធាតុបរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា កាមធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន កាមធាតុបរិយាបន្នា ។

(៣៤៦) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ រូបធាតុបរិយាបន្នា កតិ ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ រូបធាតុបរិយាបន្នា កតិ ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ រូបក្ខន្ធោ ន រូបធាតុបរិយាបន្នោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។

ហេតុ ៦ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ អាហារ ៣ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន ។ វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ រាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងកាមធាតុ ក៏មាន ។

(៣៤៦) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ។ រូបខន្ធ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ខន្ធ ៤ រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។

ទសាយតនា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ទ្វេ អាយតនា សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ សោឡស ធាតុយោ ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ តីណិ សច្ចានិ ន រូបធាតុបរិយាបន្នានិ ទុក្ខសច្ចំ សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នំ សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នំ ។ តេរសិន្ទ្រិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា នវិន្ទ្រិយា សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ តយោ អកុសលហេតូ ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ឆ ហេតូ សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ កពឡីការោ អាហារោ ន រូបធាតុបរិយាបន្នោ តយោ អាហារា សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។ ឆ ផស្សា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នោ សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នោ ។

ធម្មហទយវិភង្គ បរិយាបន្នាបរិយាបន្នវារៈ

អាយតនៈ ១០ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ អាយតនៈ ២ រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ធាតុ ២ រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ទុក្ខសច្ច រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ឥន្ទ្រិយ ៩ រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ហេតុ ៦ រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ អាហារ ៣ រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស រាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។

ច វេទនា ច សញ្ញា ច ចេតនា ច ចិត្តា ច រូបធាតុបរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា រូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន រូបធាតុបរិយាបន្នា ។

[៣៤៧] បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ អរូបធាតុបរិយាបន្នា កតិ ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។បេ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ អរូបធាតុបរិយាបន្នា កតិ ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ រូបក្ខន្ធោ ន អរូបធាតុបរិយាបន្នោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ ទសាយតនា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ទ្វេ អាយតនា សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ សោឡស ធាតុយោ ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ តីណិ សច្ចា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ទុក្ខសច្ចំ សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នំ សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នំ ។ ចុទ្ទសិន្ទ្រិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា

វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ មិនកប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ កប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងរូបធាតុ ក៏មាន ។

[៣២៧] បណ្តាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន កប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ។ បេ ។ បណ្តាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន កប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ។ រូបក្ខន្ធ មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ខន្ធ ៤ កប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ អាយតនៈ ២ កប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ធាតុ ២ កប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ទុក្ខសច្ច កប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៤ មិនកប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ

អដ្ឋិន្ទ្រិយា សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ តយោ អកុសលហេតូ ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ឆ ហេតូ សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ កពឡីការោ អាហារោ ន អរូបធាតុបរិយាបន្នោ តយោ អាហារា សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។ ឆ ផស្សា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នោ សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នោ ។ ឆ វេទនា ឆ សញ្ញា ឆ ចេតនា ឆ ចិត្តា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា អរូបធាតុបរិយាបន្នា សិយា ន អរូបធាតុបរិយាបន្នា ។

(៣៤៨) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ បរិយាបន្នា កតិ អបរិយាបន្នា ។បេ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ បរិយាបន្នា កតិ អបរិយាបន្នា ។ រូបក្ខន្ធោ បរិយាបន្នោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។

ឥន្ទ្រិយ ៨ រាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ហេតុ ៦ រាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ អាហារ ៣ រាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស រាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។ វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ រាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន មិនរាប់បញ្ចូលក្នុងអរូបធាតុ ក៏មាន ។

(៣២៨) បណ្តាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ជាបរិយាបន្នៈ ខន្ធប៉ុន្មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ។ បេ ។ បណ្តាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ជាបរិយាបន្នៈ ចិត្តប៉ុន្មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ។ រូបក្ខន្ធ ជាបរិយាបន្នៈ ខន្ធ ៤ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។

អភិធម្មបិដកេ វិភង្គោ

ទសាយតនា បរិយាបន្នា ទ្វេ អាយតនា សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។ សោឡស ធាតុយោ បរិយាបន្នា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។ ទ្វេ សច្ចា បរិយាបន្នា ទ្វេ សច្ចា អបរិយាបន្នា ។ ទសិន្ទ្រិយា បរិយាបន្នា តីណិន្ទ្រិយា អបរិយាបន្នា នវិន្ទ្រិយា សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។ តយោ អកុសលហេតូ បរិយាបន្នា ឆ ហេតូ សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។ កពឡិង្ការោ អាហារោ បរិយាបន្នោ តយោ អាហារា សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។ ឆ ផស្សា បរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា បរិយាបន្នោ សិយា អបរិយាបន្នោ ។ ឆ វេទនា ឆ សញ្ញា ឆ ចេតនា ឆ ចិត្តា បរិយាបន្នា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា ។

អាយតនៈ ១០ ជាបរិយាបន្នៈ អាយតនៈ ២ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្ន ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាបរិយាបន្នៈ ធាតុ ២ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាបរិយាបន្នៈ សច្ចៈ ២ ជាអបរិយាបន្នៈ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាបរិយាបន្នៈ ឥន្ទ្រិយ ៣ ជាអបរិយាបន្នៈ ឥន្ទ្រិយ ៩ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ ជាបរិយាបន្នៈ ហេតុ ៦ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ ជាបរិយាបន្នៈ អាហារ ៣ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ ជាបរិយាបន្នៈ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។ វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ ជាបរិយាបន្នៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈ ក៏មាន ។

ធម្មហទយវិភង្គេ វិជ្ជមានាវិជ្ជមានវារោ

(៣៤៩) កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតិ ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ បេ ។ កតិ ចិត្តានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ បញ្ចក្ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ កតមេសំ ឯកាទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ ទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ អបរានិ ទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ នវាយតនានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ សត្តាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ កតមេសំ ឯកាទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ កតមេសំ ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ កតមេសំ អបរា ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ កតមេសំ នវ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ កតមេសំ សត្ត ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ សព្វេសំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។ កតមេសំ ចុទ្ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ តេរសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ អបរានិ តេរសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ ទ្វាទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កតមេសំ ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ

(៣៦៨) ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ខន្ធប៉ុន្មាន កើតប្រាកដ ។ បេ ។ ចិត្តប៉ុន្មាន កើតប្រាកដ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ខន្ធ ៥ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ។ អាយតនៈ ១១ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ អាយតនៈ ១០ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ អាយតនៈ ១០ នៃសត្វពួកខ្លះ ដទៃទៀត កើតប្រាកដ អាយតនៈ ៩ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ អាយតនៈ ៧ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ។ ធាតុ ១១ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ធាតុ ១០ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ធាតុ ១០ នៃសត្វពួកខ្លះ ដទៃទៀត កើតប្រាកដ ធាតុ ៩ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ធាតុ ៧ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ។ សច្ចៈ ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៤ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ១៣ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ១៣ នៃសត្វពួកខ្លះ ដទៃទៀត កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ១២ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ១០ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ

កស្សចិ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កស្សចិ អបរានិ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កស្សចិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កស្សចិ អបរានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កស្សចិ សត្តិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កស្សចិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កស្សចិ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កស្សចិ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ កស្សចិ ទ្វេ ហេតូ បាតុភវន្តិ កេចិ អហេតុកា បាតុភវន្តិ ។ សព្វេសំ ចត្តារោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ សព្វេសំ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។ សព្វេសំ ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។

(៣៣០) កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ កតមេ បញ្ចក្ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ រូបក្ខន្ធោ ។បេ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ ឥមេ បញ្ចក្ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ឯកាទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។

ឥន្ទ្រិយ ៩ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៩ ដទៃទៀត នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៨ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៨ ដទៃទៀត នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៧ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៥ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៤ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ។ ហេតុ ៣ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ ហេតុ ២ នៃសត្វពួកខ្លះ កើតប្រាកដ សត្វពួកខ្លះ ជាអហេតុកៈ កើតប្រាកដ ។ អាហារ ៤ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ។ ផស្សៈ ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ។ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ។

(៣៣០) ខន្ធ ៥ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ តើដូចម្តេច ។ រូបក្ខន្ធ ១ ។ បេ ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ ខន្ធទាំង ៥ នេះ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈ នៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះអាយតនៈ ១១ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

កាមាវចរំ ទេវំ បឋមកប្បិកំ មនុស្សំ
ឱបបាតិកំ បេតំ ឱបបាតិកំ អសុរំ
ឱបបាតិកំ តិរច្ឆានគតំ នេរយិកំ បរិ-
បុណ្ណាយតនំ ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកាទសាយតនានិ
បាតុភវន្តិ ចក្ខាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ
ឃានាយតនំ គន្ធាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ រសាយតនំ
កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនាយតនំ ធម្មា-
យតនំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ
ឥមានិ ឯកាទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ កាម-
ធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ទសាយតនានិ
បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកំ បេតំ ឱបបាតិកំ
អសុរំ ឱបបាតិកំ តិរច្ឆានគតំ នេរយិ-
កំ ជច្ចន្ធំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទសាយតនានិ
បាតុភវន្តិ រូបាយតនំ សោតាយតនំ ឃានាយត-
នំ គន្ធាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយា-
យតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ

អាយតនៈ ១១ គឺ ចក្ខាយតនៈ ១ រូបាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នៃពួកទេវតា ជាកាមាវចរ នៃមនុស្សដែលកើតក្នុងបឋមកប្ប នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលមានអាយតនៈគ្រប់គ្រាន់ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ អាយតនៈ ១១ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះអាយតនៈ ១០ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ អាយតនៈ ១០ គឺរូបាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលខ្វាក់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ ទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស អបរានិ ទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចពធិរានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ ចក្ខាយតនំ រូបាយតនំ ឃានាយតនំ គន្ធាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ ទសាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស នវាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចន្ធពធិរានំ ឧបបត្តិក្ខណេ នវាយតនានិ បាតុភវន្តិ រូបាយតនំ ឃានាយតនំ គន្ធាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ

នេះ អាយតនៈ ១០ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះអាយតនៈ ១០ ដទៃទៀត នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ អាយតនៈ ១០ គឺ ចក្ខាយតនៈ ១ រូបាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នៃប្រេត ជាឱបបាតិកៈ នៃអសុរជាឱបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឱបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលថ្លង់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ អាយតនៈ ១០ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះអាយតនៈ ៩ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ អាយតនៈ ៩ គឺ រូបាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នៃប្រេត ជាឱបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឱបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឱបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលខ្វាក់និងថ្លង់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ នវា-
យតនានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ
កស្ស សត្តាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ គព្ភសេយ្យកានំ
សត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ សត្តាយតនានិ បាតុភវន្តិ
រូបាយតនំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ
ផោដ្ឋព្វាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ កាមធាតុយា
ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ សត្តាយតនានិ
បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស
ឯកាទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ កាមាវចរានំ
ទេវានំ បឋមកប្បិកានំ មនុស្សានំ ឱបបាតិកានំ
បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ
តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ បរិបុណ្ណាយតនានំ ឧប-
បត្តិក្ខណេ ឯកាទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ចក្ខុធាតុ
រូបធាតុ សោតធាតុ ឃានធាតុ គន្ធធាតុ ជិវ្ហាធាតុ
រសធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ មនោវិញ្ញាណ-
ធាតុ ធម្មធាតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ
ឯកេសំ ឥមា ឯកាទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។

នេះ អាយតនៈ ៩ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះអាយតនៈ ៧ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ អាយតនៈ ៧ គឺ រូបាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នៃសត្វដេកក្នុងគភ៌ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ អាយតនៈ ៧ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះធាតុ ១១ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ធាតុ ១១ គឺ ចក្ខុធាតុ ១ រូបធាតុ ១ សោតធាតុ ១ ឃានធាតុ ១ គន្ធធាតុ ១ ជិវ្ហាធាតុ ១ រសធាតុ ១ កាយធាតុ ១ ផោដ្ឋព្វធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នៃទេវតា ជាកាមាវចរ នៃមនុស្ស ដែលកើតក្នុងបឋមកប្ប នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលមានអាយតនៈគ្រប់គ្រាន់ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ ធាតុ ១១ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ ឧបបាតិកានំ បេតានំ ឧបបាតិកានំ អសុរានំ ឧបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចន្ធានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ រូបធាតុ សោតធាតុ ឃានធាតុ គន្ធធាតុ ជិវ្ហាធាតុ រសធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេសំ ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស អបរា ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ ឧបបាតិកានំ បេតានំ ឧបបាតិកានំ អសុរានំ ឧបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចពធិរានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ ឃានធាតុ គន្ធធាតុ ជិវ្ហាធាតុ រសធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេសំ ទស ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។

ចុះធាតុ ១០ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ធាតុ ១០ គឺ រូបធាតុ ១ សោតធាតុ ១ ឃានធាតុ ១ គន្ធធាតុ ១ ជិវ្ហាធាតុ ១ រសធាតុ ១ កាយធាតុ ១ ផោដ្ឋព្វធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នៃប្រេត ជាឱបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឱបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឱបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលខ្វាក់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ ធាតុ ១០ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះធាតុ ១០ ដទៃទៀត នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ធាតុ ១០ គឺចក្ខុធាតុ ១ រូបធាតុ ១ ឃានធាតុ ១ គន្ធធាតុ ១ ជិវ្ហាធាតុ ១ រសធាតុ ១ កាយធាតុ ១ ផោដ្ឋព្វធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នៃប្រេត ជាឱបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឱបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឱបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលថ្លង់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ ធាតុ ១០ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស នវ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចន្ធពធិរានំ ឧបបត្តិក្ខណេ នវ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ រូបធាតុ ឃានធាតុ គន្ធធាតុ ជិវ្ហាធាតុ រសធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមា នវ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស សត្ត ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ គព្ភសេយ្យកានំ សត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ សត្ត ធាតុយោ បាតុភវន្តិ រូបធាតុ គន្ធធាតុ រសធាតុ កាយធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមា សត្ត ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ កតមំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។ ទុក្ខសច្ចំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ ឥទំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។

ចុះធាតុ ៩ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ធាតុ៩ គឺ រូបធាតុ១ ឃានធាតុ១ គន្ធធាតុ១ ជិវ្ហាធាតុ១ រសធាតុ ១ កាយធាតុ ១ ផោដ្ឋព្វធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលខ្វាក់និងថ្លង់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ ធាតុ ៩ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះធាតុ ៧ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ធាតុ ៧ គឺ រូបធាតុ ១ គន្ធធាតុ ១ រសធាតុ ១ កាយធាតុ ១ ផោដ្ឋព្វធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នៃសត្វដេកក្នុងគភ៌ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះ ធាតុ ៧ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះសច្ចៈ ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ តើដូចម្ដេច ។ ទុក្ខសច្ច នេះ សច្ចៈ ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ចុទ្ទសិន្ទ្រិយា-
និ បាតុភវន្តិ ។ កាមាវចរានំ ទេវានំ សហេតុកានំ
ញាណសម្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ចុទ្ទសិន្ទ្រិយានិ
បាតុភវន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ
ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា
បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា
ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ
សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខ-
ណេ ឯតេសំ ឥមានិ ចុទ្ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។
កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស តេរសិន្ទ្រិយានិ
បាតុភវន្តិ ។ កាមាវចរានំ ទេវានំ សហេតុកានំ
ញាណវិប្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ តេរសិន្ទ្រិយានិ
បាតុភវន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិ-
យំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ
វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ
វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ

ចុះឥន្ទ្រិយ ១៤ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៤ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ១ នៃកាមាវចរទេវតា ជាសហេតុកៈ[១] ជាញាណសម្បយុត្ត[២] តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ១៤ នៃទេវតាទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ១៣ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ នៃកាមាវចរទេវតា ជាសហេតុកៈ ជាញាណវិប្បយុត្ត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

---

១ ប្រកបដោយហេតុមានអលោភៈជាដើម ។ ២ មានកុសលចិត្តប្រកបដោយបញ្ញា ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ តេរសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស អបរានិ តេរសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ បឋមកប្បិកានំ មនុស្សានំ សហេតុកានំ ញាណសម្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ តេរសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ តេរសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ទ្វាទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ បឋមកប្បិកានំ មនុស្សានំ សហេតុកានំ ញាណវិប្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទ្វាទសិន្ទ្រិយា បាតុភវន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ

នេះឥន្ទ្រិយ ១៣ នៃទេវតាទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ១៣ ដទៃទៀត នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ១៣ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នៃមនុស្សដែលកើតក្នុងបឋមកប្ប ជាសហេតុកៈ ជាញាណសម្បយុត្ត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ១៣ នៃមនុស្សទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ១២ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ១២ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ នៃមនុស្សដែលកើតក្នុងបឋមកប្ប ជាសហេតុកៈ ជាញាណវិប្បយុត្ត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ ឯកាទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ គព្ភសេយ្យកានំ សត្តានំ សហេតុកានំ ញាណសម្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ គព្ភសេយ្យកានំ សត្តានំ សហេតុកានំ ញាណវិប្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ

នេះឥន្ទ្រិយ ១២ នៃមនុស្សទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ១០ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ គឺ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នៃសត្វដែលកើតក្នុងគភ៌ ជាសហេតុកៈ ជាញាណសម្បយុត្ត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ១០ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៩ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៩ គឺ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ នៃសត្វដែលកើតក្នុងគភ៌ ជាសហេតុកៈ ជាញាណវិប្បយុត្ត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស អបរានិ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ បរិបុណ្ណាយតនានំ ឧបបត្តិក្ខណេ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមានិ នវិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចន្ធានំ ឧបបត្តិក្ខណេ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ សោតិន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ

នេះឥន្ទ្រិយ ៩ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៩ ដទៃទៀត នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៩ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលមានអាយតនៈគ្រប់គ្រាន់ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ៩ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៨ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៨ គឺ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរកជាសត្វដែលខ្វាក់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស អបរានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចពធិរានំ ឧបបត្តិក្ខណេ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស សត្តិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ ឱបបាតិកានំ បេតានំ ឱបបាតិកានំ អសុរានំ ឱបបាតិកានំ តិរច្ឆានគតានំ នេរយិកានំ ជច្ចន្ធពធិរានំ ឧបបត្តិក្ខណេ សត្តិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ សត្តិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។

នេះឥន្ទ្រិយ ៨ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៨ ដទៃទៀត នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៨ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលថ្លង់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ៨ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៧ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ គឺ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬ បុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ នៃប្រេត ជាឧបបាតិកៈ នៃអសុរ ជាឧបបាតិកៈ នៃតិរច្ឆាន ជាឧបបាតិកៈ នៃសត្វនរក ជាសត្វដែលខ្វាក់ទាំងថ្លង់អំពីកំណើត តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ៧ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ គព្ភសេយ្យកានំ សត្តានំ អហេតុកានំ ឋបេត្វា នបុំសកានំ ឧបបត្តិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ វា បុរិសិន្ទ្រិយំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ចត្តារិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ គព្ភសេយ្យកានំ អហេតុកានំ នបុំសកានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ កាយិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯតេសំ ឥមានិ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ កាមាវចរានំ ទេវានំ បឋមកប្បិកានំ មនុស្សានំ គព្ភសេយ្យកានំ សត្តានំ សហេតុកានំ ញាណសម្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ អលោភោ វិបាកហេតុ អទោសោ វិបាកហេតុ អមោហោ វិបាកហេតុ

ចុះឥន្ទ្រិយ ៥ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៥ គឺ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ឥត្ថិន្ទ្រិយ ឬបុរិសិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ នៃសត្វដែលដេកក្នុងគភ៌ ជាអហេតុកៈ វៀរលែងតែពួកសត្វខ្ទើយចេញ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ៥ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៤ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ឥន្ទ្រិយ ៤ គឺ កាយិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ នៃពួកសត្វខ្ទើយដែលដេកក្នុងគភ៌ ជាអហេតុកៈ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះឥន្ទ្រិយ ៤ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះហេតុ ៣ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ហេតុ ៣ គឺ អលោភៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អទោសៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អមោហៈ ជាវិបាកហេតុ ១ នៃកាមាវចរទេវតា នៃមនុស្សដែលកើតក្នុងបឋមកប្ប នៃសត្វជាសហេតុកៈ ជាញាណសម្បយុត្ត ដែលដេកក្នុងគភ៌ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមេ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កស្ស ទ្វេ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ កាមាវចរានំ ទេវានំ បឋមកប្បិកានំ មនុស្សានំ គព្ភសេយ្យកានំ សត្តានំ សហេតុកានំ ញាណវិប្បយុត្តានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ បាតុភវន្តិ អលោភោ វិបាកហេតុ អទោសោ វិបាកហេតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកេសំ ឥមេ ទ្វេ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ អវសេសានំ សត្តានំ អហេតុកា បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ កតមេ ចត្តារោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ កពឡីការោ អាហារោ ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ ឥមេ ចត្តារោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ កតមោ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ អយំ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។

នេះហេតុ ៣ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះហេតុ ២ នៃសត្វណា កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ហេតុ ២ គឺ អលោភៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អទោសៈ ជាវិបាកហេតុ ១ នៃកាមាវចរទេវតា នៃមនុស្ស ដែលកើតក្នុងបឋមកប្ប នៃសត្វជាសហេតុកៈ ជាញាណវិប្បយុត្ត ដែលដេកក្នុងគភ៌ តែងកើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នេះហេតុ ២ នៃសត្វទាំងនុ៎ះ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ អហេតុកៈ នៃពួកសត្វដ៏សេស កើតប្រាកដ ។ ចុះអាហារ ៤ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ តើដូចម្តេច ។ កពឡិង្ការាហារ ១ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះអាហារ ៤ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។ ចុះផស្សៈ ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សៈ នេះផស្សៈ ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ កតមា ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ កាមធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ សព្វេសំ ឥទំ ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។

(៣៣១) រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតិ ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។បេ។ កតិ ចិត្តានិ បាតុភវន្តិ ។ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឋបេត្វា អសញ្ញសត្តានំ ទេវានំ បញ្ចក្ខន្ធា បាតុភវន្តិ បញ្ចាយតនានិ បាតុភវន្តិ បញ្ច ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ តយោ អាហារា បាតុភវន្តិ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។

(៣៣២) រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមេ បញ្ចក្ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ រូបក្ខន្ធោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេ បញ្ចក្ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។

វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ នេះចិត្ត ១ នៃសត្វទាំងពួង កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងកាមធាតុ ។

(៣៣១) ខន្ធប៉ុន្មាន កើតប្រាកដ ។បេ។ ចិត្តប៉ុន្មាន កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ វៀរលែងតែពួកទេវតាជាអសញ្ញសត្វចេញ ខន្ធ ៥ កើតប្រាកដ អាយតនៈ ៥ កើតប្រាកដ ធាតុ ៥ កើតប្រាកដ សច្ចៈ ១ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ១០ កើតប្រាកដ ហេតុ ៣ កើតប្រាកដ អាហារ ៣ កើតប្រាកដ ផស្សៈ ១ កើតប្រាកដ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។

(៣៣២) ចុះខន្ធ ៥ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ រូបក្ខន្ធ ១ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ខារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ នេះខន្ធ ៥ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។

រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ កតមានិ បញ្ចាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ ចក្ខ្វាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ ឥមានិ បញ្ចាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ កតមា បញ្ច ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ ចក្ខុធាតុ រូបធាតុ សោតធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ ឥមា បញ្ច ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ កតមំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។ ទុក្ខសច្ចំ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ ឥទំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ កតមានិ ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ វា ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ វា សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ ឥមានិ ទសិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ រូបធាតុយា ឧប្បត្តិក្ខណេ កតមេ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។

ចុះអាយតនៈ ៥ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ១ រូបាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះ អាយតនៈ ៥ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះធាតុ ៥ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុធាតុ ១ រូបធាតុ ១ សោតធាតុ ១ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នេះ ធាតុ៥ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះសច្ចៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ ទុក្ខសច្ច នេះ សច្ចៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ១០ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ឬ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នេះ ឥន្ទ្រិយ ១០ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះហេតុ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។

អលោភោ វិបាកហេតុ អទោសោ វិបាកហេតុ អមោហោ វិបាកហេតុ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមេ តយោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេ តយោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមោ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ អយំ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមា ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ រូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥទំ ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។

(៣៣៣) អសញ្ញសត្តានំ ទេវានំ ឧបបត្តិក្ខណេ កតិ ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។បេ។ កតិ ចិត្តានិ បាតុភវន្តិ ។

អលោភៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អទោសៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អមោហៈ ជាវិបាកហេតុ ១ នេះ ហេតុ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះអាហារ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះ អាហារ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះផស្សៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស នេះ ផស្សៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។ ចុះវេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ នេះ ចិត្ត ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងរូបធាតុ ។

[៣៣៣] ចុះខន្ធប៉ុន្មាន ។បេ។ ចិត្តប៉ុន្មាន នៃទេវតា ជាអសញ្ញសត្វ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

អសញ្ញសត្តានំ ទេវានំ ឧបបត្តិក្ខណេ ឯកោ ខន្ធោ បាតុភវតិ រូបក្ខន្ធោ ។ ទ្វេ អាយតនានិ បាតុភវន្តិ រូបាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ ទ្វេ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ រូបធាតុ ធម្មធាតុ ។ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ទុក្ខសច្ចំ ។ ឯកិន្ទ្រិយំ បាតុភវតិ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ ។ អសញ្ញសត្តា ទេវា អហេតុកា អនាហារា អផស្សកា អវេទនកា អសញ្ញកា អចេតនកា អចិត្តកា បាតុភវន្តិ ។

(៣៣៨) អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតិ ខន្ធា ។ បេ ។ កតិ ចិត្តានិ បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា បាតុភវន្តិ ទ្វេ អាយតនានិ បាតុភវន្តិ ទ្វេ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ តយោ អាហារា បាតុភវន្តិ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។

ទេវតាជាអសញ្ញាសត្វ មានខន្ធ១ គឺរូបខន្ធ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ មានអាយតនៈ២ គឺ រូបាយតនៈ១ ធម្មាយតនៈ១ កើតប្រាកដ ។ មានធាតុ ២ គឺ រូបធាតុ១ ធម្មធាតុ ១ កើតប្រាកដ ។ មានសច្ចៈ ១ គឺ ទុក្ខសច្ច ១ កើតប្រាកដ ។ មានឥន្ទ្រិយ ១ គឺ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ កើតប្រាកដ (ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ) ។ ពួកទេវតាជាអសញ្ញាសត្វ មិនមានហេតុ មិនមានអាហារ មិនមានផស្សៈ មិនមានវេទនា មិនមានសញ្ញា មិនមានចេតនា មិនមានចិត្ត កើតប្រាកដ (ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ) ។

(៣៣៤) ចុះខន្ធប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ចិត្តប៉ុន្មាន កើតប្រាកដក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ខន្ធ ៤ កើតប្រាកដ អាយតនៈ ២ កើតប្រាកដ ធាតុ២ កើតប្រាកដ សច្ចៈ ១ កើតប្រាកដ ឥន្ទ្រិយ ៨ កើតប្រាកដ ហេតុ ៣ កើតប្រាកដ អាហារ ៣ កើតប្រាកដ ផស្សៈ ១ កើតប្រាកដ វេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។

[៣៣៨] អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមេ ចត្តារោ ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេ ចត្តារោ ខន្ធា បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមានិ ទ្វេ អាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ មនាយតនំ ធម្មាយតនំ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមានិ ទ្វេ អាយតនានិ បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមា ទ្វេ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ធម្មធាតុ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមា ទ្វេ ធាតុយោ បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។ ទុក្ខសច្ចំ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥទំ ឯកំ សច្ចំ បាតុភវតិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ មនិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ

(៣៣៥) ចុះខន្ធ ៤ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ គឺ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ខារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ នេះ ខន្ធ ៤ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះអាយតនៈ ២ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ គឺ មនាយតនៈ ១ ធម្មាយតនៈ ១ នេះ អាយតនៈ ២ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះធាតុ ២ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ គឺ មនោវិញ្ញាណធាតុ ១ ធម្មធាតុ ១ នេះ ធាតុ ២ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះសច្ចៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ គឺ ទុក្ខសច្ច នេះសច្ចៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះឥន្ទ្រិយ ៨ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្តេច ។ គឺ មនិន្ទ្រិយ ១ ជីវិតិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១

បញ្ញិន្ទ្រិយំ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមេ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ អលោភោ វិបាកហេតុ អទោសោ វិបាកហេតុ អមោហោ វិបាកហេតុ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេ តយោ ហេតូ បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមេ តយោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ ផស្សាហារោ មនោសញ្ចេតនាហារោ វិញ្ញាណាហារោ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥមេ តយោ អាហារា បាតុភវន្តិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមោ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ អយំ ឯកោ ផស្សោ បាតុភវតិ ។ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ កតមា ឯកា វេទនា ឯកា សញ្ញា ឯកា ចេតនា ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ អរូបធាតុយា ឧបបត្តិក្ខណេ ឥទំ ឯកំ ចិត្តំ បាតុភវតិ ។

បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ នេះ ឥន្ទ្រិយ ៨ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះហេតុ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ គឺ អលោភៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អទោសៈ ជាវិបាកហេតុ ១ អមោហៈ ជាវិបាកហេតុ ១ នេះ ហេតុ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះអាហារ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ គឺ ផស្សាហារ ១ មនោសញ្ចេតនាហារ ១ វិញ្ញាណាហារ ១ នេះ អាហារ ៣ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះផស្សៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ គឺ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស នេះ ផស្សៈ ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។ ចុះវេទនា ១ សញ្ញា ១ ចេតនា ១ ចិត្ត ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ តើដូចម្ដេច ។ គឺ មនោវិញ្ញាណធាតុ នេះ ចិត្ត ១ កើតប្រាកដ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ក្នុងអរូបធាតុ ។

[៣៣៦] កាមាវចរា ធម្មា ន កាមាវចរា ធម្មា រូបាវចរា ធម្មា ន រូបាវចរា ធម្មា អរូបាវចរា ធម្មា ន អរូបាវចរា ធម្មា បរិយាបន្នា ធម្មា អបរិយាបន្នា ធម្មា ។

[៣៣៧] កតមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ ហេដ្ឋតោ អវីចិនិរយំ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវេ អន្តោ ករិត្វា យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា ខន្ធធាតុអាយតនា រូបំ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ ឥមេ ធម្មា កាមាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។ រូបាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា ឥមេ ធម្មា ន កាមាវចរា ។ កតមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ ហេដ្ឋតោ ព្រហ្មលោកំ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ អកនិដ្ឋេ ទេវេ អន្តោ ករិត្វា យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា រូបាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន រូបាវចរា ។

ធម្មហទយវិភង្គ ភុម្មន្តរវារៈ

[៣៣៦] ពួកធម៌ ជាកាមាវចរ ពួកធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ ពួកធម៌ ជារូបាវចរ ពួកធម៌ មិនមែនជារូបាវចរ ពួកធម៌ ជាអរូបាវចរ ពួកធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរ ពួកធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ពួកធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ។

[៣៣៧] ពួកធម៌ ជាកាមាវចរ តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម រាប់តាំងអំពីអវិចិនរកជាទីបំផុត ខាងលើ រាប់តាំងអំពីបរនិម្មិតវសវត្តីទេវតាជាទីបំផុត ខន្ធ ធាតុ អាយតនៈ រូប វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ណា ក្នុងចន្លោះនុ៎ះ ត្រាច់ចុះក្នុងចន្លោះនុ៎ះ រាប់បញ្ចូលក្នុងចន្លោះនុ៎ះ នេះពួកធម៌ ជាកាមាវចរ ។ ពួកធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ តើដូចម្តេច ។ (ពួកធម៌) ជារូបាវចរ ជាអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ នេះពួកធម៌ មិនមែនជាកាមាវចរ ។ ពួកធម៌ ជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម រាប់តាំងអំពីព្រហ្មលោកជាទីបំផុត ខាងលើ រាប់តាំងអំពីអកនិដ្ឋទេវតាជាទីបំផុត ពួកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក ណា របស់បុគ្គលដែលចូលឈានក្តី ដែលទៅកើតហើយក្តី ដែលនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នក្តី ក្នុងចន្លោះនុ៎ះ ត្រាច់ចុះក្នុងចន្លោះនុ៎ះ រាប់បញ្ចូលក្នុងចន្លោះនុ៎ះ នេះពួកធម៌ ជារូបាវចរ ។ ចុះពួកធម៌ មិនមែនជារូបាវចរ តើដូចម្តេច ។

កាមាវចរា អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា ឥមេ ធម្មា ន រូបាវចរា ។ កតមេ ធម្មា អរូបាវចរា ។ ហេដ្ឋតោ អាកាសានញ្ចាយតនូបគេ ទេវេ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគេ ទេវេ អន្តោ ករិត្វា យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មា អរូបាវចរា ។ កតមេ ធម្មា ន អរូបាវចរា ។ កាមាវចរា រូបាវចរា អបរិយាបន្នា ឥមេ ធម្មា ន អរូបាវចរា ។ កតមេ ធម្មា បរិយាបន្នា ។ សាសវា កុសលាកុសលាព្យាកតា ធម្មា កាមាវចរា រូបាវចរា អរូបាវចរា រូបក្ខន្ធោ វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥមេ ធម្មា បរិយាបន្នា ។ កតមេ ធម្មា អបរិយាបន្នា ។ មគ្គា ច មគ្គផលានិ ច អសង្ខតា ច ធាតុ ឥមេ ធម្មា អបរិយាបន្នា ។

(ពួកធម៌) ជាកាមាវចរ ជាអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ នេះពួកធម៌ មិនមែនជារូបាវចរ ។ ចុះពួកធម៌ ជាអរូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ ខាងក្រោម កប់តាំងអំពីអាកាសានញ្ចាយតនទេវតាជាទីបំផុត ខាងលើ កប់តាំងអំពីនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនទេវតាជាទីបំផុត ពួកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តនិងចេតសិក ណា របស់បុគ្គលដែលចូលឈានក្តី ដែលទៅកើតហើយក្តី ដែលនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នក្តី ក្នុងចន្លោះនុ៎ះ ត្រាប់ចុះក្នុងចន្លោះនុ៎ះ កប់បញ្ចូលក្នុងចន្លោះនុ៎ះ នេះពួកធម៌ ជាអរូបាវចរ ។ ចុះពួកធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរ តើដូចម្តេច ។ (ពួកធម៌) ជាកាមាវចរ ជារូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ នេះពួកធម៌ មិនមែនជាអរូបាវចរ ។ ចុះពួកធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ តើដូចម្តេច ។ ពួកធម៌ ជាកុសល ជាអកុសល ជាអព្យាក្រឹត ប្រកបដោយអាសវៈ ជាកាមាវចរ ជារូបាវចរ ជាអរូបាវចរ និងរូបក្ខន្ធ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះពួកធម៌ ជាបរិយាបន្នៈ ។ ពួកធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ តើដូចម្តេច ។ មគ្គផង ផលនៃមគ្គផង ធាតុមិនមានបច្ច័យតាក់តែងផង នេះពួកធម៌ ជាអបរិយាបន្នៈ ។

---

[៣៣៨] ទេវាតិ តយោ ទេវា សម្មុតិទេវា ឧបបត្តិទេវា វិសុទ្ធិទេវា ។ សម្មុតិទេវា នាម រាជានោ ទេវិយោ កុមារា ។ ឧបបត្តិទេវា នាម ចាតុម្មហារាជិកេ ទេវេ ឧបាទាយ តទុត្តរិ ទេវា ។ វិសុទ្ធិទេវា នាម អរហន្តោ វុច្ចន្តិ ។

[៣៣៩] ទានំ ទត្វា សីលំ សមាទយិត្វា ឧបោសថកម្មំ កត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ ទានំ ទត្វា សីលំ សមាទយិត្វា ឧបោសថកម្មំ កត្វា អប្បេកច្ចេ ខត្តិយមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ គហបតិមហាសាលានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ តាវតិំសានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ យាមានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ តុសិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ និម្មានរតីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ

[៣៣៨] ទេវតា ៣ ពួក គឺ សម្មតិទេវតា ១ ឧបបត្តិទេវតា ១ វិសុទ្ធិទេវតា ១ ឈ្មោះថាទេវតា ៗ ពួកស្តេច ពួកព្រះរាជទេពី ពួករាជកុមារ ឈ្មោះថាសម្មតិទេវតា ៗ ពួកទេវតារាប់តាំងអំពីទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ ទៅទល់នឹងទេវតាជាន់លើនោះៗ ឈ្មោះថាឧបបត្តិទេវតា ៗ ពួកព្រះអរហន្ត ហៅថា វិសុទ្ធិទេវតា ៗ

[៣៣៩] ចុះបុគ្គល ឲ្យទាន សមាទានសីល ធ្វើឧបោសថកម្ម តើកើតក្នុងទីណា ៗ បុគ្គល ឲ្យទាន សមាទានសីល ធ្វើឧបោសថកម្ម ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងខត្តិយមហាសាល ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកព្រាហ្មណមហាសាល ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកគហបតិមហាសាល ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់យាមៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់តុសិតៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់និម្មានរតី

បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។

(៣៦០) មនុស្សានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ វស្សសតំ អប្បំ វា ភិយ្យោ វា ។ ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ យានិ មានុសកានិ បញ្ញាសវស្សានិ ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ តាយ រត្តិយា តឹសរត្តិយោ មាសោ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្វានិ បញ្ចវស្សសតានិ ចាតុម្មហារាជិកានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ ។ មនុស្សានំ គណនាយ កិត្តកំ ហោតិ ។ នវុតិវស្សសតសហស្សានិ ។ តាវត្តឹសានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ យំ មានុសកំ វស្សសតំ តាវត្តឹសានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ តាយ រត្តិយា តឹសរត្តិយោ មាសោ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្វំ វស្សសហស្សំ តាវត្តឹសានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ ។

ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី ។

(៣៦០) ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់មនុស្ស តើប៉ុន្មាន ។ កំណត់មួយរយឆ្នាំ ឬ តិចជាង ឬក៏ ច្រើនជាង មួយរយឆ្នាំ ។ ប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ តើប៉ុន្មាន ។ ៥០ ឆ្នាំ ណា ជារបស់នៃមនុស្ស ៥០ ឆ្នាំនុ៎ះ ជាមួយយប់មួយថ្ងៃ នៃទេវតា ជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ ៣០ រាត្រី ដោយរាត្រីនោះ ជាមួយខែ ១២ ខែ ដោយខែនោះ ជាមួយឆ្នាំ ៥ រយឆ្នាំទិព្វ ដោយឆ្នាំនោះ ជាប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់ចាតុម្មហារាជិកៈ ។ (ចុះបើ) រាប់ជាឆ្នាំ របស់មនុស្សវិញ តើត្រូវជាប៉ុន្មានឆ្នាំ ។ ត្រូវជា ៩ លានឆ្នាំ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់តាវត្តិង្ស តើប៉ុន្មាន ។ មួយរយឆ្នាំ ណា ជារបស់នៃមនុស្ស មួយរយឆ្នាំនុ៎ះ ជាមួយយប់មួយថ្ងៃ របស់ទេវតា ជាន់តាវត្តិង្ស ៣០ រាត្រី ដោយរាត្រីនោះ ជាមួយខែ ១២ ខែ ដោយខែនោះ ជាមួយឆ្នាំ មួយពាន់ឆ្នាំទិព្វ ដោយឆ្នាំនោះ ជាប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់តាវត្តិង្ស ។

មនុស្សានំ គណនាយ កិត្តកំ ហោតិ ។ តិស្សោ ច វស្សកោដិយោ សដ្ឋិញ្ច វស្សសតសហស្សានិ ។ យាមានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ យានិ មានុសកានិ ទ្វេ វស្សសតានិ យាមានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ តាយ រត្តិយា តឹសរត្តិយោ មាសោ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្វានិ ទ្វេ វស្សសហស្សានិ យាមានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ ។ មនុស្សានំ គណនាយ កិត្តកំ ហោតិ ។ ចុទ្ទស ច វស្សកោដិយោ ចត្តាឡីសញ្ច វស្សសតសហស្សានិ ។ តុសិតានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ យានិ មានុសកានិ ចត្តារិ វស្សសតានិ តុសិតានំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិន្ទិវោ តាយ រត្តិយា តឹសរត្តិយោ មាសោ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្វានិ ចត្តារិ វស្សសហស្សានិ តុសិតានំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ ។ មនុស្សានំ គណនាយ កិត្តកំ ហោតិ ។

(ចុះបើ) រាប់ជាឆ្នាំមនុស្ស តើត្រូវជាប៉ុន្មានឆ្នាំ ។ ត្រូវជា ៣ កោដិ ៦ លានឆ្នាំ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុរបស់ទេវតា ជាន់យាមៈ តើប៉ុន្មាន ។ ពីររយឆ្នាំ ណា ជារបស់នៃមនុស្ស ពីររយឆ្នាំនុ៎ះ ជាមួយយប់មួយថ្ងៃ នៃទេវតា ជាន់យាមៈ ៣០ រាត្រី ដោយរាត្រីនោះជាមួយខែ ១២ ខែ ដោយខែនោះ ជាមួយឆ្នាំ ពីរពាន់ឆ្នាំទិព្វ ដោយឆ្នាំនោះ ជាប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់យាមៈ ។ (ចុះបើ) រាប់ជាឆ្នាំមនុស្សវិញ តើត្រូវជាប៉ុន្មានឆ្នាំ ។ ត្រូវជា ១៤ កោដិ ៤ លានឆ្នាំ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់តុសិត តើប៉ុន្មាន ។ បួនរយឆ្នាំ ណា ជារបស់នៃមនុស្ស បួនរយឆ្នាំនុ៎ះ ជាមួយយប់មួយថ្ងៃ នៃទេវតា ជាន់តុសិត ៣០ រាត្រី ដោយរាត្រីនោះជាមួយខែ ១២ ខែ ដោយខែនោះ ជាប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់តុសិត ។ (ចុះបើ) រាប់ជាឆ្នាំរបស់មនុស្សវិញ តើត្រូវជាប៉ុន្មានឆ្នាំ ។

សត្តបញ្ញាសវស្សកោដិយោ សដ្ឋិញ្ច វស្សសតសហស្សានិ ។ និម្មានរតីនំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ យានិ មានុសកានិ អដ្ឋ វស្សសតានិ និម្មានរតីនំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិទិវោ តាយ រត្តិយា តិំសរត្តិយោ មាសោ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្វានិ អដ្ឋ វស្សសហស្សានិ និម្មានរតីនំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ ។ មនុស្សានំ គណនាយ កិត្តកំ ហោតិ ។ ទ្វេ វស្សកោដិសតានិ តិំសញ្ច(១) វស្សកោដិយោ ចត្តារីសញ្ច(២) វស្សសតសហស្សានិ ។ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ យានិ មានុសកានិ សោឡស វស្សសតានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ឯសោ ឯកោ រត្តិទិវោ តាយ រត្តិយា តិំសរត្តិយោ មាសោ តេន មាសេន ទ្វាទសមាសិយោ សំវច្ឆរោ តេន សំវច្ឆរេន ទិព្វានិ សោឡស វស្សសហស្សានិ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ អាយុប្បមាណំ ។

---

១ ឱ. ម. តិស្សោ ប ។ ២ ឱ. ម. ចត្តាឡីសញ្ច ។

ត្រូវជា ៥៧ កោដិ ៦ លានឆ្នាំ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់និម្មានរតី តើប៉ុន្មាន ។ ៨ រយឆ្នាំ ណា ជារបស់នៃមនុស្ស ៨ រយឆ្នាំនុ៎ះ ជាមួយយប់មួយថ្ងៃ នៃទេវតា ជាន់និម្មានរតី ៣០ រាត្រី ដោយរាត្រីនោះ ជាមួយខែ ១២ ខែ ដោយខែនោះ ជាមួយឆ្នាំ ៨ ពាន់ឆ្នាំទិព្វ ដោយឆ្នាំនោះ ជាប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់និម្មានរតី ។ (ចុះបើ)រាប់ជាឆ្នាំមនុស្សវិញ តើត្រូវជាប៉ុន្មានឆ្នាំ ។ ត្រូវជា ២៣០ កោដិ ៤ លានឆ្នាំ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី តើប៉ុន្មាន ។ ១៦ រយឆ្នាំ (១៦០០) ណា ជារបស់នៃមនុស្ស ១៦ រយឆ្នាំនុ៎ះ ជាមួយយប់មួយថ្ងៃ នៃទេវតា ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី ៣០ រាត្រី ដោយរាត្រីនោះ ជាមួយខែ ១២ ខែ ដោយខែនោះ ជាមួយឆ្នាំ ១៦ ពាន់ឆ្នាំទិព្វ (១ ម៉ឺន ៦ ពាន់ឆ្នាំ) ដោយឆ្នាំនោះ ជាប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី ។

មនុស្សានំ គណនាយ កិត្តកំ ហោតិ ។ នវ ឆ វស្សកោដិសតានិ ឯកវីសញ្ច វស្សកោដិយោ សដ្ឋិញ្ច វស្សសតសហស្សានីតិ ។

ឆប្បិ តេ[១] កាមាវចរា សព្វកាមសមិទ្ធិនោ
សព្វេសំ ឯកសង្ខាតោ អាយុ ភវតិ កិត្តកោ
ទ្វាទសកោដិសតំ តេសំ អដ្ឋវីសញ្ច កោដិយោ
បញ្ញាសសតសហស្សានិ វស្សគ្គេន បកាសិតាតិ ។

(៣៤១) បឋមំ ឈានំ បរិត្តំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ បឋមំ ឈានំ បរិត្តំ ភាវេត្វា ព្រហ្ម-បារិសជ្ជានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ កប្បស្ស តតិយោ ចតុត្ថោ[២] ភាគោ ។ បឋមំ ឈានំ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ បឋមំ ឈានំ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា ព្រហ្មបុរោហិតានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ឧបឌ្ឍកប្បោ ។

---

១ ឱ. ម. ឆ ឯតេ ។ ២ ឱ. ម. អយំ បាឋោ ន ទិស្សតិ ។

(ចុះបើ) រាប់ជាឆ្នាំមនុស្សវិញ តើត្រូវជាប៉ុន្មានឆ្នាំ ។ ត្រូវជា ៩០០ កោដិផង ២១ កោដិផង ៦ លានឆ្នាំផង ។

ពួកទេវតា ដែលឋិតនៅ ក្នុងកាមាវចរសួគ៌ទាំង ៦ ជាន់នោះ ជាអ្នកសម្រេច នូវកាមទាំងពួង ។ អាយុរបស់ពួកទេវតាទាំងអស់ ដែលបណ្ឌិត រាប់ដោយរួបរួម តើប៉ុន្មានឆ្នាំ ១២ រយកោដិផង ២៨ កោដិផង ៤ សែនឆ្នាំផង ជាអាយុរបស់ទេវតាទាំងនោះ ដែលបណ្ឌិត ប្រកាសហើយ ដោយទីបំផុតនៃឆ្នាំ ។

(៣៤១) ចុះបុគ្គល ចំរើនបឋមជ្ឈាន យ៉ាងឱនថយ តើកើតក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនបឋមជ្ឈាន យ៉ាងឱនថយ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់ព្រហ្មបារិសជ្ជៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ កប្ប ១ ចែកជា ៣ ភាគ ឬ ៤ ភាគ (យកមួយភាគ ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនបឋមជ្ឈាន យ៉ាងកណ្តាល តើកើតក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនបឋមជ្ឈាន យ៉ាងកណ្តាល កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់ព្រហ្មបុរោហិត ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ពាក់កណ្តាលកប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។

បឋមំ ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ បឋមំ ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា មហាព្រហ្មានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ឯកោ កប្បោ ។ ទុតិយំ ឈានំ បរិត្តំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ ទុតិយំ ឈានំ បរិត្តំ ភាវេត្វា បរិត្តាភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ទ្វេ កប្បា ។ ទុតិយំ ឈានំ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ ទុតិយំ ឈានំ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា អប្បមាណាភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ចត្តារោ កប្បា ។ ទុតិយំ ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ ទុតិយំ ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា អាភស្សរានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ អដ្ឋ កប្បា ។ តតិយំ ឈានំ បរិត្តំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។

ចុះបុគ្គល ចំរើនបឋមជ្ឈាន ជាន់ខ្ពស់ តើកើត ក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនបឋមជ្ឈាន ជាន់ខ្ពស់ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតាជាន់មហាព្រហ្ម ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ មួយកប្ប (ជាអាយុនៃទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនទុតិយជ្ឈាន យ៉ាងឱនថយ តើកើត ក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនទុតិយជ្ឈាន យ៉ាងឱនថយ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់បរិត្តាភៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ពីរកប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតា ជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនទុតិយជ្ឈាន យ៉ាងកណ្តាល តើកើត ក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនទុតិយជ្ឈាន យ៉ាងកណ្តាល កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់អប្បមាណាភៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ៤ កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតា ជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនទុតិយជ្ឈាន ជាន់ខ្ពស់ តើកើតក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនទុតិយជ្ឈាន ជាន់ខ្ពស់ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់អាភស្សរៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ៨ កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនតតិយជ្ឈាន យ៉ាងឱនថយ តើកើត ក្នុងទីណា ។

តតិយំ ឈានំ បរិត្តំ ភាវេត្វា បរិត្តសុភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ សោឡស កប្បា ។ តតិយំ ឈានំ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តតិយំ ឈានំ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា អប្បមាណសុភានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ទ្វត្តឹស កប្បា ។ តតិយំ ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា កត្ថ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តតិយំ ឈានំ បណីតំ ភាវេត្វា សុភកិណ្ហានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ តេសំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ចតុសដ្ឋី កប្បា ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ភាវេត្វា អារម្មណនានត្តតា មនសិការនានត្តតា ឆន្ទនានត្តតា បណិធិនានត្តតា អធិមោក្ខនានត្តតា អភិនីហារនានត្តតា បញ្ញានានត្តតា អប្បេកច្ចេ អសញ្ញសត្តានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ វេហប្ផលានំ ទេវានំ

បុគ្គល ចំរើនតតិយជ្ឈាន យ៉ាងឱនថយ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់បរិត្តសុភៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ១៦ កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនតតិយជ្ឈាន យ៉ាងកណ្តាល តើកើត ក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនតតិយជ្ឈាន យ៉ាងកណ្តាល កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់អប្បមាណសុភៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ៣២ កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះបុគ្គល ចំរើនតតិយជ្ឈាន ជាន់ខ្ពស់ តើកើត ក្នុងទីណា ។ បុគ្គល ចំរើនតតិយជ្ឈាន ជាន់ខ្ពស់ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់សុភ-កិណ្ហៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នោះ តើប៉ុន្មាន ។ ៦៤ កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ បុគ្គល ចំរើនចតុត្ថជ្ឈាន ព្រោះមានអារម្មណ៍ផ្សេងគ្នា ព្រោះមានមនសិការផ្សេងគ្នា ព្រោះមានឆន្ទៈផ្សេងគ្នា ព្រោះមានបណិធិ (ការតម្កល់) ផ្សេងគ្នា ព្រោះមានអធិមោក្ខ (ការចុះចិត្ត) ផ្សេងគ្នា ព្រោះមានអភិនីហារ (ការកសាង) ផ្សេងគ្នា ព្រោះមានបញ្ញាផ្សេងគ្នា ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់អសញ្ញសត្វ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់វេហប្ផលៈ

សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ អវិហានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ អតប្បានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ សុទស្សានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ សុទស្សីនំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ អកនិដ្ឋានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ អាកាសានញ្ចាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ អប្បេកច្ចេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគានំ ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ អសញ្ញសត្តានញ្ច វេហប្ផលានញ្ច ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ បញ្ច កប្បសតានិ ។ អវិហានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ កប្បសហស្សំ ។ អតប្បានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ទ្វេ កប្បសហស្សានិ ។ សុទស្សានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ចត្តារិ កប្បសហស្សានិ ។

ពួកខ្លះ កើតជាមួយ នឹងពួកទេវតា ជាន់អវិហៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយ នឹងពួកទេវតា ជាន់អតប្បៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយ នឹងពួកទេវតាជាន់សុទស្សៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយ នឹងពួកទេវតា ជាន់សុទស្សី ពួកខ្លះ កើតជាមួយ នឹងពួកទេវតា ជាន់អកនិដ្ឋៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់អាកាសានញ្ចាយតនៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយ នឹងពួកទេវតា ជាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ពួកខ្លះ កើតជាមួយនឹងពួកទេវតា ជាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់អសញ្ញសត្តក្តី ជាន់វេហប្ផលៈក្តី តើប៉ុន្មាន ។ ៥ រយកប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់អវិហៈ តើប៉ុន្មាន ។ មួយពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់អតប្បៈ តើប៉ុន្មាន ។ ពីរពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់សុទស្សៈ តើប៉ុន្មាន ។ ៤ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។

សុទស្សីនំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ អដ្ឋ កប្បសហស្សានិ ។ អកនិដ្ឋានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ សោឡស កប្បសហស្សានិ ។ អាកាសានញ្ចាយតនុបគានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ វីសតិ កប្បសហស្សានិ ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនុបគានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ចត្តាឡីស កប្បសហស្សានិ ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនុបគានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ សដ្ឋី កប្បសហស្សានិ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនុបគានំ ទេវានំ កិត្តកំ អាយុប្បមាណំ ។ ចតុរាសីតិ កប្បសហស្សានីតិ ។

ឧក្ខិត្តា បុញ្ញតេជេន កាមរូបគតី គតា
ភវគ្គំ ភបិ សម្បត្តា បុន គច្ឆន្តិ(១) ទុគ្គតី

១ ម. បុនាគច្ឆន្តិ ។

ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់សុទស្សី តើប៉ុន្មាន ។ ៨ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតាជាន់អកនិដ្ឋៈ តើប៉ុន្មាន ។ ១៦ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់អាកាសានញ្ចាយតនៈ តើប៉ុន្មាន ។ ២០ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុរបស់ទេវតា ជាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ តើប៉ុន្មាន ។ ៤០ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ តើប៉ុន្មាន ។ ៦០ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។ ចុះប្រមាណនៃអាយុ របស់ទេវតា ជាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ តើប៉ុន្មាន ។ ៨៤ ពាន់កប្ប (ជាអាយុរបស់ទេវតាជាន់នោះ) ។

ពួកសត្វ ដែលតេជៈគឺបុណ្យស្ទួយហើយ រមែងទៅកាន់ កាមគតិ និងរូបគតិ ឬឡើងដល់ភវគ្គព្រហ្ម ក៏គង់ត្រឡប់មក កាន់ទុគ្គតិវិញ

តាវ ទីឃាយុកា សត្តា ចវន្តិ អាយុសង្ខយា
នត្ថិ កោចិ ភវោ និច្ចោ ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា
តស្មា ហិ ធីរា និបកា និបុណា អត្ថចិន្តកា
ជរាមរណមោក្ខាយ ភាវេន្តិ មគ្គមុត្តមំ
ភាវយិត្វា សុចឹ មគ្គំ និព្វានោគធគាមិនំ
សព្វាសវេ បរិញ្ញាយ បរិនិព្វន្តិ អនាសវាតិ ។

---

(៣៦២) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ អភិញ្ញេយ្យា កតិ បរិញ្ញេយ្យា កតិ បហាតព្វា កតិ ភាវេតព្វា កតិ សច្ឆិកាតព្វា កតិ ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ អភិញ្ញេយ្យា កតិ បរិញ្ញេយ្យា កតិ បហាតព្វា កតិ ភាវេតព្វា កតិ សច្ឆិកាតព្វា កតិ ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ រូបក្ខន្ធោ អភិញ្ញេយ្យោ បរិញ្ញេយ្យោ ន បហាតព្វោ ន ភាវេតព្វោ ន សច្ឆិកាតព្វោ

ពួកសត្វដែលមានអាយុវែងដល់ម៉្លោះ ក៏គង់ច្យុត ដោយអស់អាយុ ព្រះមហេសី ត្រាស់ថា គ្មានភពណាទីមួយទៀតទេ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកប្រាជ្ញមានប្រាជ្ញាក្រៃខ្ពង់ មានប្រាជ្ញាល្អិត អ្នកគិតនូវអត្ថ តែងចំរើន នូវមគ្គដ៏ប្រសើរ ដើម្បីដោះខ្លួន ចាកជរានិងមរណៈ លុះចំរើននូវមគ្គដ៏ស្អាត សម្រាប់ធ្វើដំណើរ ទៅកាន់អមតនិព្វានហើយ រមែងជាអ្នកមិនមានអាសវៈ កំណត់នូវអាសវៈទាំងពួង ហើយបរិនិព្វាន ។

---

(៣៤២) បណ្តាខន្ធទាំង៥ ខន្ធប៉ុន្មាន គួរគេដឹងច្បាស់ ខន្ធប៉ុន្មាន គួរកំណត់ដឹង ខន្ធប៉ុន្មាន គួរលះបង់ ខន្ធប៉ុន្មាន គួរចំរើន ខន្ធប៉ុន្មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ បេ ។ បណ្តាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន គួរដឹងច្បាស់ ចិត្តប៉ុន្មាន គួរកំណត់ដឹង ចិត្តប៉ុន្មាន គួរលះបង់ ចិត្តប៉ុន្មាន គួរចំរើន ចិត្តប៉ុន្មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ រូបក្ខន្ធ គេគួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ

ធម្មហទយវិភង្គេ អភិញ្ញេយ្យាទិវារោ

ចត្តារោ ខន្ធា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា សិយា បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ ទសាយតនា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ទ្វេ អាយតនា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា សិយា បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ សោឡស ធាតុយោ អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ទ្វេ ធាតុយោ អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា សិយា បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ សមុទយសច្ចំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ បហាតព្វំ ន ភាវេតព្វំ ន សច្ឆិកាតព្វំ មគ្គសច្ចំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ ន បហាតព្វំ ភាវេតព្វំ ន សច្ឆិកាតព្វំ និរោធសច្ចំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ

ធម្មហទយវិភង្គ អភិញ្ញេយ្យាទិវារៈ

១៨៤ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ អាយតនៈ ២ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ ធាតុ ២ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។ សមុទយសច្ច គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ តែមិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ មគ្គសច្ច គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ គួរចំរើន តែមិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ និរោធសច្ច គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង

ន បហាតព្វំ ន ភាវេតព្វំ សច្ឆិកាតព្វំ ទុក្ខសច្ចំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ សិយា បហាតព្វំ ន ភាវេ-តព្វំ ន សច្ឆិកាតព្វំ សិយា ន បហាតព្វំ ។ នវិន្ទ្រិយា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ បហាតព្វំ ន ភាវេតព្វំ ន សច្ឆិកាតព្វំ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ ន បហាតព្វំ ភាវេតព្វំ(១) ន សច្ឆិកា-តព្វំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ ន បហា-តព្វំ សិយា ភាវេតព្វំ សិយា សច្ឆិកាតព្វំ អញ្ញា-តាវិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ បរិញ្ញេយ្យំ ន បហាតព្វំ ន ភាវេតព្វំ សច្ឆិកាតព្វំ តីណិន្ទ្រិយា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ឆ ឥន្ទ្រិយា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា សិយា បហា-តព្វា សិយា ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។

---

១ ម. ន ភាវេតព្វំ ។

តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ទុក្ខសច្ច គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៩ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ គួរចំរើន តែមិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ អញ្ញិន្ទ្រិយ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង មិនគួរលះបង់ គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឥន្ទ្រិយ ៣ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។

តយោ អកុសលហេតូ អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា តយោ កុសលហេតូ អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន ភាវេតព្វា តយោ អព្យាកតហេតូ អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ កពឡីការោ អាហារោ អភិញ្ញេយ្យោ បរិញ្ញេយ្យោ ន បហាតព្វោ ន ភាវេតព្វោ ន សច្ឆិកាតព្វោ តយោ អាហារា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា សិយា បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។ ឆ ផស្សា អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ បរិញ្ញេយ្យោ សិយា បហាតព្វោ សិយា ភាវេតព្វោ សិយា សច្ឆិកាតព្វោ សិយា ន បហាតព្វោ ន ភាវេតព្វោ ន សច្ឆិកាតព្វោ ។

ធម្មភេទយវិភង្គ អភិញ្ញេយ្យាទិវារៈ

អកុសលហេតុ ៣ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ តែមិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ កុសលហេតុ ៣ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ គួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរចំរើន ក៏មាន អព្យាកតហេតុ ៣ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការហារ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ អាហារ ៣ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។

ច វេទនា ច សញ្ញា ច ចេតនា ច ចិត្តា
អភិញ្ញេយ្យា បរិញ្ញេយ្យា ន បហាតព្វា ន ភាវេតព្វា
ន សច្ឆិកាតព្វា មនោវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា
បរិញ្ញេយ្យា សិយា បហាតព្វា សិយា ភាវេតព្វា
សិយា សច្ឆិកាតព្វា សិយា ន បហាតព្វា ន
ភាវេតព្វា ន សច្ឆិកាតព្វា ។

---

(៣៤៣) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ សារម្មណា
កតិ អនារម្មណា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ
កតិ សារម្មណា កតិ អនារម្មណា ។ រូបក្ខន្ធោ
អនារម្មណោ ចត្តារោ ខន្ធា សារម្មណា ។ ទសា-
យតនា អនារម្មណា មនាយតនំ សារម្មណំ ធម្មា-
យតនំ សិយា សារម្មណំ សិយា អនារម្មណំ ។
ទស ធាតុយោ អនារម្មណា សត្ត ធាតុយោ
សារម្មណា ធម្មធាតុ សិយា សារម្មណា សិយា
អនារម្មណា ។ ទ្វេ សច្ចា សារម្មណា និរោធ-
សច្ចំ អនារម្មណំ ទុក្ខសច្ចំ សិយា សារម្មណំ

វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង តែមិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ទេ មនោវិញ្ញាណធាតុ គួរដឹងច្បាស់ គួរកំណត់ដឹង គួរលះបង់ ក៏មាន គួរចំរើន ក៏មាន គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន មិនគួរលះបង់ មិនគួរចំរើន មិនគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ក៏មាន ។

---

(៣៤៣) បណ្តាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន មានអារម្មណ៍ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមានអារម្មណ៍ ។ បេ ។ បណ្តាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន មានអារម្មណ៍ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមានអារម្មណ៍ ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ មានអារម្មណ៍ ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ មនាយតនៈ មានអារម្មណ៍ ធម្មាយតនៈ មានអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ ធាតុ ៧ មានអារម្មណ៍ ធម្មធាតុ មានអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ មានអារម្មណ៍ និរោធសច្ច មិនមានអារម្មណ៍ ទុក្ខសច្ច មានអារម្មណ៍ ក៏មាន

សិយា អនារម្មណំ ។ សត្តិន្ទ្រិយា អនារម្មណា ចុទ្ទសិន្ទ្រិយា សារម្មណា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សិយា សារម្មណំ សិយា អនារម្មណំ ។ នវ ហេតូ សារម្មណា ។ កពឡីការោ អាហារោ អនារម្មណោ តយោ អាហារា សារម្មណា ។ សត្ត ផស្សា សត្ត វេទនា សត្ត សញ្ញា សត្ត ចេតនា សត្ត ចិត្តា សារម្មណា ។

(៣៤៤) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ សារម្មណារម្មណា កតិ អនារម្មណារម្មណា កតិ អនារម្មណា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ សារម្មណារម្មណា កតិ អនារម្មណារម្មណា កតិ អនារម្មណា ។ រូបក្ខន្ធោ អនារម្មណោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា សារម្មណារម្មណា សិយា អនារម្មណារម្មណា ។ ទសាយតនា អនារម្មណា មនាយតនំ សិយា សារម្មណារម្មណំ សិយា អនារម្មណារម្មណំ ធម្មាយតនំ

មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានអារម្មណ៍ ឥន្ទ្រិយ ១៤ មានអារម្មណ៍ ជីវិតិន្ទ្រិយ មានអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ ហេតុ ៩ មានអារម្មណ៍ ។ កពឡិង្ការាហារ មិនមានអារម្មណ៍ អាហារ ៣ មានអារម្មណ៍ ។ ផស្សៈ ៧ វេទនា ៧ សញ្ញា ៧ ចេតនា ៧ ចិត្ត ៧ មានអារម្មណ៍ ។

(៣៤៤) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមានអារម្មណ៍ ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមានអារម្មណ៍ ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានអារម្មណ៍ ខន្ធ ៤ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ មនាយតនៈ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ធម្មាយតនៈ

សិយា សារម្មណារម្មណំ សិយា អនារម្មណារម្មណំ
សិយា អនារម្មណំ ។ ទស ធាតុយោ អនារម្មណា
ឆ ធាតុយោ អនារម្មណារម្មណា មនោវិញ្ញាណធាតុ
សិយា សារម្មណារម្មណា សិយា អនារម្មណា-
រម្មណា ធម្មធាតុ សិយា សារម្មណារម្មណា
សិយា អនារម្មណារម្មណា សិយា អនារម្មណា ។
និរោធសច្ចំ អនារម្មណំ មគ្គសច្ចំ អនារម្មណា-
រម្មណំ សមុទយសច្ចំ សិយា សារម្មណារម្មណំ
សិយា អនារម្មណារម្មណំ ទុក្ខសច្ចំ សិយា
សារម្មណារម្មណំ សិយា អនារម្មណារម្មណំ សិយា
អនារម្មណំ ។ សត្តិន្ទ្រិយា អនារម្មណា បញ្ចិ-
ន្ទ្រិយា អនារម្មណារម្មណា ទ្វិន្ទ្រិយា សិយា
សារម្មណារម្មណា សិយា អនារម្មណារម្មណា
ជីវិតិន្ទ្រិយំ សិយា សារម្មណារម្មណំ សិយា
អនារម្មណារម្មណំ សិយា អនារម្មណំ ។

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមានអារម្មណ៍ ធាតុ ៦ មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ធម្មធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ និរោធសច្ច មិនមានអារម្មណ៍ មគ្គសច្ច មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ សមុទយសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ទុក្ខសច្ច ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមានអារម្មណ៍ ឥន្ទ្រិយ ៥ មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ឥន្ទ្រិយ ៩ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ជីវិតិន្ទ្រិយ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ ក៏មាន ។

ធម្មហទយវិភង្គេ ទិដ្ឋទិកោ

ធវ ហោតុ សិយា សារម្មណារម្មណា សិយា អនា-
រម្មណារម្មណា ។ កពឡីការោ អាហារោ អនារម្-
មណោ តយោ អាហារា សិយា សារម្មណារម្មណា
សិយា អនារម្មណារម្មណា ។ ៥ ផស្សា អនារម្-
មណារម្មណា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា សា-
រម្មណារម្មណោ សិយា អនារម្មណារម្មណោ ។ ៥
វេទនា ៥ សញ្ញា ៥ ចេតនា ៥ ចិត្តា អនា-
រម្មណារម្មណា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សារម្-
មណារម្មណា សិយា អនារម្មណារម្មណា ។

---

(៣៤៨) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ ទិដ្ឋា កតិ សុតា កតិ មុតា កតិ វិញ្ញាតា កតិ ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា ន វិញ្ញាតា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ ទិដ្ឋា កតិ សុតា កតិ មុតា កតិ វិញ្ញាតា កតិ ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា ន វិញ្ញាតា ។

ហេតុ ៩ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ មិនមានអារម្មណ៍ អាហារ ៣ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណធាតុ-សម្ផស្ស ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ។ វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ មនោវិញ្ញាណ-ធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ ទាំងជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មិនមានអារម្មណ៍ តែជាអារម្មណ៍ ក៏មាន ។

---

(៣៦៩) បណ្ដាខន្ធ ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលឃើញ ខន្ធប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលឮ ខន្ធប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលពាល់ត្រូវ ខន្ធប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ ខន្ធប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ មិនដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលឃើញ ចិត្តប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលឮ ចិត្តប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គលពាល់ត្រូវ ចិត្តប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គល ដឹងច្បាស់ ចិត្តប៉ុន្មាន ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនពាល់ត្រូវ មិនដឹងច្បាស់ ។

រូបក្ខន្ធោ សិយា ទិដ្ឋោ សិយា សុតោ សិយា មុតោ សិយា ន ទិដ្ឋោ ន សុតោ ន មុតោ វិញ្ញាតោ(១) ចត្តារោ ខន្ធា ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ រូបាយតនំ ទិដ្ឋំ ន សុតំ ន មុតំ វិញ្ញាតំ(២) សទ្ទាយតនំ ន ទិដ្ឋំ សុតំ ន មុតំ វិញ្ញាតំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ ផោដ្ឋព្ពាយតនំ ន ទិដ្ឋំ ន សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ សត្តាយតនា ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ រូបធាតុ ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា សទ្ទធាតុ ន ទិដ្ឋា សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា គន្ធធាតុ រសធាតុ ផោដ្ឋព្ពធាតុ ន ទិដ្ឋា ន សុតា មុតា វិញ្ញាតា សេសា ធាតុយោ ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ តីណិ សច្ចា(៣) ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ទុក្ខសច្ចំ សិយា ទិដ្ឋំ

---

១ ឱ. ន វិញ្ញាតោ ។ ២ ឱ. ន វិញ្ញាតំ ។ ៣ ឱ. ម. សច្ចានិ ។

រូបក្ខន្ធ ដែលបុគ្គលឃើញ ក៏មាន ឮ ក៏មាន ពាល់ត្រូវ ក៏មាន មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ក៏មាន ខន្ធ ៤ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ រូបាយតនៈ ដែលបុគ្គល ឃើញ តែមិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ សទ្ទាយតនៈ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ តែឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ គន្ធាយតនៈ រសាយតនៈ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ដែលបុគ្គលមិនឃើញ មិនឮ តែពាល់ត្រូវ ដឹងច្បាស់ អាយតនៈ ៧ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ រូបធាតុ ដែលបុគ្គល ឃើញ តែមិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ សទ្ទធាតុ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ តែឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ គន្ធធាតុ រសធាតុ ផោដ្ឋព្វធាតុ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ តែពាល់ត្រូវ ដឹងច្បាស់ ធាតុ ១៣ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ សច្ចៈ ៣ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ទុក្ខសច្ច ដែលបុគ្គលឃើញ ក៏មាន

សិយា សុតំ សិយា មុតំ(១) សិយា ន ទិដ្ឋំ ន សុតំ ន មុតំ វិញ្ញាតំ ។ ពាវីសតិន្ទ្រិយា ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ នវ ហេតូ ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ ចត្តារោ អាហារា ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ សត្ត ផស្សា ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។ សត្ត វេទនា សត្ត សញ្ញា សត្ត ចេតនា សត្ត ចិត្តា ន ទិដ្ឋា ន សុតា ន មុតា វិញ្ញាតា ។

(៣៤៦) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ រូបក្ខន្ធោ អព្យាកតោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យាកតា ។

១ ម. ឯត្ថន្តរេ សិយា វិញ្ញាតន្តិ ទិស្សតិ ។

ឮ ក៏មាន ពាល់ត្រូវ ក៏មាន មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ២២ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ ហេតុ ៩ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ អាហារ ៤ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ ផស្សៈ ៧ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។ វេទនា ៧ សញ្ញា ៧ ចេតនា ៧ ចិត្ត ៧ ដែលបុគ្គល មិនឃើញ មិនឮ មិនពាល់ត្រូវ តែដឹងច្បាស់ ។

---

(៣៦៦) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ជាកុសល ខន្ធប៉ុន្មាន ជាអកុសល ខន្ធប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹត ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ជាកុសល ចិត្តប៉ុន្មាន ជាអកុសល ចិត្តប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹត ។ រូបក្ខន្ធ ជាអព្យាក្រឹត ខន្ធ ៤ ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។

ទសាយតនា អព្យាកតា ទ្វេ អាយតនា សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យាកតា ។ សោឡស ធាតុយោ អព្យាកតា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យាកតា ។ សមុទយសច្ចំ អកុសលំ មគ្គសច្ចំ កុសលំ និរោធសច្ចំ អព្យាកតំ ទុក្ខសច្ចំ សិយា កុសលំ សិយា អកុសលំ សិយា អព្យាកតំ ។ ទសិន្ទ្រិយា អព្យាកតា ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ អកុសលំ អនញ្ញតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ កុសលំ ចត្តារិន្ទ្រិយា សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា ឆ ឥន្ទ្រិយា សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យាកតា ។ តយោ អកុសលហេតូ អកុសលា តយោ កុសលហេតូ កុសលា តយោ អព្យាកត-ហេតូ អព្យាកតា ។ កពឡីការោ អាហារោ អព្យាកតោ តយោ អាហារា សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យាកតា ។

អាយតនៈ១០ ជាអព្យាក្រឹត អាយតនៈ២ ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាអព្យាក្រឹត ធាតុ២ ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ជាអកុសល មគ្គសច្ច ជាកុសល និរោធសច្ច ជាអព្យាក្រឹត ទុក្ខសច្ច ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ១០ ជាអព្យាក្រឹត ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ជាអកុសល អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយ ជាកុសល ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៦ ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ ជាអកុសល កុសលហេតុ ៣ ជាកុសល អព្យាកតហេតុ ៣ ជាអព្យាក្រឹត ។ កពឡិង្ការាហារ ជាអព្យាក្រឹត អាហារ ៣ ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។

ច ផស្សា អព្យាកតា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា កុសលោ សិយា អកុសលោ សិយា អព្យាកតោ ។ ច វេទនា ច សញ្ញា ច ចេតនា ច ចិត្តា អព្យាកតា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា កុសលា សិយា អកុសលា សិយា អព្យាកតា ។

(៣៤៧) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា កតិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា កតិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា កតិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា កតិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ ទ្វេ ខន្ធា ន វត្តព្វា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ តយោ ខន្ធា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។

ផស្សៈ ៦ ជាអព្យាក្រឹត មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ ជាអព្យាក្រឹត មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាកុសល ក៏មាន ជាអកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។

(៣៤៧) បណ្តាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ប្រកបដោយសុខ-វេទនា ខន្ធប៉ុន្មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ខន្ធប៉ុន្មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ។ បេ ។ បណ្តាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ប្រកបដោយសុខវេទនា ចិត្តប៉ុន្មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ចិត្តប៉ុន្មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ។ ខន្ធ ៤ មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងទេ ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។

ទសាយតនា ន វត្តព្វា សុខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ
អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ មនា-
យតនំ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ
សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា
អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មាយតនំ
សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា
ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា អទុក្ខម-
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ន វត្តព្វំ
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ ទុក្ខាយ វេទ-
នាយ សម្បយុត្តន្តិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តន្តិបិ ។ ទស ធាតុយោ ន វត្តព្វា សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្ប-
យុត្តាតិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ
បញ្ច ធាតុយោ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុ-
ត្តា កាយវិញ្ញាណធាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា

កាយតនៈ ១០ មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងឡើយ មនាយតនៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងទេ ធាតុ ៨ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា កាយវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន

មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ធម្មធាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ន វត្តព្វា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ។ ទ្វេ សច្ចា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា និរោធសច្ចំ ន វត្តព្វំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ ទុក្ខសច្ចំ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ន វត្តព្វំ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ធម្មធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន និរោធសច្ច មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងទេ ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង

ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ អទុក្ខម-
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ ។ ទ្វាទសិន្ទ្រិយា
ន វត្តព្វា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ
ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ អទុក្ខមសុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ឆ ឥន្ទ្រិយា សិយា
សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខ-
មសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា តីណិន្ទ្រិយា
សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខា-
យ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សិយា សុខាយ
វេទនាយ សម្បយុត្តំ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តំ សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តំ សិយា ន វត្តព្វំ សុខាយ វេទនាយ
សម្បយុត្តន្តិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ
អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តន្តិបិ ។ ទោសោ
អកុសលហេតុ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ
សត្ត ហេតូ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា

ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ១៦ មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ឡើយ ឥន្ទ្រិយ ៦ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ជីវិតិន្ទ្រិយ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផង ក៏មាន ។ ពោសៈ ជាអកុសលហេតុ ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ហេតុ ៧ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន

សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា មោហោ អកុសលហេតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។ កពឡីង្ការោ អាហារោ ន វត្តព្វោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោតិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោតិបិ តយោ អាហារា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ បញ្ច ផស្សា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា កាយសម្ផស្សោ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ។

ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន មោហៈ ជាអកុសលហេតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ មិនគួរពោល ថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងទេ អាហារ ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៥ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា កាយសម្ផស្ស ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។

សត្ត វេទនា ច វិត្តញ្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តាតិបិ ។ បញ្ច សញ្ញា បញ្ច ចេតនា បញ្ច ចិត្តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា កាយវិញ្ញាណំ(១) សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ(២) សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ(២) មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។

(៣៤៨) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ វិបាកា កតិ វិបាកធម្មធម្មា កតិ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ វិបាកា កតិ វិបាកធម្មធម្មា កតិ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។ រូបក្ខន្ធោ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។

---

១ ម. កាយវិញ្ញាណធាតុ ។ ២ ម. សម្បយុត្តា ។

វេទនា ៧ មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយសុខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយទុក្ខវេទនាផង ថា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាផងទេ ។ សញ្ញា ៥ ចេតនា ៥ ចិត្ត ៨ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា កាយវិញ្ញាណ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយសុខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយទុក្ខវេទនា ក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏មាន ។

(៣៤៨) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ជាវិបាក ខន្ធប៉ុន្មាន មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ជាវិបាក ចិត្តប៉ុន្មាន មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ។ រូបក្ខន្ធ មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ខន្ធ ៤ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។

ទសាយតនា នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ទ្វេ អា-
យតនា សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា
សិយា នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។ ទស ធាតុ-
យោ នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា បញ្ច ធាតុយោ
វិបាកា មនោធាតុ សិយា វិបាកា សិយា នេវ
វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា វិបា-
កា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវ វិបាក-
នវិបាកធម្មធម្មា ។ ទ្វេ សច្ចា វិបាកធម្មធម្មា
និរោធសច្ចំ នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មំ ទុក្ខសច្ចំ
សិយា វិបាកំ សិយា វិបាកធម្មធម្មំ សិយា នេវ
វិបាកនវិបាកធម្មធម្មំ ។ សត្តិន្ទ្រិយា នេវ វិបាក-
នវិបាកធម្មធម្មា តីណិន្ទ្រិយា វិបាកា ទ្វិន្ទ្រិយា
វិបាកធម្មធម្មា អញ្ញិន្ទ្រិយំ សិយា វិបាកំ សិយា
វិបាកធម្មធម្មំ នវិន្ទ្រិយា សិយា វិបាកា សិយា
វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។
ន ហេតូ វិបាកធម្មធម្មា តយោ អព្យាកតហេតូ
សិយា វិបាកា សិយា នេវ វិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។

ធម្មហទយវិភង្គ កុសលត្តិកាទិវារៈ

អាយតនៈ ១០ មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី អាយតនៈ ២ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ធាតុ ៥ ជាវិបាក មនោធាតុ ជាវិបាក ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ធាតុ ២ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ សច្ចៈ២ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី និរោធសច្ច មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ទុក្ខសច្ច ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាក-ធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ឥន្ទ្រិយ ៣ ជាវិបាក ឥន្ទ្រិយ ២ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី អញ្ញិន្ទ្រិយ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ៩ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ ហេតុ ៦ មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី អព្យាកតហេតុ ៣ ជាវិបាក ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។

កពឡឹការោ អាហារោ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មោ តយោ អាហារា សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។ បញ្ច ផស្សា វិបាកា មនោធាតុសម្ផស្សោ សិយា វិបាកោ សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មោ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា វិបាកោ សិយា វិបាកធម្មធម្មោ សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មោ ។ បញ្ច វេទនា បញ្ច សញ្ញា បញ្ច ចេតនា បញ្ច ចិត្តា វិបាកា មនោធាតុ សិយា វិបាកា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ។

(៣៤៩) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា កតិ អនុបាទិន្នុបាទានិយា កតិ អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ

កពឡិង្កាហារ មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី អាហារ ៣ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ ផស្សៈ៥ ជាវិបាក មនោធាតុសម្ផស្ស ជាវិបាក ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។ វេទនា ៥ សញ្ញា ៥ ចេតនា ៥ ចិត្ត ៥ ជាវិបាក មនោធាតុ ជាវិបាក ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន មនោ-វិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ក៏មាន មានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ ជាប្រក្រតី ក៏មាន ។

(៣៨៩) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ខន្ធប៉ុន្មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ខន្ធប៉ុន្មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧

កតិ ឧបាទិន្នុបាទានិយា កតិ អនុបាទិន្នុបា-
ទានិយា កតិ អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ រូប-
ក្ខន្ធោ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយោ សិយា អនុ-
បាទិន្នុបាទានិយោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា ឧបា-
ទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិ-
យា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ បញ្ចាយតនា
ឧបាទិន្នុបាទានិយា សទ្ទាយតនំ អនុបាទិន្នុបា-
ទានិយំ ចត្តារាយតនា សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា

ចិត្តប៉ុន្មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ចិត្តប៉ុន្មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ចិត្តប៉ុន្មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ។ រូបក្ខន្ធ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ខន្ធ ៤ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ។ អាយតនៈ ៥ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន សទ្ទាយតនៈ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន អាយតនៈ ៤ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន

សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា ទ្វេ អាយតនា សិយា

ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា

សិយា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ ទស ធាតុយោ

ឧបាទិន្នុបាទានិយា សទ្ទធាតុ អនុបាទិន្នុបាទានិយា

បញ្ច ធាតុយោ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា

អនុបាទិន្នុបាទានិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា

ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា

សិយា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ សមុទយសច្ចំ

មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន អាយតនៈ ២ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកានយក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន សទ្ទធាតុ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ធាតុ ៥ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ធាតុ ២ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ។ សមុទយសច្ច

អនុបាទិន្នុបាទានិយំ ទ្វេ សច្ចា អនុបាទិន្នានុបាទា-
និយា ទុក្ខសច្ចំ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយំ សិយា
អនុបាទិន្នុបាទានិយំ ។ នវិន្ទ្រិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា
ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ អនុបាទិន្នុបាទានិយំ តីណិន្ទ្រិយា
អនុបាទិន្នានុបាទានិយា នវិន្ទ្រិយា សិយា ឧបា-
ទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា
អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ តយោ អកុសល-
ហេតូ អនុបាទិន្នុបាទានិយា តយោ កុសលហេតូ

មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រ-យោជន៍ដល់ឧបាទាន សច្ចៈ ២ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទុក្ខសច្ច មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ៗ ឥន្ទ្រិយ ៩ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ទោមនស្សិន្ទ្រិយ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ឥន្ទ្រិយ៣ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ឥន្ទ្រិយ ៩ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ៗ អកុសលហេតុ ៣ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន កុសលហេតុ ៣

សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នា-
នុបាទានិយា តយោ អព្យាកតហេតូ សិយា ឧបា-
ទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា
អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។ កពឡីការោ អាហារោ
សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយោ សិយា អនុបាទិន្នុបាទា-
និយោ តយោ អាហារា សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា
សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នានុ-
បាទានិយា ។ បញ្ច ផស្សា ឧបាទិន្នុបាទានិយា

មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន អព្យាកតហេតុ ៣ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន អាហារ ៣ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម កាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៥ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ឧបាទាន

មនោធាតុសម្ផស្សេ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយោ សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយោ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សេ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយោ សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយោ សិយា អនុបាទិន្នានុបាទានិយោ ។

បញ្ច វេទនា បញ្ច សញ្ញា បញ្ច ចេតនា បញ្ច ចិត្តា ឧបាទិន្នុបាទានិយា មនោធាតុ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា ។

មនោធាតុសម្ផស្ស មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន ។ វេទនា ៥ សញ្ញា ៥ ចេតនា ៥ ចិត្ត ៥ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន មនោធាតុ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មនោវិញ្ញាណធាតុ មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមកាន់យក តាំងជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក តាំងមិនជាប្រយោជន៍ ដល់ទុក្ខាទាន ក៏មាន ។

(៣៥០) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ សវិតក្កសវិចារា កតិ អវិតក្កវិចារមត្តា កតិ អវិតក្កាវិចារា ។បេ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ សវិតក្កសវិចារា កតិ អវិតក្កវិចារមត្តា កតិ អវិតក្កាវិចារា ។ រូបក្ខន្ធោ អវិតក្កាវិចារោ តយោ ខន្ធា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា សង្ខារក្ខន្ធោ សិយា សវិតក្កសវិចារោ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តោ សិយា អវិតក្កាវិចារោ សិយា ន វត្តព្វោ សវិតក្កសវិចារោតិបិ អវិតក្កវិចារមត្តោតិបិ អវិតក្កាវិចារោតិបិ ។ ទសាយតនា អវិតក្កាវិចារា មនាយតនំ សិយា សវិតក្កសវិចារំ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តំ សិយា អវិតក្កាវិចារំ ធម្មាយតនំ សិយា សវិតក្កសវិចារំ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តំ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(៣៩០) បណ្ដាខន្ធទាំង៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ។ រូបក្ខន្ធ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ខន្ធ ៣ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន សង្ខារក្ខន្ធ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផង ក៏មាន ។ អាយតនៈ១០ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មនាយតនៈ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ធម្មាយតនៈ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្ក មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន

សិយា អវិតក្កាវិចារំ សិយា ន វត្តព្វំ សវិ-
តក្កសវិចារន្តិបិ អវិតក្កវិចារមត្តន្តិបិ អវិតក្កា-
វិចារន្តិបិ ។ បណ្ណរសធាតុយោ អវិតក្កាវិចារា
មនោធាតុ សវិតក្កសវិចារា មនោវិញ្ញាណធាតុ
សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារ-
មត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ធម្មធាតុ សិយា
សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា
អវិតក្កាវិចារា សិយា ន វត្តព្វា សវិតក្កសវិចារាតិបិ
អវិតក្កវិចារមត្តាតិបិ អវិតក្កាវិចារាតិបិ ។ សមុ-
ទយសច្ចំ សវិតក្កសវិចារំ និរោធសច្ចំ អវិតក្កា-
វិចារំ មគ្គសច្ចំ សិយា សវិតក្កសវិចារំ សិយា
អវិតក្កវិចារមត្តំ សិយា អវិតក្កាវិចារំ ទុក្ខសច្ចំ
សិយា សវិតក្កសវិចារំ សិយា អវិតក្កវិចារមត្តំ

មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផង ក៏មាន ។ ធាតុ ១៥ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មនោធាតុ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ធម្មធាតុ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផង ក៏មាន ។ សមុទយសច្ច ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ និរោធសច្ច មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មគ្គសច្ច ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ទុក្ខសច្ច ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន

សិយា អវិតក្កាវិចារំ សិយា ន វត្តព្វំ សវិតក្កសវិចារន្តិបិ អវិតក្កវិចារមត្តន្តិបិ អវិតក្កាវិចារន្តិបិ ។ នវិន្ទ្រិយា អវិតក្កាវិចារា ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ សវិតក្កសវិចារំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ សិយា សវិតក្កសវិចារំ សិយា អវិតក្កាវិចារំ ឯកាទសិន្ទ្រិយា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ។ តយោ អកុសលហេតូ សវិតក្កសវិចារា ឆ ហេតូ សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ។ កពឡីការោ អាហារោ អវិតក្កាវិចារោ តយោ អាហារា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ។ បញ្ច ផស្សា អវិតក្កាវិចារា មនោធាតុសម្ផស្សោ សវិតក្កសវិចារោ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា សវិតក្កសវិចារោ

មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈផង ថា មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈផង ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៩ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ឥន្ទ្រិយ ១១ ប្រកបដោយវិតក្ក ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ហេតុ ៦ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ កពឡិង្ការាហារ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ អាហារ ៣ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៤ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មនោធាតុសម្ផស្ស ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកដោយវិចារៈ មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្ស ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន

សិយា អវិតក្កវិចារមត្តោ សិយា អវិតក្កវិចារោ ។ បញ្ច វេទនា បញ្ច សញ្ញា បញ្ច ចេតនា បញ្ច ចិត្តា អវិតក្កវិចារា មនោធាតុ សវិតក្កសវិចារា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កវិចារា ។

(៣៥១) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ រូបា កតិ អរូបា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ រូបា កតិ អរូបា ។ រូបក្ខន្ធោ រូបំ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបា ។ ទសាយតនា រូបា មនាយតនំ អរូបំ ធម្មាយតនំ សិយា រូបំ សិយា អរូបំ ។ ទស ធាតុយោ រូបា សត្ត ធាតុយោ អរូបា ធម្មធាតុ សិយា រូបា សិយា អរូបា ។ តីណិ សច្ចា អរូបា ទុក្ខសច្ចំ សិយា រូបំ សិយា អរូបំ ។ សត្តិន្ទ្រិយា រូបា ចុទ្ទសិន្ទ្រិយា អរូបា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សិយា រូបំ សិយា អរូបំ ។ ឆ ហេតូ អរូបា ។

ធម្មហទយវិភង្គ កុសលត្តិកាទិភារៈ

មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។ វេទនា ៥ សញ្ញា ៥ ចេតនា ៥ ចិត្ត ៥ មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ មនោធាតុ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ទាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ទាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ។

(៣៥១) បណ្តាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន មានរូប ខន្ធប៉ុន្មាន មិនមានរូប ។ បេ ។ បណ្តាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន មានរូប ចិត្តប៉ុន្មាន មិនមានរូប ។ រូបក្ខន្ធ មានរូប ខន្ធ ៤ មិនមានរូប ។ អាយតនៈ ១០ មានរូប មនាយតនៈ មិនមានរូប ធម្មាយតនៈ មានរូប ក៏មាន មិនមានរូប ក៏មាន ។ ធាតុ ១០ មានរូប ធាតុ ៧ មិនមានរូប ធម្មធាតុ មានរូប ក៏មាន មិនមានរូប ក៏មាន ។ សច្ចៈ ៣ មិនមានរូប ទុក្ខសច្ច មានរូប ក៏មាន មិនមានរូប ក៏មាន ។ ឥន្ទ្រិយ ៧ មានរូប ឥន្ទ្រិយ ១៤ មិនមានរូប ជីវិតិន្ទ្រិយ មានរូប ក៏មាន មិនមានរូប ក៏មាន ។ ហេតុ ៩ មិនមានរូប ។

កពឡីការោ អាហារោ រូបំ តយោ អាហារា អរូបា ។ សត្ត ផស្សា អរូបា ។ សត្ត វេទនា សត្ត សញ្ញា សត្ត ចេតនា សត្ត ចិត្តា អរូបា ។

(៣៨២) បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ កតិ លោកិយា កតិ លោកុត្តរា ។ បេ ។ សត្តន្នំ ចិត្តានំ កតិ លោកិយា កតិ លោកុត្តរា ។ រូបក្ខន្ធោ លោកិយោ ចត្តារោ ខន្ធា សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា ។ ទសាយតនា លោកិយា ទ្វេ អាយតនា សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា ។ សោឡស ធាតុយោ លោកិយា ទ្វេ ធាតុយោ សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា ។ ទ្វេ សច្ចា លោកិយា ទ្វេ សច្ចា លោកុត្តរា ។ ទសិន្ទ្រិយា លោកិយា តីណិន្ទ្រិយា លោកុត្តរា នវិន្ទ្រិយា សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា ។ តយោ អកុសលហេតូ លោកិយា ឆ ហេតូ សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា ។

កពឡិង្ការាហារ មានរូប អាហារ ៣ មិនមានរូប ។ ផស្សៈ ៧ មិនមានរូប ។ វេទនា ៧ សញ្ញា ៧ ចេតនា ៧ ចិត្ត ៧ មិនមានរូប ។

(៣៩២) បណ្ដាខន្ធទាំង ៥ ខន្ធប៉ុន្មាន ជាលោកិយ ខន្ធប៉ុន្មាន ជាលោកុត្តរ ។ បេ ។ បណ្ដាចិត្តទាំង ៧ ចិត្តប៉ុន្មាន ជាលោកិយ ចិត្តប៉ុន្មាន ជាលោកុត្តរ ។ រូបខន្ធ ជាលោកិយ ខន្ធ ៤ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។ អាយតនៈ ១០ ជាលោកិយ អាយតនៈ ២ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។ ធាតុ ១៦ ជាលោកិយ ធាតុ ២ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។ សច្ចៈ ២ ជាលោកិយ សច្ចៈ ២ ជាលោកុត្តរ ។ ឥន្ទ្រិយ ១០ ជាលោកិយ ឥន្ទ្រិយ ៣ ជាលោកុត្តរ ឥន្ទ្រិយ ៩ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។ អកុសលហេតុ ៣ ជាលោកិយ ហេតុ ៦ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។

ធម្មហទយវិភង្គេ កុសលត្តិកាទិវិភាគោ

កពឡីការោ អាហារោ លោកិយោ តយោ អាហារា សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា ។ ឆ ផស្សា លោកិយា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សោ សិយា លោកិយោ សិយា លោកុត្តរោ ។ ឆ វេទនា ឆ សញ្ញា ឆ ចេតនា ឆ ចិត្តា លោកិ-យា មនោវិញ្ញាណធាតុ សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរាតិ ។

អភិញ្ញា ទ្វេ អារម្មណា ទិដ្ឋា កុសលវេទនា
វិបាកា ច ឧបាទិន្នា វិតក្ករូបលោកិយាតិ ។

ធម្មហទយវិភង្គោ សមត្តោ ។

វិភង្គប្បករណំ និដ្ឋិតំ ។

ធម្មហទយវិភង្គ កុសលត្តិកាទិវារៈ

កពឡិង្កាហារ ជាលោកិយ អាហារ ៣ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។ ផស្សៈ ៦ ជាលោកិយ មនោវិញ្ញាណ-ធាតុសម្ផស្ស ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។ វេទនា ៦ សញ្ញា ៦ ចេតនា ៦ ចិត្ត ៦ ជាលោកិយ មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាលោកិយ ក៏មាន ជាលោកុត្តរ ក៏មាន ។

ខន្ធដែលបុគ្គលដឹងច្បាស់ ខន្ធដែលមានអារម្មណ៍ទាំងពីរ ខន្ធដែលបុគ្គលឃើញហើយ ខន្ធដែលជាកុសល ខន្ធដែលប្រកបដោយវេទនា ខន្ធដែលជាវិបាក ខន្ធដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ខន្ធដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ខន្ធដែលមានរូប ខន្ធដែលជាលោកិយ ។

ចប់ ធម្មហទយវិភង្គ ។

ចប់ វិភង្គប្បករណៈ ។

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គស្ស តតិយោ ភាគោ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្កេ
	សិក្ខាបទវិភង្គោ	
សិក្ខាបទវិភង្គេ	អភិធម្មភាជនីយំ	១
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	១៦
	បដិសម្ភិទាវិភង្គោ	
បដិសម្ភិទាវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	២០
	អភិធម្មភាជនីយំ	២៦
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	៤៨
	ញាណវិភង្គោ	
ញាណវិភង្គេ	មាតិកា	៥៦
	ឯកកនិទ្ទេសោ	៧៥
	ទុកនិទ្ទេសោ	៨៣
	តិកនិទ្ទេសោ	៨៩
	ចតុក្កនិទ្ទេសោ	៩៨

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ តតិយភាគ

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	សិក្ខាបទវិភង្គ	
សិក្ខាបទវិភង្គ	អភិធម្មភាជនីយ	១
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	១៦
	បដិសម្ភិទាវិភង្គ	
បដិសម្ភិទាវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	២០
	អភិធម្មភាជនីយ	២៤
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	៤៨
	ញាណវិភង្គ	
ញាណវិភង្គ	មាតិកា	៥៦
	ឯកកនិទ្ទេស	៧៥
	ទុកនិទ្ទេស	៨៣
	តិកនិទ្ទេស	៨៩
	ចតុក្កនិទ្ទេស	៩៨

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្គ
ញាណវិភង្គ	បញ្ចកនិទ្ទេសោ	១១៣
	ឆក្កនិទ្ទេសោ	១១៥
	សត្តកនិទ្ទេសោ	"
	អដ្ឋកនិទ្ទេសោ	១១៧
	នវកនិទ្ទេសោ	"
	ទសកនិទ្ទេសោ	១១៨

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គោ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ	មាតិកា	១៤៣
	ឯកកនិទ្ទេសោ	១៥០
	ទុកនិទ្ទេសោ	១៧៤
	តិកនិទ្ទេសោ	១៨៤
	ចតុក្កនិទ្ទេសោ	២១៥
	បញ្ចកនិទ្ទេសោ	២២៣
	ឆក្កនិទ្ទេសោ	២៣១
	សត្តកនិទ្ទេសោ	២៣៩
	អដ្ឋកនិទ្ទេសោ	២៤៥

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ញាណវិភង្គ	បញ្ចកនិទ្ទេស	១១៣
	ឆក្កនិទ្ទេស	១១៥
	សត្តកនិទ្ទេស	"
	អដ្ឋកនិទ្ទេស	១១៧
	នវកនិទ្ទេស	"
	ទសកនិទ្ទេស	១១៨

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ

ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ	មាតិកា	១៤៣
	ឯកកនិទ្ទេស	១៥០
	ទុកនិទ្ទេស	១៧៤
	តិកនិទ្ទេស	១៨៤
	ចតុក្កនិទ្ទេស	២១៥
	បញ្ចកនិទ្ទេស	២២៣
	ឆក្កនិទ្ទេស	២៣១
	សត្តកនិទ្ទេស	២៣៩
	អដ្ឋកនិទ្ទេស	២៤៥

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្ក
ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ	នវកនិទ្ទេសោ	២៥៦
	ទសកនិទ្ទេសោ	២៦០
	អដ្ឋារសកនិទ្ទេសោ	២៦៣
	ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតនិទ្ទេសោ	២៨៦

ធម្មហទយវិភង្គោ

ធម្មហទយវិភង្គ	សព្វសង្គាហិកវារោ	២៨៧
	ឧប្បត្តានុប្បត្តិវារោ	២៩១
	បរិយាបន្នាបរិយាបន្នវារោ	៣០១
	វិជ្ជមានាវិជ្ជមានវារោ	៣០៧
	ភូមន្តរវារោ	៣២៧
	ឧប្បាទកម្មអាយុប្បមាណវារោ . .	៣២៨
	អភិញ្ញេយ្យាទិវារោ	៣៣៨
	អារម្មណវារោ	៣៤២
	ទិដ្ឋាទិវារោ	៣៤៥
	កុសលត្តិកាទិវារោ	៣៤៧

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គ	នវកនិទ្ទេស	២៥៦
	ទសកនិទ្ទេស	២៦០
	អដ្ឋារសកនិទ្ទេស	២៦៣
	ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគតនិទ្ទេស	២៨៦

ធម្មហទយវិភង្គ

ធម្មហទយវិភង្គ	សព្វសង្គាហិកវារៈ	២៨៧
	ឧប្បត្តានុប្បត្តិវារៈ	២៩១
	បរិយាបន្នាបរិយាបន្នវារៈ	៣០១
	វិជ្ជមានាវិជ្ជមានវារៈ	៣០៧
	ភូមន្តរវារៈ	៣២៧
	ឧប្បាទកម្មអាយុប្បមាណវារៈ . . .	៣២៨
	អភិញ្ញេយ្យាទិវារៈ	៣៣៨
	អារម្មណវារៈ	៣៤២
	ទិដ្ឋាទិវារ	៣៤៥
	កុសលត្តិកាទិវារៈ	៣៤៧

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្កេ	បង្តិលេខាយំ
អភិម្មបិដកេ	អភិធម្មបិដកេ	៣០	១
ឧបន្នា	ឧប្បន្នា	៣៤	១៧
ញាណសម្បសយុត្តា	ញាណសម្បយុត្តា	៣៧	៤
សោមនស្សហគតា	សោមនស្សសហគតា	"	៦
ឧបេក្ខាសហតា	ឧបេក្ខាសហគតា	"	៩
នាកុលា	នាកុសលា	៤៤	៥
បដិភាណប្បដិសមិទា	បដិភាណប្បដិសម្ភិទា	៤៦	៦
បដិសម្ភិទាវិភង្គ	បដិសម្ភិទាវិភង្គេ	៤៧	១
អនុប្បាទិន្នាអនុប្បាទា	អនុប្បាទិន្នានុប្បាទា	៤៩	២
ទស្សនាអប្បដិយា	ទស្សនាប្បដិយា	៥១	១៦
នសវិតក្កសវិចារា	ន សវិតក្កសវិចារា	៥៦	៨
នអវិតក្កវិចារមត្តា	ន អវិតក្កវិចារមត្តា	"	៩
ញាណវិភង្គ	ញាណវិភង្គេ	៦៥	១
កម្មសមាទានំ	កម្មសមាទានានំ	៧១	១៧
"	"	៧២	៣
នេវាចយគាមិនា-	នេវាចយគាមី នា-	៧៦	៦
នេវ សេក្ខនាសេក្ខាមេវ	នេវ សេក្ខំ នាសេក្ខាមេវ	៧៦	៥

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្កេ	បង្តិលេខាយំ
និព្ពុតកាមិនី ញ្ញា	និព្ពុតកាមិនី បញ្ញា	១០៦	១១
អកិញ្ញាសុបញ្ញា	អកិញ្ញាសុ បញ្ញា	១១៨	៨
វិញ្ញាណញ្ចាយនសមាបត្តិយា	វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា	១១៨	៣
អនេញ្ជាភិសង្ខារេ	អានេញ្ជាភិសង្ខារេ	១៣២	១៤
ទុក្កមតុំ	ទុក្កមិតុំ	១៣៨	១៥
សេយ្យោហាស្មីតិ	សេយ្យោហមស្មីតិ	១៤៤	៨
កាមគុណហិ	កាមគុណេហិ	១៨៣	៤
យោ ឯវរូបា	យោ ឯវរូបា	១៦១	២
សេយ្យាហមស្មីតិ	សេយ្យោហមស្មីតិ	១៦២	២
យុគ្គាហោ	យុគគ្គាហោ	១៧៨	៦
សញ្ញានិគត្តំ	សញ្ជានិគត្តំ	១៨៩	៩
ម នាទុប្បរិតំ	មានាទុប្បរិតំ	១៩៥	៦
ក ប្បា	កប្បោ	២០១	១៤
វុត្តបិ	វុប្តតិ	២០៣	១៣
សមនុស្សតិ	សមនុបស្សតិ	២១៩	៩
ចេតោខិលា	ចេតោខីលា	២២៤	២
នាធិមុច្បតិ	នាធិមុច្ចតិ	"	៣
វិចិកិច្ឆតិ	វិចិកិច្ឆតិ	"	៤

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្កេ	បង្តិលេខាយំ
នាធិមុច្ចតិ	នាធិមុច្ចតិ	២២៤	៥
"	"	"	៦
ខិលជាតោ	ខីលជាតោ	"	៨
បេតោខិលា	បេតោខីលា	"	៩
ខា តោ	ខោ តោ	២៣០	១១
សំសគ្គកមតា	សំសគ្គាកមតា	២៣៣	១៤
អសុភទិតា	អសុតភទិតា	២៥០	១១
កាមធាតុបរយាបន្ន	កាមធាតុបរិយាបន្ន	៣០១	១៨
អរូបធាតុបរិយា	អរូបធាតុបរិយា-	៣០៤	១៣
ឧបបតិក្ខណេ	ឧបបត្តិក្ខណេ	៣១៧	១១
"	"	៣១៨	៣
ឧបបាកានំ	ឧបបាតិកានំ	"	៥
ញាណវិប្បយត្តានំ	ញាណវិប្បយុត្តានំ	៣២០	៦
បាតុរកន្តិ	បាតុករន្តិ	៣២១	៧
បាតុរន្តិ	បាតុករន្តិ	៣២៣	១៦
ខន្ធាន្នំ	ខន្ធានំ	៣៥៦	១៤
អវិតក្កាវិចារមត្តា	អវិតក្កវិចារមត្តា	៣៦៥	៦

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
វីរយៈ	វីរិយៈ	១២	១៦
ចិត្តជាកាមាវចរកុសស	ចិត្តជាកាមាវចរកុសល	២៤	៤
អព្យាក្រិត	អព្យាក្រឹត	៣២	៧
មានបវីកសិណ	មានបបវីកសិណ	៣៨	១២
ជីវិតិន្រិយ	ជីវិតិន្ទ្រិយ	៤៤	១០
ជាខាងក្នុងនិងខាក្រៅ	ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ	៦៥	៤
តែបកាមសៈស្ទាបអង្អែល	តែបកាមាសៈស្ទាបអង្អែល	៨៥	១៦
ក្នុងកុសលនិងព្យាក្រឹត	ក្នុងកុសលនិងអព្យាក្រឹត	៨៦	៨
យ៉ាងនេះ	យ៉ាងនេះ ណា	៨៩	៦
ដើម្បីធំទូលាយ	ដើម្បីភាពដ៏ធំទូលាយ	៩២	៤
"	"	"	១៤
ដល់ៗបាបាន	ដល់ៗបាពាន	៩៣	១១
ការមិនវង្វង	ការមិនវង្វេង	៩៥	៧
តីដូចម្តេច	តើដូចម្តេច	៩៧	៥
ការច្យុត	ការច្យុតិ	១១៥	៨
សេក្តីដឹងថា	សេចក្តីដឹងថា	១១៦	១៣
ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណៈនា	ធម្មដ្ឋិតិញ្ញាណនោះ	១១៧	៥

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ត្រង់ដែលបុគ្គដល់ព្រម	ត្រង់ដែលបុគ្គលដល់ព្រម	១១៩	១៦
ប្របដោយមនោសុចរិត	ប្រកបដោយមនោសុចរិត	១២៤	១៧
ក្នុងធម៌ទាំឡាយនោះ	ក្នុងធម៌ទាំងឡាយនោះ	"	១៥
ព្រាះអាស្រ័យ	ព្រោះអាស្រ័យ	១២៦	១២
អនេញ្ជាភិសង្ខារ	អានេញ្ជាភិសង្ខារ	១៣២	១៣
ក៏ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ	ក៏ចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន	១៣៨	៤
នេវសញ្ញានាញ្ញាយតនសមាបត្តិ	នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតន-សមាបត្តិ	១៣៩	៣
នេះឈ្មាះថា	នេះឈ្មោះថា	១៤២	៨
នេះហា	នេះហៅ	១៦២	១២
នេះហាថា	នេះហៅថា	១៦៦	១៥
សេចក្ដីសំគាស់	សេចក្ដីសំគាល់	១៧០	១០
ចប់ពួកធម៌ទី ១	ចប់ពួកធម៌ ១	១៧៤	៥
ការចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងភពក្នុងភពទាំងឡាយ	ការចុះចិត្តស៊ប់ក្នុងភព	១៧៧	៨
ចប់ពួកធម៌ទី ២	ចប់ពួកធម៌ ២	១៨៤	១៣
សេក្ដីខិល	សេចក្ដីខិល	២០៥	៩
ទូវមន្ទ្រិយ	ទូវមនិន្ទ្រិយ	២១១	៩

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ចប់ ពួកធម៌ទី ៣	ចប់ ពួកធម៌ ៣	២១៤	១៥
ការស្វែងរកខុសយដោសញ្ញា	ការស្វែងរកខុសដោយសញ្ញា	២២០	៩
ដល់នូវព្រះពិព្វាន	ដល់នូវព្រះនិព្វាន	២២៨	៤
ចប់ ពួកធម៌ទី ៤	ចប់ ពួកធម៌ ៤	២៣១	១១
សាស្តា ១	សាស្តា ១ ៗ បេ ៗ	២៣៣	៩
ក្នុងអប្បមាទ ១ ៗ បេ ៗ	ក្នុងអប្បមាទ ១	"	១០
នូវវិញ្ញានញ្ចាយតនៈ	នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ	២៤៤	១០
មិទាន់ត្រាស់ដឹង	មិនទាន់ត្រាស់ដឹង	២៤៦	៨
ខ្លួនមានមានទីបំផុត	ខ្លួនមានទីបំផុត	២៥៦	២
ក៏មិមែន	ក៏មិនមែន	២៧១	២
តណ្ហាវចរិតជា	តណ្ហាវិចរិតជា	២៧៤	៥
"	"	២៧៨	១៤
បណា	បណ្តា	២៩២	៩
គឺរូបខន្ធ	គឺរូបក្ខន្ធ	៣២៤	២
ខាងក្រាម	ខាងក្រោម	៣២៧	១៤
ក្នុងបន្លោះនោះ	ក្នុងចន្លោះនោះ	"	១៦
មិនមានអាម្មណ៍	មិនមានអារម្មណ៍	៣៤៤	១៦
ទាំងប្រកដោយវិហារៈ	ទាំងប្រកបដោយវិហារៈ	"	១៧

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ ៖

Printing costs were met through the gift of

Wat. Sotoshu Taisoji Temple
The Rev. Kosho Hatamoto
7-1-1 Komagome, Toshima-ku, Tokyo 170 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 泰宗寺 代表役員　籏本宏昌
〒170　東京都豊島区駒込7丁目1番1号
☎03-3917-4477

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "
ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ
ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ
បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤
សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL. 82 (of 110 volumes total)
"ABHIDHAMMA PITAKA"
Published by the Buddhist Institute, Phnom Penh
Reproduced with the kind cooperation of the
TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE
First edition December 8, 1994
Printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・第82巻アビダンマピタカ（論部）

発　　行：プノンペン仏教研究所
復刻救援：カンボジア版トリピタカ(南伝大蔵経)復刻救援委員会
発　　行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社
製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកខាងក្រោមនេះ :

Printing costs were met through the gift of

Wat. Sotoshu Taisoji Temple
The Rev. Kosho Hatamoto
7-1-1 Komagome, Toshima-ku, Tokyo 170 Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 泰宗寺 代表役員　籏本宏昌
〒170　東京都豊島区駒込７丁目１番１号
☎03-3917-4477

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

INSTITUT BOUDDHIQUE